

מערכות

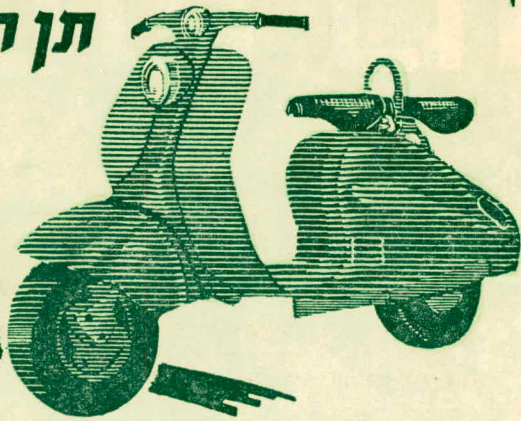
קי"א

טבת - תשי"ח

ינואר - 1958

תן תשובות קולעות וזכית ב"למברטה"

הסוכנות לקטנועי "למברטה" בישראל
תחרות התשובות הקולעות
מכריזה על
 אשר תזכה את משיב התשובות הנכונות ביותר
בפרס ראשון:
קטנוע למברטה חדיש
בפרס שני:
200 ל"י במזומן או הנחה לרוכש קטנוע
בפרס שלישי:
100 ל"י במזומן

כן יחולקו פרסים נוספים בסכומים של 50 - 5 ל"י עבור הסיסמאות המוצלחות ביותר למשיבים על שאלה מס. 4 בלבד.

ואלה השאלות:

1. מנה לפחות 10 אמצעי תחבורה עתיקים (לפני הקיסור: כולל גם בעלי חז).
2. מנה 15 חלקים של מנוע שריפה פנימית (בנוזל) במונחים עבריים והגדר במלים ספורות את תפקידם של חמשה מחלקים אלה (השתמש בהגדרות ומשפטים קצרים).
3. מה שיאי מהירות הידועים לך שהושגו לאחרונה, באמצעי תחבורה הבאים: ים, אור, יבשה (לא קליעים).
4. הלמברטה - קטנוע קל ונוח לשימוש. תן 4 משפטים קצרים וקולעים, מכרי דמיגן להגדרה קולעת של הלמברטה, שיוכלו לשמש כסיסמא ראיה לפרסום.
5. פרסים מיוחדים ינתנו לסיסמאות המוצלחות ביותר:
 - א. במא במספרים ובהסבר קצר 4 מהתכונות של הלמברטה;
 - ב. מס. הקילומטרים לליטר 2 זוית טיפוס 3.
 - ג. מנה מספר גדול ככל האפשר של חלקי גוף ומנוע עיקריים של הלמברטה וציין במלים ספורות את מעלותיהם.

הוראות למשתתפים:

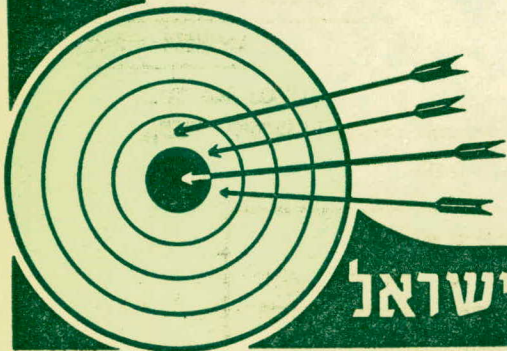
את התשובות לכתוב באופן ברור על ניר כתיבה נקי. לציין את שם המשפחה, השם והכחובת המדויקת בראש הניר. לסמן לפני התשובה את מספרה הסיידורי.

חבר השוכנים:

ד"ר מ. אורן (פיסיקאי-שחמסאי)
 שמואל רוזן (קול ישראל)
 יונתן רמוש (משורר)
 מהנדס מכונות
 בא"כח מפעלי ל.מ.ב.ר.ה" בישראל
 המועד האחרון למשלוח התשובות
 30 לדצמבר 1957

הכתובת: פרסום ריבלין ת.ד. 272, תל-אביב.

סוכנות, למברטה' בישראל

תוכן הענינים :

		יהושע גלוברמן — עשר שנים למותו	
12	יעקב דורי	בדרך של עליה	
14	יהושע גלוברמן	לדמות המפקד	
		בסדרת מפקדים	
15	אל"מ רם רון	דברים בסיום קורס מפקדי פלוגות	
<u>תחרות רשימות ע"ש סגן-משנה בן-ציון לבנון ז"ל</u>			
17	רב-סרן ברוך כותני	ארטילרית השדה בקרב הנייד	
30	אל"מ י. ואלאך	„משני עברי הגבעה“ (מלקח מלחמת המדבר המערבי, 1942)	
41		כיצד יגיע הסנק אל העבר-ההוא של הוואדי?	
<u>מהפכת אמצעי לחימה : — קליעים-מונחים ונשק גרעיני</u>			
42	אל"מ ד"ר ש. יפתח	ב. פיתוח קליעים מונחים והנהגתם בצבאות	
57		מצעד הקליעים הסוביאטי	
58	ברוך קנאל	ביבושי אלכסנדר ינאי	
69, 83, 88		הדים	
<u>ממצפה מה"ד</u>			
70		ירי לילה מסוון	
72		שיטת האימון בירי-לילה מסוון	
74	רב-סרן י. קדם	שאלון השינון	
77, 88		תחרות רשימות מס. 1 (1958) — הכרזה	
<u>מעבר לתיל</u>			
78	רב-סרן זאב לוינסקי	„חזיל עם ערבים“	
81		משחקי נשק במזרח-התיכון	
<u>מכתבים טקטיים ודרכתיים</u>			
82	„לוחם“	על טקטיקה זעירה	
84	אל"מ עוזי נרקיס	בשולי איגרתו של גנרל קייטלי	
90	„אחד רגלי“	בעקבות מכתבים טקטיים — עתיד ויסוד הרגליים	
<u>במת מערכות</u>			
92		על דרג הפיקוד הנמוך / תאונות דרכים — ודרכי מניעתן	
96	שי	מכתב לקצין מילואים	
<u>מזרף הספרים</u>			
98	אביב עקרוני	„יום של נבלה“	
98		„פירל הארבור“ (עובדות ומחשבות — מתוך הערכות לספר)	

„מ ע ר כ ו ת“

בית ההוצאה של צבא הגנה לישראל
 המערכת והמנהלה: הקריה-ת"א, רח' ג' מס' 1
 דפוס י. שלומי, תל-אביב

מנוי „מערכות“!

חוברת קו"א סוגרת את כרך ל' של כרכי „מערכות“

המנויים אשר שמרו על חוברות „מערכות“ ומעוניינים למסרו לכריכה מתבקשים להעבירן למנהלת „מערכות“, הקריה רח' ג' מס. 1, או למח' ההפצה, נחלת בנימין 57 תל-אביב, או לשלוחן לתיבת-דואר-7026, תל-אביב.

חוברות לכריכה תתקבלנה עד 15.2.1958

דמי כריכה - 1.500 ל"י

ניתנת אפשרות להשלים את החוברות החסרות תמורת

350 פר' כל-חוברת.

מספר מצומצם של כרכים משנים קודמות, במחיר 3500 ל"י כל כרך, נמצא למכירה במנהלת מערכות, הקריה רח' ג' מס. 1 (מנויים אשר בידם חוברות משנים קודמות יכולים להחליפן בכרכים תמורת 1 ל"י לכרך).

אם תרצה להזמין חוברות אלה, אנא מלא את הטופס הבא:

שם: _____

כתובת: _____

תל-אביב, _____

למור צבי סבירסקי ומשפחתו

רמת-גן

הספד

שאו-ברכה נאמנה

לבר-המצווה של בנכם

יחזקאל

יצחק ז"ל

הנפטר ביום שבת, י"ג שבט ה'תש"ל, בן 75

הוא נולד בירושלים, ישראל

הוא נשוי ל... וילדיהם...

הוא נפטר ביום שבת, י"ג שבט ה'תש"ל

בן 75

הוא נולד בירושלים, ישראל

נחום הלוי

מחלקת הפרסום

אשר

הוא נפטר ביום שבת, י"ג שבט ה'תש"ל

בן 75

הוא נולד בירושלים, ישראל

הוא נפטר ביום שבת, י"ג שבט ה'תש"ל

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

לחג המכבים

עלה והצלח!

מרכז „תנובה“

הד-ארצי

חברה ישראלית לתעשיית תקליטים בע"מ

רמת-גן, רח' חלזון 4. טלפון 7-3605

יצרני תקליטים:

ארוכי-נגן $33\frac{1}{3}$ LP

ארוכי-נגן 45 EP

רגילים 78 ו-45

שירי צבא

שירי להקות (נח"ל, פקוד המרכז)

שירי עם ישראליים

מוסיקה קלה וקלסית מהקלטות חו"ל

שירי יידיש, חזנות וכר.

על כל שולחן ובכל בית
שמן וסבון
„עץ הזית“

עץ הזית. תעשיית שמנים וסבון
ח. ליבוביץ ובניו בע"מ, קרית אריה

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

עלה והצלח

התאחדות הסוחרים הכללית

„מערכות“ בית ההוצאה של צבא הגנה לישראל

הופיע

כיום סופה

טיפורו של איש-מילואים במנצע סיני

מאת שלמה ברר

תיאור מרתק של הימים המסחררים של מנצע קדש. ציור רבגוני ואנושי של חיל העם במערכה — על הדמויות המכונסות כתוכו מכל שכבות העם — בו ימצא כל אדם בישראל את דיוקני הקרבות המתוארים בכשרון ספרותי נדיר במתה ובכנות.

להשיג בכל חנויות הספרים בארץ.

מנויי „מערכות“ יוכלו לרכוש הספר בהנחה בסניפי „מערכות“.

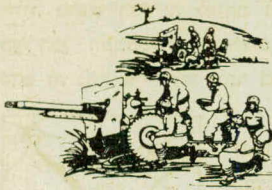
1. תל-אביב — „מערכות“ — נחלת בנימין 57, טל. 62855.
2. תל-אביב — „מערכות“ — הקריה — רח' ג' מס' 1.
3. תל-אביב — ג. טריואקס — רח' הרצל 18, טל. 3746.
4. ירושלים — מ. טריגודה — רח' יפו בנין ג'נרלי.
5. חיפה — מ. רוזנקר — רח' ירושלים 21, טל. 67825.
6. טבריה — גזית בנין רסקו.
7. באר-שבע — ד. רוזיק — רח' גרשון 19.

ההפצה לחנויות ספרים וסוכני ספרים ע"י

- „מסדה“ בע"מ, רח' הרצל 2, טל. 61088, תל-אביב.
„מסדה“ בע"מ, רח' מרדכי בן הלל 1, טל. 5464, ירושלים.
„מסדה“ בע"מ, רח' הרצל 61, טל. 3476, חיפה.

מי ומה בחוברת

בשמענו „ניידות“ — עוברת לנגד עינינו תמונת חיל פרשים איך-במסע או מסתער.

בשמענו „תותח“ — צצים מראות מב צרים או עמדות מחופרות וצותים המרותקים אל הכלי ואל המקום. אך האמת ההיסטורית — ואף המציאות הצבאית של תקופתנו — אינן כאלו. מאז הקל מפקדהארטילריה הצרפתי גריבוואל, במחצית המאה הי"ח (בעק

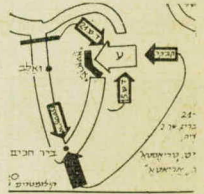

בות מעשהו של גוסטב־אדולף השבדי כמה עשרים וחמש שנים לפני כן) את משקלו של התותח, ואף הושיב את הצותים של חלק מן היחידות על סוסיהגרו וסוסים־גלויים, החל חיל התותחנים מופיע אף כגורם אי־בדרכים ודוהר על פני שדות קרב — ממחר להגיע, לתפוס עמדה, להתפרס, להחליף מקום במערך־לוחם, להקדים אויב, הרוכבים והסוסים — אינם עוד. אך התותח הגרור, המוסע או המוצב על־גבי רכב ודאי שלא איבד מניידותו אף בימים אלה. והשובה מיכולת־הניידות המיכנית — הניידות שבמחשבה, התפיסה הדינמית של תפקיד הארטילריה במבצע ובקרב. להבלטת האפשרויות שבתחום זה מוקדש מאמרו של רביסרן ברוך כותני, אשר זכה בפרס התהרות הרשימות על שם סגן־משנה בן־ציון לבנון ז"ל.

כבר אמר בשעתו קפיטן לידל־הארט, בהרצאתו רבת העניין על דמותו ותכונותיו של

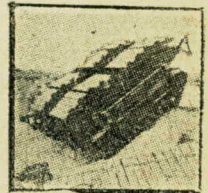
קצין המודיעין („מערכות“ חוב ט"ו־י"ז) כי שיא־סגולותיו (ותנאי לתועלתו) של קצין המודיעין הינה היכולת „לראות בשטח את אשר משתרע מאחורי הנראה“. אך דבר זה אמור גם בכלל המפקדים. ועוד דבר: ה„בלתי נראה“, אשר כה נחוץ הכשרון לראותו, מתבטא לא רק בשטח שמעבר לקו־האופק אלא אף במערך־כוחותיו וכונותיו של האויב. ומשתצטרף אלה יחד — הרי לפניך איתו מכלול של גורמים „שמעבר ההוא של הגבעה“ אשר עליו פסק־אות־פסיקו ואל־ינגטון בשעתו, ואשר הוא המהוה הן את הרקע־המציאותי של ההתרחשויות בהיסטוריה הצבאית,

והן את אמת־המידה להערכת הכרעותיהם ומחליהם של מצביאים, אותם מציג לפנינו אלוף־משנה י. ואלאן בסדרת מאמריו המתחילה להתפרסם ב„מערכות“ החל בחוברת זו (ראה עמ' 30). וראשית הצגת הנושא על ידו — בהתמודדות הכוחות הניידים, בריטיים מזה וגרמנים־איטלקיים מזה, במדבר־המערבי של מצרים־לוב בשנות 1941-42.

יש ולא כ„גדולות“ כי אם כ„קטנות“ מוכרעת מלחמה נחרות גדולים — ודאי שגורם

גיאוגרפי אדיר הנם. אך יש ודרך־משוקעת (מערכת וטרלו) או תעלת השקאה (כאחדות מהמערכות ההסטוריות שבצפון איטליה), שימשו ברגע המכריע גורמים מונעיה־התקדמות בשדה־הקרב — ועליכן גורמים קובעיה־הכרעה לרעת הצד האחד, ולטובת הצד שכנגד. התצלומים וההסבר שבעמ' 41 („כיצד יגיע הטנק אל העבר ההוא של הוואדי“) מציגים לפני קוראינו את הפתרון הפשוט־למדי — אך הנראה כתכליתי — אשר חיל ההנדסה הבריטי העלה לבעיה זו, המתיעצבת בפני הגייסות פתאום — ואשר לא תמיד ניתן למצוא לה תקנה בדרך־אלתר.

מי ומה בחוברת

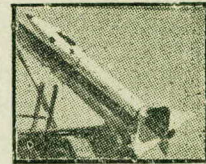
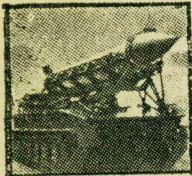
בידיעות על כלי חדש זה טרם צוינו פרטים בענין הכללתו בתקן יחידות-שריון — אך ברור שהוא ילוה בראש-וראשונה לאותם גייסות, אשר אצלם כושר-המעבר מצד אחד, והמהירות — מצד שני, הם מעלה-הכל המשמשים כגורמים קובעיה-הצלחה — דהיינו, גייסות השריון. יצוין כי ערכו של ציוד חדש זה גדול אולי עוד יותר באיזורים חרבים מאשר באיזורים שופעי נהרות ונחלים לרוב.

מקרה מאלף מסופר בתאורו של מפקד גדוד ה"קומנדו" של חטיבה 8 (אשר בינתיים הספיק לעלות במקצת בסולם הדרגה-הפיקודי של צה"ל...) בשעת הפעולה לכיבוש הכפר כרתיה, בין פלוג'ה לעירק-סואידן, בשלהי "מלחמת עשרת הימים" שביוני 1948 (כיבוש אשר מגמתו היתה להיות פרצת-מעבר אל הנגב). שדרת "רכב השריון" (במציאות — משוריינים משני סוגים, זחל"מים, וגי'פים) הבקיעה נועזות דרך לעצמה בשרשרת-המוצבים המצרית, יצאה לעורף הכפר כרתיה והחלה נעה בכיוון אליו. היא נתקלה בחשכה בואדי לא-גדול ולא יכלה לעברו. העבודה להתקנת המעבר ברור היה שתמשך, עד שמפקד הגדוד שידע כנראה את סוד "אורח מסירת-הסמכויות" הנכון, הטיל על איש מתאים את ריכוז עבודת-ההתקנה ובינתיים עשה את המעשה שהיה הנכון בשביל מפקד-פעולה מיוגע אשר רבה עוד המלאכה שלפניו — השתרע על הקרקע ונדרם, עד שתושלם אותה עבודה. בדיעבד, הושלמה העבודה, הרכב חצה את הואדי וכבש את הכפר. במצבים מעין אלה — אך לנוכח אויב דינמי יותר מאשר אותם כוחות מצריים — האם לא עשוי הצורך באמצעי-מעבר נייד ופשוט להתגלות כחיוני ביותר, אף באזור מישורי ו"חסר מכשולים" כזה שבמרחב-הדרום?

מעטות הן התקופות בהן קצב ההתפתחות של מערכת-כלי-זין חדשה השפיע במידה

כה בולטת על מדינות וצבאות — ועל מחשבות מיליוני אדם — כפי שהשפיעה עתה התפתחותו של נשק-הקליעים. מרוץ ההתחרות המתנהל בין שני אדירי-היכולת הראשיים שבעולם — ארה"ב ובריה"מ — הבלוט לעין-כל את האפשרויות — וה"אימות" — העצומות הטמונות בסוגי זין חדש זה, העלול לכאורה ליהפך מסוג-זין לזין-כוזל. מאמרו השני (עמ' 42) של שמעון יפתח (אשר בינתיים

הפך מ"סאל" ל"אל"מ") מוקדש רוב-רכוולו לנושא זה — וקשה לשער שיחסרו קוראים ומעיינים בו.

יתכן כי פרדוקס הוא, אך דומה כי מכל הדמויות הבולטות שבמשכחת השמונאים

ההסטורית לא נקלטה אולי במוחם של רביס-רבים בקרב ישובנו (וביחוד — ישובנו הצעיר) שום דמות באופן כה בולט כזו של אלכסנדר ינאי, המלך הטרגי, חצוי-הסתירות וה"פרובלמטי" ביותר שבכל אותה שושלת מהוללה. אם כך הוא הדבר — הרי ודאי שאיש אחד, ועט אחד: משה שמיר ועט-סופרים שלו, שכתבה את "מלך בשר ודם", הם שפעלו זאת. אמנם, הועלו ביצירות-ספרות גם דמויות אחרות, אצל הוארד פאסט למשל. אך דמויותיו של פאסט חירות הן, סמלים חסרי צבע. עם כל המשונה שבהגבותיו של ציבורנו בשנים האחרונות, המגיב ונועק בערות לדברים שבארכי-אולוגיה, והמגלה לפרקים אדישות לעניינים שבהסטוריה — ניתן לקוות כי רבים יהיו הקוראים שימצאו ענין בסקירתו של ברוך קנאז (עמ' 58) המעלה את סדר מסעיו וכיבושיו של מלך חשמונאי הנלחם, לפי תור, ב"כל החזיתות" כלפי חוץ (ותכופות-מדי — אף כלפי פנים), אשר על מטבעותיו, וכנראה שגם על מגיני צבאו, התנוסס סמל "הכוכב בן שמונה הקצוות".

„בושר הלילה“ של צה”ל, כפי שנתגלה במלחמת 1948, עיקרו היה בתחום

התפיסה של אפשרות מבצעים ליליים — של תנועה אל האויב, סביבו ואף בתוכו — של רוח הלוחמים שהלילה לא הפחידם כלל. ספק האם כה רב היה או כושר זה בתחום האש: אולי בגלל העניוּת היחסית בכלי־אש למיניהם, אך גם בגלל העדרו, במקרים רבים, של אימון יסודי משוכלל ומספיק במלאכת־ידי זו הקשה־במיוחד. ערכו של קרב הלילה ודאי שלא יפחת גם בעתיד; אך את כושר הידי של אנשיו בקרב זה מעלה ומגביר צה”ל מזה שנים — ועוד היד נטויה... „היד הנטויה“ היא שהכתיבה את התורה והשיטה לסוגית „ירי־לילה“ ברובה־מטען ובתת־מקלע „עוזי“ הניתנת בשתי רשימות בחוברת זו של „מערכות“ (עמ' 70, 72).

במערכי „החינוך החדש“ בשנות העשרים למאה, רוחה הדעה כי תחת להרבות

בהקניית ידיעות עובדתיות לילד־החניך יש להנחיל לו מושגים ועוד יותר מזה — יכולת חשיבה. על רקע זה צמחו, בן השאר, המתודה של „קומפלכסים“, ואותו אורח־לימודי כמעט והתנור מבחינות ומבדיקת מידת־הידיעה. אין ספק כי היו בגישות אלו גרעינים בריאים מאוד של הבנה חינוכית; אך בין התוצאות היתה גם זניחת הלימוד — ובמקצועות כגון „חשבון“ רבו הפרצות בידיעת התלמידים. עם בוא ה„ריאקציה“ הטבעית גברו שוב התביעות לסיגול ידיעה עובדתית ע”י חניכים. אין ספק בכך כי אחד התחומים בהם דרוש דבר זה ביותר הינו התחום הצבאי. מכאן — כל אותו שפע האמצעים שמטפחת מערכת־ההדרכה הצבאית לשם השרשת ידיעות במוחו של החניך. אלא שיש לדעת לבחור היטב את סוגי האמצעי — ולהשתמש בו שימוש תכליתי ביותר. לכך מכוונת הרשימה „שאלון השינון“ מאת רב סרן קדם (עמ' 74). הקורא מוזמן בזה (בתוספת להזמנות שבעמ' 77, 88) להשתתף בתחרות הרשימות המלווה רשימה זו.

העומדים „משני עברי המתרס“ — בין מדינו ובין צבאי — לא יתכן כי ראיותם תהיה

זוהי. יכנו כאן ניגודים וסתירות: ותתכן (ואף תובן) גם הפרזה והגזמה מצד היריב (ולעתים, גם מצדנו־אנו...). אלא שהמתחיל בהגזמה נקל לו להגיע אף לידי גיחוך. הגנרל גלאב („גלאב פחה“ לשעבר), בספרו החדש „חייל עם ערבים“, קובע פרק מיוחד המכונה „לא אנגלים אך זלאכים“ (באנגלית — Not English But Angels) כפרק זה טוען הוא — לא פעם ולא פעמיים אלא פעמים־מספר — שהופעת חיילי ה„לגיון־הערבי“ ונוהגם, בימי מלחמת 1948, היו „כשל מלאכים ממש“. אין תימה כי מי שמסוגל לראות לובן כה צח בצד האחד — יקשה לו לראות דבר בלעדי פיה

ושחור ורוח־גפרית (מסימניו של השטן) בצד שכנגד. אכן, כזה הוא הספר: טענות לרוב, ובתוך כך גם טענות־סרק, ו„סרוק־עובדות“, שקופים לטובת ה„ערבים האבריים“; והעלמת־עין (וגרוע מזה — אטימת־מח) בפני כל דבר של חיוב, של יכולת, של זכות, של רצון טוב בצד היהודי. סקירתו רבת הענין של רב־סרן זאב לוינסקי (עמ' 78) אינה כמוכּוּן, לפי מימדיה, אלא ראשית־מבוא להצעה לספר זה עליה אנו מצווים שכן עם כל המעושה, הבדוי, הנאיבי־ער־זרות ואף העוי־במויד שבספר זה — יטעה החושב כי אין לנו מה ללמוד ממנו, אלא שעל כך עוד ידובר ודאי מעל דפי „מערכות“ בהזמנויות נוספות.

מ' ומה בחוברת

שבועון בריטי מדיני בעל-השפעה העלה לפני הודשים מספר (בעסקו בפרשת

2008 4172

SUPPLEMENT TO
The London Gazette
OF TUESDAY 12th SEPTEMBER, 1957

Published by Authority

THURSDAY 12 SEPTEMBER, 1957

The Ministry of Defence
12th September 1957

DESPATCH BY
GENERAL SIR CHARLES F. KEIGHTLEY GCB, GBE, DSO,
COMMANDER-IN-CHIEF ALLIED FORCES

OPERATIONS IN EGYPT - NOVEMBER 30 - DECEMBER 1956

ההתערבות הבריטית במרד שבעומאן את ההסבר שניתן ממקור צרפתי למהלכו, וסיכומו, של מבצע פורטיסעיד: «כל הצרה היתה בכך כי את המבצע תכננו אנשים אשר את התנסותם במלאכת התכנון-הצבאי רכשו לעצמם באסכולה של תכנון מבצע, אוברלורד, הלא הוא מבצע הפלישה לנורמנדיה...» אכן, המעיין באגרת-הדו"ח של גנ. קייטלי על אותו מבצע-התערבות במצרים, אשר הוגשה על ידו לממשלה הבריטית ופורסמה על ידי זו ב"לונדון-גאזט" הרשמי — קשה לו להימנע מן הרושם כי, בצד כל הקשיים האוביקטיביים הגדולים, פעלה לרעת המבצע נטייתם של המתכננים לראות את הכל באור התמודדות עם יריב בעל רמה אירופית של כוונות ויכולת, של תפיסות ואירח-ביצוע; ואמנם, זהו חוטי-השני העובר דרך מאמרו של אלוף-משנה עוזי נרקיס (עמ' 84) — מאמר אשר בו העלה המחבר «הערות שוליים» למספר נקודות חיוניות (שרובן — נקודות-תורפה) — באגרת-הדו"ח האופינית והמאלפת של גנרל קייטלי. את גופה של אגרת-הדו"ח ימצא הקורא ב"צקלון" מס. 57 (דצמבר 1957) — והעיון בה יאפשר לו לעמוד ביתר-יסודיות על משמעות הערותיו והערכותיו של ע.ג. במאמרו זה.

אותה ציטטה משקספיר, המופיעה בראש הערותיו של אל"מ עוזי נרקיס במקורה

האנגלי, גרמה יסורים רבים לכל אלה שניסו להתיקה לעברית. המערכת מגישה בזה הצעת-תרגום לתוכן הדברים (בלי כל ימרות פואטיות, כמובן).

לך במיידית שבדרכים;

כי הכבוד נע במיצר כה צר,

רק לאחד למלוא רחבו מקום בו: הקפד, איפוא, על הנתיב;

כי אלף בן וכן לתחרות,

איש ירדוף איש; אם דרך תפנה,

או תצטודד מן התנועה המישירה,

כמו על-פני גל נלכד כולם עוברים חולפים

וישאירוך אחרון האחרונים;

או, כמו סוס אביר שבשורה הראשונה נפל שדור,

מוטל לו באשר כרע, מדרס למאסף גול,

דרוס וגם נרמס בעקבים.

שקספיר, «טרולוס וקרסידה»,

מערכה שלישית, תמונה ג'

מ'י ומה בחוברת

לעומת השילוב של כלי-זיון, "מפוצלים", שהיה אופייני לצבאות המאה ה"ט והי"ז (נושאי-החנית — מזה, מושקטר — מזה) נתגבש במאות הי"ח והי"ט כלי הזיון האחד של הרגלים: הרובה המכודן. מאז מלחמת העולם הראשונה הסתעף שוב הימושו של הרגלי: רובה, מקלע, תת-מקלע, ואף קרבנים למיניהם ועוד כיו"ב (מבלי לדבר כבר על רימונים — שאף להם היה תקדים, אך דוקא במאה הי"ח — וכלים-נגד-טנקים) אך התפתחות הרובה החצי-אבטומטי כאילו מקרבת אותנו מחדש אל מצב של כלי-זיון אוניברסלי: רובה, שהוא גם מקלע, וגם עשוי למלא חלקית תפקידי תת-מקלע, וגם ניתן לכדנו (ובאמצעות הרימון הנ"ט — הרי היא גם כלי-נגד-טנקי). על אחדות מבחינותיו של כלי רבי-פנים זה — ועל אמות-המידה הנכונות להערכתו — עומדת רשימת ההשגות-ההשלמות שנכתבה ע"י "אחד רגלי" (עמ' 90) בעקבות מכתב טקטי מאת "לוחם", אשר הופיע ב"מערכות" הוב' ס"ט.

"ספר שבמנותי מרם הופיע אולי בפפירות המלחמה שלנו: סיפורו של טוראן איש

מילואים, חייל ביחידת-תובלה במבצע "קדש", בו עבר את מרחבי סיני, בספר — ראיה חודרת, ונקלטו בו היטב סיפורי משתתפים אחרים במבצע, ביחידות ובגזרות-חזית אחרות. עם כל דיוק תיאורן של ההתרחשויות — אין ספר זה בגדר דו"ח, ואף לא מחקר-הסטורי אלא יצירה ספרותית המרתקת את הקורא. מאורעות המלחמה נראים כאן בעיניו של "החייל הקטן", שאינו תופס תחילה את 'כונות הפיקוד הגבוה — ואת כל המתרחש סביבו — ורק לאט-לאט מתחיל לחוש, להרגיש, ולבסוף גם לראות, יד המדריכה ומכוונת את כל הכוחות השונים הנעים על פני החולות והדיונות, והמצעידה אותם אל אל הנצחון. סיפור פשוט — על תוויות ומעשים של צנחנים ושריונאים, אנשי-רגלים וחילות-שירותים — סיפורו של מסע סיני."

יהושע גלוברמן

ע ש ר
ש נ י מ
ר נ פ ל ו

בדרך של עליה

יום מר ונמהר היה היום הזה לפני שנה, בבוא השליח לבשר כי נפל יהושע בדרך. באותה דרך הדמים ששיכלה את טובי חברינו. הוא נפל בצאתו בשליחות לירושלים מטעם הפיקוד העליון של ההגנה, בתקופה ההיא. הוטל עליו אז לבדוק ולבחון, מה ייעשה בירושלים ומה ייעשה לירושלים המוכה בעת ההיא. מן ההכרח היה לדעת בדיוק מה המצב שם, ויהושע נשלח לברר, להביא דו"ח ולהציע הצעותיו. הוא נפל בחזרו מירושלים, והצעתו והדברים שהיה צריך להביא אבדו, נספו יחד אתו.

בשליחויות רבות ומגוונות מאוד שימש יהושע בתקופת-שירותו הארוכה בהגנה, מאז גמר את הקורס הראשון להדרכת קצינים ומפקדים. הוא היה בקורס זה אחד משנים-שלושה המפקדים הבולטים ביותר. ומאז היה שירותו בהגנה דרך של עליה מתפקיד לתפקיד. כשרונו בעיקר היה בהדרכה, אולם הוא מילא גם תפקידים חשובים אחרים. הוא הרביץ תורה, אימן והכשיר מאות ואלפי בחורים, והמאות והאלפים צמחו במשך הזמן והיו למפקדיו וקציניו של צבא ההגנה לישראל.

מפעלים שבהם רב היה חלקו של יהושע, שטבעו את חותמם על ההתפתחות המקצועית והארגונית של ההגנה בארץ, מפעלים שהנהילו למפקדי ההגנה נכסי רוח, דרכים ושיטות עבודה, והיו מופת ודוגמה לעיצוב דמותו של מפקד ולוחם עברי — בכל המפעלים האלה היה יהושע מהחיים והתוססים. מפעל בעל חשיבות כזאת, הראוי לציון, הוא קורס ההשתלמות לסגל המפקדים הגבוה של ההגנה בשנת 1937, בכפר ויתקין. בקורס זה, שנערך והוצא לפועל על ידי שנינו, נסינו לחשוף בפני עצמנו ובפני חברינו החניכים את כל תעלומת הטקטיקה הזעירה ודרכי אימונה; ותורה זו, שבכוח משותף למדנו אותה יחדיו, ואותה לימדנו והסברנו לאחרים, היתה לאחר מכן תורת הלימוד והאימונים בקורסים רבים, ואלפי חברים גדלו והתאמנו והשתלמו בהתאם ליסודות שהוצבו בקורס זה.

בהקמתן של פלוגות השדה הראשונות, הנסיונות הראשונים בהקמת חיל מגויס בתחומי ההגנה, בנינו, החזקתו והשימוש הנכון בו, נטל יהושע חלק חשוב. והוא מצטרף לשלישיה שבראשה עמד יצחק שדה, זה מטה ה"פ"ש הארצי, אשר שימש אבן פינה ליחידות שהוקמו אחר-כך — פלוגות המחץ, הפלמ"ח.

בתקופה מאוחרת יותר, לאחר שהוקם המטה הכללי, משמש יהושע ראש לשכת ההדרכה. עבודת תכנון רבה ומגוונת, הדרכה מקצועית והכשרת מפקדים לתפקידים שונים — אלה היו אז בעיות יסודיות. הונחו אז יסודות לאימון רחב ושיטתי, ויהושע היה במרכזה של פעולה זו. אחר-כך מקבל יהושע עליו תפקיד של פיקוד בגליל התיכון, אחד ממרחבי הפיקוד של הארץ בתקופה ההיא. גם בתפקיד זה מרוכזים מאמציו בתשומת לב למפקד, להכשרתו, לדמותו האנושית והחברתית. סמינרים להסברה ופעולות לחינוך רעיוני מלוים באופן תכניתי את תפקידיו כמפקד המרחב הזה.

תפקידים שונים אחרים הוטלו עליו, בשטחי-עבודה הדורשים אחריות, שיקול ותפיסה של איש-ההגנה. הוא היה דמות אשר טופחה וגדלה בתוך ההגנה וצמחה יחד איתה. כשרונותיו היו שונים ומגוונים, והוא תרם מכוה מחשבתו לבית היוצר של מחשבת ההגנה, והשפיע בעבודתו וסגולותיו על מפעליה. בימי המשבר הקשים ובתקופת-המבחן הגורלית, כאשר סכנת כליון ריחפה עלינו, ונתורה בלב רק תקוה אחת — לעמוד ולהיאבק ולהלחם עד תום — בימים ההם, שנשאו בתוכם אימי חורבן ואסון, אולם גם ישועות גדולות, באותם הימים נפל יהושע בשעת מילוי תפקידו.

הוא לא זכה להגיע לחוף התקוה הגדולה. עד הירדן הגיע ולא זכה לעברו... עם בני משפחתו ובני קיבוצו נושאים חבריו בלבם את זכרונו של יהושע, — מאות אלפי חברים, שיחד אתו נשבעו בנפשם להרים את דגל השחרור והעצמאות היהודית. הוא בנפשו קיים את השבועה.

(באזכרה ביום השנה הראשון, כ"ה כסלו תש"ט)
מפי ראש המטה הכללי, יעקב דורי

לדמות המפקד *

המפקד כמורה

המפקד, כמורה, צריך לדעת להבין לרוח האנשים שהוא בא במגע אתם. והם בני גילים שונים, בני שכבות סוציאליות שונות ובעל אופי שונה. עיקר הקושי של המורה-המפקד הוא שיש לו עסק עם מבוגרים "בעלי נסיון", העלולים להתייחס בבקורת אל התורה הנמסרת להם מפי המפקד. הילד — מוחו ונפשו פתוחים, נוחים לקליטה; הוא מסוגל להאמין, על כן הנו כחומר ביד המחנך-היוצר המעצב את דמותו. לא כן המבוגר. כשם שהמפקד-המנהיג זקוק לתכונות האמורות לעיל ** בשעת הקרב, כן הן נדרשות עוד בימי שלום מאת המפקד-המורה. ואמנם חינוך המפקד בשעת שלום משמש יסוד לפעולתו בשעת מלחמה. המלחמה, על כל מוראותיה, מעמידה כל מפקד במבחן חדש ובוחרת את המנהיג שבו, כי המפקד הוא בבחינת מנהיג שגורל פיקודיו נתון בידיו. לפיכך חייב המפקד לזכור, כי אין די לשלוט באנשים בכוח החוק, או בתוקף חוקי-חברה מוסכמים, אלא שעליו לרכוש את אמונם. המפקד צריך להיות "משכמו ומעלה" גבוה מפיקודיו, והנתונים לפיקודו צריכים לראות במה זכה להיות מפקד. אמונתם של האנשים ביכולת מפקדם להיות להם למנהיג תקל על השימוש באמונת הפיקוד הן בימי שלום והן בשדה הקרב.

האומץ להחליט

תביעת-האומץ הראשונה הנתבעת מאת המפקד — זה האומץ להחליט. ואין הדבר קל. נטל האחריות לתוצאות-ההחלטה מעמיד בנסיון ובמבחן קשה גם מפקדים מנהיגים בעלי שיעור-קומה. יש אשר תוצאותיה של החלטה בשדה-הקרב יש להן ערך מכריע, וכפסע אחד בין הכשלון וההצלחה. גם אם ההצלחה מובטחת, מטרידה בכל זאת השאלה, באיזה מחיר תיקנה — ושאלה זו עלולה להביא את המפקד האחראי לגדי היסוסיס רביס. והכשלון הלא עשוי לגרור אחריו אסונות וסכנות קובעים את גורלם של אנשים רבים, ואף משוהו מן הגורל הלאומי נחתך כאן. נמצא, שהאומץ להחליט — תכונה מכרעת היא במבחן המפקד. אולם אין ערך להחלטה אם אינה באה בזמנה, ואם אין בצדה העזות ההגשמה, החלטה-שלא-בזמנה גורמת לבזבז כוחות אדם ולמאמצים עקרים הפוגעים באמו האנשים אל המפקד ובפרסטיגיה שלו. הפחד להחליט וההסמכות על דרג הפיקוד כדי להשתמש מקבלת החלטה עלולים להתייש כל יומה עצמית. ההשתתפות בהחלטה קשה לעתים יותר מן ההשתתפות בביצועה. ישנם אנשים רבים שנוח להם להסתתר מאחרי "כתפיים רחבות", בזאת הם פוטרים את עצמם מן הצורך לחשוב ומן האחריות להחליט. חייב אפוא כל מפקד לחשל בקרבן את הסגולה לקבל החלטות במסגרת הפיקודית והארגונית הנקבעת לו.

לאורו של רעיון

והתנאי להצלחת רצונו של המפקד הוא, שיהיה מושפע מאורו של אידיאל גדול ונתמך "על ידי הרגשת חובה וכבוד, להקריב הכל למען המולדת". הרעיון צריך להיות כנר-תמיד לעיני המפקד. אם המפקד יהיה תדור בצדקת רעיונו ומוכן למסור את נפשו עליו ולהיליך את אנשיו מתוך הפץ-הגשמה, חזקה עליו שיצליח.

* מתוך הרשימה "הערות למאמרו של ארמן מרמה", שנדפסה ב"מערכות" ב"ג, תש"ו.
** ראיתי-הנולד, שכל בהיר, הבנה לרוח בני-אדם, נטיה לסדר ושיטה, תמינות וטאקט.

דברים בסיום קורס מפקדי-פלוגות

מפי אל"מ רם רון

נית — ובמיוחד הכנסתו לשימוש של הקליע-המונחה — את ירידת ערכם של המטוס והשריון דוקא, ול- עומתם את עלית ערכו וחשיבותו של חיל-הרגלים? ברם, תהיה אשר תהיה צורתה של מלחמת העתיד, הרי לא תמיד ברור באיזו מידה גם בנו אמור הדבר. שכן אין בידנו לא הנשק ולא האמצעים הדרושים למלחמה אטומית.

ובכן, מה לנו — היום — ולתיאוריות של שיטות הלחימה החדשות? והרי מלחמתנו שלנו, בעתיד הקרוב, לא תהא שונה כנראה מן המלחמות ה"מקור-בלות" של העת האחרונה.

עם-זאת, נכון יהיה לומר — וזאת מבלי להסתכן בניחושי סרק — כי חיל-הרגלים חייב להדביק את קצב הלחימה הגובר-והולך באופן מתמיד.

פירושו של דבר הוא, כי על חיל זה למצוא דרכים להתאים את קצב לחימתו לקצבם של השריון וה- אוויריה, הלוחמים עמו יחד, בעבר יכול היה חיל- הרגלים למלא את המשימות המוטלות עליו בצעדו ברגליו אל שדות-המערבה; אולם עם התגברות קצב- הלחימה הכללי, מן-ההכרח להגביר, במקביל לכך, גם את קצב ניידותו ולחימתו של חיל-הרגלים. חיל- הרגלים צריך להשת בנוי כך, שיהיה ניתן להגביל ברכבו, במהירות, את יחידותיו-הלוחמות, לא אל שטחי-כינוס בלבד, כי אם גם אל שטחי-הערכות, ואף אל היעדים עצמם. ע"י כך יקוצר, במקרים רבים, עד למינימום, אותו חלק בלחימה הנקרא בפינו: "הלחימה אל היעד"; ובידי יחידות-הרגלים ישאר העיקר: — "הלחימה על היעד", לחימה מעמדה- חפזת אחת למשניה, אותה לחימה שהיתה ועדיין הנה, מתפקידיו הבלעדיים של חיל-הרגלים.

הגברת ניידותו של חיל-הרגלים חייבת להעשות בכל הדרכים האפשריות, ובסיועם של החילות האחרים. אין די בהובלת חיל-הרגלים ברכב בדרך- היבשה; יש ליעל ולשפר את דרכי-ההובלה באויר — במטוסים ובהליקופטרים — להכין ולאמן מספר רב ככל-האפשר של יחידות-רגלים כיחידות מוצנחות או מוטסות, כדי שאפשר יהיה להעבירן במהירות

בבית-הספר לחיל-הרגלים רגילים אנו לסימנם של קורסים רבים. ובכל זאת יש בודאי בסיום קורס מפקדי-פלוגות משום מאורע חגיגי ומיוחד.

יש האומרים כי חיל-הרגלים איבד מחשיבותו, וכבר עבר זמנו — ואם כך, מה חשיבות יש לחיזוקו של חיל שכבר אינו חשוב?

ברם, כפירה זו בעיקרו וביקרו של חיל-הרגלים אינה תופעה חדשה כלל, והיא חוזרת ונשנית במאת- השנים האחרונה עם כל הופעה מרעישה של סוגי נשק חדשים.

כבר עם תום מלחמת-העולם הראשונה, כשהופיעו ראשוני השריונים והמטוסים, סברו מומחים צבאיים כי הנה נסתיים תור חיל-הרגלים. באה מלחמת- העולם השנייה וטפחה על פניהם של אותם מומחים, והפריכה סברותיהם; שכן, על אף התבססותם והת- עצמותם של כוחות השריון והאוויר, לא נתערער מעמדו של חיל-הרגלים — ולאורך כל מלחמת- העולם השנייה הוסיף הוא להיות חוט-שדרה של הצבאות הלוחמים.

עם תום מלחמת-העולם השנייה, לאחר הפעלת הפצצה האטומית הראשונה, שוב נתעודדו איתם מומחים צבאיים — או מומחים צבאיים אחרים, בדומה לראשונים — ושוב גברה והלכה הנטיה לראות בחיל-הרגלים חיל שהנו נחלת-העבר בלבד; באה מלחמת קוריאה, ומלחמות איזוריות או מקומיות אחרות, שהתחוללו בתקופה שלאחר מלחמת-העולם השנייה — והראו בעליל כי חיל-הרגלים שומר על מקומו בין החילות הלוחמים, כשותף ראשון-במעלה במעגלם.

זהו לקח העבר; ומה צופן לנו העתיד? אינו סבור כי יש מי שיכול להתנבא בודאות כיצד, ובאלו כלים, תתנהלנה מלחמות העתיד.

אפשר, אמנם, להניח כי בעקבות הפעלתו של הנשק האטומי בקרב — אם בכלל יוכנס נשק זה לשימוש, דבר שאינו ברור עדיין כלי-צרכו — תחול מהפכה מוחלטת באורחי הלחימה; אולם מי הוא זה אשר יקבע בפסקנות כי מהפכה זו תפגע במעמדו של חיל-הרגלים דוקא? ואולי מבשרת ההתפתחות הטכ-

הדגש על הקניית אותן הידיעות אשר תתנה בידי מפקד פלוגת חיל-הרגלים, הצועד בראש אנשיו, את היכולת לשקול, בהבנה ובבטחון, מצבי קרב שונים, ולהוליך את אנשיו בדרכים ובתכסיסי-לחימה נכונים אלי קרב. אכן, להעלאת הרמה המקצועית של המפקדים ישנה גם השפעה עקיפה על תכונותיהם ועל דמותם כמפקדים; שכן המפקד היודע את אשר לפניו, הבקיא בתהליכי הקרב — יש לו יותר נתונים להיות בוטח בעצמו, שקול ומהיר בהחלטותיו בשעת קרב.

אמנם, דומה כי בחיל-הרגלים ישנם לתכונותיו האישיות של המפקד משקל וערך רבים עוד יותר לגבי דמותו והצלחתו כמפקד מכפי שהדבר הנו לגבי דמותם של מפקדים בחילות-הלוחמים האחרים: פיקודיו של מפקד יחידת-השריון רואים בשעת קרב את שריון מפקדם; פיקודיו של מפקד טייסת מטוסי-הקרב רואים מטוס מפקדם בלבד — ואילו המפקד בחיל-הרגלים חשוף בעת קרב לעיניהם של פיקודיו הצמודים אליו — והמבחינים בתנועותיו, בתגובותיו, בפחדו או בשלותו.

* * *

בשובכם היום לפלוגותיכם, ראו לזכור ולהשתמש נכונה, בכל שלמדתם כאן. עם זאת חשוב שתדעו כי תורת הקרב בימינו הולכת ומסתבכת מיום ליום והדרישות ששדה הקרב מעמיד בפני מפקד היחידה הלוחמת הולכות ורבות אף הן.

עליכם, כמפקדי פלוגות לוחמות, לעקוב בהתמדה אחרי השינויים וההתפתחויות שבתורת הלחימה, למען תוכלו בעתיד לעמוד בהצלחה במבחני שדה הקרב.

אל עורף יעדי האויב, ולהשיג על-ידי כך הכרעות מהירות וגורליות.

טעות היא לחשוב כי השילוב והסיוע הגדלים-החולקים בפעולות הלחימה של החילות השונים מולידים רק את הכורח להחיש את קצב-הלחימה של חיל-הרגלים, על מנת להתאימו לקצבם של החילות האחרים. שכן, ההפעלה והשילוב הנכונים של הכוחות-הלוחמים בכללותם — תנאי הם להצלחה בקרב; ושילוב כזה לא יושג אלא אם-כך ידעו מפקדי כוחות שונים אלה, בכל הדרגים, את תכונותיו של סוג-הכוח האחר, את דרכי הפעלתו ואת אפשרויות שיתוף-הפעולה עמו. הידוק השיתוף בפעולות הלחימה מחייב אפוא את המפקד בחיל-הרגלים — והוא הדין לגבי המפקד בכל חיל מהחילות-הלוחמים האחרים — להרחיב את ידיעותיו ואת מושגיו על עקרונות הלחימה ואורחי-הלחימה של החילות האחרים, ועל דרכי שיתוף הפעולה ביניהם. מתוך הכרה זו, יש לתת לחילות הלוחמים את האפשרות לחיות ולהתאמן בצותא גם בימי שלום, באופן שיוכלו להכיר ולהוקיר זה-את-זה.

* * *

- על הנחות אלה מבסס בית-ספר זה את עבודתו: —
- על הקניית ידיעות.
 - על חיפוש דרכים חדשות ללחימת חיל-רגלים.
 - על עקרונות שיתוף-פעולה בין החילות-הלוחמים.

אולם את עיקר תפקידו רואה בית-ספר זה בהקניית הידיעות הצבאיות הדרושות למפקדים בתפקידיהם השונים. גם בקורס זה נתכוננו להקנות את הידיעות הצבאיות הדרושות למפקדי הפלוגות. שמנו את

ארטילרית-השדה בקרב הנייד

מאת רביסרן ברוך כותנאי

פרס ראשון

תחרות רשימות

ע"ש

סגן-משנה

בן-ציון לבנון ז"ל

הקרב הנייד דומה בעקרונותיו לקרב-אגרופים, בו מנתרים שני היריבים איש מסביב לרעהו, כאשר הם מחפשים פרצה בהגנת האויב, או נקודת תורפה בה, להנחתת מכת אגרוף מכריעה. בקרב-האגרופים מכריע לא הניתור, אלא מכת האגרוף המכוונת וכובד מהלומתה; הביטוי למכת האגרוף, מנקודת הראות הארטילרית, הוא משקל הטילים וחומר-הנפץ המוטלים על האויב, במקום ובזמן הנדרשים. מטרת מאמר זה היא הבהרת הדרך בה ניתן להשיג הנחתת מהלומה ארטילרית, בנתונים הדרושים, תוך כדי ה"ניתורים" והדילוגים של הקרב הנייד. היות ובמאמר זה נצטרך לדון בכוח-המחץ של כוח צבאי, מן הראוי, כי נזכור את חוק-הפיסיקה המגדיר את כוח-המחץ כ"מכפלה של מסה במהירות בכיוון מסוים". מכאן, שניתן להשיג עצמה שווה של כוח-מחץ ע"י הנעת גוף כבד במהירות קטנה — או ע"י הנעת גוף קל-משקל במהירות גדולה.

ה"מסחה", במקרה המיוחד שלנו, היא הסכום של כמות-אש (מכפלת מספר קליעים ומשקלם בזמן מסוים), כוח-האדם ועצמת השריון הבאים במגע אפקטיבי עם האויב.

ה"מהירות" היא סכום של מהירות הפגיעה של הקליעים ומהירות התנועה של האדם והשריון, בתנועה למגע עם האויב ובתוך המגע אתו.

ה"כיוון" הוא ההכונה הנכונה של שני הגורמים הראשונים, והשליטה בהם, כדי שמכפלתם — כלומר כוח-המחץ — תפעל במקום ובמשך-הזמן הדרושים.

ו. הקרב הנייד

הניתוח המופשט דלעיל מראה שמהכוחות הנוטלים חלק בקרב נייד נדרשים:

- כושר-ניידות גבוה
- עצמת-אש רבה
- הכונה נכונה.

החילות המוצגים בחלק הארי של הקרב הנייד היבשתי הם: אוריה, חיל-שריון, חיל-רגלים ואר-טילריה. לכל אחד מהם תכונות מסוימות, המכשירות אותו לצורך הלחימה הניידת.

א. אוריה היא בעלת כושר-ניידות ומהירות גבוהים ביותר, וכוח-מחץ אדיר. מגבלותיה הן: הזמן המוגבל בו יכול כלי-הטיס לפעול בגד המטרה, ומחירה הגבוה של ה"מהלומה האוירית" ביחס למהלומת כוחות-היבשה. חלקה של האוריה בסיוע קרוב ורחוק לכוחות-היבשה הולך ורב; ובעיקר גדול חלקה בסיוע הרחוק, בו היא משמשת מעין "ארטילריה-ארוכת-טווח".

ב. השריון הוא "סוס-העבודה" של הקרב הנייד, ומהווה התגלמות של צירוף עצמת-אש וניידות עם בטיחות מסוימת מאש האויב. חיל-השריון כולל בתוכו סוגים רבים של כלי-רכב, החל בטנקים ובמסיעי-גייסות-משוריינים, וכלה ברכב "רך", בלתי-משורין, הנושא את האספקה לראשונים. את כוח הלחימה העיקרי של השריון מהווים הטנקים שבו, על אף המיעוט היחסי של מספרם. מגבלתו של השריון היא: משך-לחימה, המוגבל ע"י המבנה המכני שתובע טיפולים בזמנים קצובים, וע"י הצריכה הגבוהה של דלק ותחמושת. לשריון מחיר ראשוני גבוה,

והחזקתו יקרה ומצריכה כוח אדם רב ומאומן-היטב.

ג. חיל-הרגלים הוא המהווה את עיקר כוח-ההתמדה והבלימה בקרב הנייד. הוא המחזיק בשטחים אותם "שטף" השריון, והיוצר את הבסיס המוצק מתוכו מזנק השריון — והוא שבדרך כלל יבקיע את מערכי האויב המבוצרים כדי לאפשר לשריון לפרוץ לעורפו של האויב ולנצל את ניידותו.

ד. הארטילריה אינה מהווה גוף-לוחם עצמאי, כש-לוישת הזרועות ה"נל"; יעודה הכולל הוא הגברת כוח-המחץ של השריון וחיל-הרגלים, ולשם כך משולבת היא בהם.

לפני שנעבור אל ניתוח היתרונות והמגבלות של הארטילריה בקרב הנייד, מן הראוי להעיר כי לפי מגמת-ההתפתחות המסתמנת כבר כיום, עומדים הקליעים המונחים לתפוש חלק נכבד, אם לא עיקרי, בכוח-האש של הצבאות. הקליעים המונחים ידחקו חלק מארטילריה-השדה הכבדה, ויבואו במקומה, וכן במקום "מהלומת האויר" של האוריה. יהיה זה איפוא, טבעי אם נייחס את מאמרנו זה גם אל הקליעים-המונחים, ונאמר כי כל אשר יובא בפרקים שלהלן ישאר בעינו גם אם נחליף את הביטוי "פגז-התותח" בביטוי "קליע-מונחה".

2. ארטילריית-השדה

פולר, בספרו „לחמת שריון“, מביע ספק מסוים בכושרה של ארטילריית-השדה למלא אחר דרישות קיצוניות ומקפידות אלו באותו קצב מהיר אשר בו מתחולל הקרב הנייד. ואמנם, ספק אם היתה ארטילריית-השדה מתאימה לקחת חלק בקרב הנייד אלמלא נהג בשדה הקרב הנייד הכלל הכפול: בין מהירות התנועה של שדה-הקרב, לבין כמות האש הנדרשת לעצור תנועה זו, קיים יחס ישר; ואילו בין מהירות התנועה לבין כמות האש הנדרשת כדי להתגבר על ההתנגדות לתנועה זו קיים יחס הפוך. אין, כמובן, להביא כלל זה עד אבסורדוס ולומר שבקרב-התנועה המהיר ביותר לא יידרש על כן כלל סיוע ארטילרי בשביל התגברות על התנגדות האויב... ככל שמהירות התנועה גבוהה יותר, כן קל יותר לחזות את מקומות ההתנגדות, היות ובדרך כלל יהיו אלה תואים טופוגרפיים מסוימים, או מערכי-אויב ניידים ומבוצרים, שמקומם יהיה ידוע בדרך-כלל מראש. במקרים קיצוניים ונדירים של התקלות שלא היתה צפויה מראש, תדרש אש ארטילרית מהירה ומדויקת — ומקרים נדירים אלה הם הקובעים את טיבה ויעילותה של הארטילריה.

ג. תותחים גרורים ומתנייעים

ביצוע דרישות למתן-אש ע"י ארטילריית השדה תוך כדי הקרב הנייד הוא גורם אשר מעצם טיבו עשוי לעכב את מהירות תנועתה של הארטילריה. חיפוש דרכים להתגבר על מגבלה זו מטריד והטריד

ארטילריית-השדה מהווה בקרב גורם הנפרד מיתר-אמצעי-הלחימה בעצם מיקומה בשדה-הקרב, ובנש-קה היורה טיל בעל מסלול-תעופה תלול (להוציא מקרים מיוחדים). במשקלה, ברציפותה ובהתמדתה עולה עצמת-האש של יחידת ארטילריית-שדה, באופן יחסי, על עצמתו של כל כוח-אש אחר.

סגולות אלה מיעדות את הארטילריה לכל מקרה שכוונתו דרוש בו.

א. התכונות המציינות את ארטילריית-השדה הן:

- (1) טווח ארוך.
- (2) ירי מעמדה המוסתרת מתצפית-קרקע של האויב.
- (3) גמישות במתן האש, המתבטאת באפשרות של ריכוז האש של יחידות רבות לאותה מטרה.

(4) רציפות והתמדה בלחימה, העולות על אלה של כל אמצעי-לחימה אחר.

יש להעיר כי בכדי שניתן יהיה להפיק מן הארטילריה את כל התכונות הללו, חייבת יחידת-הארטילריה להיות ניידת ופרוסה בשעת מתן אש; וכי הכנות טכניות מתאימות — כגון מדידות, הכנת מערך-קשר אלוטו וקוי — הן תנאי לניצול יעיל של האש.

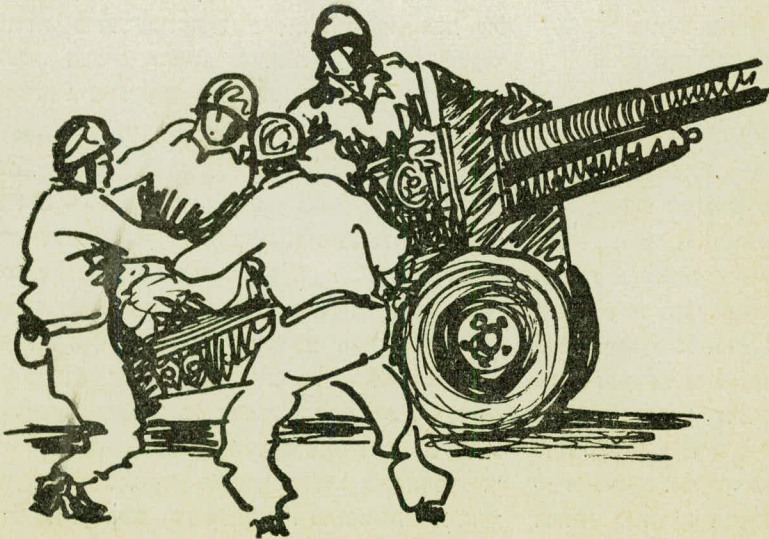
ב. תפקידי הארטילריה

שנים הם תפקידיה של ארטילריית-השדה בקרב הנייד:

(א) סיוע למתן „מכות-האגרוף“ המכריעות;

(ב) ניטרול כוחות האויב המפריעים לתנועת כוחותינו.

מילוי תפקידים אלה — פירושו, לגבי הארטילריה: — ללוות באש (ולא בהכרח גם בתנועת התותחים גופם) את הכוחות הניידים המסתייעים, ולהנחית ריכוזי-אש במקומות ובזמנים המותנים ע"י הכוחות הניידים. כל פירגור במתן האש הנדרשת ע"י הכוחות הניידים גורם להאטת התנועה; ועל-כן — גם להחלשת המחץ ולאבדן החפציה.

ארטילריה בקרב היתקלות

דוגמה נאה להפעלה נאותה של ארטילריה בקרב התקלות בלתי-צפוי הוא הקרב שנערך במלחמת השחרור, ביום 29.12.48, בין גדוד ממוצע שלנו לבין גדוד מצרי.

הגדוד, אשר שימש משמר-קדמי לכוח גדול שנע מאחוריו, נע מניצנה לעבר אבו-עגילה — כאשר הסיוור שבראשו נתקל, בשעה 15.45, במערך-הגנה חפון של האויב המצרי, בעצמה של גדוד, שחסם את ציר-התנועה העיקרי. חצי שעה לאחר התקלות זו החלה התקפת כוחותינו, בסיוע סוללת ארטילרית-שדה (תותחים של 75 מ"מ קרופ על לגלי עץ) אשר פגיעותיה המדויקות תרמו תרומה רבה לכיבוש המשלט. יש לציין את יזמתו של מפקד הסוללה, שאת נתוני פתיחת-האש השיג ע"י מדהמהירות של גייסה-התצפית שלו, בניסיעתו מקרבת המטרה לעמדת התותחים. כמטרת-מוצא שימש לו בדמדומי הערב משוריון של יחידת-הסיוור, שנפגע ובער בקרבת מש-לט האויב (לפרטים נוספים — ר' "מערכות" חוב' ק"ה, עמ' 8 "גם ביום וגם בלילה", מאת סא"ל מ. פילבסקי).

את כל צבאות העולם. פתרון מרחיק לכת לבעיה זו הוצע ע"י פולר בספרו הנ"ל ("לחמת שריון", עמ' 107, "ארטילריה בהתקפה"), שנכתב בשנות השלושים; הוא מגיע למסקנה שכל כלי-הרכב המשתתפים ב"קרב המשוריון" חייבים להיות בעלי כושר-ניידות, כושר-עבירות ושריון הזהים עם אלה של הטנק. במלים אחרות, פולר מציע שימוש בלעדי בתותחים-מתנייעים בקרב הנייד.

אף שלכאורה מבוסס פתרון זה על ההגיון הפשוט, לא נתקבל הפתרון במלואו אף בצבאות הערשירים — כגון הצבא הגרמני במלחמת-העולם השנייה, והצבאות ארצות-הברית ורוסיה כיום — הנמנים על נאמני תורתו של פולר. הסיבה לכך, כפי שכבר הוזכר, נעוצה במחיר הראשוני הגבוה ובמחיר-השימוש הקצר של כלי-הרכב זחלי משוריון — לעומת המחיר ומשך-השימוש של התותח הגרור. למעשה נוקטים כל צבאות העולם שביל-זהב — בין שימוש בלעדי בתותחים-מתנייעים (ביחידות שריון!) מחד-גיסא, ושימוש בלעדי בתותחים-גרוריים מאידך-גיסא (יוצאת-מהכלל בתחום זה היא הדי-ביזיה הממוכנת-הקלה הצרפתית, אשר כל הארטיל-

ריה שבה מתנייעת). היחס בין ארטילריה מתנייעת וארטילריה גרורה הקיים בדיכויות-השריון בצבא ארה"ב הוא גדוד מתנייע אחד לשנים או שלושה גדודים נגררים; היחס בין טו-כל הארטילריה-המתנייעת לזו הגרורה בצבא בכללו הוא אף קטן מזה (המדובר במערך שלפני תקופת האטום).

יחס זה בתוך הרכב ארטילרית-השדה נובע מתוך שיקולים טקטיים של הפעלת הכוחות הניידים, והסיוע הארטילרי הדרוש להם. יחידות מתנייעות תשולבנה, בדרך-כלל, עם אותם כוחות-שריון הבריים במגע בלתי-אמצעי עם אש האויב — כלומר: יחידות-סיוור ויחידות-משמר (משמר קדמי, עורפי או אגפי). מגען הפיזי של יחידות הארטילריה-המתנייעת עם הכוחות המסתייעים וקרבתן הבלתי-אמצעית לנקודות-המוקד של הקרב, מאפשרים את הפעלתן המהירה — אמנם, תוך ויתור מסוים על ריכוזי-אש גבוהים, ועל ירי מחושב-מראש.

תכונות הארטילריה-המתנייעת מיעדות אותה בעיקר לקרב-התקלות, שאינו צפוי מראש, של שריון — או לקרב-שריון הבנוי על תנועה ארוכה של לחימה אל היעד, לאחר הסתננות כוחות-השריון דרך מערכי אויב קיימים-ועומדים. בכל שאר המצבים הטקטיים בקרב הנייד, כאשר:

- (1) טוחי הלחימה הם קצרים יחסית;
- (2) מהירות התנועה בשדה-הקרב היא מוגבלת;
- (3) ההתקפה נבנית על קרב-חדירה וקרב-חד-בחד; או ההגנה — על בסיס מוצק כנגד כוחות שריון או רגלים;
- (4) היעד הוא מערך-אויב אשר יש להבקיעו לשם יצירת בסיס מוצק —

— בכל מצבים אלה אין תחליף לארטילריה-הגרורה, אלא-אם-כן נשתמש במשגרי-קליעים נישאים-על-רכב במקום השימוש בתותחים-גרורים.

סיוע ארטילרית-שדה (שהיא, בחלקה הגדול, גרורית) לכווח נייד גורמת "כאב-ראש" למפקדי הכוחות המסתייעים, וזאת לא-ודקא מן הבחינה הלוגיסטית. אלא בעיקר בשל התכנון מרחיק-הראות הנדרש לשם ניצול נכון של סיוע זה בקרב נייד.

תכנון מדוקדק, וביצוע קפדני של מהלכים בהתאם לתכנון כזה, נוגדים את "רוח-חיל-הפרשים" האופיינית לאנשי השריון, שנוה לה יותר באלתור, ובאיתותלות בגורמים הנמצאים בעורף. מפקד השריון חייב לתאם את פעולת הארטילריה

ברור הוא שבאפשרות הראשונה תיִדרש הארטי-
לריה, בשלב מסוים וידוע, לרכו את אשה על יעדי
הכוח המתמרן; ועל-כן מושתת תכנון פעולה כזו
על קוים ברורים ועל מטרה גיאוגרפית מסוימת.
במקרה זה ניתן להקצות מראש את הכוחות האר-
טילריים ליעדים, או לכוחות העומדים לכבוש יעדים
אלה — ולא לרכו את הפיקוד על הארטילריה אלא
אם נדרש הדבר באחד השלבים של הפעולה.

לא כן באפשרות השניה, שבה עלולות המשימות
הארטילריות — כגון מניעת המעבר בשטח מסוים
מהאויב, הטרדת כוחותיו הניידים, פגיעה בחינוכי
הרכב שלו, או הגנה על בסיס-מוצק נייד ששימש
ציר להתקפת השריון — להיות מוגדרות סופית רק
תוך כדי הקרב. במקרה זה תיִדרש גמישות מכסימ-
לית בהפעלת הארטילריה — שתתבטא בעיקר באפ-
שרות ריכוז האש, והקצאת משימות-האש של כל
יחידות הארטילריה בידי רשות אחת ויחידה.

ה. ביצוע משימות ארטילריות בשעת הקרב
הנייד מחייב שימת דגש על הכללים הבאים:

- (1) תכלית כל הפעולות היא להנחית על המטרה
את מספר הפגזים המבוקש בזמן הקצר ביותר.
(אכן, יש להקפיד שהמהירות לא תהיה על-
חשבון הדיוק).
- (2) ההכנות הטכניות בשעת הקרב עצמו חייבות
להיות קצרות ביותר.
- (3) עם זאת טעונות ההכנות המוקדמות יסודיות והק-
דה רבות ביותר, כדי ש"תכסנה" את כל גזרות-

— ולפעמים אף להתאים את עצמו אליה: הוא צריך
לקבוע מראש (עם כל היות קביעה זו קשה בקרב
הנייד) היכן ומתי יצטרך לסיוע ארטילרי, ומהו
סדר העדיפויות למילוי דרישות הסיוע.

מפקד הארטילריה, מצדו, יצטרך לקבוע את תכ-
ניתו לאור דרישות הכוח המסתייע, ודרכי פעולתו.
תכנית זו תכלול נתיב-תנועה, שטחי-פריסה אפ-
שריים, לוח-זמנים משוער לדילוגים ופריסות, וכן
רשימת האמצעים הטכניים והלוגיסטיים הדרושים
לו לביצוע משימתו.

התכנית-הארטילרית לקרב הנייד תהיה שונה בעי-
קרה מן התכנית-הארטילרית לקרב הנייח: חלק ני-
כר מהמהלכים, לוח-זמנים וציוני המטרות ייקבעו
מראש בקוים כללים בלבד; תכנית הדילוגים תהיה
מותנית, ולא ייקבע לה לוח-זמנים; ציון-המטרות
ייעשה לפי רישום-מפה או תצלומי-אוויר. התכנית
כולה תהיה בבחינת מסגרת, שבתוכה ניתן לבנות
תכניות מקומיות מאולתרות — אשר תהיינה תואמות
את תכנית-המסגרת בסעיף "הכונה", אך לא תמיד
את סעיף "השיטה".

מנקודת ראות-ארטילרית אפשר להבחין בקרב
הנייד שתי מגמות אפשריות:

- כשתכליתו של התמרון אי של התנועה, היא
להשתלט על מערכים מבוצרים של האויב.
- כשתכליתו של התמרון היא לתפוש עמדה טק-
טית עדיפה כלפי כוחות ניידים של האויב,
כדי לכפות עליהם קרב או כניעה.

המוגמות האפשריות של הקרב הנייר

כדוגמה לאפשרות הראשונה משמש התכנון והביצוע של ההתקפה הגרמנית במדבר-המערבי, במאי-יוני 1942. יעדה הסופי של ההתקפה היה כיבושה של טוברוק, אך קדמו לכך מהלכי הבקעת המערך הבריטי שמאחורי שדות-המוקשים ליד גולה (כ־40 ק"מ מערבית לטוברוק), וקרב חדי-בחד ממושך ומגוון. התכנית הארטילרית לכיבוש טוברוק, שכללה ריכוז ארטילרית-השדה של כל הכוחות הגרמניים והאיתלקיים תחת פיקוד אחד, והיתה מוכנה מראש, ציינה שטחי-פריסה, מטרות וגזרות-אש. ריכוז סופי זה לא הפריע לפיצולה של הארטילריה בשלבים הראשונים של הקרב.

כדוגמה לאפשרות השנייה משמשת מתקפת-הנגד של אוקינלק, שנערכה אף היא בקרבת טוברוק, כחצי-שנה מוקדם יותר, בנובמבר 1941 — ומטרתה היתה פריצת המצור הגרמני על טוברוק.

תכנון מערכה זו היה מושתת על המהלכים הבאים:

- עקיפת המערך הנייח הגרמני-איתלקי שבקרבת גבול מצרים ע"י שתי דיביזיות משוריניות, ה־1 וה־7 — והכרעת השריון הגרמני, שנמצא בעתודה, בקרבות ניידים.
- הבקעת המערך הרגלי הגרמני-איתלקי (בחלקו הנ"ל, שהיה ערוך לאורך הגבול המצרי) מעורפו, ע"י עוצבות חיל-רגלים — כדי ליצור מגע ישיר בין איזור-הבסיסים שבמצרים לבין כוחות-השריון הפועלים בעורף מערך-הגבול האויב, ולפתוח ציר-תנועה אל טוברוק.

מיד לאחר שכוחות-השריון הבריטיים עקפו את המערך הגרמני-איתלקי הרגלי שעל הגבול המצרי, נשלחה מתוכם הבריגדה המשורינית השביעית, יחד עם "קבוצת-הסיוע" של הדיביזיה-המשורינית ה־7, לתפוש את שדה-התעופה של סידירוג, ולהחזיק בו — לשם חסימת נתיבי-ההספקה הראשי של האויב, וכדי להוות בסיס-מוצק על ציר-הפעולה של הכוחות המשוריניים.

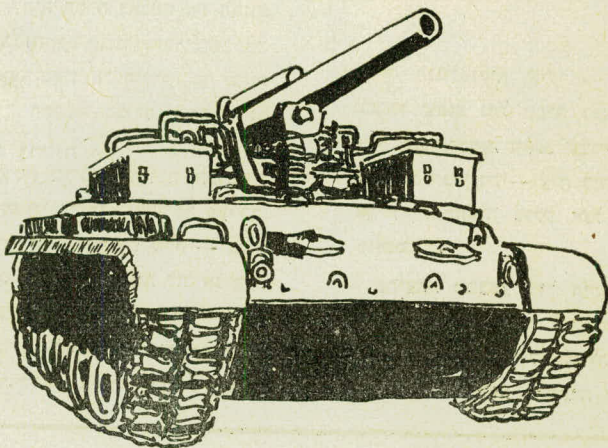
שדה-התעופה נכבש, ובמקום הושארה "קבוצת-הסיוע" בפיקודו של בריגדיר קמפבל (ההחלטה על צעד זה נתקבלה תוך כדי הקרב). ה"קבוצה" כללה 36 תותח-ישידה בני 25 ליטראות, ו־36 תותחים נ"ט "דו-ליטראונים" (40 מ"מ קוטרם), ויחד אתה נעה בריגדת-שריון בריטית. שדה-התעופה הפך לאבן-שואבת להתקפת כל כוחות-השריון הגרמניים, היות והחזקת הבריטים בו ניתקה את העוצבות הגרמניות מבסיס הספקתן בעורף. בריגדת-השריון הבריטית סבלה אבדות רציניות בקרב עם השריון הגרמני (וביחוד בגדוד הטנקים-הקלים שבה), ויציון כי היא לא השכיחה כלל לנצל את העובדה שהיה מצוי לרשותה בסיס-מוצק ארטילרי חזק. הכוח הארטילרי החזיק מעמד בקרב, שנמשך ברציפות כל שעות היום, והשמיד מספר רב של כלירכב משוריניים גרמניים, והדף את כל התקפותיהם. למחרת אחר הצהריים נתחדש הקרב בעצמה, אחר שכוחות-שריון גרמניים בצעו תנועות-עקיפה נרחבות, פגעו קשות בכוחות שריון בריטיים שמסביב והשמידו את גדוד הרגלים שנמצא בסיוע לקבוצה-הארטילרית — ועם החשכה נחלק הכוח הארטילרי בחיפויים של כוחות שריון שבאו לעזרתו.

קרב זה מעיד, אמנם, על הטקטיקה הכללית הנפסדת בה נהגו הבריטים בשנות המלחמה במדבר, שלא השפילה ליצור בשום מקום ריכוז-כוחות מכריע — אף שתכופות היתה לבריטים עדיפות על הכוחות הגרמניים (במקרה המסוים של קרב זה, כללה הארטילריה-הדיביזיונית עוד כ־36 תותח-ישידה — אשר פוצלו בין כל הבריגדות המפוזרות של אותה דיביזיה, וכמעט שלא הופעלו במהלכו של אותו קרב). אולם קרב זה גם זורע אור על יכולתה של ארטילרית-השדה במשימה של תפיסת עמדה טקטית עדיפה, כלפי כוחות ניידים של האויב, כדי לכפות עליהם קרב.

- (4) המדידות בשעת הקרב תתייחסנה, במידת האפשר, לנקודות מדודות בכל גזרות-הפעולה האפשריות, בעזרת מדידות פוטוגרמטריות; יש לה-כין סיורי-מפה ותצלומי-אוויר; לקבוע ולרשום נקודות מוצא ומטרות ארטילריות אפשריות; לסמן דרכי-גישה אל שטחי עמדות ולנקודות-תצפית.
- המדידות בשעת הקרב תתייחסנה, במידת האפשר, לנקודות מדודות-מראש, אך תהיינה בנויות בתחילה על הרשת העצמית של היחידה הפורסת ראשונה באותה גזרה, והעברת רשת זו לכל היחידות הפורסות באותה גזרה לאחר-מכן — אם בעזרת מדידה-הדדית, אם בעזרת טיווח נקודות-מוצא משותפות.

היחידות הגרורות חייבות, איפוא, להתאמן בתנועה בשטחים מחוסרי דרכים, תוך פיזור מסימלי — לעומק ולרוחב — של כלי-הרכב בשעת תנועה. תנועה זו צריכה להיות במבנים מוגדרים ומסוימים אשר יקטינו את הפגיעות מהתקפות-אוויר, ויתאמו לצרכי השליטה, ולביצוע מהיר של פריסות-פתע. היחידות הגרורות חייבות להתאמן בפריסות-פתע ברמה גדודית, ובשיטות מהירות של מדידה-הדדית.

- (5) ביצוע חישובים לריכוז האש ייעשה בכל יחידת אש ברמה אחת בלבד, ללא בקורת הדדית, לשם חסכון בזמן (קרי: „השיטה השביצרית“).
- (6) התקנת מערכי-קשר פשוטים וגמישים ביותר, והתאמת מכשירי-הקשר לצרכי הקרב הנייד.
- (7) הקצאת שני זחל"מים לכל סוללת-תותחים גרו-רה, ושני זחל"מים לכל מפקדת גדוד, כדי להקל בפתרון בעיות הקישור והתצפית, ולהור-סיף בטיחות ליחידות-הארטילריה, הן בהיותן פרוטות והן בהיותן בתנועה.

3. תפעול טקטי של ארטילריה בקרב נייד

תמרון זה בנוי על חביקת האויב מעורפו ע"י זרועות ניידות (המהוות את ה"מטאטא") — והדיפתו אל שטחי-הריגה ה"מכוסים" באש ארטילרית שדה ובאש נגד-טנקית (המהוות את ה"עה"). תמרון זה תכליתי כנגד כוחות ניידים — אך כמוכן לא כנגד מערך מבוצר.

ב. המארב הארטילרי

בתמרון זה עורך את המארב כוח שבשלב הראשון נמצא בהגנה — והוא מושך את האויב, בעזרת פתיונים שונים, לפח הטמון לו.

התמרונים א' ו-ב' זהים מבחינת אורח הפעלת הארטילריה: היא תהיה פרוסה כך ש"תכסה" באשה גזרה רחבה ביותר, ויחד עסזאת תוכל לרכו את אשה לשטחי-הריגה מתוכננים-מראש, או שטחי-הריגה שייקבעו בהתאם לתנאי הקרב.

שילובה של הארטילריה במערכה ניידת דורש — בכדי שהפעלתה תהיה תכליתית — גישה טקטית המבוססת על ניצול מכסימלי של כוח-האש הארטילרי, ושל גורמי הניידות והשריון אשר לכוחות המסתייעים.

אציין כאן שלוש אפשרויות, היכולות להוות בסיס למספר אינ-סופי של וריאציות (אכן, אף שלוש אפשרויות אלו מושתתות, הן-עצמן, על שני נתונים יסודיים: — תכנון מוקדם, מחד גיסא, ויזמה וגמישות בהפעלת התכנית, מאידך גיסא).

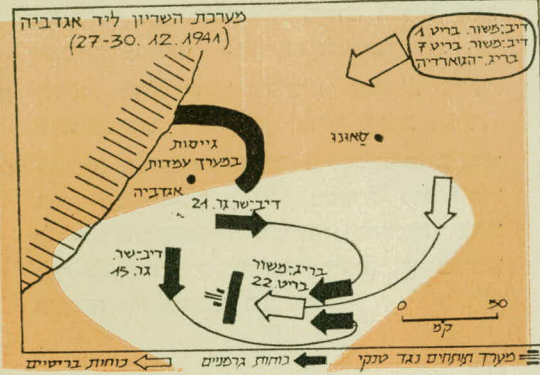
שלוש אפשרויות התמרון הטקטי המתוארות להלן אינן חדשות; אולם כאן אדגיש בהן את ה"נקודה הארטילרית".

א. ה"מטאטא והיעה" (ראה פולר — "לחמת שריון" עמ' 171).

דוגמה מאלפת לתמרון מעין זה נתרששה בסוף ימי דצמבר 1941, כאשר "הקורפוס האפריקאי" של רומל נערך להגנה "משולבת" (נייחת-בחלקה וניידת-בחלקה) בסביבות אגדיה, הסמוכה אל הגבול שבין קירינאיקה וטרפולי. הדבר אירע בסיומו של מסע-נסיגה מהיר דרך מדבר-הפנים של קירינאיקה, תחת לחצן של עוצבות בריטיות אשר רדפו אחרי הגרמנים עוד מאיוור טוברוק, מרחק מאות קילומטרים.

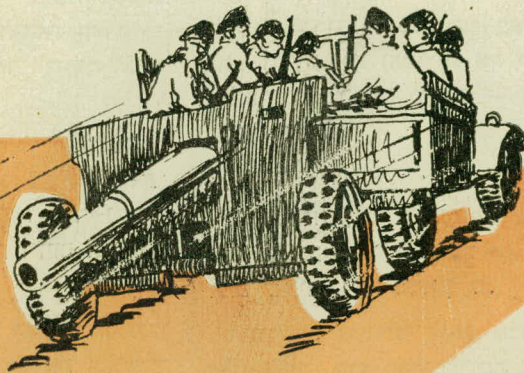
זו לשון תיאורו של רומל: "היות והעמדה שליך אגדיה לא היתה עשויה, כשלעצמה, לעמוד בפני התקפת אויב חזקה — היה הכרח לאבטח את ההגנה עלידי מבצעים נידים והתקפות-נגד. הבריטים כבר נדחקו בינתיים עד לסמוך-מאוד אל חזיתנו, כך שהיה עלינו להביא בחשבון התקפה מצידם, שתהיה גם חזיתית וגם מאגפת.

ב-27 בדצמבר התקדמה בריגדת השריון הבריטית ה-22 בתנועה-תקיפה מצפון דרומה, ואחרי-כך מערבה, על-מנת לצאת אל עורף חזית-העמדות שלה — בעוד גייסות בריטיים אחרים תקפו את החזית ליד אגדיה. במערכת שריון בת שלושה ימים עלה הדבר ללפות את האויב משני העברים, לאלצו להילחם במצב בו חזיתו מופנית אל ערפו, לדחקו אל-מול עמדות הארטי-

לריה הנגד-טנקית שלנו — ולבסוף לכתרו כליל, באופן שהוא נחל מפלה קשה, תוך כדי אבדן 136 כלי-רכב קרביים, ו-300 שבויים. 30 השריונים הנותרים של הבריגדה — עלה בידם להיחלץ לכיוון מזרח, אך רק המחסור בדלק אצל הגרמנים הציל אותם מהשמדה."

כתוצאה ממצע בעל היקף מוגבל זה נתאפשרה אח"כ לגרמנים נסיגה מסודרת וללא לחץ אויב רב מדי אל עמדת ההגנה ליד עגילה, אשר שימשה שבועיים אח"כ עמדת מוצא להתקפה נוספת.

תמרון המארב הארטילרי

דוגמה להפעלת אורח-פעולה זה היא מערכת "הקלחת" (Cauldron) שהייתה חלק בשלב ההתנגד-שויות "חד-בחד" שבמערכת גולה-טוברוק, שכבר הוזכרה לעיל.

הכוחות הגרמניים, לאחר חזרם דרך המערך הב-ריטי, עברו זמנית להגנה בצפותם להתקפת-נגד, וערכו מארב ארטילרי (בעיקר — תותחים נ"ט ותותח-ישידה) שגרם אבידות כבדות לחיל-הרגלים ולשריון הב-ריטיים.

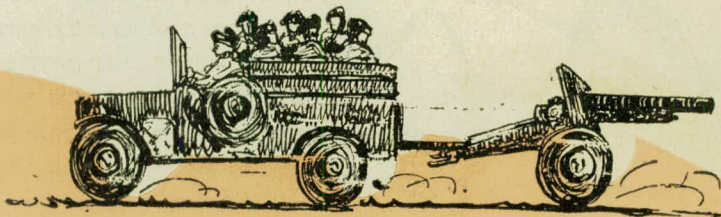
דוגמה אחרת היא המארב הארטילרי הבריטי בקרב עלם-אל-חלפה (דרומית לאל-עלמיין, כמעט חודשיים לפני מערכת אל-עלמיין). ע"י הדלפת אינפורמציה מטעה לגרמנים, בצורת מפת עבירות-השטחים, ומע-רך-כוחות מזויפים, משכו הבריטים את כוחות-השריון הגרמניים לשטחים חוליים, בעלי עבירות מוגבלת ביותר, שהיוו "שטח-הריגה" של הארטילריה הב-ריטית.*

ג. תמרון "המגן והחרב-המתעופפת" (בלימה ואיגוף) תמרון זה הפך כמעט ל"תרגולת-קרב" קבועה למצבי התקדמות או רדיפה הנעצרת מול מערך נייד, שחוסם את ציר-ההתקדמות ושאגפיו הם בעלי עבי-רות מוגבלת (אם בגלל פני-הקרקע ואם כתוצאה מפעולת האויב). הארטילריה תוצב במרוכז בקרבת נתיב-התנועה העיקרי (בו היא תנוע); כוחות ניידים יאגפו את מערך האויב, בעוד שריכוזים של אש-הארטילריה, המועתקים ממקום למקום בהתאם לצו-רך, משתקים את אש מוצבי האויב המפריעים לת-נועת האיגוף. כיבוש המערך ייערך מצדו ה"רך" ביותר, בסיוע האש הארטילרית המרוכזת.

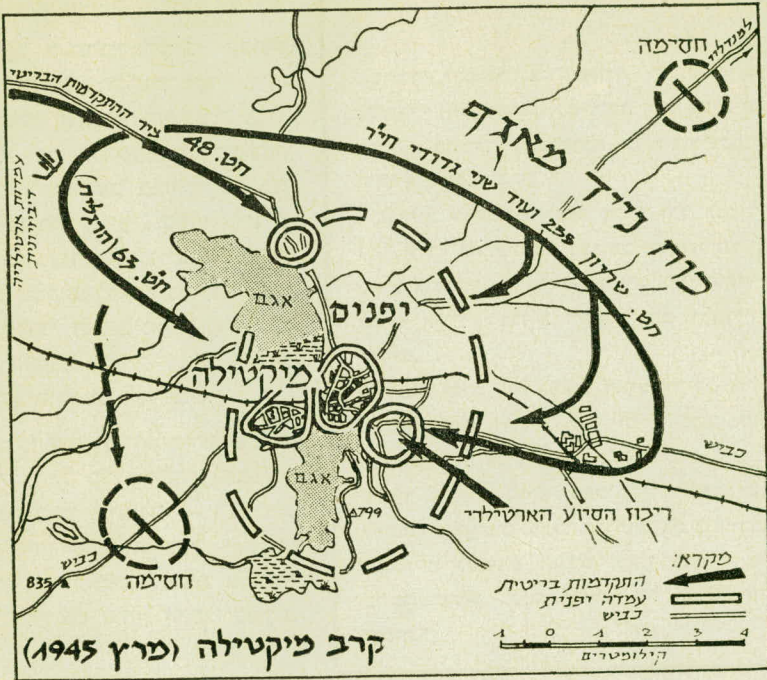
בתמרון הטקטי ג' ירוכז המערך הארטילרי מבחי-נת מיקומ-בשטח, כדי להקל על ההכנות הטכניות — מדידות, קשר, תכנון האש וניהולה — הכרוכות במתן ריכוזי-אש, ולעשותן פשוטות ככל האפשר. במידה ופועלות בתמרון כזה מספר יחידות ארטיל-ריות, רצוי שמרכזי-ניהול-האש שלהן ירוכזו במקום אחד.

רצוי, לדעתי, להקצות ללא הסתייגויות את כל האש לכוח (או לכוחות) שיבצע את האיגוף והכיבוש. שמירה על עקרון זה הכרחית בקרב החפז, מאחר שהיא מביאה לחסכון בתחמושת (מצרך, המצוי בצמ-

* בענין תכנונו ומהלכו של קרב עלם-אל-חלפה — ראה ב"מערכות" חוב' פ"א, מאמרו של גנ' בראיאן הורוקס, שהיה מפקד אחד הקורפוסים באותו קרב (לפי הרצאתו במסיבת ציני צה"ל). — המערך.

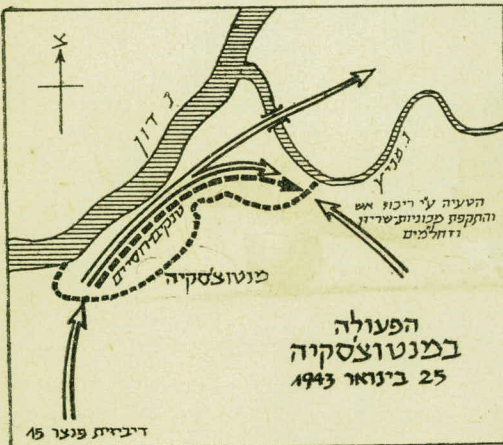

שני קרבות שנערכו בחזיתות שונות ונגד אויב שונה, מדגימים את התפעול הארטילרי בתמרון ג. (1) ההתקפה הריטית על המערך היפני המבוצר בעיר מיקטילה בבורמה (גנ' סלים, מפלה לנצ' חוץ, עמ' 454) לאחר מסע התקרבות ארוך, שבוצע תוך כדי לחימה. מפאת לחץ הזמן — שהוכתב לכוח ה"תוקף" — ע"י שיקוליו האופרטיביים של פיקוד הארמיה — נערכה ההתקפה ללא כל השתתפות לשם התארגנות לקראתה לפני

היעד. יש לציין שהארטילריה נתפרסה במרוכז, לא הרחק מציר ההתקדמות העיקרי, ועיקר אשה (וכן עיקר הסיוע האוירי) הוקצה לצות הקרב המשווין שאיגף את היעד ותקפו מעורפו. (2) התקפת נגד של דיביזיות שריון גרמנית על ראש גשר רוסי בכפר מנטו צסקיה, בעברו המערבי של הנהר מניץ בדרום חבל דון, בינואר 1943, בשעת הנסיגה הגרמנית הגדולה מקבקן. הכוח הרוסי שנחפר בכפר, ואשר עורפו ואגפו נשענו אל הנהר, היה מורכב מחיל-רגלים וטנקים. התקפה גרמנית חזיתית על הכפר, מכיוון דרום, נכשלה. עיקר הטנקים הרוסיים היה מחופר, ואשף היא שהכשילה את ההתקפה הגרמנית. בהתקפה השנייה, למחרת, הנחיתה הארטילריה של הדיביזיה — בשלמותה — ריכוז אש ומסך עשן על הקטע הצפון-מזרחי של הכפר, וכוחות קלים (מכוניות-שריון וחלמ"ים), ערכו שם התקפת התעיה, שמשכה את הטנקים הרוסיים המחופרים, שברובם היו מוצבים כלפי דרום, והוציאה אותם מעמדותיהם לשם הדיפתה. סוללת תותחים אחת

הוסיפה לסייע לכוח ההתעיה, בהשתמשה בפגזי עשן. ואילו כל עיקר הארטילריה הדיביזיונית הטיל אותה שעה ריכוז אש כבד על קצהו הדרומי של הכפר, שהותקף עתה ע"י טנקים גרמנים, כאשר ממש נופלים על הכפר, פגזי הארטילריה המרעשה. השריון הגרמני פרץ מדרום לתוך הכפר "גולל" ("קיפל") את מערך ההגנה שבו, ופגע בשריון הרוסי מאחוריו כאשר זה עדיין היה ערוך כלפי צפון. הגשר החיוני שמאחורי הכפר נתפס בעודו שלם. במקרה זה שימש ריכוז אש הארטילריה על הקטע הצפוני של הכפר, בלויית התקפת ההתעיה, כ"כוח מאגף" — שתפקידו לפזר את המאמץ ההגנתי של האויב.

בפרק זה ראינו כיצד ניתן לנצל את אש האר-טילריה בקרב הנייד מבחינת הגמישות שבהפעלתה ומבחינת ניידותה — כאשר ניצול זה מתוכנן מראש.

צום בקרב רדיפה והתקדמות) וחוסכת מאמצי קי-שור, קשר ותכנון — סידורים אשר מסתכמים שעה שיש להקצות אש למספר כוחות מסתייעים).

4. מנהלה ארטילרית בקרב הנייד

לתצרכתו היומית, ולפעמים השעתית — ואילו הרכב גורר-התותח הוא בעל כושר נשיאה ונסיעה רב, והוא יכול בנקל למשוך את מנות התחמושת הנדרשות. בעיה קשה ביותר בתכנון הארטילרי של קרב נייד מהוה קב עת כמות התחמושת לארטילריה; בקביעה זו יש לקחת בחשבון לא רק את הכמות הדרושה לבי-צוע המשימה, אלא גם את כושר הניידות, אפשרויות דחיפת התחמושת תוך תקופת-זמן מסוימת, ואפש-רות ניתוק זמני של נתיבי-ההספקה.

לשם המחשת סדר-הגודל של משקל התחמושת הדרושה, נציין כי הנחה מתקבלת-על-הדעת היא שקנה אחד של תותח-שדה, או מרגמה כבדה, עלולים לצרוך כ-3 טון תחמושת תוך הצי-שעה של ירי רצוף — ותותח-בינוני כפלים מכמות זו. תכנון ובי-צוע הספקת תחמושת בקרב נייד דורשים איפוא תשומת-לב והקפדה מיוחדת.

תנאי ראשוני לאפשרותה של שליטה על ביצוע הספקה סדירה של תחמושת יש לראות בדיווח מהיר, מדויק ושוטף של מצב התחמושת, ושל דרישות נר-ספות. בדיווח זה אלה יש להקפיד במיוחד על ציון נקודת-מפגש לקבלת התחמושת. או על קביעת הסו-דורים הארגוניים למשיכתה.

ארטילרית-שדה גרורה היא גוף עצמאי, שהנו "קל" מבחינה מנהלתית. בדומה לקוקיה, כל "קן זר" מתאים למשכנה — ואילו את צידתה היא מלקטת בעצמה. ללא עזרת אחרים. במלים אחרות: ארטיל-רית-השדה אינה בגדר טפיל מבחינה מנהלתית, ואי-נה מהוה מעמסה מיוחדת על היחידות המסתייעות. שונה לגמרי התמונה בארטילריה המתנייעת. אח-זקתה — בדומה לאחזקת טנקים — דורשת מתקנים מיוחדים, וכן רכב-מסייע רב לשם הספקת דלק ותחמושת. אין, איפוא, פלא בכך שארטילריה זו צרי-כה להיות סמוכה על שולחן אחיה הרבים — הטנקים. סעיף אפסנאי אחד משותף הוא לשני סוגי האר-טילריה הללו — הסעיף "תחמושת". אולם בעוד הארטילריה-הגרורה נוטלת תשעה קבין מתחמושת זו, הרי הארטילריה המתנייעת נוטלת קב אחד בל-בד. הכמות השונה של צריכת תחמושת בשני סוגי הארטילריה נובעת הן מן השימושים הטקטיים השו-נים בכל אחת מהשתים (שכן, "מהירות חוסכת אש"), והן מן היכולת המוגבלת של הארטילריה-המתנייעת לנשיאת מצרך כבד זה. רכב-משורין הנושא על גביו תותח אינו הכלי האידיאלי למשיכת תחמושת ממצ-בור; והכרחי לדחוף אליו תחמושת במנות המתאימות

5. ארטילריה בראשית התקופה האטומית

בעיקר באמצעות כלי-טיס שונים, כי נתיבי-התנועה היבשתיים יהיו נתונים להשפעת הפגזה או הפצצה אטומית, שתוציאם משימוש לתקופה ממושכת. צום עצמתם המספרית ומשקלם של כוחות-היבשה הלוחמים הוא, אפוא, בלתי-נימנע אף בשל המגבלות הלוגיסטיות, הכרוכות הן בקיום האספקה לכוחות כאלה (בתנאים בהם קיים הכרח לפזר את מצבורי האספקה) והן בתחומי האפשרויות של תובלה אוירית. ריכוזי-אש ארטילריים גדולים, שהיו מקובלים עד עתה, לא יהיו מציאותיים וכדאיים בתנאים אלה, היות ויחסי-המשקל בין הנפץ האטומי מחד גיסא, לבין תחמושת-הנ"ם וקני-תותח מאידך גיסא, הם

אף הקיצוניים שבחוזי פני-המלחמות בתקופה הא-טומית רואים עדיין מקום לאפשרות של התלקחות מלחמות מקומיות, ו"ועירות", בפרובינציות השונות של התבל; אולם כוונות לקראת העתיד, אפילו הוא עתיד רחוק, מחייבת לימוד השינויים והתמורות בה-לך-המחשבה של צבאות המעצמות הגדולות. הוגי-הדעות הצבאיים במעצמות הגדולות רואים ברובם את תפקיד חילות-היבשה במלחמה האטומית בקיום "מסך" נייד ודליל, בעל "עומק" גיאוגרפי רב — לשם שמירה על שטחים גדולים ככל-האפשר של יבשת חיונית, או על בסיסים לשילוח קליעים. תנועת הכוחות, והספקתם, תעשה לפי תפיסות אלו

שריון (שהן קבוצות הלחימה הגדולות ביותר הצ' פויות בשדה הקרב האטומי). סיוע זה יצטרך להיות, לפחות בתקופה הקרובה, מהסוג המוכר לנו באופן מוחשי ביותר עד עתה — כלומר, תותח-שדה ומר-גמות מכל הסוגים.

* * *

אנו עומדים עתה בפתח תקופה חדשה של נשק מהפכני, המביא בעקבותיו אורח-לחימה חדש אשר יהיה מושתת על כוח-הנפץ של קליעים-מונחים המ-שוגרים מרחוק — ועל כוחות-מגע קלים, בעלי כושר ניידות גבוה. אנו, התותחנים, חייבים ללמוד את הרקע המדעי והטכני-התיאורטי של תפעול קלי-עים, וללמוד את השימוש הטקטי והטכני בהם — שלא נעמוד עניי-דעת ודלי-מעש.

ללא-ספק לטובת הקליעים בעלי ראש-הנפץ האטומי — או אפילו ראש-נפץ של חנ"ם.

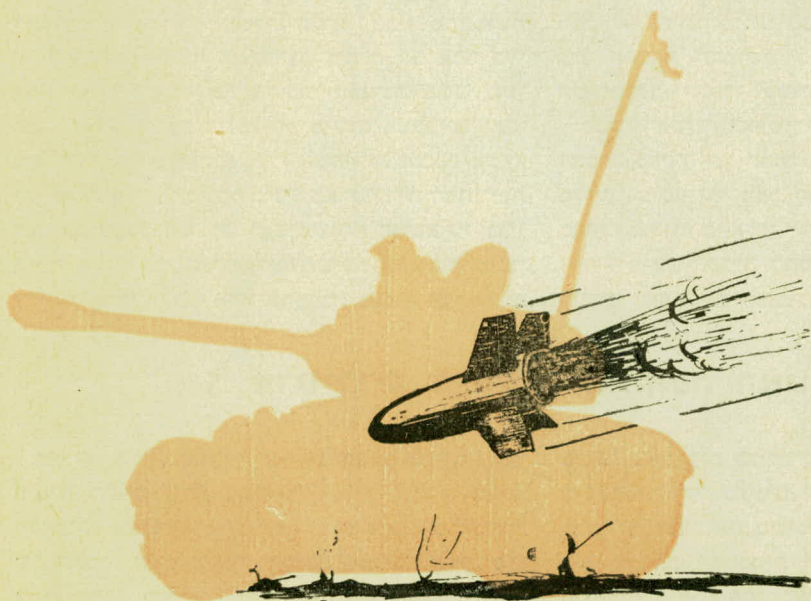
את מקום רוב הכלים הארטילריים, שהיו מקובלים במלחמת-העולם השניה, ימלאו בעתיד הקליעים-המונחים השונים:

• תותחים נ"מ כבדים (אולי אף מטוסי-הקרב) יוחלפו בקליעים בדומה לר "NIKE".

• תותחים נ"ט כבדים יוחלפו בקליעים מסוג ה-10 SS הצרפתי או ה-"DART" האמריקאי.

• תותח-השדה הכבדים, והסיוע-האווירי לטוח קרוב ובינוני, יוחלפו ב"משפחות" שונות של קליעים-מונחים, העומדות עתה בפיתוח.

עם כל המהפכה בתמונת המלחמה מסתבר שלא נמצא עדיין תחליף לסיוע-ארטילרי קרוב והדוק לצות-קרב גדודיים וחטיבתיים של חיל-הרגלים ושל

6. סיכום

- יותר מאשר בכל צורת-לחימה אחרת מצריכה הפעלת ארטילריה בקרב נייד — באופן שימצה את מיטב תכונותיה — עבודת-צוות של הכוחות המסתייעים ויחידות-הארטילריה.
 - כושר-הניידות של הכלים הארטילריים הוא רק אחד בשורת הגורמים החשובים, המכתיבים את אורח-ההפעלה הנכון של הארטילריה בלחימה ניידת; והם:
 - תפעול טקטי, המנצל נכונה את היכולת הארטילרית, והמושגת על תכנון מדוקדק של הכוח המסתייע.
 - תכנון ארטילרי, המושגת בעיקר על ריכוז האש ועל גמישות העברת מוקדי האש.
 - תכנון מוקדם של תנועת הכוחות הארטילריים, הכולל: היסעים, דילוגים והספקת תחמושת.
- עירנות וזימה של התותחן למילוי צרכי הכוחות המסתייעים.
- ומעל לכל — ביצוע המשימה הארטילרית, ללא התנאת תנאי בטיחות ונוחיות-טכנית.
- . . .
- הארטילריה חייבת להיות „בכל-אתר“ (”UBIQUE” — כפי שחקוק הדבר בסמל התותחנים הבריטיים), ולפעול בכל זמן שנדרש הדבר ממנה. אוראז יוכחו הכוחות המסתייעים כי הארטילריה אינה נטל-מור-שה, שעבר זמנו ושיש לטלטלו בעקבות יחידות השריון הדוהר והמעלה ענן האבק — אלא כי הנה כאותו אגרוף-מחץ כבד, הנתון בקצה זרוע ארוכה-מאוד, שמחצו מוצא את מלוא-ביטויו בכוח-הנפץ של פגזיו המתפוצצים על היעד.

7. ביבליוגרפיה

- א. „לוחמת-שריון“ — פולר.
Armored Warfare — J. F. C. Fuller
- ב. „קרבות שריון“ — פון-מלנטין.
Panzer Battles — F. W. von Mellenthin
- ג. „בריגדיר-הרגלים“ — קיפנברגר. (מהדורה עברית — בהוצ' „מערכות“).
- ד. (בהוצאת פנגוין) —
Cyril Joly — Take These Men
(עומד להופיע בעברית בהוצאת „מערכות“).
- ה. Defeat into Victory — Sir William Slim
- ו. „מערכות“ חוב' ק"ה.
- ז. שורת מאמרים של מחברים שונים בנושא הלחימה בתקופה-האטומית, בחוברות ינואר, אפריל ויולי 1957 של
The Journal of the Royal Artillery

"משני עברי הגבעה"

מלחמת המדבר-המערבי, 1942

פתח-דבר

א. על הנשוא

כבתום כל מלחמה, כן גם בתום מלחמת-העולם השנייה התאווה הצד המנצח לגלות את צפונות יריביו; ומה גם שהמלחמה ארכה כחמש שנים, ורבים היו בה הן הלקחים הברורים והן הסוגיות-הסתומות. הפרשן-הצבאי ובעל-ההלכה הבריטי הנוודע, קפיטן לידל-הרט, תהה באורח יסודי על קנקנם של המצביאים הגרמניים שעה שהללו היו בשבי הצבא הבריטי; ואת תוצאות חקירותיו פירסם בספר אשר הכתירו בשם "העבר השני של הגבעה"⁽¹⁾. בהקדמה לספר זה מגלה הוא מה הביאו לבחירת השם הזה; וכך הוא כותב (הקטע דן בולינגטון, מצביאים של הגייסות הבריטיים במלחמת-ספרד נגד נפוליאון ה-1 — ומי שהיה מאוחר-יותר למנצח במערכת-וטרלו המפורסמת):

"בזכרונותיו של קרוקר מסופר כיצד בשעת מסע עם ולינגטון בילו הוא והדוכס את זמנם בנסותם לשער איזה נוף ימצאו מעברה השני של כל גבעה לאורך דרכם. כאשר קרוקר הביע את הפתעתו על הצלחותיו של ולינגטון בתחזיות אלו השיב הלז:

"הכיצד, הרי אני כל ימי חיי נסיתי לשער מה נמצא מהעבר השני של הגבעה".

מימרתו זו של ולינגטון קנתה לה אח"כ מהלכים רחבים; והיא אף הורחבה במשך הזמן במשמעותה, והיתה למעין הגדרה לכך מה נדרש מתכונת-הדמיון של הפיקוד הגבוה, במובן הרחב-יותר של הערכת הנעשה והמתרחש "בעברה השני של הגבעה" — דהיינו, מאחורי חזית היריב, ואף "במוחו של היריב".

אכן, דרישה זו של יכולת להעריך מהלכיו המשוערים והאפשריים של האויב, ואפילו לנחשם, הנה דרישה נכבדה, אשר מוצדק כי תופנה אל כל מפקד; והשיבוטה גדלה ככל שגבוהה רמת תפקידו הפיקודי של זה שאליו היא מופנית. בכשרון זה תלוי לא-במעט גורלה של כל מערכה; שכן משפיע הוא על התכנון של כל מבצע-צבאי, ומחשל מראש את הכלים הדרושים לתגובה מהירה ונמרצת על כל התפתחות תוך מהלך הקרב. זוכרני תיאור⁽²⁾ מתוך רומן רוסי מתקופת מלחמת העולם השנייה, בו יושב מפקד רוסי רכון על מפתו ומשרטט בעפרונו הצבעוני את קוי פעולתו לעתיד. והנה, לפתע, רואה הוא בעיני-רוחו עפרון צבעוני אחר, המתנועע אף הוא על גבי אותה המפה עצמה והחוצה את קויה-הוא. ועפרון שני זה — שיד יריבו הגרמני מחזיקה בו — בא כביכול להזכירו כי אין די בתכנון פעולה תוך התחשבות באפשרויותיך-אתה בלבד, וכי יש לכלול בתחום שיקוליך גם את אשר האויב עלול לעשות ממש באותו זמן שהנך מתכונן לפעול.

מתשובתו הנ"ל של הדוכס מולינגטון לבן-לויתו משתמע באופן ברור הצורך ברכישת נסיון וכושר בהערכת הנעשה "בעבר השני של הגבעה". גם בשטח זה, כמו ברבים אחרים, דרוש אימון רב, המחדד את החושים והמעלה את כושר ראית-הגולד על רמה גבוהה יותר. ואין לך דרך טובה יותר — פרט לרכישת נסיון זה תוך מהלכה של מלחמה-בפועל — מאשר להתחקות

(1) B. H. Lieddell Hart. "The Other Side of the Hill" מהדורתו האחרת, האמריקאית, כונתה "מצביאי של היטלר מדברים" "Hitler's generals speak" — המער.
 (2) התיאור לקוח מן הספר "בן-אלמות העם", מאת וסילי גרוסמן (הופיע בעברית בהוצ' "עם עובד") — המער.

אחר קרבות העבר, ולנסות לגלות כיצד התפתחו הללו משני צדיה של "הגבעה". ברשותנו כיום ספרות ענפה, וברובה גם מהימנה, משני המחנות היריבים שבמלחמת-העולם השנייה. המשוה בתשומת לב את תיאורי שני הצדדים ימצא שפע של דוגמאות מאלפות, העשויות לתרום לרכישת "נסיון" בהערכת הגעשה "בעברה השני של הגבעה" בפרט, ולגיבוש תפיסה אסטרטגית ואופרטיבית מוצקה בכלל.

מבין זירות-הקרב של מלחמת-העולם השנייה אין לך זירה המעניינת את איש-הצבא הישראלי יותר מאשר זירת ה"מדבר-המערבי", שבו מצרים ללוב, ולאודוקא בגלל הקרבה הגיאוגרפית הרבה לארצנו, אלא בעיקר בזכות הדמיון הרב של זירה זו, ואפילו מהלכים אופרטיבים מסוימים בה, אל זירת דרום-הארץ וסיני — זירה שבה התמודד צה"ל עד כה פעמיים עם יריבו החזק ביותר, דהיינו הצבא המצרי (בפעם הראשונה — צבאו של פרוק המלך; ואילו בשנייה — צבאו של הרודן עבד-אנ-נאצר).

הקורא יזכר ללא ספק באותו קיץ, רב-המתח והתהפוכות, של שנת 1942, שבמהלכה באו חליפות, בזו-אחרי-זו, הצלחות וכשלונות, תחילה של הבריטים, ואח"כ של גייסותיו הגרמניים-איטלקיים של רומל, וחזור-חלילה. מתוך שפע זה של חומר מענין בחרתי בשלוש דיגמאות; אך בטרם אתן את עיקר רשות-הדיבור ל"עד" הראשי — לתיאורי מפקדי-השדה משני הצדדים — ואצרף בשולי עדויות-אלו את הערות-הלקח — ניטיב לעשות אם נסקוד תחילה בקצרה את הרקע האסטרטגי של מערכות המדבר-המערבי.

ב. הרקע האסטרטגי

כבואנו להתבונן בתמונת-המצב מהצד הבריטי יהיה עלינו לזכור שהמדובר הוא בתקופת השפל במזל-המלחמה של הקיסרות-הבריטית. לא נותר עוד לבריטים מאחו כל-שהוא ביבשת אירופה, לאחר נסיגת צבא-המשלוח הבריטי מצרפת וכשלונם של שני חילות-משלוח אחרים: האחד — לנורבגיה, והשני — לעזרת יון. ההישג הצבאי היחיד הושג ע"י גנרל ויול (מאוחר יותר — פילדמרשל לורד ויול) במסע-המלחמה המהיר שלו, בשנות 1940-41, נגד האיטלקים בחבש, שנכבשה, ובקירנאיקה (דצמבר 1940 — ינואר 1941). הצלחה זו — היא שהביאה בעקבותיה התערבות גייסות גרמניים בזירת-המלחמה הצפון אפריקאית.

אך בעוד ההנהגה-האסטרטגית הבריטית העריכה נכונה את חשיבות המזרח-התיכון, יכתוצאה מכך — אף את ערכה של צפון-אפריקה. הרי ההנהגה-האסטרטגית הגרמנית לא שקלה עד-תום את ערכה של זירת-המלחמה הזו להשגת המטרות האסטרטגיות הכוללות שלה. ראש הממשלה ומיניסטר-ההגנה הבריטי, וינסטון צ'רצ'יל, ראה את המלחמה באפריקה-הצפונית, עד להשגת הנצחון הסופי בזירה ההיא, בתור המאמץ-העיקרי של בנות-הברית, והשלב הראשון להבסת ה"ציר" ברלין-רומא. לעומת זאת ראה היטלר בזירה זו מאמץ משני, ולעיתים — אף דבר מכביד ומפריע בלבד. מענין לציין כאן שחשיבותה של מלחמת צפון-אפריקה בשביל האסטרטגיה הגרמנית — במיגור הצבא הבריטי במזרח התיכון, בניתוק עורקי-התחבורה הקיסרותיים הקצרים-יחסית בין ארץ-המטרופולין לאסיה הרחוקה, בהשתלטות על מקורות הדלק שבמזרח-התיכון ובסיוע ישיר לחזית הגרמנית הדרומית ברוסיה — הוכרה באופן נכון ע"י המצביא הגרמני במקום, פילדמרשל רומל. במשך כל תקופת כהונתו נטוש היה מאבקו עם ההנהגה-האסטרטגית, על הכרת תפיסה זו ועל הקצאת-האמצעים שתיעשה בהתאם לה.

שוני זה בתפיסה האסטרטגית השפיע כמובן במישרין על המתרחש ברמה האופרטיבית. בעוד שבצד הבריטי לא חסכו כל מאמץ כדי להזיז חזית זו באמצעים הדרושים (אף כי דבר זה קשור היה תכופות בהתערבות ישירה של מכוון הרמה-האסטרטגית בעניינים אשר בעצם על הרמה-האופרטיבית להחליט בהם), הרי בצד הגרמני לא היתה הקצאת האמצעים מתאימה למשימה. הננו עדים אפילו לכך שדוקא עקב הצלחתו של רומל, כאשר עלה בידו להדוף את האנגלים חזרה לתוך מצרים ואף לחצות את הגבול המצרי, מתבטלות תכניות שכונתן היתה

להוסיף סיוע רציני לזרוע הצפון-אפריקאית של ה"ציר": כגון התכנית לכיבושה של מלטה, או שליחת תגבורת ל"ארמיה-המשורית-האפריקאית" (Panzerarmee Afrika). כשהיטלר מחליט סוף-סוף לשגר כוחות ניספים, עוצבות-שריון בעיקר — אחר כבר את המועד, ולא היה עוד בכוח הגרמנים לתקן שגיאות קודמות, שנבעו מתפיסה נפסדת. טוב יעשה איפוא הקורא באם ישוה לנגד עיניו רקע אסטרטגי זה כפי שתואר כאן בקצרה, בבואו לנתח את המערכות המוצגות להלן.

דוגמה ראשונה:

קרב גשר האבירים 11

— א —

טכסיס-התקפה נפסדים בהגנה אופרטיבית — מול טכסיס-הגנה נכונים בהתקפה אופרטיבית.

א. הרקע האופרטיבי

באפריל 1941 החלה התקפתו הראשונה של רומל, אשר שימש אז מפקד ה"קורפוס האפריקאי הגרמני" (DAK — Deutsches Afrika Korps) מטריפוליטניה אל תוך קרינאיקה ולעבר מצרים. יריבו, המצביא הבריטי גנרל ויול, מחליט אף לנוכח כיבושה של קרינאיקה ע"י רומל שלא לפנות את טוברוק, ואם כי הוא מרתק בכך כשתי דיביזיות בריטיות הנתונות בכיתור הכוחות הגרמניים-איטלקיים הצרים על טוברוק, שולל הוא ע"י כך מרומל נמל חשוב, שדרכו ניתן לתספק את כוחותיו, ומכריחו להוביל את אספקתו בדרך היבשה, על פני מאות קילומטרים. מתוך הערכה נכונה לחשיבות של טוברוק כנמל, וכן כמבצר שנשאר בעורף כוחותיו, מנסה רומל בסוף אפריל 1941, לערוך הסתערות עליה — אך התקפתו נכשלת. בינתיים נעשית מערכת-התחזוקה שלו לקשה ביותר, מה גם שהשליטה החלקית של הצי הבריטי ביס-התיכון, והעובדה כי האי מלטה נמצא במחצית-הדרך בין הנמלים האיטלקיים לבין גמלי אפריקה, גיבות מס כבד מהספנות האיטלקית הנושאת בעול ההספקה לגייסות הגרמניים-איטלקיים שבאפריקה הצפונית. באבגוסט אותה שנה טובעו 35% מאספקתו של רומל בשעת ההובלה ביס-התיכון; ואילו באוקטובר מגיעות אבידותיו עד כדי 75%. דבר זה אילץ את הפיקוד-העליון הגרמני להעביר — על אף ה"מערכה על האוקיינוס-האטלנטי" שהתנהלה באותו זמן — 25 צוללות גרמניות אל היס-התיכון; ואמנם שיפר צעד זה במידה ניכרת את מצבו של רומל, עד כי הוא החל כבר מתכנן את המשך התקפתו. אך גנרל אוקינל, אשר ירש בינתיים את מקומו של ויול כמפקד-הראשי הבריטי במזרח-התיכון, הקדימו — בהנחיתו ב-18 בנובמבר אותה שנה התקפה אשר חודה הגיע עד לסידירוג הנמצאת דרומית-מזרחית לטוברוק. אם כי בשלב הראשון של מערכה זו עברה ההצלחה חליפות מצד אל צד, הרי בסופו-של-דבר נהדף רומל הרחק מערבה, עד לעגילה; עד שב-16 לינואר 1942 לאחר תפסס את אגדביה, נעצרו גם הבריטים, — מאפיסת כוחות, או ליתר דיוק מאפיסת אספקה.

אשר לתופעה זו, מעיר הסופר הבריטי הידוע בענייני-מלחמה, גנ-מיוור פולר, "מן הראוי שנבהיר לנו על שום מה שימשה לוב זמן כה רב מעין מגרש-המירוצים של המלחמה, בו כל אחד מהצבאות היריבים, לפי-תור, דהר קדימה עד שאולה תנופתו, ואזי נאלץ היה לדהור חזרה, כדי להמנע מהשמדה. הסיבות לכך מרוכזות היו כמעט לגמרי בתחום האספקה. שכן כאותה רצועת גומי יכול היה קר-האספקה של כל אחד מן הצבאות להמתח בבטיחות יחסית עד

(1) "גשר האבירים" — "תיבה" מבוצרת בריטית בשם כינוי "Knightsbridge".

ל-550—660 קילומטרים מבסיסיו — טריפולי בצד האחד, ואלכסנדריה בצד האחר. אבל היות ושני בסיסים-ראשיים אלה היו מרוחקים קרוב ל-2300 ק"מ זה מזה, הרי לנסות ולמתוח את קווי האספקה עוד-יותר בטרם יוקמו בסיסי ביניים, פירושו היה להסתכן בכך, כי "הגומי" יקרע. בכל צד הבעיה בתחום האספקה היתה כיצד להגדיל את מידת גמישותה של מערכת-האספקה אשר לו... (1)

בצד השינוי שבא עם קיצור קווי-האספקה של רומל, והארכת-יתר של הקוים הבריטיים, שינוי בינתיים באופן ניכר גם יחסי הכוחות של הצייים ביס-התיכון. בחודש דצמבר 1941 הושמד חלק ניכר של הצי הבריטי ביס-התיכון, ובתוך זה נושאת-מטוסים ואניות-מערכה (שתיים הוטבעו ע"י "טורפדות חיות" בנמל אלכסנדריה) — ולמעשה נותרו לבריטים בשלב זה באגן המזרחי של היס-התיכון רק שלוש סירות ומספר משחתות. כתוצאה ממצב זה, הגיעה בחודש התוא אספקתו של רומל מאיטליה לצפון-אפריקה ללא אבידות כלל. אי-לכך היה עתה רומל מסוגל לעבור להתקפת-נגד, ימים ספורים בלבד לאחר הפסקת המתקפה הבריטית — דהיינו, ב-21 בינואר 1942; ול-7 בפברואר 1942 הצליח הוא להדוף את יריבו עד לקו גזלה-ביר-חכים, כ-20 מיל ממערב ומדרום-מערב לטוברוק. כאן שוב מתייצבים הקוים; ושני הצדדים צוברים בקדחתנות תגבורות, ביחידות ובאמצעי-לחימה.

הבריטים נערכו עתה במערך של "תיבות" מבוצרות (2), החל מ"תיבה" שעל חוף היס בגזלה — וגמור ב"תיבת" ביר-חכים, באגף הדרומי שבמדבר. מאחרי מרכזו, בערך, של קו-המערך נמצאה ה"תיבה" שכונתה "גשר האבירים" (3) — ומאחורי זו "תיבת" אל-אדם מדרום לטוברוק, וכן המבצר טוברוק עצמו. לא היתה בין "תיבות" אלו רציפות-מגע על הקרקע, פרט לכך שלפני קו-המערך גזלה-ביר-חכים נתמשך שדה-מוקשים רצוף ועמוק, ובו מיליונים של מוקשים, בדרך כלל הוחזקה "תיבה" כזאת על ידי עוצבה בעצמת הטיבה-מוגברת. וכך מתאר ומסביר אלכסנדר קליפורד, שהיה אז כתב-צבאי ע"י הארמיה השמינית, את מהות ה"תיבה":

"גשר-האבירים" היה דבר מה חדש בהתפתחותו של אורח מלחמת-המדבר. היה זה יישומה של התפיסה בענין "מבצר-אזור" (Fortress Area). לא היה זה מקום לגביו הניחו שבני אדם ילחמו שם עד טפת דם האחרונה. הוא תוכנן בתור אי קבוע שלא ניתן יהיה לפרוץ לתוכו, מן "עיר מקלט" שבתוככי קרבי-השריון הזרים — מקום שתוחלי שדה ותותחים נגד-טנקיים וחיל רגלים יוכלו להשאר בו ולפעול מבלי שיאלצו ל"ארוז מטלטליהם" ולהמלט כל פעם שטנקים אויבים קרבים אליהם. עד כה, בשלב הראשון, של הלחימה, הוכיח הוא די-והותר את ערכו. שוב ושוב עוכבו הגרמנים משום שלא יכלו למחוק אי-התנגדות זה — אשר ממנו הופגזה תובלתם, בעברה בסביבתו, ואשר לתוכו יכלו בכל עת טנקים וחיל רגלים להמלט כאל מקלט בטוח" (4).

כונתו של אוקינגל היתה לפעול הראשון; והוא קבע כיום ה-ע למתקפתו את ה-7 ביוני 1942. אך רומל הקדימו — ופתח במתקפתו-הוא ב-26 במאי. תכניתו היתה פשוטה:

(א) איגוף המערך הבריטי מדרום, דרך המדבר (מהלך, שחזר-ונשנה אצל שני הצדדים היריבים), דרומית ל"תיבת" ביר-חכים המוחזקת ע"י הטיבת ה"צרפתים החופשיים", בפיקודו של גנרל קניג;

(ב) כיבוש ביר-חכים, כדי למנוע הפרעה מן האגף;

(ג) הבקעה חזיתית של שדות-המוקשים המוגנים שבמרכז קו-החזית, לשם קיצור קווי-

(1) עמוד 480, Major-General J. F. C. Fuller, A Military History of the Western World, Vol. III.

(2) תיבה — Box.

(3) על שמו של רחוב טואן באחד החלקים המרכזיים של לינדון.

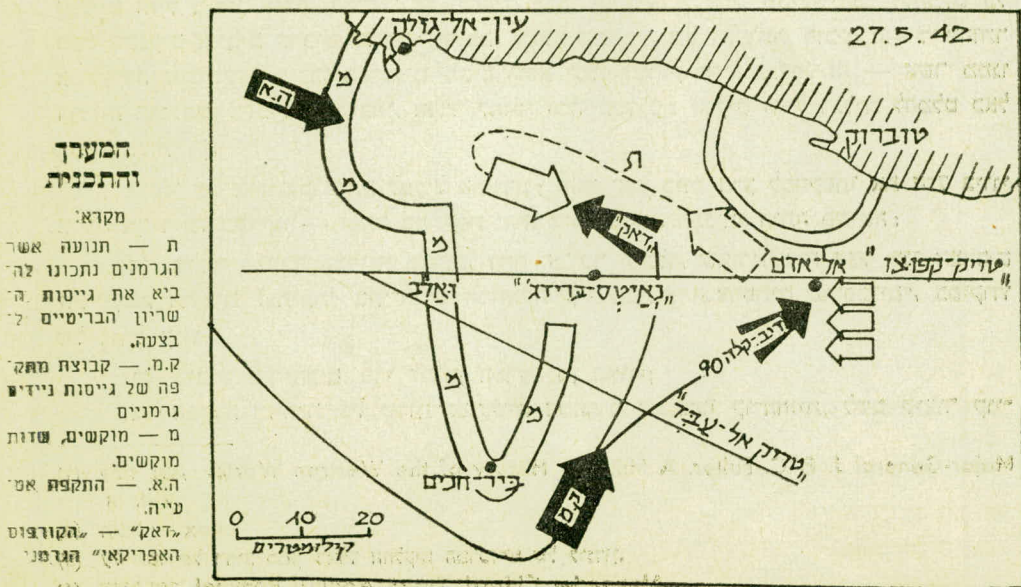
(4) עמוד 252, Alexander Cliford, Three Against Rommel.

האספקה והתחברות מהירה אל כוחותיו העוקפים הנ"ל, אשר יימצאו אז כבר בעורף המערך הבריטי, מהעבר המזרחי של שדות-המוקשים וקוה-תיבות".

כל התמרון הזה תוכנן על-מנת להגיע בהקדם אל טוברוק, לשם כיבושה במפתיע, וניתוק הארמיה-השמינית כולה, שתמצא עדיין בקו-גזלה. התכנית היתה בנויה על הפתעה ומהירות, ולכן הצטיידו גייסותיו של רומל לקראת איגוף-עמוק וחדירה-עמוקה אלו במנות-לחימה מצומצמות.

אם כי בתחילה האירה ההצלחה פנים לרומל, וכוחותיו הניידים הגיעו עד לאל-אדם, הרחק בעורף הבריטי, הרי מגיני ביר-חכים סיכלו את תכניותיו בנקודה זו ועמדו בעקשנות מול ההתקפות החזקות של כוחות יבשה ואויר, ואף לא נתפתו ע"י הצעות-כניעה ששוגרו להם תדיר. גם דיביזיות-הרגלים האיטלקיות שלו נתקלו במערך שדות-המוקשים בהתנגדות שהיתה עזה מן המצופה, ולא הבקיעו אל הכוחות-הממונעים שבעורפו. גורם נוסף היה הטנק האמריקאי מדגם "גרנט", שהופיע עתה לראשונה בצד הבריטי, ועל-כן היה ביכולתו, זו הפעם הראשונה, להתמודד עם השריון הגרמני מבחינת עצמת תותח הטנק ושריונו (הגם שתותחו, בעל הקליבר של 75 מ"מ, של "גרנט" היה מוצב בתובה, ולא בצריח — בניגוד לטנקים הגרמניים והבריטיים). רומל תפס מהר מאוד שתכניתו המקורית נכשלה; והוא לא רצה להשתית את כל מבצעו על עורק-אספקה העוקף מדרום את ביר-חכים האיתנה, שהיה פגיע ביותר לכוחות-ממוכנים בריטיים. הוא נסוג על-כן צפון-מערבה כדי להעריך להגנה היקפית כשגבו אל שדה-המוקשים הבריטי; ותוך ניצול חיפוי של זה היה עתה בכונתו לפרוץ בו מעבר, ע"י פעולה כלפיו משני הכיוונים בעת-יובעונה אחת. כאשר אמנם נפרץ מעבר זה, — בתחילה כשביל צר, ואח"כ לרוחה — וכשהרגיש שאין הבריטים לחצים יותר מדי על "ראש-הגשר" הממוכן שלו שממזרח לשדה-המוקשים, אף כי היתה להם עדיפות בשריון — החליט להוסיף ולהחזיק במערך יוצא-דופן זה. הוא גבר, בהסתערות משני הכיוונים, על "תיבה" חטיבתיה בריטית שבתוך חלקו האמצעי של מערך-שדות-המוקשים, והשיג ע"י כך "פרוודור" בן כמה קילומטרים לרוחב. השטח שלפני מערכו זה, ועד ל"תיבת גשר האבירים", כונה בידי יריביו "הקלחת" (1) (אי, אפילו, "קלחת השטן"). יש לציין שבמועד זה החמיץ הפיקוד הבריטי

(1) "הקלחת" — "The couldron".

(מפקד הארמיה-השמינית היה אז גנרל ריטצי, אשר מונה בשעתו ע"י אוקינלכ כיוורשו של גנרל קאנינגהם) הזדמנות בלתי-רגילה למחוץ את הכוח-המשורין הגרמני, אשר בשלב הנסיגה היה נתון במצב קשה. כשגבו אל שדה-מוקשים שטרם נפרץ, והוא "חי" על הטיפות האחרונות כמעט של דלק, ללא לכל סיכוי לתדלק. יש סוברים שהבריטים, לאחר שצברו אספקה רבה לקראת מתקפתם-הם, פחדו לנטוש בקרב-השריון הנייד רבי-התפוחות את המצבורים האלה. בעוד שרומל מתארגן היטב מאחרי ה"קלחת", הגביר הוא את לחצו על ביר-הכים — עד שבלייל ה-11/10 ביוני קיבל גנרל קניג את הפקודה לסגת מ"תיבה" מבוצרת זו, כדי למנוע את השמדתו המוחלטת של חיל-המצב.

וכאן מתחיל סיפורנו. נאלצנו להאריך בתיאור הרקע, כי בלעדיו לא ניתן להבין את קורותיו של אותו יום-קרב ליד "גשר האבירים".

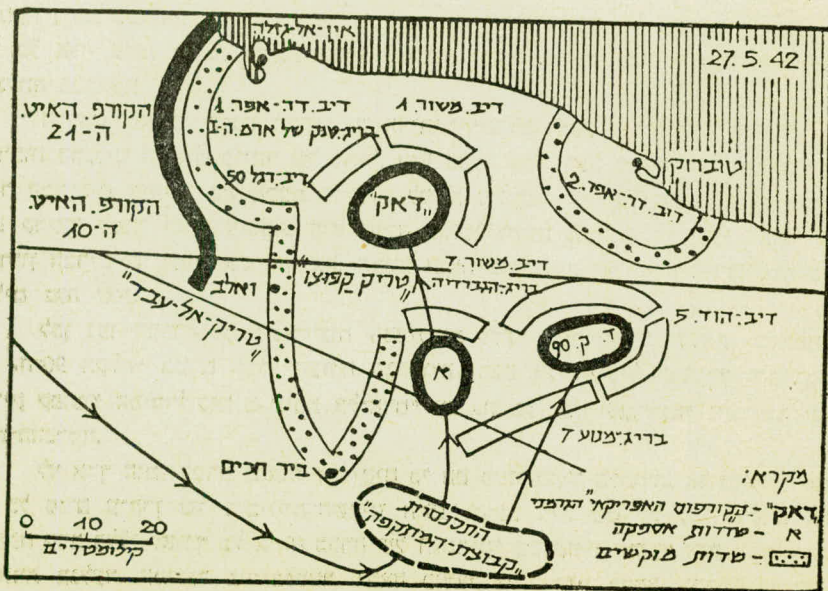
ב. התיאור הבריטי

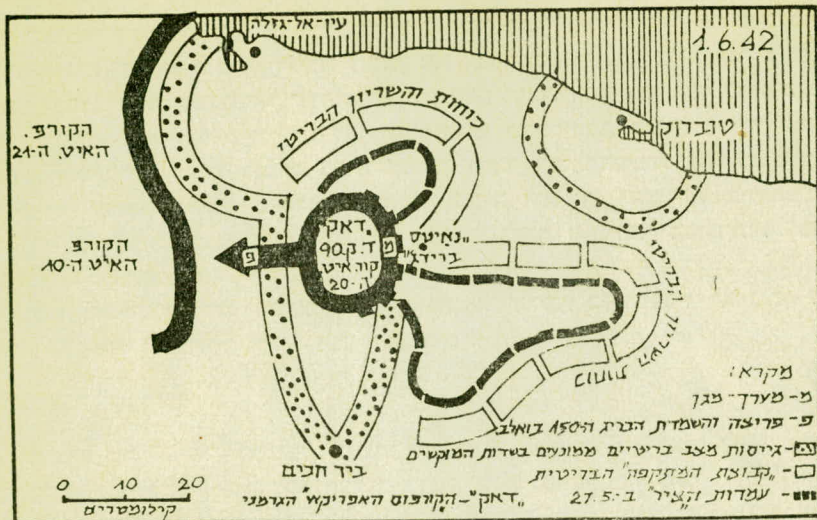
ראשית כל — עלי להתנצל. בניגוד לדוגמאות האחרות, שתובאנה להלן, אין ברשותי תיאור בריטי מפי מפקד אשר לקח חבל במערכה. יתכן מאוד שמה שאני מכנה "אי-הבהירות גם לאחר המעשה" הוא שגרם לכך. על כל פנים, אסתייע בראש-ויראשונה בתיאורו של הכתב-הצבאי שליווה את הארמיה-השמינית הבריטית במשך כל מלחמת צפון-אפריקה והיה עד למרבית האירועים, הוא אלכסנדר קליפורד, שכבר נזכר לעיל, אשר בספרו "שלושה נגד רומל" (1) כתב כדלהלן:

"...אך רומל ראה בביר-הכים את חזות-הכל. בשבילו היה בסילוקה משום מתן מפתח-הדלת לידיו. והרגשתו היתה כשל מי שסר חוליו מעליו. עתה שוב נתאפשר לו להיות פעיל ילנוע כרצונו. הוא זינק מיד לפעולה. עוד בטרם שמגיני ביר-הכים הגיעו למקום מבטחים, יצאו כבר הטנקים הגרמניים לדרך-קרב. הם יצאו על פני המדבר, לאורך קשת רחבה, קיימו בדרך את ה"טכס" של תפיסת ביר-הכים הריקה — ושוב נעו בנתיב-מסע "קשתי" על מנת לאסור קרב על כוחות-הטנקים הבריטיים. מפציצי צלילה וארטילריה התנפלו על "גשר

(1) עמודים 263—265.

המסע אל העורף הבריטי

הפריצה חזרה

האבירים" בשעות אחרי הצהרים המאוחרות. חזית המערכה המדברית כולה, שמבנה הפך עתה פשוט יותר, נתרתחה שוב לפעולת-הקרב.

לנו נקל היה לשכנע את עצמנו שמבחינה אסטרטגית אין לביר-הכים ערך בשביל האויב; וכי באותה צורה עצמה נוכל להקיף בגדרות תיל כל פיסת-מדבר שהיא, ולהחזיק בה; וכי הגייסות של צרפת-החופשית שהיו סגורים שם כבמלכודת, פנויים עתה לצרכי פעולות תוקפניות. אך עד מהרה התבררה העובדה כי רומל ראה רגע זה כרגע המכריע של מסע-המלחמה. שכן חזר הוא פשוט אל תכניתו המקורית: — מבקע צפונה, לעבר אל-אדם וטוברוק. עתה נכנס מסע-המלחמה לשלב של תוהו-ובוהו כה סבוך וכה אפוף-מסתורין, עד שקיים הרושם כי איש טרם פענה לעצמו בברור מה נתרשש שם. סופת חול השתוללה; הכוחות הבריטיים עמדו במהלך שידוד הערכותם מן-היסוד; רבים ממפקדיהם נתברשו על העברות מתפקיד לתפקיד; וכל המרחב שמדרום וממערב לטוברוק נמצא במצב של תסיסה וזרימה; ובעיצומם של כל אלה ב-13 ביוני, בשבת אחרי הצהרים, סבלו כוחות השריון הבריטיים מפלה אשר נתגלתה כמכרעת.

הרושם הוא כי הענין התחיל מן הדיביזיה-הקלה ה-90 (הגרמנית), אשר מתמיד לחמה בקרבות הרגלים הקשים ביותר של רומל. היא פעלה עתה מכל עבריה של ה"תיבה" המבוצרת אשר הבריטים החזיקו בה מקצת דרומית לשדה התעופה של אל-אדם; וברגע מסוים שגרה היא קריאה למתן עזרה דחופה. היא טענה שהיא נתונה במיצר, עד כדי יאוש — וכוחות השריון הבריטיים שמעו את הקריאה. המצב נראה כהודמנות שלוחה משמים למחות דיביזית-רגלים נאה זאת.

לכן נעו הדיביזיות-המשוריינות הבריטיות דרך סופת החול דרומה, בהתאמצן להגיע אל ה-90 הקלה" בטרם תגיע העזרה הגרמנית. ושם על השביל המחרץ והמאובק המכונה "טריק קפוצו" המוביל כאן מ"תיבת אל-אדם" אל "תיבת גשר-האבירים" נתרששה ההתמודדות הרת-ההכרעה.

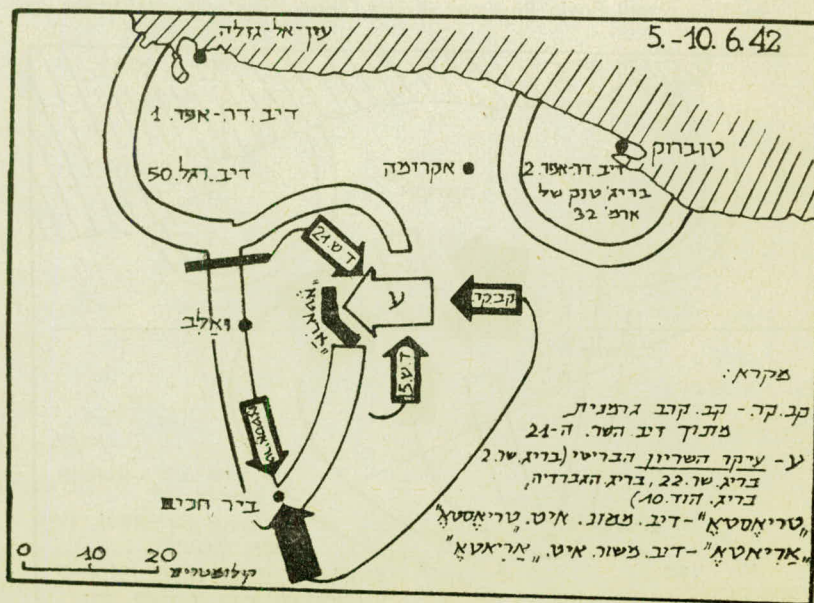
לא ארך הזמן בטרם נתחזר לבריטים כי הם פותו לתוך מלכודת, או שהגיעו מאוחר מדי. על כל פנים עיקרן של דיביזיות-השריון ה-15 וה-21 היה שם על מנת לקדם את פניהם. התפתח קרב כללי לאורך כל אותה כברה של ה"טריק" כשנקודת המוקד היא מסביב לגבשושית, מוכתרת בגלעד, המכונה ביר-בלפאר. נראה כודאי כי לפחות בכמה מקרים תומרנו הטנקים

הבריטיים ממש לתוך האש של מסך התותחים הנגד-טנקיים הגרמני. חלק ניכר של הקרב, התנהל בקרב תותחים נגד טנקים — ולא כקרב טנקים בטנקים. רגימנט טנקים בריטי אחד, שהיה מיועד מלכתחילה לחיפוי האגף, מצא עצמו לפתע מעורב בקרב — ונדחה לקראת קו של תותחי 88 מ"מ: עד שלאורכו של האופק נשתרעה שורה של טנקים עשנים ברוחים שוים ביניהם. הכל אירע בקנה-מידה כזה, בתנאי-ראות כאלה ובערבוביה כזאת שלא ניתן היה לאיש לזכות בראית תמונה כוללת של מה שנתרחש. אבל עובדת-היסוד הפשוטה הסטטיסטית נתבררה לבסוף: הבריטיים נכנסו לקרב כשהם חזקים בטנקים מהגרמנים — ויצאו ממנו חלשים מן הללו במידה ניכרת. מר צ'רצ'יל הצהיר אחר כך בבית הנבחרים כי מצבת הטנקים הבריטית ירדה בשעות אחר-צהריים אלו מ-300 ל-70. ברחבי הארמיה-השמינית נודע היום הזה בתור „השבת השחורה“.

זה היה הסוף. אוקינלק וריטצ'י הבחינו בכך מיד. המחצית הראשונה של מסע המלחמה — ה„לוח“ הקשה של לחימה-כבדה שבו — נסתיימה; והארמיה-השמינית הפסידה בו. הגיעה שעת המנוסה הנמחרת — והיה זה תור המנוסה מזרחה, של הבריטיים. תקות ההצלה היחידה שלהם הייתה טמונה עתה ב„התקפלות“ מהירה לאחור — לעבר עורפם-הם — עד שניתן יהיה ליצור קור-מערך כל-שהוא וללקט כוח איזה-שהוא להתקפה-נגדית; בפשטות היתר שתצמח מכך לבעית האספקה שלהם-עצמם — וההמרתה אצל האויב; ובהתרחות-מרוץ נואשה להשגת תגבורת.

ה„תיבות“ המבוצרות המפורזות על פני איזור המערכה כולו — לא היה עוד ערך להן; שכן לא היה קיים עוד כוח טנקים נייד אשר יפעל מתוך זיקה אתן. מעתה הכרח היה להשתמש בהן כבסיסים לקרבות-מאסף ולאחר מכן לנטשן. אבל את הבעיה הרחופה והדוחקת ביותר היוו שתי דיביוזות-הרגלים שעדיין היו יושבות „תקועות על שרטון“ בקו-גזולה. הכרח היה להגניבן משם איך-שהוא בטרם יגיעו כוחות הציר ממש אל מאחוריהן ויעשו בהן את אשר עשו הבריטיים שישה חודשים קודם לכן לחילות המצב הגרמנים-איטלקיים שבברדיה וליד מיצר-חלפיה...“

תיאור דומה אנו מוצאים גם בפרסום הבריטי הרשמי-למצחה „המלחמה הגדולה

ביר-חכים וה„קלחת“

השניה" (1) בגליון מס. 56 מה-15 בספטמבר 1943 — ז"א כשנה לאחר אותו קרב. אך כדאי לשים לב שהיא בכל זאת מגלה טפח נוסף של הקרב הסבוך הזה. וכך נאמר באותו תיאור (2):

„נפילת ביר-הכים שחררה כוחות אויב ניכרים ובמהרה התנגשו שוב אורחות שריון בקרב גדול הדש במדבר דרומית-מערבית ל„גשר האבירים“. חמישה ימים נמשך הקרב מסביב ל„גשר האבירים“ ואקרומה. עד ה-13 ביוני (כך סיפר ראש הממשלה לבית הנבחרים ב-2 ביולי) היה הקרב שקול.

„פעולת החילוץ שלנו עבדה טוב. שני הצדדים היו להם אבידות במידה שוה. אבל ב-13 ביוני בא המפנה. בבוקרו של יום זה היו לנו כ-300 טנקים בפעולה. עד רדת הלילה לא נותרו יותר מ-70 וזה קרה מבלי שהסבנו אנו אבידות דומות לאויב“. כעבור חודשים מספר גילו שהמפלה לא היתה כה פתאומית או מזעזעת כפי שהניחו. „בהתאם לידיעות האחרונות“ אמר מר צ'רצ'יל בבית הנבחרים ב-8 בספטמבר, „אבדו כ-200 טנקים במשך תקופה של שבוע בערך. לא ניתן לאמור במדויק כמה אבדו ב-13 ביוני, אבל יש להניח שמרביתם אבדו ביום הזה ובקודמו“.

אך המתאר מוצא לנחוץ להוסיף את המשפט רב-המשמעות הבא:

„התברר שלא היה כאן מארב אלא פשוט התקפה שנכשלה...“

לשם שלמות התמונה נזכיר כאן שב-21 ביוני נכבשה טוברוק ע"י רומל, וכל חיל-המצב שלה הלך בשבי.

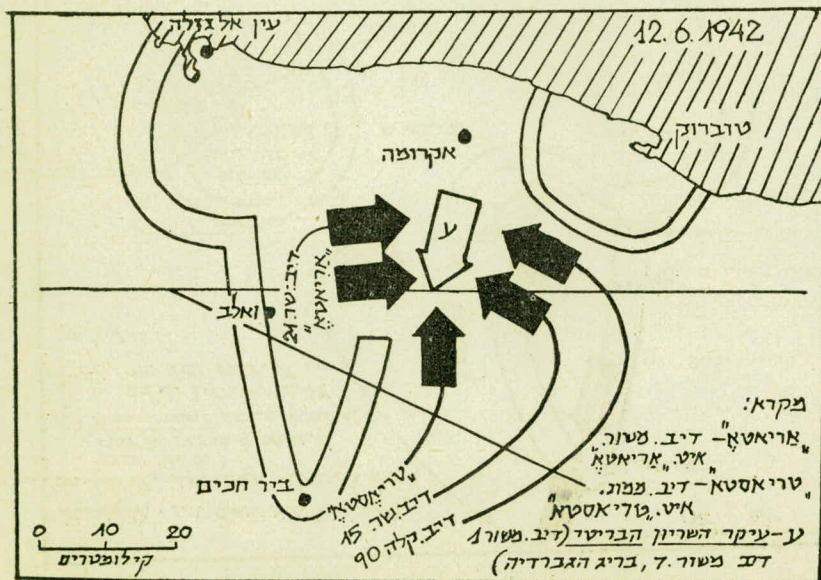
ג. התיאור הגרמני

כאן יש לנו — כאשר יהיה גם בדוגמאות האחרות, שתנתנה להלן — תיאור מכלי-ראשון; והיינו, מהמפקד הגרמני — רומל עצמו. בספרו שהוצא לאור לאחר מותו, „מלחמה ללא-שנאה“ (3). וכך הוא אומר:

(1) The second Great War No. 56

(2) עמוד 2236.

(3) עמודים 146—149 „Krieg Ohne Hass“ Feldmarschall Erwin Rommel

השריון הבריטי בטבעת ההשמדה

...כבר ב-11 ביוני אחרי הצהרים (כלומר, באותו יום שבבוקרו נכבשה ביר-הכים — ל.ו.) הנעתי את העוצבות שלקחו חבל בקרבות על ביר-הכים לכיוון צפון-מזרח, על מנת לבקש שם אחר הכרעה סופית.

עוד ב-11 ביוני בערב הגיעו דיביות-השריון ה-15, הדיביות-הקלה ה-90 וכ"כ גדודי הסיור מס' 3 ומס' 33, בפיקודי, למרחב שמדרום ומדרום-מערב לאל-אדם. כדי לסכל סכנה זו, משך ריטצ'י את הבריגדה-המשוריינת הבריטית ה-2 לאיזור שממזרח ל"גשר האבירים". ב-12 ביוני לפני הצהרים נכבש השטח שבסמוך לאל-אדם, ומדרום ל"דרך-קפוצו", בקרב קשה נגד ריכוז כוחות-שריון בריטיים שנתמך ע"י ארטילריה חזקה. אל-אדם עצמה נתפסה ע"י הדיביות הקלה ה-90⁽¹⁾. הבריטים סבלו במרחב הזה אבידות ניכרות בשריון והשאירו בידינו 400 שבויים. ב"תיבת אל-אדם" גילתה הבריגדה הוודית ה-29 התנגדות עקשנית. ב-12 ביוני לפני הצהרים החלה גם קבוצת-קרב מתוך דיביות-השריון ה-21 בהתקדמות. בכיוון מזרחה, על ידי כך צופפו עוצבות-השריון הבריטיות יותר ויותר, ונלחצו בין שתי דיביות-השריון הגרמניות. לתוך איזור זה, המצומצם בלאו הכי, הוליד עוד ריטצ'י במשך ה-12 ביוני, ממערך-גולה, את "בריגדת-הטנקים של ארמיה"⁽²⁾. מס' 32. נראה היה, איפוא, כי המשך התקפתה של דיביות-השריון ה-15 בכיוון צפוני-מערבי מבטיח הצלחה גדולה. היזמה בקרב היתה בידינו...

...ביום הבא, ב-13 ביוני. נשארתי עם "הקורפוס האפריקאי", אשר "ניקה" באמצעות דיביות-השריון ה-15 את "כתף"-הגבעות בכיוון מערבה — בעוד שהדיביות האיטלקיות "טריאסטא" ו"אריאטא"⁽³⁾ לחצו את הבריטים לתוך המרחב שמצפון ל"דרך-קפוצו". בסופת-החול המטורפת, אשר מדי-פעם גולה ממך ראות כל-שהיא, התייצבה בשעות הערב גם דיביות-השריון ה-21 בעמדת-מוצא להתקפה, והחלה מתקדמת מזרחה — נמשך מהלכה של גסיסת-השריון הגדולה בעוצבות הבריטיות. מ-120 הטנקים שהיו כפי הנראה עדיין לרשות הבריטים נשאר אחד אחרי השני מוטל בשדה-הקרב. מכמה כיוונים הלמה אש-קטלנית לתוך העוצבות הלחוצות-בצפיפות של היריב, וכוחו הלך-ושותק. התקפת-הנגד שלו גילו תנופה פוחתת והולכת..."

...באותו יום פינתה בריגדת-הגברדיה⁽⁴⁾ את "גשר-האבירים", לאחר שמקום זה הופגז במשך כל הבוקר ע"י כל הארטילריה שעמדה לרשותנו באיזור ההוא. עוצבה זו כמעט ושימשה מעין התגלמותן של התכונות, הן החיוביות והן-השליליות, של החייל הבריטי: — אומץ-לב ועקשנות בלתי-רגילים — כשהן מזוגים בחוסר-גמישות נוקשה. מרבית יחידות-השריון שהיו מסופחות אל הגברדיה הבריטית הושמדו במשך היום, או בלילה, בשעת נסיגתן... עד כאן — תיאורו של רומל.

ד. הלקח

1. השאלה הראשונה המתעוררת כאן היא: האם כשלון השריון הבריטי היה באמת תוצאה של מארב נגד-טנקי בקנה מידה גדול, כפי שגרס צ'רצ'יל בנאומו בבית-הנבחרים מיום ה-2 ביולי 1942? גם אלכסנדר קליפורד רומז (וללא-ספק — בעקבות דברי ראש-ממשלתו) לכיוון זה. אך פולר מעיר בספרו "מלחמת העולם השנייה"⁽⁵⁾ בהערת-שולים, את הדברים הבאים:

(1) על הקורא לשים לב לכך כי אין כאן הכונה ל"תיבה" של אל-אדם, אשר הוחזקה בתוקף בידי כוחות הבריטיים עוד ימים אחדים. — המער.

(2) Army Tank Brigade, דהיינו — להבדיל מהבריגדות המשתייכות לדיביות-משוריינות — בריגדת-שריון, המורכבת מ"טנקירגלים" — לא ביותר מהירים, אך חזקי-שריון, שנבנו מתוך התחשבות בצרכי הסיוע לרגלים כגון "מטילדה", ואף "ולנטין", בשעתם, "צ'רצ'יל" מאוחר-יותר), והיא עומדת לרוב במישרין לפקודתה של מפקדת-הארמיה או הקורפוס, בראש-וראשונה לתפקידי שיתוף-פעולה עם עוצבות-רגלים.

(3) הראשונה — ממונעת (ומשוריינת-חלקית); השנייה — משוריינת.

Guards-Brigade (4)

Fuller, "The Second World War", 171, עמ' (5)

ב"2 ביולי אמר מר צ'רצ'יל בבית-הנבחרים כי ביום זה (13 ביוני) הושמדו במארב 230 טנקים בריטיים. דבר זה לא היה נכון כלל וכלל. לא זו בלבד שמספר הטנקים שעודם בעלי כושר פעולה לא עלה אז על 170, אלא שב-13 ביוני לא היתה כל סופת חול — וקשה על כן להבין כיצד יתכן שכוח-טנקים יפול במארב במרחב מדברי רחבי-ידים ושטוח" (1). יש לציין כאן שפולר לא צדק בקשר להערתו על סופת החול, כי לא רק התיאורים הבריטיים מזכירים עובדה זו, אלא היא גם מודגשת בסיפורו של רומל. אך ודאי שלגופו של הענין, כלומר בבטלו את גירסת-המארב, צודק הוא. אין ספק שלו הצליח רומל לטמון פח לרגליו של ריטצי בצורה זו של מארב תותחים ג"ט כנגד השריון הבריטי המתקדם, היה מתפאר בכך בספרו — ולא מסתיר עובדה זו. המעיין במרשם הלקוח מתוך ספרו של רומל (2) יבין במבט הראשון מה אירע לבריטים. אכן, ההערה שציטטנוה לעיל, "שלא היה כאן מארב אלא פשוט התקפה שנכשלה", הנה ללא-ספק נכונה וצודקת; אם כי ללא-ספק ידעו הגרמנים לשלב נכונה גם בהתקפה תותחים נגד-טנקיים גרורים עם שריוניהם. אך כיצד קרה הדבר שתחת לאתר את מקום האויב ולהבין את כונותיו, דחס ריטצי דחוס-והלוך את עוצבות-השריון שלו לתוך אותו איזור צר, המועד לפרוענות? כאן אנו מגיעים לנקודה השניה.

2. כדי להסביר נכונה את אופן תפעול השריון הבריטי בתקופה הנדונה, והשוני שבו לעומת תפעולו של רומל, אסתייע בעדות של אנגלי — הוא אותו כתב צבאי, אלכסנדר קליפורד. הוא מציין את עדיפותם של הגרמנים בכך ש"שיטות העברת האינפורמציה שלהם היו מהירות יותר. רומל יכול היה להפנות את כוחותיו סביב המדבר תוך אתראה של רגע, כי הוא בדרך כלל פקד עליהם בעצמו. הוא הסיק שבאותה המידה שאדמירל מפליג עם צי ומנתל את הקרב מקרבו, כך מוטל על המפקד להיות במקום בקרב-הטנקים המדברי הזה. כל האינפורמציה הנוגעת לענין באה ישירות אליו בלעדי מתוכים כל שהם. החלטתו יכולה להתקבל במשך שניות ופקודותיו מוצאות תוך דקות. היה ביכולתו לשנות את כל מהלך הקרב עוד בטרם החלה האינפורמציה הבריטית נעה בדרכה לאחור אל המפקדה. התקשורת שלנו הואטה ביותר ראשית ע"י הצורך לקיים דממה אלוהטית, שנית, בהפסד הזמן ע"י הצפנה ופענוח, ושלישית ע"י סינונה דרך שורה של מפקדות ממונות" (3).

3. ראויה כאן לציון העובדה שהבעלות על שדה-הקרב לאחר סיום המערכה משפיעה בצורה ניכרת על מצבן של עוצבות-השריון של שני היריבים באשר להמשך הפעולות. לילד-הרט, שערך את ספרו של רומל בתרגום האנגלי (בו כונה בשם "מסמכי רומל" (4)), מעיר בהערת-לוואי שלו: "ל-13 ביוני בערב הצטמקה העצמה הבריטית באיזור מכריע זה עד ל-70 טנקים בערך. הגם שרומל סבל אף הוא אבידות כבדות, היתה לו כעת עדיפות בטנקים כשירים-לפעולה, ביחס של יותר משנים לאחד — והיות ושדה-הקרב נשאר בידיו יכול היה לחלץ ולתקן רבים משריונו שנפגעו בעוד שאפשרות זו נשללה מריטצי".

4. בסיכום, יכולים אנו לחזור ולציין שאין בדרך-כלל מערכה מתנהלת בצורת-קרב צרופה אחת בלבד דוקא. ואכן, אין הגנת-אופרטיבית בלא טכסיסי התקפה — ואין התקפה אופרטיבית בלא טכסיסים הגנתיים. בדוגמה שניתחנו זה עתה, עדים אנו לטכסיסי-התקפה נפסדים מצד הבריטים — בעוד שהם נמצאים, מבחינה אופרטיבית, בהגנה — למול נסיונותיו של רומל לכבוש את טוברוק ולהשמיד את הארמיה-השימנית. כובד-התגובה של הבריטים שלל מהם את ניצולו של אותו רגע שהיה רגע קריטי בשביל רומל — כשהוא נאלץ זמנית

(סוף בעמ' 69)

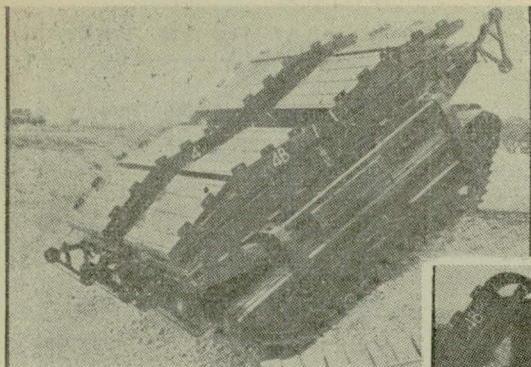
(1) בידוע, כי עם כל "שטיות" של המדבר-המערבי, גדושים ספרי-קורותיהם של רגימנטי שריון בריטיים משנים אלה — ובאותו איזור עצמו — בסיפורי-מעשה על "מדרונות" ו"כפות גבעה", שמאחוריהן הסתתרו עמדות תותחים גרמניות.

(2) המרשם המובא שבעמ' 38, במאמר זה.

(3) עמוד 255, 'Three Against Rommel' Alexander Clifford.

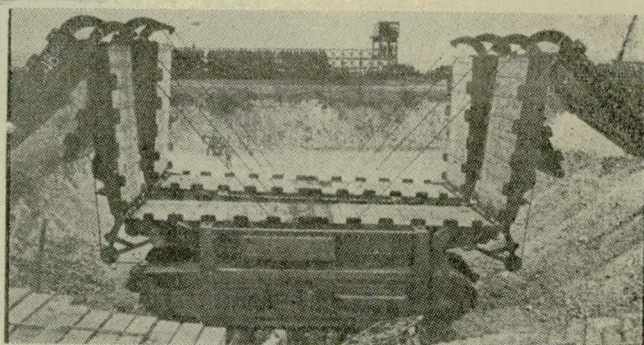
(4) עמוד 222, 'The Rommel Papers' Liddell Hart.

כיצד יגיע הטנק אל העברי-ההוא של הוואדי ?

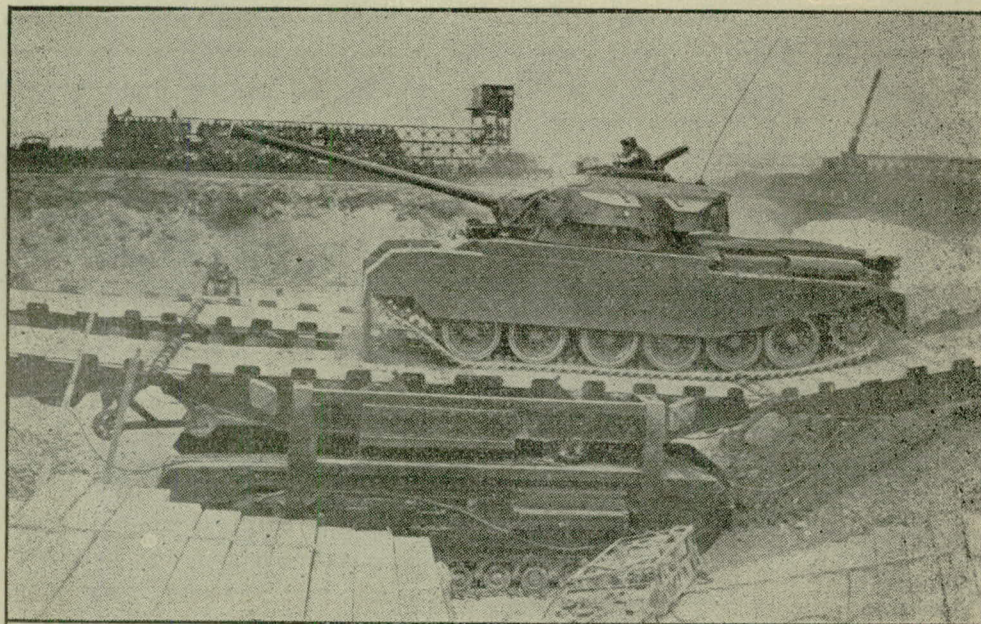

למעלה — „סוהם-הפערס” גולש אל תוך ערוץ יבש

מימין — „הקמרון-המחובר” נפתח והולך — כשהרכב כבר בתוך הערוץ צופי מפגן חיל-ההנדסה מסתכלים בתצוגה.

חילות-ההנדסה טורחים לא רק לטיפוח גשרי-ענק, לחצית נהרות — אלא אף לשכלול אמצעים להתגברות מיידית על מכשולי-הנועה קטנים, אך אולי גורליים, בשדה הקרב. במפגן-חיל-ההנדסה הבריטי, הוצג אמצעי — „פשוט אך תכליתי” — לצליחת ואדיות, מקומות בהם נהרסו גשרי-דרך קצרים, חפירות-מכשולים גדולות, וכיו”ב. רכבי-חיל, אשר עליו כעל בסיס מונח, מקופל, „קמרון מחובר-חלקים”. הרכב הנושא נכנס לתוך הפער אשר יש לגשר על פניו, ה”קמרון” גולש ונפתח, קצותיו נמתחים וכולו מתיישר — והרי מוכן אמצעי-מעבר, הנשען על בסיס איתן — הרכבי-הנושא.

המלאכה הושלמה — המעבר על פני הערוץ פתוח
טנק „צנטוריון” מפגין, בעברו על פני ה”קמרון” המיושר, את כושרו של סידור-המעבר הנייד המהיר.

מהפכת אמצעי לחימה :

ב. פיתוח קליעים מונחים והנהגתם בצבאות

המצב לקיץ 1957

לשמש כוח-מניע לקליע החל מסוף שלב ההמ-
ראה ועד לפגיעתו במטרה, או עד לאותה נקודה
במסלול התעופה בה פוסקת פעולת המנוע וה-
קליע ממשיך בתנועתו כגוף נופל, בהתאם לחוקי
הבליסטיקה.

לקליעי-השיוט, הדומים עקרונית למטוס-ללא-
טייס, מנועים זהים (או דומים) במבנם למנועי-מטו-
סים. כלומר, בדרך כלל: — מנוע טורבו-סילוני (כגון
בקליעי-השיוט מסוגי "מטדור" או "סנרק"); מנוע-
מגה-סילון (כגון בקליעים מסוגי "נבחור" או "טלוס");
ומנוע-פעיימה סילוני (כגון בקליעי V-1).

ג. מערכת הניהוג — כוללת את מכלול המנגנונים
המודדים את המצב-היחסי "קליע — מטרה",
והגורמים לשינויים הנדרשים במסלול תעופת
הקל ע. חלק ממנגנונים אלה נמצא בקליע עצמו,
וחלק יכול להימצא מחוצה לו: בנקודת ההמ-
ראה, בדרך למטרה, על המטרה. את סילון הגזים
החמים של מטוס סילון, למשל, אפשר לראות
כחלק ממערכת-הניהוג של קליע-מונחה בעל
ראש-ביות תרמי (א נפרא-אדום) "המתבית" אל
סילונו של מטוס-הסילון.

מערכת הניהוג כוללת מנגנונים לאיכון המטרה,
לחישוב, לניהוג, לייצוב וכן מערכות-סרבוס.

פגז, רקטה, קליע-מונחה

לאחר עיון מסתבר כי ההבדל היסודי בין שלושת
אמצעי-לחימה אלה — המוטלים בדרך זאת או אחרת
אל המטרה — מתבטא במקום, לאורך מסלול התעופה,
אשר בו נמצאת כל אחת משלוש המערכות שהוזכרו
לעיל.

בפגז רגיל — את מערכת ראש-הנפץ מהווה הפגז
עצמו; כמערכת ההנחה משמשת האנרגיה הכימית
של חומר-הנפץ ההודף, הנמסרת לקליע רק בשעת
הימצאו בקנה התותח — כלומר בנקודת-הירי; מער-
כת הניהוג מתגלמת במקרה זה בסיכום-דיעות על
המטרה, המתורגמות ללשון נתוני טווח והגבהה, שכ-

אחר (סקרנו*) את ההתפתחות במשך 12 השנים
האחרונות, עלינו לבחון עתה את המצב הנוכחי באשר
לפיתוח הקליעים-המונחים ולהנהגתם לשרות בצב-
אות השונים. אולם בטרם נעשה זאת נסקור תחילה
את מבנם, סוגיהם ויעודיהם של הקליעים-המונחים
השונים הקיימים כיום.

מבנה קליע-מונחה

קליע-מונחה הוא קליע הנושא בחובו אמצעים
לבקרת מסלול תעופתו, ולהכונתו. בדרך כלל מורכב
כל קליע-מונחה מגוף הקליע ומשלוש מערכות:

א. מערכת ראש-הנפץ.

ב. מערכת ההנעה.

ג. מערכת הניהוג.

א. מערכת ראש-הנפץ כוללת ראש-נפץ, מרעום,
מנגנון-חמישה ואבזורי בטחון, תפקידה של מע-
רכת ראש-הנפץ הנו משולש:

להגדיל את האפקט ההרסני של פגיעת הקליע
מעל לזה הנגרם ע"י עצם האנרגיה הקינטית
של הקליע המשוגר;

להפעיל את ראש-הנפץ בזמן כזה אשר בו יגרם
על ידו נזק מקסימלי;

להבטיח כי ראש-הנפץ לא יפגע באנשינו.

אפקט ההרס או הפגיעה של ראש-הנפץ נגרם

ע"י כך, שהאנרגיה הכימית או הגרעינית הא-
צורה בחומר-הנפץ (כימי-מקובל או גרעיני)
הופכת לכוח הרס. לעתים מעוניין מתכנן הקליע
ביצירת רסיסים, או בהכנסת תת-קליעים מהי-
רים, או תת-קליעים בעלי ראש-נפץ משלהם.

ב. מערכת ההנחה כוללת לרוב שני סוגי מנועים:

המאץ ("Booster") הגורם להמראת הקליע
ושילווחו — מכיל לרוב חומר-הדף מוצק.

המנוע העיקרי, שהוא לרוב מנוע רקטי — מכיל
חומר-הדף מוצק או דלק דינוזולי. תכליתו —

(* חלקו הראשון של המאמר נתפרסם ב"מערכות",
חוב' ק"י, עמ' 26.

קליעים מונחים ונשק גרעיני

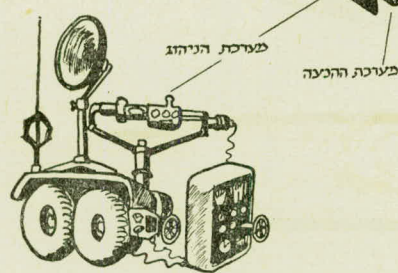
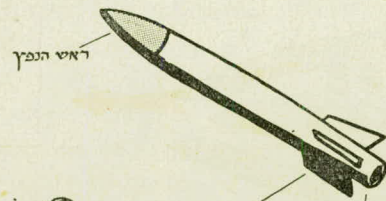
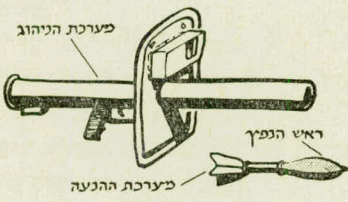
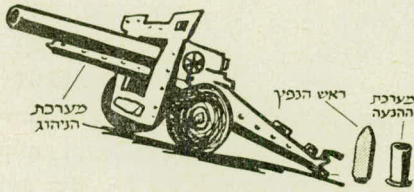
התאם להם מתקינים את כלי היריה. כל "עבודת הכיוון" במקרה זה נעשית רק בנקודת-הירי; ומשגור רה הקליע — שוב אין כל אפשרות להשפיע על מסלול-תעופתו. במלים אחרות, בפגז רגיל, מערכות הניהוג וההנעה נמצאות ופועלות בקצהו הראשון של מסלול התעופה: בנקודת-הירי בלבד.

ברקטה — מערכת ההנעה מיוצגת לא ע"י האנרגיה של חומר-ההדף אשר נמסרת לקליע בהיותו בתוך קנה של כלי-היריה, אלא ע"י מנוע-דקטי הניי שא ע"י הרקטה ופועל לאורך כל מסלול התעופה שלה, או חלק מסוים ממנו. עובדה זאת גורמת לכך כי משגר הרקטה הוא קל ופשוט מאוד במבנהו, מאחר שאיננו צריך לעמוד בלחצם של אותם כוחות חזקים, אשר היו פועלים בתוכו ועליו אילו צריך היה למסור לקליע את כל אנרגיית ההנעה בנקודת-הירי עצמה, כמו בתותח. דבר זה בולט במיוחד במטוסים, שעה שהללו חמושים ברקטות: — שהרי ניתנת להם אז אותה עצמת-מהץ אשר לפגזי תותחים כבדים — ללא התותחים.

לגבי מערכת הניהוג אין הבדל בין פגז ורקטה: המערכת נמצאת בנקודת-הירי בלבד.

בקליע-מונחה מערכת ההנעה פועלת לאורך כל מסלול התעופה או חלק ממנו, כמו ברקטה. מערכת הניהוג "פזורה" — והיא פועלת לאורך מסלול התעופה, כולו או חלק ניכר ממנו, ואין היא מוגבלת לנקודת-הירי בלבד. "עבודת הכיוון" נעשית לאורך כל מסלול התעופה, לשם תיקונו ובקרתו — ככל שיופיע הצורך בכך — כתוצאה מאי-דיוקים, תנועת המטרה עצמה, השפעות אטמוספיריות וכד'.

קיימים גם אמצעים המשמשים כמעין "מעבר" בין קליע לפצצה, כגון פצצה מונחית שאין בה מערכת-הנעה עצמית ולעומת זאת מצויה בה מערכת ניהוג, בצורה של מנגנוני-ניהוג — או מערכת-יבות (כדוגמת הפצצה-המונחת Bot האמריקאית).

במה שונה הקליע-המונחה מכלי-הנשק ה"מקובלים"? ?

סוגי קליעים

כסוג מיוחד יש לראות את הקליעים המיוחדים
להפעלה מצוללות, וכן קליעים נגד-צוללתיים.

קליעים קרקע-קרקע

„הקשת“ של קליעים-מונחים קרקע-קרקע, המ-
צויים כיום בפועל בעולם או העומדים בפיתוחם,
משתרעת על פני כל הטוחים: — החל מטוח-המיני-
מום בן כ-500 מ' של קליע הנגד-טנקי ס.ס. 10
הצרפתי, ועד לטוח כ-8000 ק"מ של הקליעים הבינו-
בשתיים נושאי-הראשים המימניים המגה-טוניים.
ניתן לחלק את הקליעים קרקע-קרקע לסוגי-המש-

נה הבאים:

- א. קליעים קצרי-טווח (עד כ-5 ק"מ). על סוג זה
נמנים ה-ס.ס. הצרפתי או ה-Dart האמריקאי
(שניהם מונהגים באמצעות חוטים), שיעודם:
⊕ שיפור הלחימה הנגד-טנקית ע"י השלמת
פעולתם של התותחים הנגד-טנקיים והשגת ירי
המשוכלל משל אלה, וכן הארכת טוח-הפגיעה
של מערכת האמצעים הנגד-טנקיים.
- ⊙ מילוי תפקיד של ארטילריה-קלה, מדוי-
קת-מאד, הניתנת להצנחה — במשימות של
„פיצוח“ ביצורים ועמדות, וסיוע-קרוב.

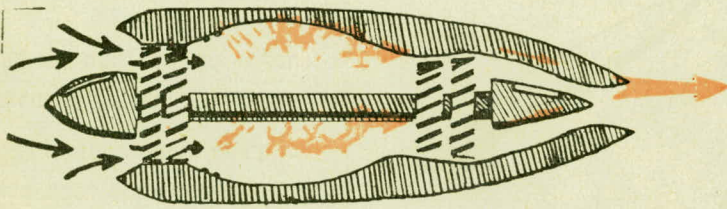
נהוג לחלק את הקליעים-המונחים השונים —
בהתאם ליעודם, וכן בהתאם לאופי שני קצוותיו של
מסלול תעופתם — נקודת-הירי ונקודת-הפגיעה —
כדלקמן —

- א. קליעי קרקע-קרקע.
- ב. קליעי קרקע-אוויר.
- ג. קליעי אוויר-אוויר.
- ד. קליעי אוויר-קרקע.

לשימוש בים קיימים הסוגים ב.ד., שבהם יש
להחליף את המלה „קרקע“ במלה „ים“, ואילו סוג א',
בשימושו בים, מסתעף לשלושה סוגי משנה, תוך
צירופים שונים של גורמי קרקע וים. הקליעים לשי-
מוש בים הם, איפוא, כדלקמן:

1. ים-ים.
- א. 2. קרקע-ים (להגנת חופים).
3. ים-קרקע (להרעשת חופים) — מקביל ל-
סוג א' בפירוט הראשון.
- ב. ים-אוויר (להגנה נגד-מטוסית של כלי-שיט) —
מקביל ל-ב' בפירוט הראשון.
- ג. אוויר-ים — מקביל ל-ד' בפירוט הראשון.

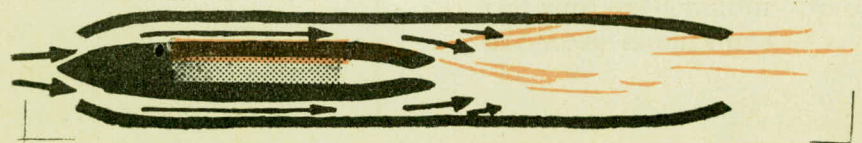
מנוע
טורבו-סילון

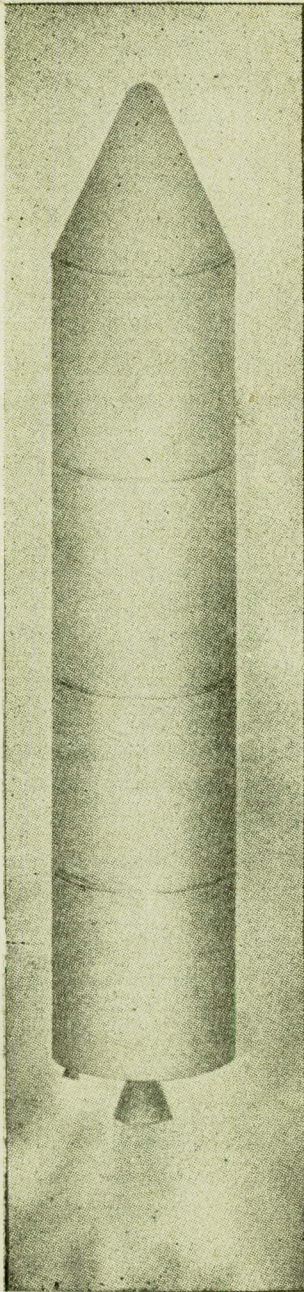

מנוע
מגח-סילון

מנוע
מגח-דיקטה

יופיטר — קליע בליסטי ל"טוח-ביניים" (בפיתוח כוחות היבשה של ארה"ב)

ב. קליעים ל"הארכת זרועו" של הסיוע-הארטילרי ולהגברת עצמתו (20 עד 150 ק"מ). טוחיה של הארטילריה הבינונית והכבדה ה"מקובלת" הם 16—17 ועד 30 ק"מ. קליעים כגון Honest John (ל-32 ק"מ) וה- Corporale E (ל-80 ק"מ) וה- Corporale F (הנמצא בפיתוח, ואשר טוחו יגיע, כפי הנראה, עד 120—150 ק"מ), הם דוגמאות אופייניות לסוג-משנה זה. כשלב-מעבר אל קבוצת קליעים זו ניתן לראות את הקליעים לקרוס ויוחנן-הקטן, שטוחיהם מגיעים ל-16 ק"מ, דהיינו — "על סף" טוחי הארטילריה-הבינונית.

ג. קליעים לסיוע ב"עומק" רב יותר (500-200 ק"מ) הללו נועדו להשלמת מטוסים קצרי-טוח ולהחלפתם. באמצעות קליעים אלה, הפצצת מטרות לא תהיה עוד תלויה בשדות-תעופה, במצב העדיפות האווירית, בתנאי הראות ובמזג-האוויר. כדוגמא לאלה יש לראות את ה- Redstone האמריקאי או ה- T-1 הרוסי — שניהם הם למעשה V-2 משופר.

ד. קליעים ארוכי-טוח ל"טוחי ביניים", וקליעים ביניבשתיים.

קליעים ארוכי-טוח ל"טוחי ביניים (Interme-diate Range Ballistic Missile - IRBM) הם קליעים מסוג ה- Jupiter (אשר כוחות-היבשה האמריקאים מפתחים אותו) ה- Thor (שפותח ע"י חיל האוויר האמריקאי) או ה- Polaris (אותו מפתח צי המלחמה האמריקאי). שלושת אלה הם קליעים בליסטיים שנועדו לאותו טוח — כ-2500 קילומטר.

הקליעים הביניבשתיים (ICBM) לטוח של כ-8000 ק"מ — מסוג ה- Titans או ה- Atlas האמריקאיים, נועדו אף הם, בדומה לקליעי "טוח הביניים", להחליף את המפציצים הכבדים, ואף לודא אפשרות פגיעה גרעינית בכל נקודה על כדור הארץ. כיום אין שום הגנה ממשית בפני קליעים אלה.

קליעים קרקע-אוויר

תפקידם של קליעים קרקע-אוויר הוא הגנתו באופיו: הגנה בפני מטוסים על שטחים חיוניים במדינה, בהתאם לכך ישמשו הם, בדרך כלל, לתפקידים הבאים:

א. כתחליף לתותחים נגד-מטוסיים כבדים.

את הרקטות — ויתכן אף את התותחים-האבטומטיים הקבועים בו.

היות ו"לטוח-רחוק" המגמה הכללית היא להח- לפת מטוס-הקרב בקליע (שכן מסתבר, כי הגורם המפריע בהתפתחות בצעוני מטוסי-הקרב אל-מעבר למהירויות של 2-3 "מך" עלול להיות הטייס, אשר אנו מסוגל לשאת את התאוצות העצומות המלוות את תמרוני המטוס — והפשוט ביותר הוא לותר (עליו) — הרי יש הרואים את השלב של שימוש בקליעי אויר-אויר הנורים ממטוסי-יירוט נהוגי-אדם, מעין "קליע-מונחה נהוג-אדם" — אל השימוש בקלי- עי קרקע-אויר הן כתחליף לתותחים הנ"מ, והן למטוסי-הירוט עצמם.

הקליעים אויר-קרקע (או אויר-ים) נועדו לאפשר לתקוף מטרות קרקעיות חשובות, או כלי-שיט, מתוך מצב בו נמצא המטוס התוקף מעבר לטוח היעיל של ההגנה הנגד-מטוסית ה"נקודתית", הצמודה לאוב- ייקטים הנתקפים.

קליעים לשימוש בים

למעשה, מפתחים בשביל השימוש הימי אותם קלי- עים התקפיים והגנתיים עצמם שנועדו לשימוש ה"יבשתי" אך תוך התאמות ושינויים המתחייבים מאופיו של שדה-הפעולה הימי ומתכונותיהם של כלי-שיט בשמשם כבסיס-המראה לקליעים (על- מימי — או תת-מימי).

כיום החלו כבר הציים החדשים לעבור לאניות- מלחמה החמושות קליעים-מונחים — ואף קליעים- מונחים בלבד. באניות כאלו באים הקליעים הן במקום "תותח-השטח" והן במקום תותחי הנ"מ מן הסוג ה"מקובל".

סוגית הקליעים-המונחים בארצות הברית

מוקדשות לפיתוח כל סוגי הקליעים למיניהם, "בחזית רחבה", בהתאם לחלוקה בין-זרועית רבת ויכור- חים ומדנים — חלוקה, אשר במשך תקופה ארוכה נתקיימו בה איזורים נרחבים של חפיפה הדדית. רק בשלהי 1956 פסק מיניסטר ההגנה האמריקאי וילסון לגבי נקודות-הויכוח העיקריות בין כוחות היבשה וחיל הא"ר האמריקאי ביחס לחלוקת תחומי-האחריות לקליעי קרקע-קרקע וקרקע-אויר.

בסה"כ עובדים בארה"ב על פיתוחם או שכלולם של למעלה מ-30 קליעים מסוגים שונים, המתחלקים

ב. בעתיד רחוק יותר — כתחליף למטוסי-יירוט, לשם השגת מכסי-מום סיכויי פגיעה במפציצים (ובמ" יוחד — במפציצים נושאי פצצות גרעיניות), בטרם שחררו הללו את מטענם, כלומר מעל-ומעבר לקו ההפצצה של מטוסים אלה. יצויין כי כבר היום בוצעו ניסויי טיסה-לא-טייס של מטוסי-יירוט חדישים, המתפתחים איפוא בכיוון היותם קליעים מונחים.

ג. קליעים-נגד-קליעים: לפגיעה בקליעי אויב (קרקע-קרקע ואויר-קרקע) ולהשמדתם בטרם פגעו במטרה. מן הראוי לציין שהקליעים ההגנתיים קרקע- אויר נמצאים במרוץ-תחרות מתמיד עם קצב הת- פתחותם של המטוסים והקליעים העלולים לשמש את התוקף. אם, לדוגמא, עובדים היום על קליע אשר משערים כי יתחילו ליצרו ב-1959-60, הרי קליע זה צריך להיות צולח לשמש כמענה למטוסים אשר יימצאו בשימוש באותה תקופה — ואף להוסיף ולה- יות יעיל ובר-שימוש במשך פרק זמן מתקבל על הדעת של שלוש-חמש שנים לפחות.

במלים אחרות, תכונותיו צריכות להיות מותאמות לתכונותיהם ובצעונותיהם של המטוסים שיופעלו במשך 7-8 השנים הבאות. סקירה-לאחור, על-פני התפתחות המטוסים במשך 7-8 השנים שחלפו, מורה על הקושי הגדול שבהסקת מסקנות נכונות וקולעות לקראת העתיד בענין כמו התפתחות הת- עופה במשך 7-8 השנים הבאות. הדרישה שהקליע קרקע-אויר ישמש מענה גם לקליעים-מונחים של התוקפן מסבכת את הבעיה עוד יותר.

קליעים-אויר-אויר ואויר-קרקע

הקליעים אויר-אויר נועדו ליעל את חימושו וכו- שר-פגיעתו של מטוסי-הקרב, והם עתידים להחליף

ארצות-הברית השקיעה במשך 8 השנים (יוני 1950 — יוני 1958)*, בפיתוח קליעים וייצורם, למעלה מ-10 מיליארד דולר; מהם כ-8 מיליארד ל-4 השנים מ-1954 עד 1958; וכ-2 מיל. ארד — לשנת 1957/8.

לפי ההערכה, עובדים בענף הקליעים-המונחים ב- ארה"ב למעלה מרבע מליון איש. השקעות עצומות אלו

(* כלומר, כולל השנה-התקציבית אשר התלה ביוני 1957 ותסתיים ביוני 1958, במידה שלא יבואו שינויים בתקציב השנתי).

"לעלות בדרגה", ולהגיע לקבוצה א'; דא-עקא. תקופת האינקובציה, עד העליה בדרגה, היא לעתים ממושכת ורבת-שנים. מכל מקום, אופיו של תהליך הפיתוח הוא כזה, שאין ספק כי עוד שנים רבות תהינה קיימות שלוש הקבוצות הנ"ל.

קליעי כוחות-היבשה

בין הקליעים שבשימוש מבצעי (בטבלה מודגשים הם בקו) אנו רואים, במסגרת כוחות-היבשה, את ה- Honest John (יוחנן הישר), קליע שמשקלו 4.5 טון, לטוח של כ-30 ק"מ, בעל ראש-גרעיני או ראש-חנ"ם, אשר הוכנס לתוך מסגרת שלושת סוגי-הדיביזיות האמריקאיות (הדיביזיה-המוטסת, דיביזיות-הרגלים ודיביזיות-השריון), במתכונת של סוללה בת 8 משגרים לדיביזיה. הקליע ה"מבצעי" השני, Corporal E שהוא קליע-בליסטי — הראשון ב"סדר-לם-הטוחים" של הקליעים הנהוגים בארה"ב — בן 5.7 טון, לטוח 80 ק"מ, בעל ראש-גרעיני או ראש-חנ"ם, טס במהירות העולה פי 3 ויותר על מהירות-הקול ומצויד במנוע רקטי דו-נוזלי. גדודים המצוידים בקליע זה מהווים חלק מ"פיקודי-הסיוע-האטום"

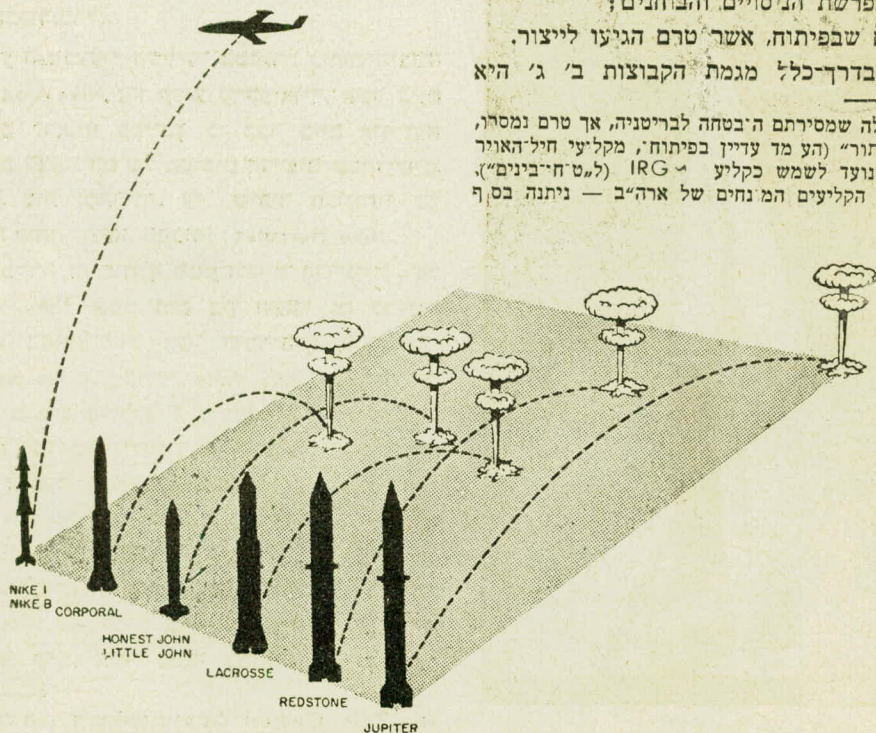
מבחינה מספרית כמעט שווה-בשווה בין שלוש הזרועות — כלומר, כ-10 טיפוסים-קליעים לכל זרוע. בין 30 הקליעים הללו מצוי כבר מעין "דור ראשון" של קלעים שהוכנסו לשימוש מבצעי, כ-10 במספר (בעיקרם — ילודי אותו מאמץ שבא בעקבות מלחמת קוריאה) הכלולים במסגרת שלוש הזרועות — ועתה משמשים הם יסוד ובסיס לאותה ריאורגניזציה כללית בכוחות-המוינים של ארה"ב, אשר עליה עוד ידובר להלן.

אחדים מקליעי "הדור הראשון", ובעיקר החלק היבשתי שבהם, כגון ה"קורפורל", נמסרים עתה, או עומדים להימסר לבריטניה (וכפי הנראה, גם למדינות-נאט"ו אחרות) — אולם לראשם הגרעיניים (*). הללו, אף בהימצאם בשטחים אירופאיים, נשמרים ב"קופות אמריקאיות" מיוחדות, אשר אנשי צבא ארה"ב מופקדים עליהן.

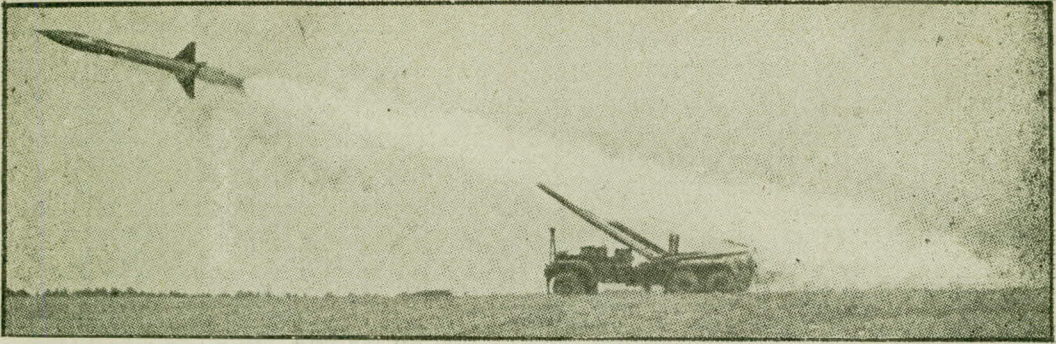
אם נעיין בטבלת נתוני הקליעים המונחים בכוחות-המוינים של ארה"ב (**), נראה כי יש להבחין בה בין שלוש קבוצות עיקריות:

- א. הקליעים שבשימוש מבצעי;
 - ב. קליעים אשר הגיעו כבר לייצור, והם עומדים עתה בפרשת הניסויים והבחנים;
 - ג. קליעים שבפיתוח, אשר טרם הגיעו לייצור.
- ברור, שבדרך-כלל מגמת הקבוצות ב' ג' היא

(*) בין אלה שמסירתם היבשה לבריטניה, אך טרם נמצא קליע "תור" (העמד עדיין בפיתוח, מקליעי חיל-האוויר האמריקאי, שנועד לשמש כקליע IRG (ל"ט-חיבינים)). (** טבלת הקליעים המנחים של ארה"ב — ניתנה בסוף החוברת.

קשת-הטוחים של הקליעים שבפיתוח כוחות היבשה של ארה"ב

יוחנן-הישר, קליע בלתי-מונחה לטוח 30 ק"מ, ממריא מעל למשגר

ה"מרניס". קליע זה הוא הקל ביותר בין קליעי קר-קע-קרקע בעלי ראש-גרעיני.

ה"Redstone— בעצם v-2 הגרמני בגלגול משופר — בא כשני במעלה סולם-הטוחים של קליעים בליסטיים, אחרי הקורפורל, לטוחים עד 500 ק"מ. קליע זה כבר נמצא בייצור. בבית-הנשק שברדסטון, הוא בית-היוצר של קליעים-בליסטיים בצבא האמריקאי (שם עובד, כמנהלו הטכני של המפעל, המומחה

מי" האמריקאים אשר צריכים, בדרג על-דיביזיוני, לסייע לדיביזיות לסוגיהן.)

דגם משופר של קליע זה (Corporale) יגיע כפי הנראה לטוח של 120—150 ק"מ.

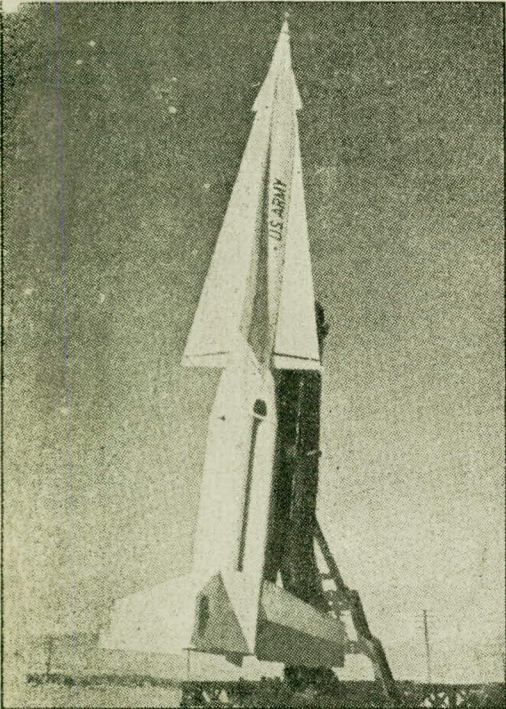
יצוין, כי נראה שבעתיד יוחלף הקורפורל ע"י קליע אחר — אשר זכה גם ל"עליה בדרגה", שכן מכונה הוא סרג'נט, אך נמצא עדיין בשלב של פיתוח — לאותם הטוחים בערך, אך בעל מנוע שחומר-ההדף שבו הנו חומר מוצק (לעומת המנוע הדור-נוזלי שבקורפורל).

הקליע ה"מבצעי" השלישי במסגרת כוחות-היבשה הוא ה"Nike Ajax, זהו קליע קרקע-אוויר, אשר כיום מתחילים לראותו כמיושן, כי כבר כיום אין הוא הולם את בצעוניהם של מטוסים חדישים-שבחדישים, מבחינת טוח ומהירות. ע"י שיפור תכונותיו של קליע זה פותח 'ורשו, המכונה Nike Hercules

גם במקרה זה מוחלף מנוע-השיוט הדור-נוזלי (של ה"Nike Ajax אשר גרם בין השאר גם לבעיות קורוזיה, במנוע-שיוט בעל חומר-הדף מוצק (ב"Nike Hercules). קליעי Nike מאוגדים בגדודים המורכבים מ-4 סוללות, 3 כיתות-שיגור לסוללה, 4 משגרים לכל כיתת-שיגור — ובסה"כ 48 משגרים בגדוד. לתפעול סוללה נדרשים כ-100 קצינים וחיי-לים. גדודי "נייק" מוצבים במערכי-הגנה סביב מרבית הערים החשובות בארה"ב.

בין הקליעים הנמצאים כבר בייצור יש לציין את ה"Locisse — קליע ארטילרי במשקל 230 ק"ג, לטוח 16 ק"מ, אשר פותח במיוחד בשביד חיל-

גדוד המצויד בקליעי קורפורל The 74th Guided Weapons Regiment, RA הוקם לא מכבר בחיל-התותחנים הבריטי הגדוד מונה כ-500 איש. מזה 30 קצינים.

נייק הרקוסס כמוצב ירי

קליע קרקע-אוויר בפיתוח כוחות היבשה של ארה"ב

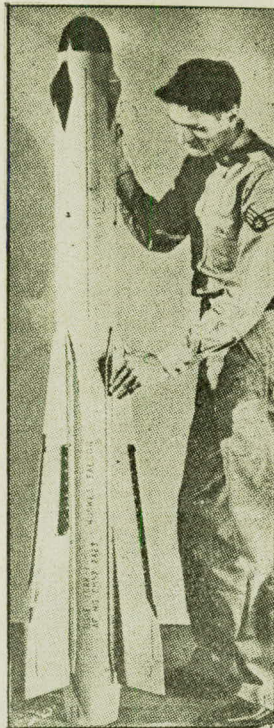
קליע אויר-אוויר הראשון שהנו בעל ראש-גרעיני, "תת-נומינלי" (דהיינו, בעצמה פחותה מ-20 קילו-טון), אשר נוסה לא מכבר בארה"ב. ניסוי זה הוא המשך ישיר של המגמה הכללית, הרואה בפצצות אטומיות, או ראשים גרעיניים, חומר-נפץ

זדט — אשר צריך להחליף, וכבר מחליף, את חומר-הנפץ "המ-קובל" (הט.ט.ט. או ה-RDX כמילוי בפ-צצות אויריות, ברא-שי-קליעים לסוגיהם ואף בפגזי תותחים.

קליעיה צי

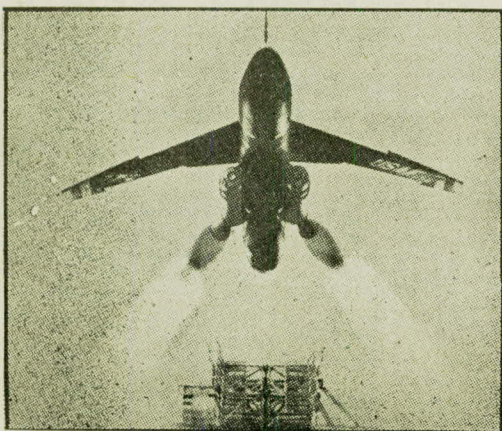
צי-המלחמה האמ-ריקאי עומד עתה ב-תהליך מעבר-המרה כפול, תהליך אשר ימשך ודאי שנים רבות:

א. מעבר משימוש ב"תותחי-שטח" ותו-תחים נגד מטוסים "מקובלים" לשימוש בקליעים לשני תפ-קידים אלה; ולצורך זה לא רק המרת ה-חימוש הקיים בספי-

פדקון

קליע אויר-אוויר

סנארק, קליע שיוט תת-קולי
בפיתוח חיל-האוויר של ארה"ב

רדסטון

קליע בליסטי לטוחי-ביניים

הראשון. בגרמניה מצויה היום "כנף" מבצעית של קליעי Matador: "The 701st Tactical Missile Wing" המהווה חלק מ"חיל-האוויר הטקטי השתים-עשרה" האמריקאי. ב"כנף" קליעי המטדור — 36 צוותת-משגרים. עד היום פותחו 3 גרסאות של ה"מטדור": TH-61A, TH-61B, TH-61C. הגרסאות הוא בעיקר בשיפור אורח ההנחיה.

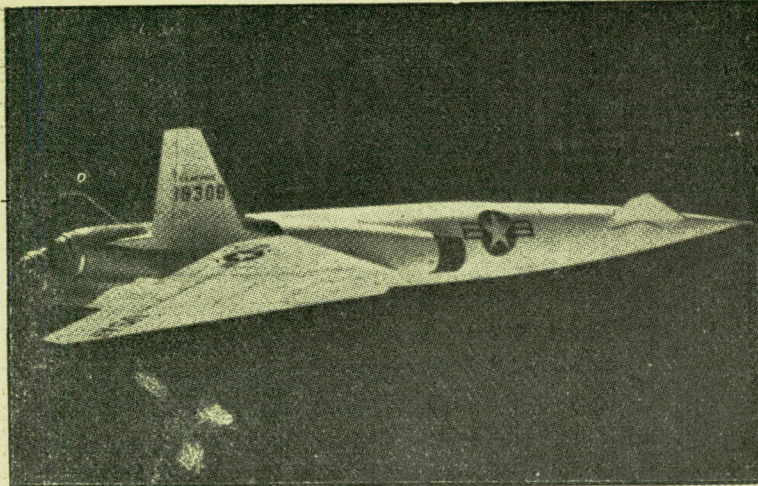
בין קליעי חיל-האוויר האחרים מצוי ה-Thor שהוא קליע ל"טוחי-ביניים" (Intermediate Range Ballistic Missile) דהיינו "בין-יבשתי-למחצה", בן-זוגם ה"אווירי" של Jupiter ה"יבשתי" ו-Polaris ה"צי" — שלושתם לטוח של כ-2500 ק"מ.

2 קליעי ICBM (Intercontinental Ballistic Missile) Titan ו-Atlas לטוח עד 8000 ק"מ, נמצאים בפיתוח — ולפיתוחם ניתנת עדיפות עליונה.

2 קליעי-שיוט בין-יבשתיים, Snark ו-Navaho נמצאו זמן רב במצב שד "מתחרים" — עד אשר הוחלט לייצר את ה-Snark — מטוס "סובסוני" (תת-קולי) ללא-טייס — ולהפסיק את פיתוח ה-Navaho בגלל "קשיי תקציב".*

במיוחד חשוב לציין את קליע אויר-אוויר Genie MB-1 (או — כפי שנקרא קודם Ding Dong) שהוא

(* בנובמבר 1957 כוצע בהצלחה ניסוי ירי של קליע סנארק לטוח של 8000 ק"מ.

נבחן קליע שיוט תת-קולי בפיתוח חיל-האוויר של ארה"ב

ה־ Regulus II שהוא קליע על-קולי, לטוח של 1200 ק"מ, המיועד במיוחד לחימוש צוללות אטומיות. קליע המישי בציי-המלחמה האמריקאי הנהוג כבר בשימוש מבצע הוא הקליע ים-אוויר ferrier המ- יועד לחימוש אניות. בקליע זה חומשו הסיירות החז- דשות של צי ארה"ב, ועתה מתחילים להנהיגו בקבור צה גדולה של משחתות. לפי אחת הידיעות תחומשנה 22 משחתות בקליע זה עד 1961. יצוין, לבסוף, הקליע Polaris, קליע בליסטי ל"טוחי ביניים" (IRBM) — בן-זוגם, כפי שכבר צוין לעיל, של ה־Jupiter היבשתי וה־Thor האווירי. (פיתוחם של שני קליעים אלה חייב היה להתמוגג בהתאם לאחת ההוראות האחרונות של מיניסטר ההגנה האמריקאי וילסון, לפני פרישתו). הקליע Polaris מיועד אף הוא לשיגור מצוללות.

נות בחימוש-קליעים, אלא מעבר לבנית ספינות המתור- כננות מלכתחילה לנשיאת קליעים ולתפעולם;

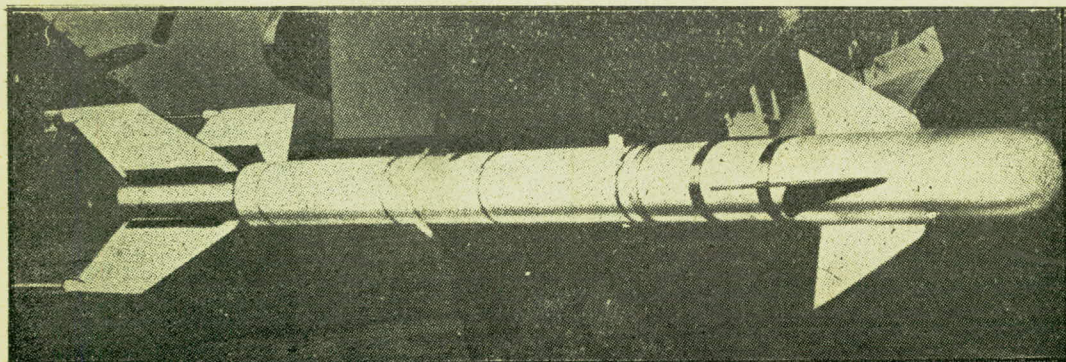
ב. מעבר להנעה אטומית, הן בצוללות והן ב"אניות פני הים". למעשה, קיימת כבר בציי האמריקאי החלטה לע- כור, שלבים-שלבנים, להנעה אטומית בכל כלי השיט — תת-מימיים ועל-מימיים.

בין קליעי-הצי אשר אנו רואים בטבלת הקליעים יש לציין שני קליעים שנכ- נסו כבר לשימוש מבצעי: — שניהם קליעי אויר אויר למטוסי הצי: Sidewinder

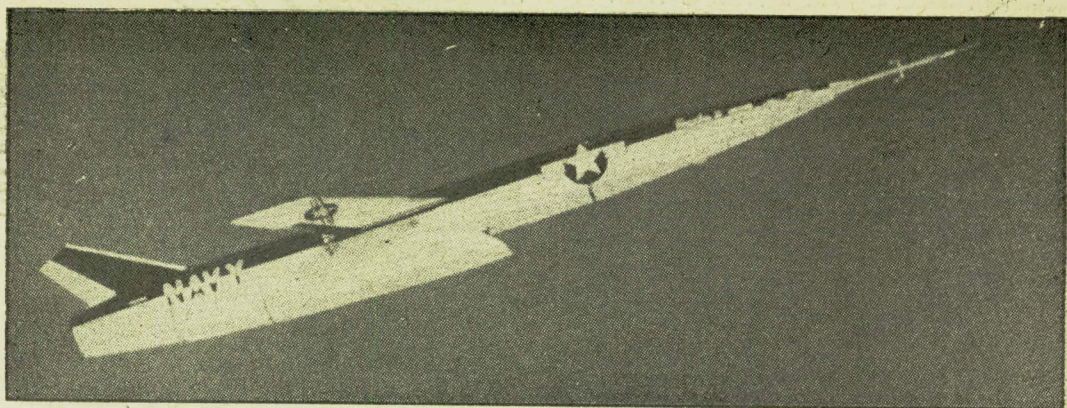
ו־ Sparrow הראשון ישמש, כפי הנראה, גם בחיל- האוויר; כיום חמושים בו מטוסי ציי-האוקינוס- השקט, ציי-האוקינוס-האטלנטי וה"ציי-השישי" שבים- התיכון. לשני קליעים אלה מפתחים עתה גם דגמים משופרים, בכינויים: Sidewinder III, Sidewinder II וכן Sparrow III, Sparrow II.

הקליע ה"מבצעי" השלישי הוא ה־ Petrel קליע אויר-ים, שהינו גלגור-המשוכל של הטורפדו הר- גיל. קליע זה, המוטל ממטוס או הליקופטר, מצויד בראש- "ביות" תת-מימי.

הקליע ים-ים Regulus I הוא קליע-שיוט תת-קולי, לטוח של כ־300 ק"מ, הנמצא בשימוש בנושאות- מטוסים, בסיירות וכן בצוללות. הקליע עשוי גם לשיגור מחופים. בהמשך פיתוחו של קליע זה, טופח

סיידוונדר, קליע אויר-אוויר בפיתוח חיל-הים של ארה"ב

רגודם 11, קליע שיוט על-קולי בפיתוח חיליהם של ארה"ב

הריאורגניזציה של צבא ארה"ב

2. "פיקודי-סיוע-אטומי ביננויים" (Medium Ato- "mic Support Command"), שביסודם גדוד קליעי קורפורל, 4 גדודי יוחנן-הישר, יחידות סיוע-לוגיסטי ויחידת-סיוע אוירית (מטוסים והליקופטרים). בצפון איטליה הוצב מאז שלהי 1955 כוח-משימה "אטומי" U. S Army's South European Task Force) (SETAF) הבנוי דוגמת פיקוד-סיוע אטומי בינוני, ואשר יעודו מתן סיוע אטומי לכוחות נאט"ו.
 "גדוד הקליעים ה-217 לארטילרית השדה", המת-

כפי שצויין, הגיעו היום בארה"ב לשלב של שי-מוש-מבצעי כ-10 מתוך, בערך, 30 הקליעים הנמצאים ביצור ופיתוח.
 10 קליעים אלה, אשר רוב רובם מצוידים ברא-שים גרעיניים, הוכנסו כבר, כאמור, לתוך מסגרות ארגוניות בזרועות השונות, והם משמשים למעשה נקודת המוצא לריאורגניזציה הכללית המבוצעת עתה בכוחות המזוינים האמריקאיים.
 נתרכו כאן בריאורגניזציה של כוחות היבשה. בדברנו על יחידות הקליעים המוקמות-והולכות בצבא ארה"ב עלינו להבחין בין סוגי היחידות הב-אים:

א. יחידות קליעים דיביזיוניות, השייכות אורגנית לשלושת סוגי הדיביזיות: דיביזית-הרגלים, הדיבי-זיה-המוטסת והדיביזיה המשוריינת. הקליעים המשמ-שים עתה ביחידות אלו הם בעיקר, לפי-שעה, קליעי יוחנן-הישר. בעתיד יונהגו גם קליעי Dart, קליעי Lacrosse וכן קליעי יוחנן-הקטן. יתכן ששני האח-רונים יוכנסו בראשונה ליחידות-"מרינס", ויוחנן-הקטן אף לדיביזיות-המוטסות.
 ב. יחידות קליעים על-דיביזיוניות, המאוחדות היום במסגרת "פיקודי-סיוע" (Army Missile Com- mand).

"פיקודי-הסיוע" הם משני סוגים:

1. "פיקודי-סיוע מוטס" (Airtransportable Command), שביסודם גדוד יוחנן-הישר בצרוף יח-דות סיוע-לוגיסטי וכן יחידת-סיוע אוירית.

פיקודי-סיוע, קליע קרקע אויר בפיתוח חיליהם של ארה"ב

הפיזורים הגדולים הצפויים בשדה הקרב הא-טומי, יקל מבנה כזה לעוצבות הן על עריכת חלקי המשנה של העוצבה במערך של הגנה-היקפית, והן על האפשרות לקיים עתודה במרכז של המערך.

ג. הקטנת מידת-פגיעותן של יחידות. בראש-זרא-שונה — ע"י צמצום כוח-האדם שבהן. בדיביזיה-המוטסת חל צמצום בכ-6000 איש: 11.300 במקום 17.200. בדיביזיות-הרגלים הצמצום הוא בכ-4000 איש: 13.748 במקום 17.460. כוח-האדם הנחסך מאפשר בדיעבד הקמתן של יחידות-הקליעים והיחידות האחזרות המסוגלות ליי-ריי-אטומי" — הן אלו שבדיביזיה והן אלו שב-פיקודי-הסיוע.

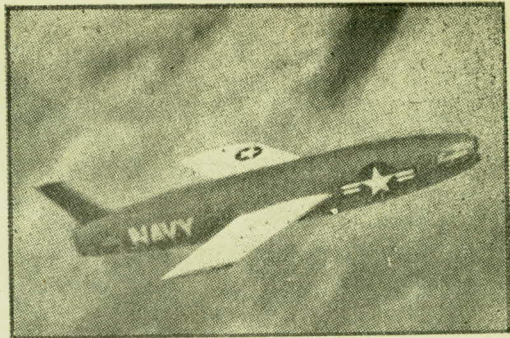
המושג השליט כיום, והמדריך את מתכנני הריי-אורגניזציה ומבצעה, הוא המושג Pent.Pentono חמש ביוגית, מורה על המבנה המחומש; — Atomic-Non-Atomic — מרמז על המגמה הראשונה של סגילות העוצבה לשתי צורות המלחמה גם יחד. קיימת גם מלה "ממוזגת" אחרת לציון המבנה החדש Pentomic — דהיינו מיוזגם של Pent עם הציה השני של המלה Atomic; לעתים קרובות מכונות הדיביזיות החדשות "דיביזיות פנטומיות".

הדיביזיה-הרגלית.

להשגת המגמות הנ"ל בוטלו בחיל-הרגלים הא-מריקאי (הן ה"רגל" והן המוטס) הדרגים של רגי-מנט* (וגודו, והם הוחלפו ע"י "דרג הביניים" המ-כונה "אגד-קרב" — חמישה מספרם בדיביזיה — הכפוף ישירות למפקדת הדיביזיה. באגד-קרב כזה 1200-1500 איש.

האמצעים החדשים — קליעים וראשים-אטומיים — הוכנסו למסגרת הארטילריה-הדיביזיונית — אשר בדיביזיות-הרגלים מורכבת היא כיום משני גדודים ארטילריים:

- גדוד הוביצרים בני 105 מ"מ ובו 5 סוללות.
- גדוד ארטילריית-שדה מקובץ, ובו —

הגודים ו, קליע שיוט תת-קולי בפיתוח חיל הים של ארה"ב

ארגן עתה בארה"ב והחמוש קליעי Redstone שטוחם כ-500 ק"מ, ישתייך, ודאי — לעומת פיקודי-הסיוע הנקראים "בינוניים" — לפיקודי סיוע "כבדים", לכשיבוא הזמן להקים יותר מיחידה אחת מסוג זה, ויפיע באיגודי-סיוע מתאימים.

ג. גדודי קליעים נגד-מטוסיים, החמושים בקליעי-נייק.

מחוץ למסגרות העוצבתיות, אשר תוארו לעיל, נמצאים גדודי הקליעים הנגד-מטוסיים (מסוג נייק). הללו, שתקנם 48 משגרים לגדוד, מוצבים כבר היום, במערכי הגנה קבועים, סביב מרבית הערים החשובות בארה"ב, להגנתן.

הריאורגניזציה של עוצבות השדה

לריאורגניזציה בעוצבות-השדה האמריקאיות מג-מה משולשת:

א. השגת הכשירות לביצוע הן של מבצעים "בנו-סח המקובל" והן של מבצעים "אטומיים" גיי-תוח ה"ספקטרום" של הצורות וצורות-המשנה השונות של מלחמות, אשר הן או צירופיהן עלולים להתרחש בעתיד, מורה על קיומן של אפשרויות אלה: —

- מלחמה גרעינית טוטלית.
- מלחמה "מקומית", תוך שימוש בנשק גר-עיני-טקטי.
- מלחמה "מקומית" ללא-שימוש בנשק גר-עיני.

מבנה העוצבות צריך איפוא להתאים לכל האפ-שרויות הנ"ל.

ב. הנהגת מבנה "מחומש" (או, בכמה מקרים, "מרובע") — במקום המבנה ה"משולש". עקב

(* אכן, המלה "רגימנט" מוסיפה להתקיים בחיל-הרגלים של צבא ארה"ב — אך במובן שונה בתכלית מזה שהיה לו עד כה, ואין הוא מעתה אלא צירוף סמלי של מספר בלתי מסוים של "צותיקרב", שאין ביניהם קשר של ארגון-טקטי כי אם רק של מסירת היסטורית משותפת. קיצורו-של דבר, מונהג עתה בצבא ארה"ב המושג "רגימנט" הבריטי, כתצאה מההתרשמות העמוקה של אנשי צבא אמריקאים מהישגיה של ה"שיטה הרגימנטלית" הבריטית בטיפוח רוח יחידות וליכודן (וייתכן, מעל לכל, התרשמותם מעמידת הגבורה של גדוד בריטי מרגימנט-לוסטרשייר בחזית קוריאקה).

נוסף לנ"ל כוללת הדיביזיה גדוד שריון ובו 5 פל' טנקים, גדוד הנדסה, גדוד קשר ויחידות שירותים.

מבחינת ניידות כולל גדוד התובלה הדיביזיוני 2 פלוגות זהלים ובה 114 M-59 וכן פלוגת רכב ובה 80 מכוניות. רכב זה מאפשר להניע 2 צוותת קרב.

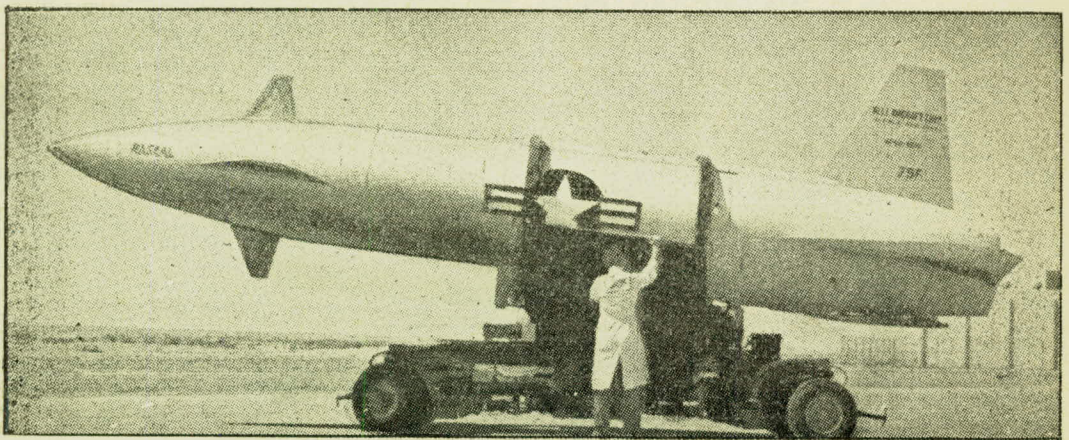
יש להדגיש, במיוחד, כי דיביזית החי"ר הפנטון מית הוגבר הכוח האווירי הדיביזיוני מ-26 ל-50 מטור סים והליקופטרים.

הדיביזיה-המוטסת דומה במבנה, מבחינה עקרונית, לדיביזית-הרגלים — פרט לכך שנעדרים ממנה טנקים ורכב בכלל; וכן אנו כלול בה הגדוד-הארטילריה-המקובץ על הוביצרים בני 8 אינטש "האטומיים" וההוביצרים הבינוניים בני 155 מ"מ שבו. לעומת זאת כוללה דיביזיה זו, בצד גדוד-ארטילריה-השדה של הוביצרים בני 105 מ"מ, גם סוללת הרקטות יוחנן-הישר.

דיביזית-השריון החדשה לא חלו שינויים רבים לעומת קודמתה — פרט לכך ששולב בה הגדוד-הארטילריה-המקובץ, אשר כלולים בו, בצד שתי סוללות של הוביצרים בני 155 מ"מ, גם סוללות הוביצרים "האטומיים" בני 8 אינטש, וסוללת קליעי יוחנן-הישר. יצוין, כי הארטילריה-הדיביזיונית של דיבזית השריון כוללת, פרט לגדוד מקובץ זה גם שלושה גדודי הוביצרים-משוריינים בעלי הסע-עצמי, בני 105 מ"מ.

כל אחד מאגדי הקרב כולל 4 פלוגות רובי איות, פלוגת מפקדה, וסוללה בת 8 מרגמות כבדות בנות 4.2 אינטש, אשר תוחלפנה בעתיד במרגמות החדשות בנות 105 מ"מ. הפלוגה הרובאית מורכבת מ-4 מחלקות רובי איות, בצרוף מחלקת-נשק ממונעת הכוללת 2 קנים-ללא-רתע בני 106 מ"מ ו-3 מרגמות בנות 81 מ"מ (מרגמות בנות 60 מ"מ הוצאו משימוש). המחלקה הרובאית כוללת 3 כיתות בנות 11 איש כל-אחת ועוד כיתת נשק ובה 2 בזוקות 3.5 אינטש.

- סוללת תותחי הוביצר בני 8 אינטש, המסוגלים לירות פגזים אטומיים;
- סוללת רקטות בנות 762 מ"מ בעלות ראשים אטומיים (יוחנן-הישר) בת 8 משגרים (עם ראשי אטומיים);
- 2 סוללות הוביצרים בני 155 מ"מ. הכלים האטומיים הדיביזיוניים יכולים לירות ראשי-נפץ בעצמה של עד 100 קילוטון (לעומת 20 הקילוטון שהיוו את עצמתה של הפצצה האטומית, אשר הוטלה על הירושמה או על נגסקי). במסגרת פלוגות המפקדה של חמשת אגדי-הקרב מצויים היום, לתפקידים נגד-טנקים, 4 טנקי "פאטון" M-48. טנקים אלה יוחלפו בעתיד בקליעים-מונחים מסוג Dart

רסקל — קליע אויר-קרקע בפיתוח צבא ארה"ב

הערות לסוגית הקליעים בברית המועצות

קליעי קוקע-קוקע רוסיים

T-7A. זהו קליע-בליסטי לטוחים של 50—100 ק"מ, מקביל מבחינת תפקידיו לקורפורד האמריקאי. משקלו כ-4.5 טון, והוא מונע ע"י הומר-הדף מוצק וחמוש או ראש-חנ"ם או ראש-גרעיני.

ה-T-7A — הוא קליע הנמצא בשימוש-מבצעי והמיוצר מזה זמן רב — ולפי ידיעות בעיתונות הא-מריקאית אף ניתן (כמובן — ללא הראש האטומי) גם לכמה מצבאות המדינות הגרורות, ביניהן לצבא הפולני ולצבא המזרח-גרמני.

T-1. קליע-בליסטי, לטוח של כ-600 ק"מ, זוהי למעשה הגרסה הרוסית של קליע V-2 משופר — כשם שה-Redstone הוא הגרסה האמריקאית של הלו. גם קליע זה הגיע כבר לשימוש-מבצעי, והוא נמצא בייצור.

T-2. קליע בליסטי מסוג קליע ל"טוחי-ביניים" — ובמקרה זה, לטוח של כ-3000 ק"מ. זהו קליע שמשקלו כ-80 טון ואשר נבנה לפי הקזים של נסיון הפיתוח הגרמני A4/A9. הוא מצויד במנוע רקטי דו-שלבי, שאת השלב השני בו מהיה מנועו של הקליע T-1. קליע זה נראה כי נמצא בשלב היי-צור, המלווה עדיין בניסויים.

T-3. זהו הקליע הבליסטי הביניבשתי לטוח של כ-8000 ק"מ. משקל קליע זה הוא 100 עד 150 טון, והוא מצויד במנוע בן שנים או שלושה שלבים, שבו מנועיהם של השלבים המאוחרים-יותר הם מנועי T-1 ו-T-2. קליע זה נמצא בשלב פיתוח וניסויים.

T-4. נסיון-פיתוח זה מכון לטיפוחו של קליע לטוח של 800—1500 ק"מ שיהא גם בליסטי — וגם (בשלב מסוים של מסלול התעופה שלו, בו הוא

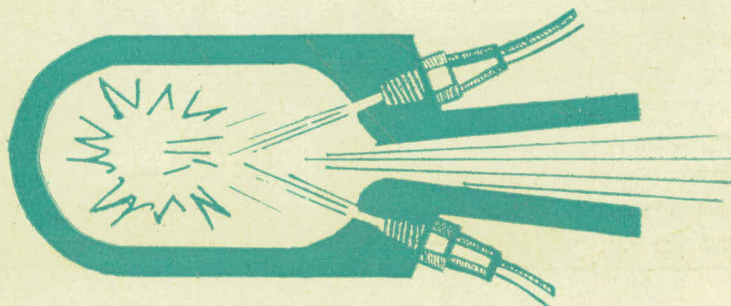
היות והידיעות לגבי הנעשה בשטח זה בברית המועצות הן מעטות, נסתפק להלן במספר הערות לגבי כמה נקודות-מוקד:

ראשית-כל יש לציין כי במקביל לשלוש הזרועות ה"מקובלות" — כוחות היבשה, האויר והים — הוק-מה ברוסיה זרוע נוספת, זרוע אמצעי-לחימה מיוחדים, בראשותו של גנרל א. ס. יאקולוב.

בשנים 1945-50 התבססה מלאכת-הפיתוח שנת-עשתה ברוסיה בראש-זראשונה על ציוד וידע-טכני גרמניים. באותה תקופה הקימו לצרכי לימוד תהלי-כי-היצור, לצורך אימונים ולצורך מחקר אויר-דינמי ומחקר האטמוספירה-העילית מפעל מיוחד, בו יוצרו כ-1000 קליעי V-2 גרמניים.

אחד הקזים המציינים את מפעל פיתוח הקליעים הרוסי — אשר יש להניח כי בקיוו הכלליים הקביל הוא, מבחינת סוגי קליעים ותכליותיהם, למפעל-הפיתוח האמריקאי — הוא הנסיון להתרכז במספר מצומצם של קליעים סטנדרטיים, והשאפה להש-תמש באותם חלקי-היסוד, שמימדיהם קבועים ויצו-רם אחיד, במספר גדול ככל האפשר של קליעים שונים. כדוגמא, נסקור להלן את "משפחת" הקליעים הבליסטיים — אשר יתכן והיא החשובה ב"משפ-חות"-הקליעים.

לפי הודעה רוסית, נוסה בהצלחה באבגוסט 1957 ה"אח-הגדול" למשפחת הקליעים הבליסטיים — הק-ליע הבליסטי הביניבשתי לטוח של 8000 ק"מ. עלול כמובן להיות מרחק לא קטן בזמן — אולי אף של שנים רבות — בין ניסוי אב-טיפוס של קליע, ואפי-לו ניסוי מוצלח, לבין הרגע בו ימצא כבר אותו קליע לאחר התהליך של שבועה מדורי הבחינות והניסויים והניסויים-החוזרים, ויהפוך לקליע לשי-מוש-מבצעי.

מנוע רקטי דו-נוזלי

ידיעות, מתכונים הם להגיע לצי צוללות בעצמת 1200 כלי-שיט תת-מימיים.

מספרים עצומים אלה (ובזכור-נא שבתקופת השיא של לחמת-הצוללות הגרמנית לא היו אצלם בשי- מוש מבצעי אף פעם יותר מ-100 צוללות בעת ובעונה אחת), יש בהם כמובן כדי להדאיג חמורות את מתכנניה של מערכת ההגנה האמריקאית; ובמ- יחד, משמובאת בחשבון התפתחותן הטכנית הכ- בירה של צוללות בזמן האחרון, כולל, בין-השאר, את הסיכויים המהפכניים הנפתחים לרגלי הנהגת ההנעה האטומית, וכן את הגברתה הגדולה של המ- הירות ע"י שיווי מבנה הידרודינמי חדש לגוף הצו- ללת.

זאת ועוד. נמצא מי שבדק וחישב כי 50 אחוז מתושבי כדור הארץ חיים ברצועת-יבשה, 80 ק"מ רוחבה, המשתרעת לחופי האוקיינוסים והימים השו- גים.

ריכוז זה של מספר צוללות עצום; פיתוח קליעים מיוחדים המשוגרים מצוללות אלו לטוחים שונים; הקשיים הגדולים הכרוכים בגילוי צוללת ובלחמה נגד-צוללתית, עקב תכונותיהן של הצוללות החד- שות — כל אלה, על רקע עובדת פגיעותם הנ"ל של 50 אחוז מאוכלוסית העולם, הופכים את הסכנה הצוללתית-קליעית-אטומית, לאחת הבעיות החמו- רות העוללות להטיל את מוראן ואימתן על העולם.

גולש כדאון) בעל כנף-נושא. יתכן לקרוא לסוג זה של קליע "קליע דואהובליסטי לטוחי ביניים" (Intermediat Range Glide Ballistic Missile — IRGBM) השלב הנוכחי בפיתוחו של קליע זה אינו ברור, וכן אין זה ידוע האם נפסק אולי פיתוחו. T.4A. קליע-שיוט, מעין מפציץ ללא טייס שמש- קלו כ-100 טון, לטוחים ביניבשתיים — ל-10,000 ק"מ בערך. קליע זה נמצא בשלב הפיתוח.

קליעים משוגרים מצוללות

יש ליחד את הדיבור, כעל פרק בפני עצמו, על נסיונות-הפיתוח הרוסיים בשטח של שיגור תת-מי- מי של קליעים מצוללות.

כידוע תכננו הגרמנים "משטחות" שונות לשיגור הקליעים V-2, ביניהן גם "משטחות" תת-מימיות. הרוסים שכללו "משטחות" אלה לצורך שיגור הקליע T-1 (כאמור — הגרסה הרוסית המשופרת של V-2), אך במקביל לכך נעשתה על ידם גם עבודה ענפה בשדה פיתוחם של קליעים תת-מימיים שונים. בין אלה יש לציין את הקליעים קומיטה ו לטוח של כ-150 ק"מ, וקומיטה ו לטוחים של 800—1000 ק"מ.

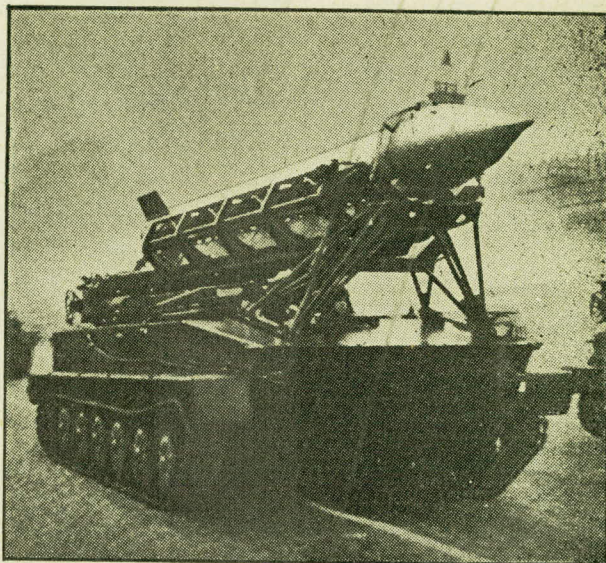
בעיה זאת של קליעים משוגרים מצוללות היא חמורה במיוחד לאור מספר הצוללות שבצי הסוב- יאטי, אשר מעריכים אותו ב-500 עד 800 צוללות. הרוסים בונים כל שנה כ-100 צוללות, ולפי כמה

שני קוים אופייניים מציינים את מהלך גידולו והתפתחותו של "משק-הקליעים" המתענף-הולך בצבאות העולם בשנים האחרונות:

- התרחבות והסתעפות, עד למלאותו כמעט את מלוא-ההיקף של שטחי-מלחמה וצורות-לחימה, לסוגיהם;
- הקצב והחידושים, שבגללם הפך עתה נשק-הקליעים רב-הפנים לגורם דינמי ומשנה-מציאות נמרץ לא רק במערכי הכוחות-המוזונים של מעצמות, אלא אף במערכותיה ושיווי-משקלה של מדינות העולם.

שנים אלה, המשויים לנושא זה חיוניות ואקטואליות רבות כל-כך — הם גם המכבירים על הכא למצות את הנושא בסקירה מקפת. שכן, על-אף כל הרצון להעמיד את הדברים על תמציתם — פורצים מאליהם תיאוריהם של סוגי-כלים מורכבים אלה, את מסגרותיה של סקירה מצומצמת. היה, על-כן, הכרח להרחיב את יריעתו הכמותית של המאמר (בסדרת, "מהפכת אמצעי לחימה: — קליעים-מונחים ונשק גרעיני") המוגש לקוראי, "מערכות" הפעם — ה"לפרוס" אותו על שתי חוברות. מכאן — סיומו הפתאומי לכאורה של המאמר, בסיומו-ביניים לסוגיה חיונית וחמורה אחת, בטרם היתה השחת להקיף את הפרשה כולה. מיצוי זה, לאחר השלמת הצנתן של הסוגיות השונות, יבוא ממאמר-החמשך, באחת החוברות הקרובות של "מערכות".

ביום השנה ה-40 למהפכת אוקטובר הורם לראשונה המסך מעל למכלול כלי-הנשק הרקטיים ארוכי-הטווח אשר טופחו בעשור השנים האחרון בברית המועצות. במצעד ההגיגי, עברו קליעים אלה בסך ב"כ"ר האדומה". משקיפים ונספחים צב-איים סברו כי הבחינו בטיפוסים הבאים:
 א. משמאל, למעלה — קליעים מונחים נגד-מטוסים, על רכב-נושא גלגלי, בצבע כסף, בעלי שתי מערכות-סנפירים לכל קליע (אחת בבסיסו ואחת באמצעיתו) ואנטנה דמוית צלב (המעידה על ביות פעיל-למחצה). אורכם למעלה מ-3½ מ' ומשערים כי משקלם בשעת הירי הוא 1000 — 1200 ק"ג.

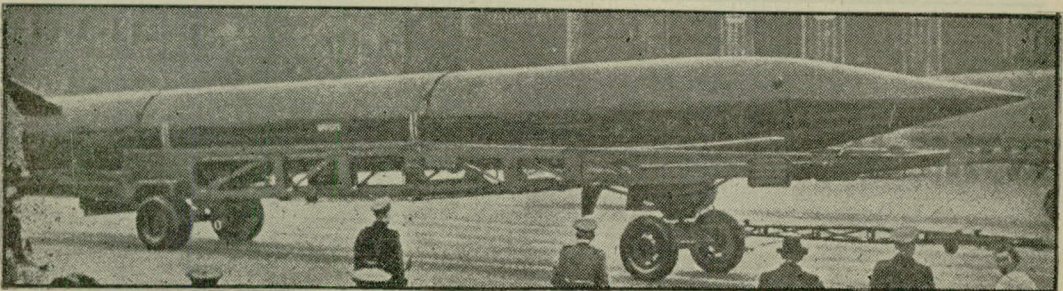
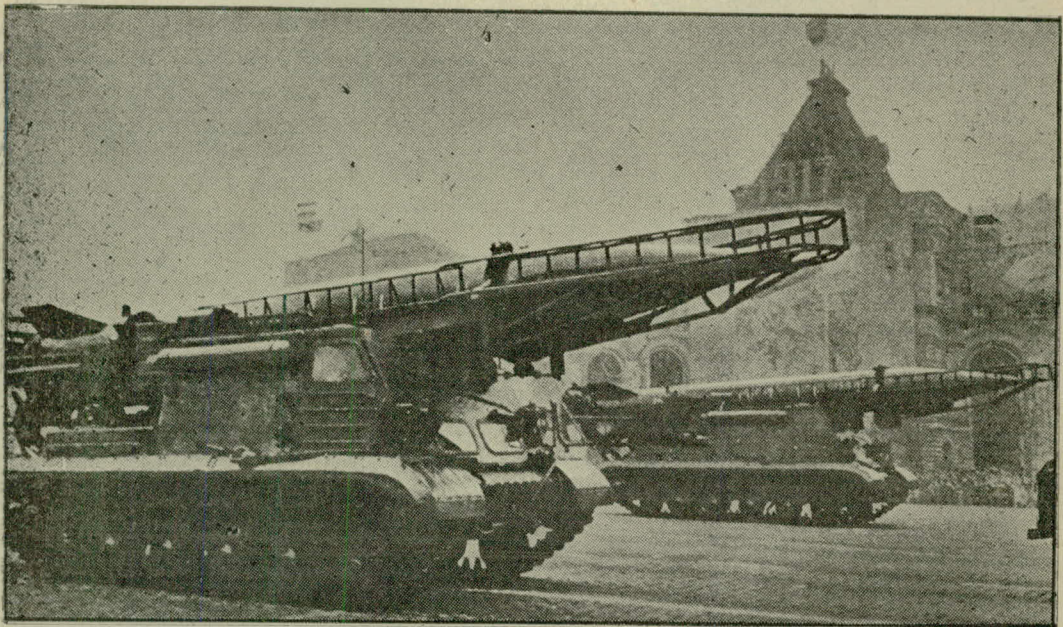
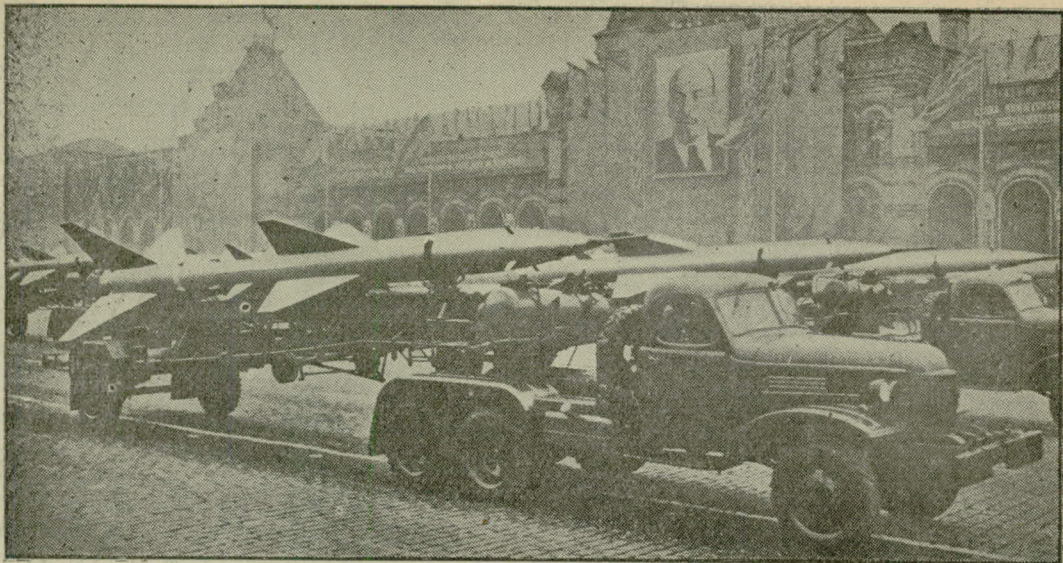
ב. מימין, למעלה — קליעים טקטיים, בלתי מונחים, נישאים על רכב זחלי, בעלי ראש חרוטי "תפוח", נושא כמשוער מטען אטומי "קילוטוני". בבסיסו — סנפירי זנב בצורת צלב. לפי הגדרה אחת ניתן לכנות קליע זה בשם "יוחנן הישר מגודל".

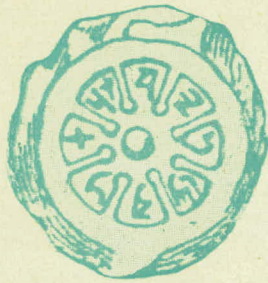
מצעד-הקליעים הסוביאטי

ג. מימין, למטה — קליעים טקטיים, בלתי מונחים, הנראים כגדולים במקצת (על-כל פנים, בעלי ראש-נפץ גדול יותר) מן הדגם הקודם. על רכב זחלי הדומה לזה שבדגם הקודם מוצב מבנה עילי סגור, ועליו מיכל גלילי שבראשו מעין עריסה מעשה-סורג, העשוי כנראה להציב את הקליע אנכית בטרם יירה.

אחת ההשערות לגבי הטווח של שני קלי-עים בלתי מונחים אלה מציינת 250 ק"מ.
 ד. משמאל, באמצע — קליע בליסטי, נתון בעריסה מעשה-סורג, כ-10 מ' אורכו ולפי ההשערה 4½ — 4 טון משקלו (דהיינו, טון במקצת מן ה"קורפורל"). נועד ללא-ספק לתפקידי הרעשה אטומית.
 ה. משמאל, למטה — קליע בליסטי רב-מימדים, נישא על עוקב דו-צירי הגרור על-ידי נושא-גייסות משורין. בעל חרטום מחודד וסנפירים בצורת צלב. לפי אומדן לא מדויק אורכו עולה במקצת על 20 מ', משקלו כ-18 טון, עוביו כ-1½ מ', וההשע-רות בנוגע לטווחו נדות בין 600 ל-1100 ק"מ.

כיבושי אלכסנדר ינאי

מאת ברוך קנאל

כאשר עלה ינאי לשלטון בשנת 103 לפני סה"נ קיבל לידיו מדינה המרחיבה בלי הרף את שטחה, ומגדילה את עצמתה הצבאית. אביו, יהוחנן הורקנוס ה-יא' (135—104 לפני סה"נ), השכיל להשתמש בחול-שטה של ממלכת סוריה, ולהרחיב את תחומיה של המדינה.

עד שנת 129 היתה ארץ-יהודה אחת המדינות הכפופות לשלטונה של סוריה, אשר בה שלטה השושלת היוונית של בית-סלבקוס. בשנת 130—129 השתתף חיל ארץ-יהודה במסע-מלחמה סורי כנגד הפרתים, בשטח עיראק וצפון-מערב פרס כיום.

מענין הוא פרט אחד מתולדות המסע הזה: פעם אחת חנה כל הצבא הרב של סוריה ובנות בריתה במקומו למשך יומים לפי בקשתו של הורקנוס, כיון שבשני ימים אלה חל חג, אשר בו אין היהודים נוהגים לצאת למסע צבאי. (הכוונה היתה לשבת ולחג השבועות שאחריו). דבר זה מוסר לנו היסטוריון יוני בן תקופת הורדוס.

בפרוס ימי הנוכה הנילים אנו להעלות את פרשת ראשית של מעשה החשמונאים. אכן, האם המשכה של המדינה החשמונאית פחותים הם הענין והלקה אשר בו? והאם אין זה טבעי — והנרחי — להעלות בימי הנוכה, שעה שאנו משרטטים על מפת זכרוננו את דר-מה ההיסטורית ומבחיני קיומה, של המדינה היהודית השנייה?

תקופת אלכסנדר ינאי — על מאמצי-הניבוש ולפטי-ההתנגנות שבה, והשאירה לניבוש מעמד עני מאי וכבוד-כוח — ודאי שמהוה נקודת פסגה בהיאבקות מלכות החשמונאים על בשרן מדינו וצבאי. מלך טרני זה — טרני לעצמו וטרני לו לעמו — אין אמנם יודעים דיו עליו ועל מסיבות פועלו ומניעיו. ועל מידת החבדקה או היעדר החבדקה — למעשה, אך את המעט הידוע, ודאי שחייבים אנו להכיר — ואף לעמל במהשבתנו גם כשה-סרה לנו ידיעה ברורה על טיב כוחו הצבאי, על הלקם המדויק של הנכרי ושל בן-הארץ היהודי בצבא זה על מבנהו ועל דרכי לחימתו — יודעים אנו: היתה זה צבא אשר הגדיל לפעול ואשר שימש מכשיר לגי-בושה, ולו לתקופה קצרה-הולפת של מרבית שטחי הארץ במסגרת ממלכה יהודית עצמאית. יודעים אנו: ינאי ומלכותו הוא פעלו, נל-חמו, התגוננו וכבשו כשמסביב שכ-נים עוינים והמדינים כשכל פועלם עומד בצילם של גורמים צבאיים-מדיניים עולמיים אדירים. גם כיום יש עוד בודאי בכל אלה מן הלקה ומן המופת; מן האזהרה — ולעתים אף מן החשדאה — גם לבני דורנו אנו.

בפתח המאמר: מטבע של ינאי, כנראה מהתקופה שאחר כיבוש עזה. בצידו של המטבע המופיע בציור — כוכב, כנראה בתוך מגן, ובין קרני הכוכב הכתובת "יהונתן המלך" (ככתב עברי קדמון).

אחרי כן כבש הורקנוס את ארץ-השומרונים, שמר-
 כזה היה בעיר שכם, והרס את מקדשם של השומרונים
 על הר גריזים. החשמונאים לא אילצו את השומר-
 נים להתגייר, אולם מסתבר שדיכאו אותם. אחרי
 זאת כבש את ארץ אדום. הורקנוס הכריח את האדו-
 מים לקבל על עצמם את הדת היהודית. אמנם יכולים
 אנו לעקוב אחרי סימני התנגדות מסוימים לגיור
 מצד כמה חוגים אדומיים — אולם עברו רק דורות
 מעטים, עד אשר האדומים התבוללו כליל ביהודים.
 עם כיבוש ארץ אדום, שכללה את באר שבע, השתלטו
 החשמונאים ממילא גם על שטחי הנגב שהיו תחילה
 ברשותם של האדומים. על ידי כך התרחב הגבול
 המשותף של החשמונאים עם הנבטים: בנגב נמשכה
 דרך חשובה ביותר של שיירות הנבטים, שבה עברו
 גמליהם אל נמל הייצוא העיקרי שלהם בים התיכון,
 אל עזה. נראה לי, שהורקנוס ערך אחרי כיבוש אדום
 מסע צבאי לנגב, הנזכר במקור תלמודי.

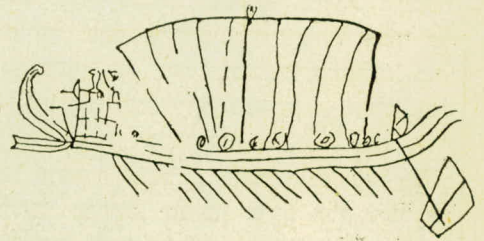
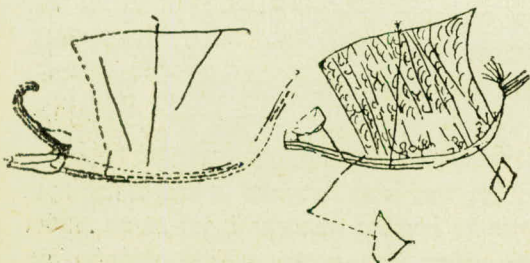
המלחמות הממושכות הניעו את הורקנוס לגייס
 לעצמו שכירי-צבא מאומנים מפיסידיה וקיליקיה
 אשר באסיה הקטנה, בשטח תורכיה כיום. גיוסם של
 שכירים אלה העלה את רמתו המקצועית של הצבא
 היהודי כולו, ויחד עם זאת חיזק את שלטונו האישי
 של המושל החשמונאי. שכירים אלה נשמעו לו בלבד,
 והיו נאמנים לו אישית, בעוד ששדרות רחבות של
 העם, אשר מתוכו נתגייס הצבא היהודי, התנגדו לא
 פעם למעשיהם ולשאפותיהם של החשמונאים, ש-
 שלטונם לבש עתים צורה של משטר עריצות.

בסוף ימיו, לערך בשנת 110 לפני סה"ג, החליט
 הורקנוס לכבוש את שומרון ואת בית-שאן. בניגוד
 לשטחים שנכבשו עד כה, ואשר היו מיושבים בעיקר
 תושבים שמיים, יכלו שומרון ובית שאן לסמוך על
 עזרתן של המדינות היוניות שבסביבה, שכן היו

אחרי נצחונות התחלתיים נחל הצבא הסורי מפלה
 ניצחת, וחלקים ניכרים ממנו הושמדו. בשנת 129
 נשבר איפוא כוחה הצבאי של מלכות סוריה, ומאז
 היתה מדינת החשמונאים מדינה עצמאית, שאינה
 תלויה בסורים.

התפוררות מלכות הסלבקים גרמה לא רק לעלית
 מדינת החשמונאים, אלא גם לעליתן של מדינות
 שמיות נוספות באותו איזור: מדינת היטורים, שמר-
 כום היה בבקעת-לבנון ואשר בתקופה מסוימת
 איימו לכבוש את הגליל — וביחוד מדינת הנבטים,
 שמרכזם היה בדרום עבר-הירדן ובארץ-אדום המסו-
 רתית, ואשר היוו לעתים סכנה חמורה לעצם קיומה
 העצמאי של ארץ-יהודה. שתי אלו היו, ביסודן,
 מדינות ערביות. כן יש, לדעת הכותב, לחשוב במנין
 המדינות באיזור זה שניסו להתפשט על חשבון
 סביבתן גם את מדינת-בני-עמון, שמרכזה היה
 ברבת-עמון, ובגרש.

עם שובו ארצה ממסע-המזרח החל הורקנוס במסע
 כיבושים באיזורים בסביבת מדינתו, המאוכלסים
 ברובם תושבים שמיים; ותחילה לכל — באיזור
 המערבי של ארץ-בני-עמון, ממזרח ליריחו ולחלקן
 הצפוני של ים-המלח. נראים הדברים, שבשטח זה
 מצוי היה ישוב יהודי ניכר, ועתה נשקפה לו סכנה
 מצד מושלי רבת-עמון — ומסיבה זו מיהר הורקנוס
 לעזרתם. בימי הבית השני היה עבר-הירדן היהודי,
 בצד יהודה והגליל, אחד משלושת איזורי-הישוב
 היהודיים העיקריים שבארץ. הורקנוס כבש את העיר
 מידיבא, 20 ק"מ דרום-מזרחית לרבת-עמון, ואת
 סמגא, שבין מידיבא לרבת-עמון; וכן, כנראה, כבש
 או את חשבון, 12 ק"מ מצפון למידיבא. על ידי כיבוש
 שים אלה נתהווה גבול משותף בין ארץ-יהודה לבין
 מדינת הנבטים.

ספינת-מלחמה רודפת אחרי ספינת-סוחר (או ספינת-דיג) וספינת מלחמה. ציור שנתגלה בכניסה לקבר מתקופת
 החשמונאים, שנחשף בירושלים (ברשותו האריבה של אגף העתיקות).

ערים אלה משען חשוב לשלטונן של מדינות אלה בתוך הישוב המזרחי המקומי. תושבי שומרון ובית-שאן פנו אל המלך הסלבקי, אנטיוכוס המכונה קיויק-נוס — והלו, מצידו, פנה בבקשת מתן עזרה בגייסות אל תלמי לתירוס, בנה הבכור של קליאופטרה הרג' מלכת מצרים. תלמי שלח לעזרתו צבא שכירים מקצועי, אולם עצמתם של אלה לא הספיקה כדי להתמודד עם הצבא היהודי, ובסופו של דבר נפלו שתי הערים לידי הורקנוס. עליידי כך הוסר המחסום הנכרי שהפריד עד עתה בין הגליל לבין ארץ-יהודה. בגליל ישב כבר קודם לכן מיעוט יהודי ניכר, ועתה השתלטו החשמונאים על רובו של האיזור.

יהודה אריסטובולוס בן הורקנוס משל רק שנה אחת (104—103 לפני סה"נ), והספיק עוד להרחיב את הגבול בצפון, ולכבוש חלק מארץ-היטורים, שהתנהחו בקרבת אגם החולה, והכריח אותם להתגייר. ינאי (103—76 לפני סה"נ) חשב עצמו כחוק למדי כדי להרחיב את גבולות הארץ בחוף-הים ובעבר-הירדן. אמנם, ערי החוף יכלו לפנות לעזרתן של המדינות היונות, שאתן היו קשורות קשרי מוצא, תרבות ואינטרסים משותפים, כי יחסים טובים עם ערי החוף היו חיוניים לכלכלה ולבטחון של סוריה, מצרים וערי פיניקיה, ואילו איזורי החוף בין החשמר נאים למלכות הנבטים יכלו לפנות, בלית ברירה, לעזרת הנבטים — מדינה שלא נוצחה עד אז אפילו על ידי צבאות גדולים, ואשר צבאה היטיב לפעול באיזורים המדבריים והמדבריים-למחצה שבתוהוים מלכותם או בגבולותיה.

כדי להבין את ההתפתחות הצבאית בימי ינאי, נסקור בקצרה את המצב בארצות השכנות. ממלכת הסלבקים בסוריה הלכה ונחלשה אחרי המפלה כנגד הפרתים. בדרך כלל לא היתה ממשלה מרכזית אחת לסלבקים: כמעט תמיד נמשכו שם מלחמות אהים על המלוכה, ומלחמות פנימיות אלה עוד הוסיפו על חולשתה הצבאית והפוליטית של סוריה. אולם אפילו כאשר זכתה סוריה ליציבות מדינית יחסית, יכול היה צבאה להתמודד עם צבא החשמונאים, ואף להביסו.

בתקופה שאנו דנים בה היתה דוקא קפריסין מדינה חזקה מבחינה צבאית, שהתערבה באופן פעיל בענייני האיזור. הסיבה לכך היתה נעוצה במלחמות על השלטון שהתנהלו במלכות מצרים בעת ההיא; שכן קפריסין היתה או שייכת למצרים. תלמי לתירוס היה, כאמור, בנה הבכור של קליאופטרה הרג' מלכת

הצבא, שקליאופטרה שלחה כנגד לתירוס כנה, בגד באם והצטרף רובו אל הבן — מלכר החיילים היהודיים שבו, אשר נשאר נאמנים למלכה. הסיבה לנאמנותם של החיילים היתה דיים היתה נעוצה בעובדה שהמלכה היתה אהודה על היהודים במצרים. יהודים היו בין מעקדי הצבא העיקריים שלה. דרך-אגב — מצביאם אלה היו מצאצאי משפחת הכהנים-הגדולים שהמכבים תפסו את מקומה. כן שררו יחסים ידידותיים בין קליאופטרה להורקנוס, שנמשכו גם בימי ינאי.

מצרים, ושותף עליידיה בשלטון. כבר ואינו, שתי-שבי שומרון ובית-שאן פנו אליו בשעתם לעזרה, דרך "תיווכר" של מלך סלבקי, כאשר הדיווח אותו קליאו-פטרה מהשותפות, תפס הוא את השלטון בקפריסין. לתירוס התערב באופן פעיל בענייני סוריה והש-תדל שהחיכוכים הפנימיים שם נמשכו ויגברו. טבעי הוא, שהיה מתנגד מושבע לחשמונאים, בעלי בריתה של אמו. כן מסתבר, שאהדה הדדית היתה בינו לעיר עזה, שהיתה כנראה (לפחות — למעשה) מעין "בסיס קדמי" של הנבטים, ואשר חששה שהחשמונאים ינסו לכבוש אותה.

בתקופה זו לא הרבתה מדינת מצרים להתערב בענייני ארץ יהודה, כנגד זה התערבה קליאופטרה בענייני סוריה, שם תמכה כמובן בצד שהתנגד ללתירוס. אולם היו למצרים אינטרסים חיוניים בערי החוף של ארצנו, לרגל קשרי המסחר והתח-בורה הימית שלה עם ארצות האגן המזרחי של הים-התיכון.

עם הרחבת גבולותיה של ארצנו הפכה למתחרה העיקרית שלה שכנתנו מזרח, מדינת הנבטים. הנבטים היו שבט ערבי-ביסודו שגירש בסוף ימי הבית הראשון את האדומים ממושבותיהם מאור ומתמיד שבדרום עבר-הירדן המזרחי — והללו עברו לדרום ארץ-יהודה, שהתרוקנה עם גלות בבל מחלק ניכר של תושביה היהודיים. במשך הזמן נעשו בדוים אלה לבעלי שיירות, שריכוזו בידם חלק ניכר של סחר-השיירות אשר העבירו למצרים ולא-רופה את שכיות תימן ודרום-ערב; — בשמים, פנינים, תבלי-נים — ואף בדים מהודו ומשי מסין. שיירותיהם יצאו בדרך כלל מנמל לויקי-קומי שבים סוף (כיום —

ועד לגבול הדרומי של שטח מגדל-שרשון, היא קיסריה כיום. בדרום עמדו ברשות עצמן אשקלון ועזה, ובצפון גבלו עם החשמונאים שטחי מגדל-שרשון ודאר. מצפון להן (היינו, ממפרץ חיפה וצפונה) השתרע תחומה של עכו. עכו היתה עיר-נמל חשובה, והשתדלה לשמור על יחסים תקינים הן עם סוריה והן עם מצרים, כדי שעמדתה כעיר-מסחר לא תתערער.

בשנת 102 יצא ינאי למלחמה על עכו, והעיר קראה לעזרתה את תלמי לתירוס מקפריסין. אנשי עכו רמזו לו שבזכות פעולה זו יוכל לצפות גם לעזרת צידון ועזה, וכן לעזרת מגדל-שרשון ודאר. מענין הדבר, שאין דוברי עכו מזכירים שגם צור — שהיתה עיר גדולה מצידון, וקרובה יותר לעכו — תצטרף לצדו של לתירוס. הסיבה היא, שצור היתה מתחרה לצידון ולעכו, והיתה כנראה ביחסי ידידות עם קליאופטרה. כמו כן אין מזכירים את סיכוייו של לתירוס לזכות באהדתה של אשקלון, כי זו היתה כנראה ביחסי ידידות עם קליאופטרה, עם צור ועם היהודים.

לתירוס החליט לנסות את מזלו אף שחלק מאנשי עכו התחרט על ההזמנה. הוא הניח, שאם יציל את עכו וינחיל תבוסה לינאי — יזכה לתמיכתן של ערי-החוף ושל שאר מתנגדי ינאי, ויוכל אז לכבוש את מצרים מצד צפון.

חלק מאנשי עכו התחרט על הזמנת לתירוס, כיון שעל ידי כך עלולים היו לבוא בריב עם קליאופטרה — דבר שיכול היה לגרום נזק ניכר מאוד למסחרם. הללו אף סברו שינאי לא יוכל לכבוש את העיר, כיון שבתקופה זו לא היה בידיו עדיין צי ניכר. בשעת סכנה של ממש מצד ינאי יכולים היו, על-כן, לסמוך על שכניהם בפניקיה, שיחלצו אותם מיד היהודים — שכן עכו לא היתה עיר מבודדת, דוגמת עזה. עכו היתה השלוחה הדרומית של איזור פיניקיה, ומסביב לה היה איזור נרחב למדי מיושב ישוב בלתי-יהודי. לא היה לאנשי עכו איפוא חשש רציני, שאכן יוכל ינאי לפגוע בהם קשות. לא קל היה לכבוש את עכו: הרי בתקופה הקרובה הרבה יותר אלינו לא הצליח נפוליאון לכבוש את העיר הזאת, כשהיא נעזרת ע"י ידידותי.

בחיג'אז), והעבירום מאן על גבי גמלים דרך פטרה לעזה ולמצרים. בד בבד עם מסחר השיי-רות החלו רבים מהם לעזוב את חיי הנדודים, ועברו להתיישבות חקלאית, ששרידיה הולכים ומתגלים בחקירות הארכיאולוגיות של השנים האחרונות. הנבטים הסתהם אשר עשו את פטרה לעיר מפוארת ומקסימה, וכל זאת בעיקר הודות לעושר הרב, אותו צברו במסחר השיירות.

בתקופה שאנו דנים בה עתה חלה עלייתם המדינית של הנבטים. הם ממליכים עליהם מלך, ומתחילים — בדומה לחשמונאים — בהתפשטות טריטוריה אלית. היסטוריון רומאי מוסר לנו שחרתת ה-ב', שהוא כנראה המלך הנבטי הראשון, ואשר משל בערך בשנים 96—110 לפני סה"נ, „נשען על שבע מאות בניו“ — תיאור שאינו מפליאנו לגבי ממלכת בדום — „התקיף פעם את מצרים ופעם את סוריה, והגדיל את שם הערבים, בעוד אשר כוח המדינות השכנות פחת-והלך“.

שתי המדינות השכנות, היהודית והנבטית, שאפו להשתלט על האיזורים הקרובים אליהן — עתים למטרות שוד וביזה גרידא, ועתים לשם כיבושי קבע. אולם היו בין הנבטים ליהודים הבדלים ניכרים מבחינה צבאית ופוליטית: — הנבטים היו מאוחדים, לפחות בתקופה זו, ולא היו ביניהם ניגודי מפלגות חריפים, כמות שהיה הדבר במדינת החשמונאים. כן לא התייחסו הנבטים בחומרה כה רבה לתושבי השטחים הנכבשים כאשר נהגו היהודים, שגירשו את התושבים הבלתי-שמיים ממקומות מושבותיהם, הרסו את עריהם, והכריחו את התושבים השמיים להתגיר. הנבטים התיירו כנראה לתושבי השטחים שנכבשו על ידם להמשיך לחיות לפי מנהגי אבותיהם, ועקב כך יש להניח, שתושבי האיזור העדיפו כיבוש נבטי על כיבוש יהודי. מתוך כך נבין את העובדה שבמשך זמן קצר שלטו הנבטים אפילו בדמשק, לפי הזמנת התושבים.

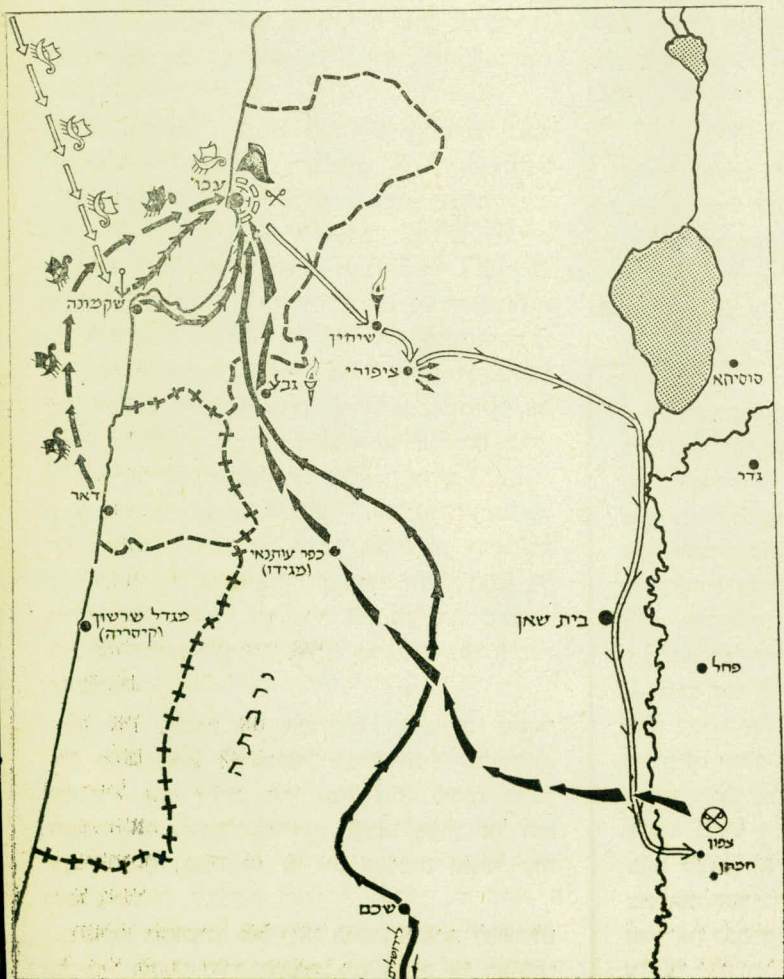
כן אין לשכוח את המניעים הכלכליים שודאי היה להם חלק לא-מבוטל במלחמותיו של ינאי. משתפול עזה לידינו, הרי יכול היה לקוות לקבל טובת-הנאה ממסחר-השיירות, שבאו מערב אל חוף הים-התיכון, ואשר עד אז רק הנבטים ואנשי עזה נהנו ממנו.

מטרתו הראשונה של ינאי היתה, איפוא, להשתלט על ערי החוף. בידי החשמונאים היתה אז רצועת-חוף שהשתרעה כנראה מגבול איזור אשקלון בדרום

כשנודע הדבר לתירוס, פנה עם צבאן מורחה. הוא כבש ביום שבת את שיחין (כיום — תל-אל-בדויה אשר במערב בקעת בית-נטופה), והצליח לכבוש על נקלה את המקום המבוצר בידו הטבעי. יתכן, כיון שהתושבים לא התגוננו משום קדושת שבת. על-ידי כך נפתחה לפניו הדרך לצפורי, המרכז (יתכן גם השלטוני) של הישוב היהודי בגליל. דומני, שעל ידי פעולות אלה התכוון לזכות באהדתם של הנוטים אליו מבין תושבי עכו. סבור היה, שכיבושם של מרכזי הישוב העברי בגליל, הגובלים עם תחום עכו, יביא לנצחון המפלגה שתמכה בו בעכו. אולם הוא לא הצליח לכבוש תוך זמן קצר את צפורי, שהיתה ישוב גדול וחזק — וניתן להניח כי לא היה

כאשר ניסו אנשי עכו להתמודד עם ינאי בקרב, נחלו מפלה. גם עזרתו של זואילוס, הטירן (מושל-יחיד) שמשל בדאר ובמגדל-שרשון, לא הועילה להם. כאמור, פנו הם אל לתירוס, וזה בא עם צבאו ועגן בשקמונה, (כיום תל איסמק, בקרבת חיפה). אנשי עכו סגרו עתה את שערי העיר בפניה, מחשש השתלטותו עליהם. אולם תושבי עזה שחששו — בצדק — מפני ינאי, קראוהו לבוא לעזרתם. ינאי ניסה עתה לשחק משחק כפול: מצד אחד פנה אל לתירוס והציע לו לכרות עמו ברית, וביקשו לכבוש בשבילו את דאר ואת מגדל-שרשון כנגד תשלום גדול — ומאידך-גיסא שלח שליחים אל קליאופטרה אמו, למצרים, וביקש את עזרתה כנגד לתירוס.

מסעי ינאי
המלחמה בלתיירוס

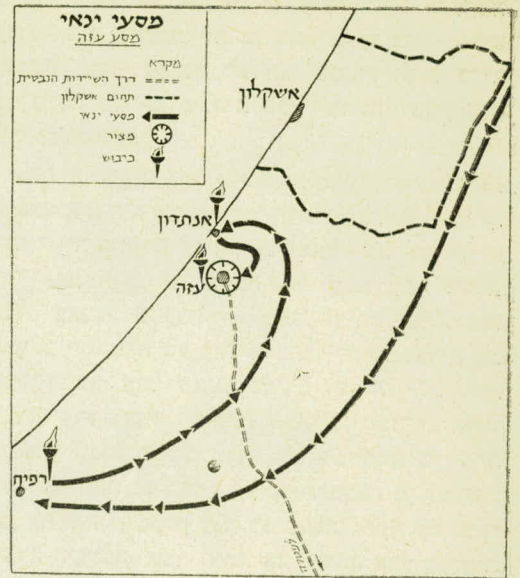

- מ ק ד א
וקוי המסע - המסעות או המסעות
- ← מסע ינאי לעכו
 - 🔥 כיבוש נבל
 - ⚔️ נצחון ינאי על אנשי עכו
 - ⤴️ חזרו ינאי על עכו
 - ⬅️ זואילוס מושל דאר ומגדל-שרשון בא לעזרת עכו
 - 🏹 עיו של לתירוס מפניו מקסריוס וזוגו בשיקמונה
 - ++++ החבלים דאר ומגדל-שרשון שלתירוס חשתלט עליהם ומסרו ינאי
 - ⬅️ מסע לתירוס נגד עכו
 - ⤴️ חזרו לתירוס על עכו
 - ⬅️ מסע לתירוס נגד ינאי
 - 🔥 חורבו שיחין ע"י לתירוס
 - ⤴️ כשלו המסע לתירוס על צפורי
 - ⊗ מערכת עמון
 - ⬅️ מסע לתירוס לעכו אחרי קרב עמון ובדרך הוא פגע ביישובים יהודיים
 - 🏹 כיבוש עכו ע"י לתירוס
 - חתום עכו דאר ומגדל-שרשון

שלחה עם צי לפיניקיה, והיא עצמה שמה מצור על עכו, שנפלה קודם-לכן בידי לתירוס. לתירוס עצמו חשב את השעה כשרה לנסות ולכבוש את מצרים. בהעדרה של קליאופטרה, אולם הוא ניגף בפני הצבא המצרי באל-עריש, וחזר לקפריסין.

כאשר יעצו לקליאופטרה להשתמש בשעת-הכושר הזאת ולכבוש את ארץ יהודה, סירבה לעשות זאת — אם בשל טענת מצביאה היהודי, שאיים כי צעד כזה יעשה את כל הוודים לאויביה של המלכה, ואם בשל כך שכיבושה של ארץ-יהודה לא היה ביכולתה הצבאית של המלכה, ויותר נוח היה לה שינאי ישאר בן-בריתה, אשר יוכל בשעת הצורך לסייע לה כנגד לתירוס. עתה, עד להופעתם של הרומאים במזרח, לא היה קיים כוח שיוכל לחשוב ברצינות על כיבוש מדינת החשמונאים, מבאר-שבע ועד לגליל.

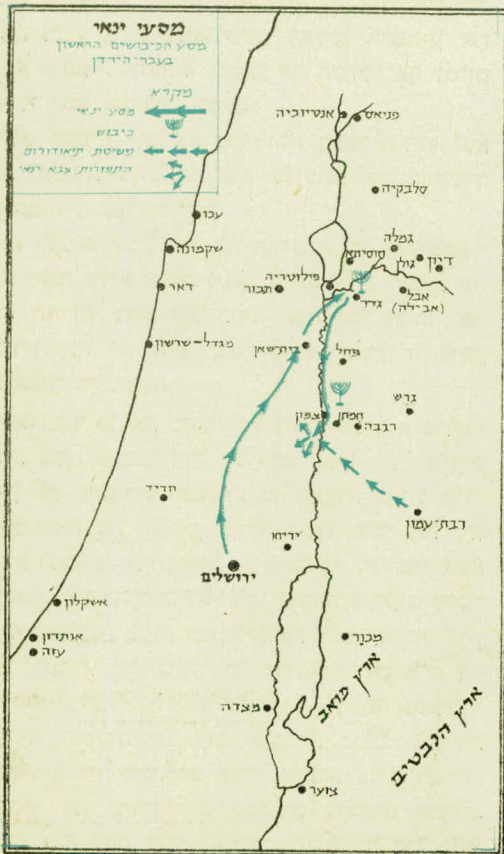
לא לשוא חששו מושלי ארץ-עמון מפני ינאי. אחרי שנחלץ מלתירוס, חידש ינאי את מסעו כנגד ארץ-עמון. נראה לי, שאיזור ארץ-בני-עמון המזרחי, ש-

לו זמן לפעולות-מצור ממושכות. מכאן התקדם לקראת הירדן. מסע זה היה אולי חלק של תכנית רחבה יותר: לתירוס השתדל, לדעת הכותב, לסייע לכל הערים והאיזורים, שחששו מפני השתלטות היהודים, ולאחד אותם כנגד ינאי. הוא הסתייע איפוא במפלגה שנטתה אליו בעכו, בתושבי עזה — ועתה פנה מזרחה כדי לחוש לעזרת מדינת רבת-עמון הע-שירה, ששלט בה בית זנון. בקרבת העיר צפון, במקום אשר בו נשפך ואדי כפרינג'י לירדן, התלקח הקרב הראשון בין צבא-הלניסטי של ממש לבין צבאו של ינאי; והצבא החשמונאי נחל מפלה קשה.

יוסף בן מתתיהו מספר לנו על-אודות מעשי האכזריות, אחרי קרב צפון, של חיילי לתירוס כנגד האוכי-לוסיה האזרחית היהודית: לתירוס ציוה לזרות את ראשם של נשים וילדים, לבתרים לחתיכות, לבשלם ולאכול את בשרם. אף שיש בכך בודאי הגזמה לא-מועטה, הרי עצם המעשה מסתבר כנקמה על בגידתו של ינאי.

עקב נצחוננו זה של לתירוס נמצאה לא רק ארץ-יהודה בסכנה גדולה, אלא גם במצרים השתררה בהלה: עזה היתה עתה נקודת-משען לתירוס, מרבית חוף-הים היתה בידיה, וצבאו של ינאי הוצא מכלל יכולת לפעולה רצינית. המלכה קליאופטרה שלחה את מרבית אוצרותיה ואת נכדיה למקום מב-טחים מחוץ לארץ-מצרים, כי חששה שתלמי לתירוס עלול עתה לכבוש את ארצה. את בנה הנאמן לה

השתרע צפונה עד לגלעד וכלל חלק ממנו. היות בדורות אלה מדינה אחת, שמשלה בה משפחת הטי-רנים שמרכזה היה ברבת-עמון. תחום-שלטונם כלל את הערים רבת-עמון וגרש, הידועה כיום בחורבותיה המפוארות מהתקופה הרומית. ניתן לשער כי גבול מדינה זו בצפון-מערב הגיע לירדן. מדינה זו היתה בשעתה סכנה חמורה לישוב היהודי בעבר-הירדן, ואין תימה שכיבושיו הראשונים של הורקנוס היו מכוונים לא-זור זה. אנו מכירים שלושה מושלים משושלת זו בתקופה שאנו דנים בה: זנו קוטילט, אשר אליו נמלט רוצחו של שמעון החשמונאי, שהיה מושל יריחו; ינאי נלחם בבנו של זנו, תיאור-דורוס; ומאוחר יותר מצויה, לדעת הכותב, ידיעה על מלחמה של ינאי כנגד זנו, אשר היה כנראה נכדו של זנו הראשון.

בשנת 100 לפני סה"נ לערך כובש ינאי את גדר (כיום אמ-קיס, 10 ק"מ מזרחה לאשדות-יעקב, בקו אור) כן מצליח ינאי לכבוש את חמתן (כיום תל-עמתא על שפת ואדי-רג'ב, ברוחב הגיאוגרפי של שכם) אשר בה הצליח להשתלט על אוצרותיו של תיאודורוס. אולם תיאודורוס הצליח להפתיע את הצבא היהודי, ולהחזיר לעצמו את השלל, ואף לגרום לחיילי ינאי אבידות רבות.

ינאי הפסיק עתה את מלחמותיו בעבר הירדן. הוא רצה להגשים את כיבוש עזה וסביבתה לפני שימשיך במלחמותיו בעבר-הירדן.

יש להניח, שכתוצאה של תמיכתה של עזה בלתי-רוס, נתנה קליאופטרה לינאי יד חופשית לכבוש את עזה. תחילה כבש את הפיח שמדרום לעזה, ואת אנתדון שעל חוף הים מצפון לעזה, ובאופן זה ניתק את העיר מסביבתה.

ינאי בחר כנראה בשעה של צירוף-מסיבות פוליטי שהיה נוח לכיבוש עזה על ידו. צבאו של לתירוס עדיין לא התאושש, כנראה, מן המפלה שנחל מידי קליאופטרה. את תקומת העיקרית של אנשי עזה היו איפוא הנבטים. אולם אלה — נראה כי לא העזו לבוא לעזרתם. בין כה וכה, לא הרבו כנראה הנבטים להשתמש באחרונה בעזה כבנמל-מוצא לים התיכון, כיון שיש להניח, שקרבתה של מדינת-החשמונאים — מאז כיבוש חבל-האדומים על ידה — עשתה את דרך-השיירה הנבטית אל עזה, שעברה בנגב, לבטוחה פחות לשיירות אלו. הם בחרו איפוא, בלית-ברירה, להעביר את שיירותיהם למצרים בדרכים אחרות. כן לא היה להם ענין להסתכן בקרב עם חיל ינאי

בשטח הרחוק מבסיסיהם, כי עיקר כוחם במלחמה עד כה היה בהתנפלויות מן המארב על צבא הפולש לארצם. נוסף על כך לא רצו כנראה לבוא בריב עם מלכת מצרים, כי היא היתה עלולה לשתק חלק ניכר ממסחרם.

אחת התופעות הפוליטיות המעניינות של תקופת החשמונאים היא עמדתה המיוחדת-במינה של אשקלון. זוהי העיר היחידה על חוף הים, אשר לא נכבשה על ידי החשמונאים. את הסיבה לכך יש, לדעתי, לראות בכך, שאנשי אשקלון — כיון שערים היתה מאז ומעולם המתחרה של עזה — בחרו להיות בברית עם ארץ-יהודה. עזה שכנה במקום שהיה יותר נוח כנמל-ייצוא עיקרי לשיירות שבאו מן המדבר; ואילו אשקלון שכנה במקום פחות נוח לשיירות, כי היתה יותר מרוחקת מן הדרך העיקרית הבאה מן המדבר. לכן אף ה-ה לאשקלון ענין רב במסחר תקין עם ארץ-יהודה הקרובה, אשר היתה אז, כידוע, ארץ חקלאית בעיקרה, ולא ארץ של סוחרים. כבר בימי החשמונאים הראשונים מוצאים אנו שתושבי אשקלון קיבלו בברכה את גדודי החשמונאים הפועלים באיזור החוף, בעוד אשר שאר ערי החוף נלחמו בהם. כאמור, אשקלון לא תמכה כנראה בלתירוס, ונשארה נאמנה לקליאור-פטרה. ועתה עשתה, לדעתי, יד אחת עם ינאי, כדי לרשת את מקומה של עזה כעיר-נמל העיקרית בדרום הארץ, ואפשר, לדעת הכותב, כי צייה סייע לינאי לכבוש את צרתה. עזה נכבשה אחרי מצור שנמשך שנה; ינאי ערך טבח בתושביה, והחריב את העיר.

אחרי כיבוש עזה חזר ופנה ינאי לעבר-הירדן מזרחה. הוא הכניע עתה את הערבים שבמואב וב-גלעד — שבטים נודדים, שהיוו איום מתמיד לישוב הקבע. יש להניח, שצוער אשר מדרום לים המלח נכבשה על-ידי ינאי במסע זה. לבטחוננו של הי-שוב בעבר-הירדן דאג ינאי על ידי בנין מצודת מכור שהיתה אחר-כך אחת המצודות האחרונות של הקנאים במלחמת-החורבן. כן אפשרי הדבר, שסמוך לזמן זה הקים ינאי את מצודת מצדה, כדי לקיים את בטחוננו של החוף הדרום-מערבי של ים המלח.

עם חיווק עמדותיו מדרום ומצפון לשטח שלטונו של תיאודורוס בן זנו, מושל ארץ-עמון המזר-חית, מנסה ינאי לחדש את המלחמה בו. כזכור, נחל ינאי מפלה מיד תיאודורוס לפני המערכה על עזה. סיכון גדול נוטל פה ינאי על עצמו — כי כאן הוא עלול להסתכן במלחמה עם הנבטים. אלה לא באו אמנם לעזרתם של שבטי בדוים שתקפם ינאי, אבל

כנגד זה, אפשר היה להניח, שהם יאותרו להתערב אם תיאודורוס יקרא לעזרתם. מה גם שינאי איים במסעו זה על הדרך שבין סלע-אדום לדמשק. בניגוד לדעתם של היסטוריונים אחדים, איני סובר שינאי הסתבך בכונה-תחילה במלחמה עם הנבטים. אין אנו מכירים במידה מספקת את חישוביו של ינאי ואת יחסי הכוחות באיזור כדי שנוכל לדעת מה היתה מידת הסיכון שינאי נטל על עצמו מלכתחילה, וביודעין.

מדינת תיאודורוס נמצאה על הגבול שבין ארץ הנבטים למדינת החשמונים, ומן הסתם קיוותה להחזיק מעמד בן שני היריבים. אם מצא ינאי לנכון להלחם בה, כדי להבטיח את בטחונו של הישוב היהודי בעבריה-יהודי בעבר-הירדן מזרחה ולהרחיב את גבולו, הרי ידע שהוא מסתכן באפשרות פנייתו של תיאודורוס אל הנבטים. אפשר שינאי חשב עצמו כחזק עד כדי כך שהנבטים לא יעזו להתערב, כשם שלא באו לעזרת עזה. אמנם היה כאן הבדל: — בעבר הירדן, בניגוד לאיזור-החוף, היה לנבטים יתרון על-פני חיל הרגלים והפרשים שהיווה בודאי את עיקר חילו של ינאי; לנבטים היה אז חיל רוכבי-גמלים, שהיה מתאים ביותר לתנאי הלחימה באיזור ההוא. כן יש לזכור, שבהתנגשות היחידה שהיתה עד עתה לצבא-החשמוני אים עם צבא גדול — היינו, בהתנגשות עם לתירוס — היתה ידו על התחנתה. ויש לציין עוד כי עתה רבתה גם ההתנגדות בקרב העם לינאי: אחרי כיבוש עזה נעשה נסיון למרד, כאשר רגמו אותו עולי-הרגל באתרוגים. אולם ינאי לא שת לבו לכל הסימנים המבשרים סערה, וקיווה בודאי שנצחונות נוספים יביאו גם לחיזוק שלטונו מבית.

תחילת מסעו המחודש כנגד מדינתו של תיאודורוס הוכתרה בהצלחה: ינאי הצליח לחזור ולכבוש את מצודת חמתן. יש להניח שצבאו של ינאי היה הפעם חזק יותר — והעיקר נזהר הוא, ודאי, שלא יפול שוב למארב שיטמון לו תיאודורוס. בענין זה מספר יוסף, שתיאודורוס לא העז עוד לערוך קרב נגד ינאי. היינו, עתה שוב לא נראה לו, לתיאודורוס, מנוס בפני כך שעריו וארצו — רבת-עמון, גרש, וכל העיירות והכפרים אשר סביבן — יפלו בידי ינאי. לא נותרה לתיאודורוס אלא האפשרות האחת, שלא אבה להשתמש בה קודם: — לקרוא לעזרתו, מלך הנבטים, לעזרה. על-ידי כך בא כמובן בסכנה שעבדת עצמו יכבוש את ארצו אולם סכנה זו נראתה יותר רחוקה, ופחות חמורה מאשר כיבוש ארצו על ידי ינאי. אצל יוסף בן מתתיהו מצוי תיאור קצר של המפלה

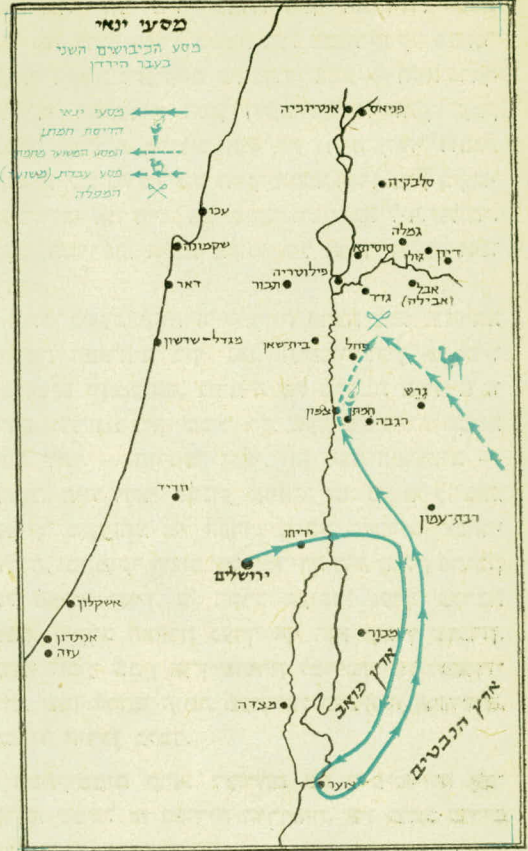
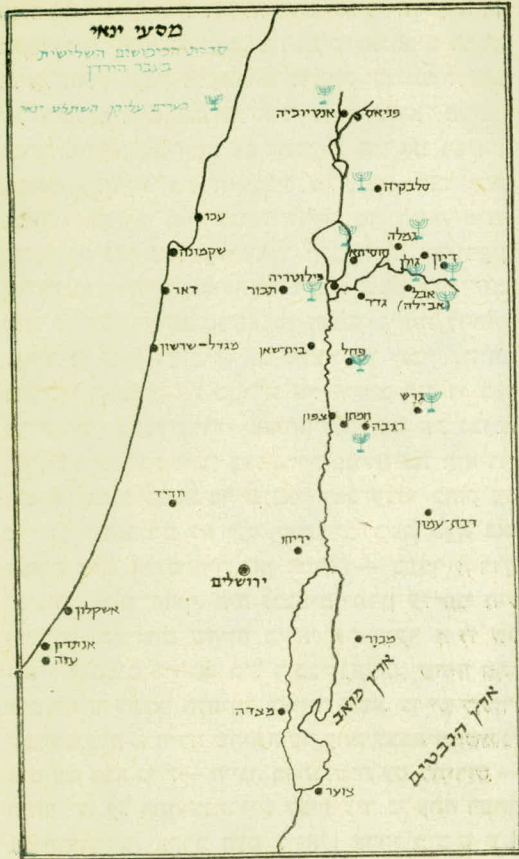
אשר נחל ינאי מידי עבדת מלך הנבטים: „צבא ינאי נפל לתוך מארב בשטח בעל מבנה-קרקע מבוטר ופראי, הקשה לתנועתם של גדודי צבא — והוא נדחה על ידי הסתערות המון רוכבי-גמלים לתוך עמק המוקף מורדות תלולים, בקרבת גרדה (וזהי דומני, הנוסחה הנכונה של שם המקום שבגלעד), ורק בקושי הציל ינאי את חייו, ובהימלטו משם בא לירושלים.“ מקום המערכה, היינו, מקומו של הכפר גרדה, אינו ידוע.

אולם בשעה קשה זו למדינה פרצה בכל חומרתה מלחמת האזרחים בין ינאי ותומכיו לבין מתנגדיו הפרושים ותומכיהם. גורמיה של מלחמת אזרחים זו אינם מענייננו כאן. נזכיר רק, שעל ידי מידת-תבונה רבה יותר — הן מצד ינאי, והן מצד הפרושים — אפשר היה ודאי למנוע אותה. יש מקום להנחה, שעיקר משענתם של הפרושים היו האכזרים שבהרי יהודה, וכי מוקד חשוב של המרידה היה בחלק התיכון של הארץ. יצוין, כי הקרב העיקרי נערך בקרבת שכם, והקרב האחרון נערך אף הוא בארץ שומרון. כדאי לזכור שבין ארץ-שומרון למדינתו של תיאודורוס, שמן הסתם היתה מעוניינת בהצלחת המורדים, מפריד הירדן בלבד.

המתקוממים קראו לעזרתם את דימטריוס אב-קרוס, שמשל אז בסוריה הדרומית. אין כותב טורים אלה סובר שבמקרה של נצחון חשבו הפרושים לחזור למרותו של מלך סוריה; הם התכוונו ודאי לשכור אותו ואת צבאו — כשם שינאי שכר בזמנו את לתירוס כדי שהלזו יכבוש בשבילו את דאר ואת מגדל-שרשון. אפשרי, אמנם, שהפרושים היו נכונים לקרוא גם לנבטים לעזרתם, אולם ינאי הקדים להביטח את אי-התערבותם של אלה: הוא מסר לנבטים את כיבושיו בגלעד ובמואב. מענין, שכנראה לא מסר להם את השטחים שכבש בארץ עמון המערבית, בהם היה, כאמור, ישוב יהודי ניכר. אין אנו יודעים, אם עלה בידי תיאודורוס לנצל את השעה הנוחה לו, ולהחזיר לעצמו לזמן-מה את השטחים היהודיים אשר בארץ-עמון המערבית.

כמו בהתנגשות עם לתירוס, נחל ינאי מפלה גם במלחמתו עם דמטריוס.

לדברי יוסף נסוג דמטריוס אחרי נצחונו (בקרב שנערך בסמוך לשכם), כיון שהיהודים שהצטרפו קודם אל חילו החלו תומכים עתה בינאי, מתוך שריחמו עליו לאחר מפלתו. אולם נראית יותר דעתו של היסטוריון מודרני של תולדות בית סלבקוס

לחם בהם — חשש ינאי כנראה שלמעשה יפלוש הם לארץ-יהודה. הוא ניסה לעצור בעדם על ידי חפירת חפיר עמוק בקו המשתרע מאנטיפטריס (היום תל ראס-אל-עין, ליד מקורות הירקון בראשי-העין) ועד לימה של יפו (שרידים של "קו ינאי" זה נתגלו בחפירות שערך ד"ר י. קפלן). אולם אנטיוכוס שרף את המגדלים, והמשיך במסעו ללא התנגדות. אנטיוכוס נוצח על ידי הנבטים ונפל בקרב. אחרי מפלתו של אנטיוכוס קראו תושבי דמשק לחרתת, מלך הנבטים, שימלוך עליהם. משהשתלט על דמשק, יצא חרתת למלחמה על ינאי, וניצח אותו ליד חדיד שבשפלה, בקרבת לוד. מבחינה מדינית וצבאית הגיעה עתה מלכות ינאי לנקודת-השפל, על-אף כל אלה מוצאים אנו כי אחרי מפלת חדיד ממשיך ינאי בכיבושים בעבר-הירדן. ינאי ניצל כנראה איזה צירוף-מסיבות חדש, שהשפיע על מערכת-היחסים בינו לבין מלכות-הנבטים, וחזר לערוך מסעי-כיבוש בעבר-הירדן. הפעם היה המצב אידיאלי בשביל חיל ארץ-

(א. ד. בלינגר) המקשר את נסיגתו של דימטריוס אחרי נצחונו עם החרפת המצב הפנימי בסוריה: הוא הוכרח לחזור לסוריה כדי להלחם באחיו, שסיכן את מעמדו-הוא. אחרי נסיגתו של דימטריוס הצליח ינאי להתגבר על אויביו, ודאי גם משום שרשותו עמד צבא מאור-מזיותר. לבטוח, כבש גם את מרכוס האחרון של המורדים — כנראה בכפר בית-מסילות, כיום מסי-ליה, תשעה ק"מ מדרום לג'נין. אולם ישנה גם דעה אחרת בענין מקום מפלטם האחרון של מתנגדי ינאי). המפלה בהתמודדות עם הנבטים ומלחמת-האזר-חיים החלישה מאור, למשך פרק-זמן מסוים, את כוחה של ממלכת החשמונאים. חולשתו זו של ינאי נש-תקפה בהתנהגותו שעה שצבא סורי ניסה, כעבור שנים אחדות, לעבור דרך ארץ-יהודה לארץ הנבטים — כאשר המלך הסורי אנטיוכוס הי"ב בראש 8000 הופליטים ושמונה מאות פרשים אמר בשנת 86 או 85. לעבור דרך ארץ-יהודה אל ארץ-הנבטים ולה-

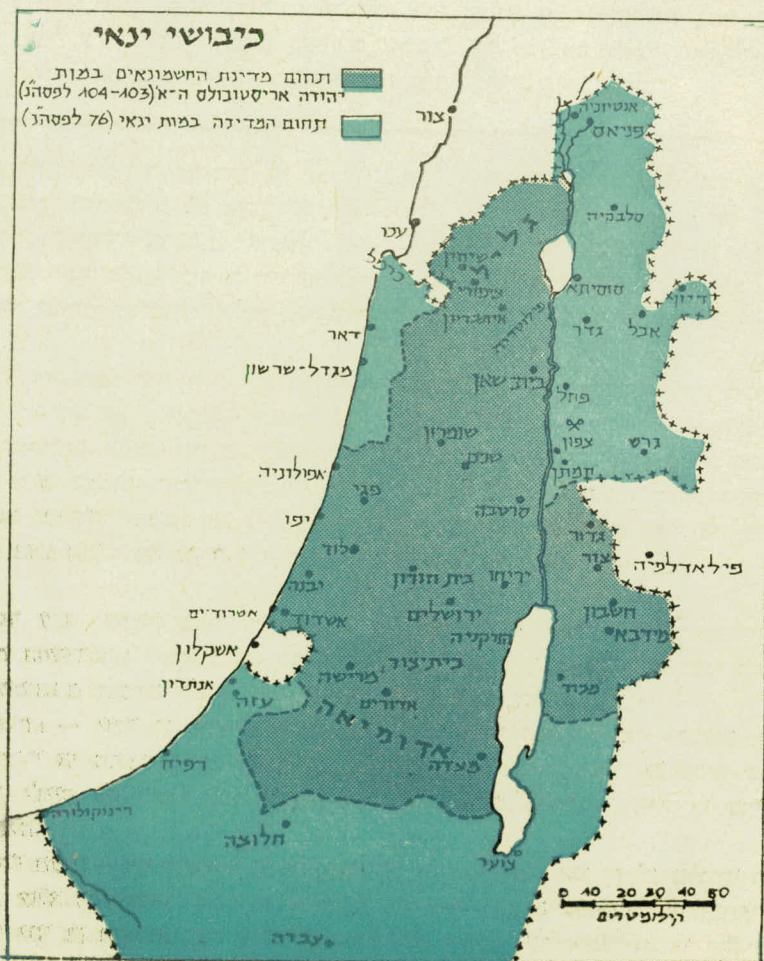
יהודה: לפי כל הסימנים, לא היתה צפויה להם מעתה התנגדות אלא מצד המושלים המקומיים, מבלי שיר-חף לפני עיניהם חשש מתמיד של התערבות צבאית נבטית. נראה, כי בפרק-זמן זה עלה בידי ינאי להחזיר למדינתו גם את כיבושי הראשונים, בגלעד ובמואב, שנאלץ לותר עליהם במהלך מלחמת האזרחים.

ינאי ערך עתה מסע-כיבוש לעבר-הירדן המרכזי והצפוני — וכך הגיע אף לגולן, וכבש את העיר היונית דיון (כיום תל-אל-אשערי) לערך 45 ק"מ בקר-אירי מזרחה מן הקצה הדרומי של ים כנרת. אחר כך כבש את אָסָה (נראה, כי זה היה שמה של גרש — גרסה), בה נשמרו מרבית אוצרותיו של אותם זנו אשר יתכן שהיה בנו של תאודורוס אשר אתו לחם ינאי רבות. אחר כך כבש את העיר גולן,

שנמצאה בהרי הבשן, כשלושים ק"מ ממזרח לעין-גב של היום, ואת סלבקיה, 14 ק"מ ממזרח למשמר-הירדן של היום. אחר-כך כבש את "עמק אנטיוכוס" (היינו, העמק אשר בקרבתה של דן, מצפון לה). בסוף מסע צבאי זה כבש את מצודת גמלה בגולן, כעשרים ק"מ מזרחה צפון-מזרחית לעין-גב.

מקור הנוסף על יוספוס — רושם דבר-יימים ביונטי, גיורגיוס סינקלוס — מוסיף על הערים המצויות ברשימת כיבושים זו גם את אבילה, שמדרום לירמוק, סוסינתא אשר על ההר מעל לעין-גב, פי-לוטוריה, אשר מקובל כי שכנה סמוך למוצא הירדן מכנרת ואת הר-חבור.

כאשר חזר ינאי הפעם לירושלים, עטור נצחונות, קידם אותו העם בשמחה. הם הכירו, שינאי ניצל את המסיבות הצבאיות והפוליטיות של ערעור כוחם

ינאי נקם קשות במתנגדיו אחרי כשלון המרידה. יוסף (או יותר נכון, מקורו של יוסף, שהיה כנראה מתנגד לחשמונאים) מספר שהוא צלב רבים ממתנגדיו, ושחט את ילדיהם ונשיהם לעיניהם, בעוד הוא עורך משתה לפלגשיו. ידיעות אלו נראו תמיד כמוגזמות להיסטוריונים שונים, ודומני שמקורות שנתגלו לא-מזמן — ושנעמוד עליהם להלן — מאשרים את הסתייגויותיהם של חוקרים אלה.

ב"פשר נחום" אשר במגילות הגנוזות, שנכתב אולי בימי הורקנוס השני או בימי הורדוס, מוצאים אנו את דעתם של בני כת ים-המלח על המאורעות שסקרנו. כת ים-המלח — יש להניח שהיתה קרובה לאיסיים, אם אינה היא-עצמה אחת מכיתות האיסיים; אולם הדברים הנאמרים פה משקפים מן הסתם את דעתו של חלק גדול של הצבור בדורות ההם.

העובדה, שהפרושים קראו למלך סוריה לעזרה. נראתה לרבים כצעד מחפיר, והם מוזכרים בקשר לכך ב"פשר נחום" בכינוי: "דורשי החלקות". וכן מוזכרת שם פרשה זו: — [דמ]טריס מלך יון אשר ביקש לבוא לירושלים בעצת דורשי החלקות". ואילו על נקמתו של ינאי — הנקרא כנראה בשם כפיר החרון — נאמר שם, שורות אחדות לאחר מכן: "כפיר החרון... [אשר עשה נק]מות בדורשי החלקות אשר יתלה אנשים חיים... [אשר לא יעשה] בישראל מלפנים...". היינו, בעל "פשר נחום" דוחה את אופן העונש האכזר שהטיל ינאי על "דורשי החלקות", אבל אנו מזכיר, לפחות בקטעים שנתגלו עד כה, את מעשי האכזריות הנוספים שמזכיר יוסף — אם כי פה היה המקום להזכיר אותם, אילו היו נכונים.

אצל יוסף, אסר על המלכה להודיע לצבא את דבר מותו עד אשר יכבשו את המצודה.

עם מות ינאי הגיעה מלכות החשמונאים לשיא התפשטותה הטריטוריאלית. גבולות ארץ-יהודה השתרעו בחוף הים מגבול מצרים ועד לתחום עכו. אשקלון, ששמרה על עצמאותה, היתה בברית עם החשמונאים. ניתן להניח, שחלק ניכר של הנגב, עם עבדה וחלוצה, היה בידו — אף שיש חוקרים המטילים לים בכך ספק. ים-המלח, סביב סביב, היה בידו, וכן חלקים של מואב, של מערב ארץ-עמון, של הגליל, מדינת-ישראל כיום, וכן כלל את רובו של הגליל, ואת הכרמל.

של הנבטים בתבונה ובהצלחה, והרחיב את גבולות הארץ מבלי להסתכן בהתנגשות עם מעצמה היכולה להמיט שואה על ארץ-יהודה עצמה ועל צבאה. דומני, שינאי גם נעשה יותר מתון ונבון בפוליטיקה הפנימית שלו, וחזר ושיתף בשלטון חלק מן הפרושים המתונים.

בשלוש שנות חייו האחרונות חלה ינאי בקדחת רביעונית, אבל לא עזב את המערכה, והמשיך במסעות צבאיים, שמטרתם, היתה, כנראה, להרחיב את הגבול באיזור גרש. המקום האחרון שינאי כבשו היה מצודת רגב, ממזרח לחמתן, 23 ק"מ ממערב לגרש. ינאי מת בזמן המצור על העיר, ולפי המסופר

ינאי עלה לשלטון בעת ירידתן של מלכויות סוריה ומצרים. והוא הצליח להעלות את מדינת החשמונאים לשיא כוחה. ואכן, בימי שלומציון אלמנתו (76—67 לפני סה"נ) היתה לצבא-החשמונאים היכולת לנסות ולערוך מסע-צבאי כנגד דמשק.

ויצוין: — יוסף בן מתתיהו יודע לספר על נאמנות הצבא לינאי, ובמקום אחר מוסר הוא את דברי אריסטובולוס בן ינאי לאמו, שחרתת מלך הנבטים ושאר המושלים שמחים היו אילו יכלו לגייס את לוחמי ינאי לצבאם — שכן שמעם בלבד די היה בו כדי להבהיל מישלים אלה.

ואולי מענין — לא רק לגבי עצמת צבאו של ינאי אלא אף לגבי גדולת מלכותו, ורושמה — לציין כאן, שלא רק המחקר והספרות העבריים החדשים עוסקים בפרשת ינאי ובתקופתו, אלא גם משורר יוני בן תקופתנו שחי במצרים, פיארו אותו בשיר רווי-התפעלות, בו הוא מתאר את נאות בני הדור על כך שמלך גדול, שכבודו על הגויים ועל היהודים כאחד, מושל עליהם.

פותחים בתורכיה - ומסיימים בישראל

סופרו המזרח-תיכוני של "טיימס" הלונדוני (הרואה עצמו, כידוע, בתור "העתון המדיני בה' הידיעה", המבטא את בריטניה), סקר לפני שבועות מספר את מעמדו הנוכחי, וערכו הצבאי, של צבא תורכיה (כנראה — לרגלי "המשבר התורכי-סורי"). כדי להציג צבא זה על רקע המציאות-הצבאית המרח-תיכונית בכללותה — עמד המאמר בהמשך-הדברים גם על צבאות מדינות-ערב העיקריות. אך סיים — בצבא-ההגנה-לישראל, בכותרת משנה "יתרונה של ישראל". וזו לשון הקטע: —

"אין זה כלל בגדר-שאלה שצבא ישראל הוא הגמיש והדינמי שבצבאות המזרח התיכון. ציודו — ציוד בלתי סטנדרטי, שגלגט מכחצית-ריסר ארצות, והוא כולל עתה 43 טנקי I-34 שגלגדו מן המצרים באוקטובר אשתקד יחד עם שפע מגוון של כלי-נשק אחרים ועם מלאי דלק לשנה תמימה. דומה כי אין לפקפק הרבה בכך כי ישראל עודה מסוגלת להביס בקרב ישיר את כל צבאות ערב; אם כי הסיכויים לזמן ארוך יותר, כעבור עשר שנים, לכשירכשו הערבים כושר-מעש רב-יותר ופיקוד שיהיה כאוחד באמת, אינם כה ברורים.

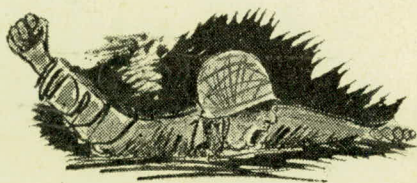
כיום, כל דבר אשר חסר לכוחות הישראלים בציוד — שקולים כנגדו, ועולים עליו במשקלם, תקיפות-ההחלטה הקנאית, כושר-מעש רב ואיתם אורח ונוהל של גיוס מהיר המאפשרים למדינה זו לכנס לשרות-פעיל רבע-מליון גברים ונשים תוך 48 שעות. כן מצוי בידה של ישראל עוד יתרון גדול: אי-כלוסייה שההשכלה נפוצה מאוד בקרבם והם בעלי כשרים טכניים, ואין בשבילם הרבה מן-המסתורין בציוד הצבאי החדש. אין לך אימה מזרח-תיכונית אחרת שיהיה ניתן לומר כזאת עליה."

"משני עברי הגבעה" / סוף מעמ' 40

לנטוש את תכנית התקפתו. ולאחר שפתח הלו בשנית, קיבל ריטצ'י ללא כל ערעור את "תכתיב" המהלכים של יריבו — וע"י כך רוקן את הרעיון המרכזי של מערך-ההגנה שלו מכל תוכנו; וזאת ללא כל נסיון להטות את כפות-המאזניים לצדו ע"י שינוי מפתיע בטכסיו. תוך ניצול מלא של עדיפותו המספרית.

— מאידך גיסא, רואים אנו כיצד רומל — בעוד שמבחינה אופרטיבית נמצא הוא בהתקפה — יודע ברגע המתאים להסתייע בטכסיסי-ההגנה התואמים את תכניותיו הכלליות, ומשתמש אף במערך-ההגנה הזמני שלו כבלוח-זינוק להתקפה מחודשת, במועד המתאים לו. מתבלטת כאן דבקותו של רומל במשימתו המתקפתית אף שעה שבתוקף המסיבות נאלץ הוא להסתייע בטכסיסים הגנתיים. שבעתים בולטת מהירות תגובתו, תוך ניצול כל שעת-כושר מזדמנת — לעומת-כובר-התגובה של הבריטים, והססנותם.

(המשך המאמר יתפרסם בחוברת הבאה)

ירי-לילה מכוון

מפקדים לא מעטים דיווחו לאחר הפעולה בנוסח הבא:
 „המארב מוקם במקום שנקבע בשעה עלה נוח אויב על המארב
 פתחנו באש האויב הצליח לסגת ללא נפגעים”
 בחקירה שנערכה בעקבות מספר מארבים כאלה הסתבר, שהמארב
 תוכנן והוצב כראוי: כל חייל הוצב מול גורת האש שלו, וסוכמו כל
 הסימנים מפקד המארב מסר הוראות חד-משמעיות לפתוח באש רק
 כשהאויב יגיע לטוח ראייה. כאשר עלה האויב על המארב פעל הטל כפי
 שתוכנן מראש — ובכל זאת, „האויב נסוג ללא נפגעים”. החיילים לא
 הצליחו לפגוע.
 מסתבר שפשוט לא ידעו כיצד מכוונים את נשקם בלילה.

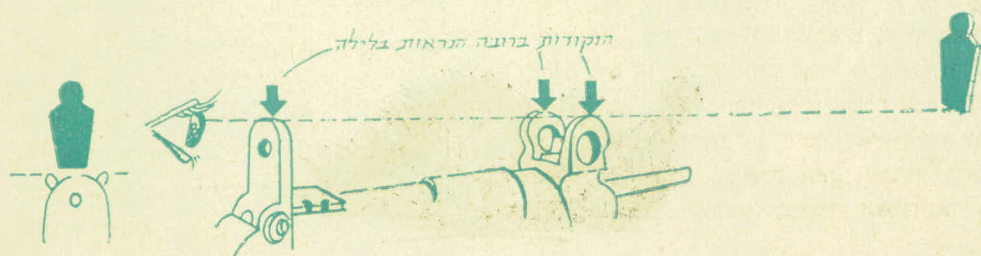

בארה"ב* נקראת שם „מכון האצבעה”, והיא ידועה
 אצלנו כיריה ביישור מקורב מהכתף. שיטת „מכון
 האצבעה” מבוססת על כיוון משוער למטרה, ולא על
 מכוון מדויק („כון ימינה ולמטה מהמטרה, כששתי
 עיניך פקוחות”).
 שיטה זו נבדקה גם באחת היחידות בצה"ל. ביחידה
 דה זו הורגש אמנם שיפור מה בקליעה בלילה, אך
 התוצאות שהושגו היו רחוקות מלהשביע רצון: מכל
 10 יריות הושגו, בממוצע, פגיעה אחת או שתיים
 במטרה. יתכן שאפשר היה להגיע לתוצאות טובות
 יותר אילו היינו מקציבים לאותה יחידה תחמושת רבה
 יותר ושעות אימון נוספות; אך התוצאות הבלתי
 משביעות רצון בירי לפי שיטה זו, בכמויות התחמו-
 שת ובשעות האימון שהוקצבו, אילצו אותנו לחפש
 שיטת מכוון מדויקת יותר. במספר יחידות, שמפקדיהן
 גילו יזמה בנושא זה, נערכו ניסויים בירי-לילה
 בשיטות מכוון שונות, וכתוצאה מהן הגענו למסקנות
 הבאות:

יכולת הלחימה-בלילה של צה"ל, אשר פותחה
 מאוד בשנים האחרונות, לא תהיה שלמה אם חיילינו
 לא ידעו כיצד לפגוע באויב בנשקם האישי בלילה.
 בעיה זו מעסיקה לא רק את צה"ל; צבאות גדולים
 מצבאנו ערכו נסיונות רבים כדי לקבוע שיטה לירי
 לילה מכוון. אפילו בצבא ארצות-הברית, אשר לרשרי-
 תו עומדים אמצעים רבים כדי להפוך את החושך
 לאור (זרקורים ופצצות תאורה למיניהם), הגיעו
 לאחר מלחמת קוריאה למסקנה, שיש הכרח למצוא
 שיטה למכוון לילה — בשביל אותה הכיתה שתמצא
 במוצב-חוץ מבודד, או במארב, ואשר לרשותה לא
 יעמדו האמצעים השונים כדי להאיר את הלילה.
 ביה"ס לחיל-רגלים בצבא ארצות-הברית בדק שיטות
 שונות למכוון לילה, וערך נסיונות רבים לבדיקת
 הדרך התכליתית לאימון חיילים בשיטת מכוון הלילה.
 בבי"ס זה הגיעו לשתי מסקנות:

- יש הכרח להקנות לחיילים אימון מיוחד לקראת ירי לילה;
- את שיטת כיוון הלילה יש ללמד ביום. שיטת המכוון שנמצאה כמתאימה ע"י ביה"ס לחי"ר

* ראה „מערכות”, חוב' ק"ב, עמ' 23 „ירי בחשכה”.

קולים טקטיים יורים עפ"י פקודה גם כשאין רואים מנרה). הטוח היעיל כלילה חשוך – כ-30 מטר; כלילה בהיר – אור הצהירה יותר – כ-50 מטר.

• אין להתחיל באימון ירי לילה כלילה לפני שהחיילים למדו את חוק מכון-הלילה ביום ותרגלו מכון לילה ביום.

חוק המכון כלילה

הנקודות הנראות כלילה ברובה-מטען הן תריסי הכונת הקדמית, והשפה העליונה של הכונת האחורית. בנסיונות שנערכו בהתאם לכך נתגלה כי חוק הכיוון כלילה ברובה-מטען הוא: עצום עין בלתי מכונת, הבא את שפת הכונת האחורית לגובה תריסי הכונת הקדמית ובמרכזם, לתחתית המטרה.

יריה בתת מקלע עוזי

נערכו נסיונות ראשונים ביריה באותה שיטה גם בתת-מקלע עוזי, ונמצא שהשיטה מתאימה גם לכלי זה. אמנם, אחוז הפגיעות נמוך יותר בגלל הקנה הקצר יחסית, והמרחק קטן יותר בין הכונת. כתוצאה מכך גורם כל אי-דיוק להיסט גדול יותר.

ס י כ ו ם

אין ספק שתוצאות טובות כאלה לא נוכל להשיג בשעת קרב, בשל הגורמים הנוספים על ידיעה ואימון המשפיעים אז על טיב הקליעה; אך כדאיות האימון בשיטת המכון לירי לילה אינה מוטלת בספק. באימון מתקדם אפשר ליישם את שיטת האימון הזו לתרגיל משולב של אימון בבקרת האש, הכולל ביום של רעש-קרב כפי שמוצע במאמר האמריקאי הנזכר לעיל.

• ישנן נקודות ברובה שניתן להבחין בהן בכל לילה ויהיה החשוך ביותר (אמנם, כלילה חשוך מאוד תראנה נקודות אלה כמישטוש).

• גם כ"כיוון גס" צריך לעצום את העין הבלתי מכונת: כיוון בעין אחת אינו תובע מן היורה פעולות רבות יותר מכיוון בשתי עיניים, אולם הוא נותן מכון מדויק יותר למרכז המטרה.

• כמו ביום, כן גם כלילה, יש לירות למטרה רק כשרואים אותה (פרט למקרה שמתוך שי-

תוצאות

להלן תוצאות-ירי ממוצעות שהושגו לאחר אימון בשיטת מכון-הלילה בשתי קבוצות:

קבוצת קצינים

בטוח — 20 מ' למטרה חשוכה — 5 פגיעות מתוך 5 יריות.

בטוח — 30 מ' למטרה חשוכה — 4 פגיעות מתוך 5 יריות.

בטוח — 50 מ' למטרה חשוכה כלילה בהיר — 3 פגיעות מתוך 5 יריות.

בטוח — 50 מ' לנקודה מוארת — 3 פגיעות מתוך 5 יריות.

פלוגת חי"ר

בטוח — 30 מ' למטרה חשוכה — 4-5 פגיעות מתוך 5 יריות.

בטוח — 40 מ' למטרה חשוכה — 4-3 פגיעות מתוך 5 יריות.

בטוח — 50 מ' למטרה חשוכה — 3 פגיעות מתוך 5 יריות.

שיטת האימון בירי לילה מכוון

שיטת האימון בירי לילה כפי שהיא מתוארת להלן, התגבשה בעת ניסוי שנערך בקבוצת קצינים ובפלוגת חי"ר.

האימון מתחלק ל-3 שלבים המבוצעים ב-3 שעורים נפרדים. רצוי לבצע כל שעור בערב אחר. בשום פנים אין לבצע מטוח לילה א' ומטוח לילה ב' בערב אחד.

האימון המכין

לשלב זה יש להקדיש שעה באור יום, ושעה בלילה. קבוצת החניכים הרצויה לאימון זה — כיתה.

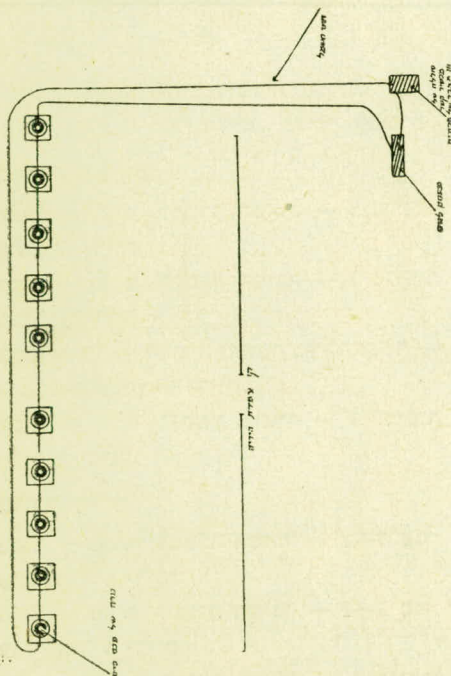
באור יום יוסבר מכוון הלילה בעזרת כרוזה או ציור על הלוח. המכוון הנכון יוצג לחיילים בעזרת משענות כיוון.

הצגת מכוון הלילה

3 רובים מוצבים על משענות כיוון נמוכות, כשהריר הכונת האהורית מכוסה ע"י נייר או קרטון. רובה אחד מכוון נכון; רובה שני — ימינה ולמעלה; שלישי — שמאלה למטה.

המדריך יתן לחיילים להסתכל ברובים, וישאל כל אחד לאן הרובה מכוון. המדריך יוכיח את נכונות הכיוון הנכון ע"י הורדת הנייר ובחינת הכיוון דרך הכונות.

תרגיל 2: 5 כדורים במצב כריעה לטוח 30 מ' למטרה חשוכה.

מטוח לילה א'

לאחר זאת ילמד המדריך את כל החניכים לכוון לפי חוק מכוון הלילה, כשנייר מכסה את החריר.

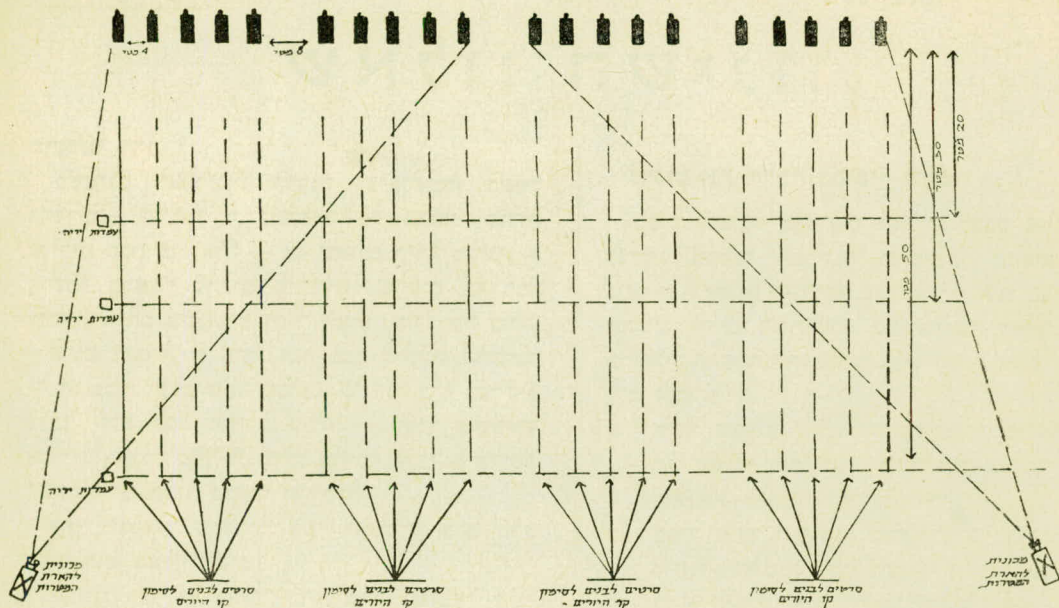
יש לתרגל את החניכים בעזרת משענת כיוון, ולאחר זאת ללא משענת כיוון, בשכיבה ובכריעה, כדי שיתרגלו לראות את הרובה במצב הנכון ביחס למטרה. כל התרגול הזה יעשה ביום, ורק לאחר זאת יש לתרגל בלילה — תחילה למרחק 20 מטר, ולבסוף עד למרחק 30 — 50 מטר.

יש לתרגל את החניכים בכיוון מהיר עד אשר יגיעו להישג של כיוון למטרה תוך 3 שניות. בדיקת הכיוון נעשית בעזרת הארת המטרות בעזרת פנסי מכוניות. לבסוף יש לתרגל את החניכים בכיוון למטרות דמות חשוכות, במצבי יריה שונים ללא משענות כיוון.

מטוח לילה א'

קבוצת החניכים למטוח יכולה להיות בגודל עד פלוגה. במקרה זה יש להכין 20 מטרות דמות מס' 2 בקבוצות של 5 מטרות — ברוח של 4 מ' בין מטרה למטרה, ו-8 מ' בין קבוצה לקבוצה. במטוח זה יירה כל חייל 15 כדורים, בהתאם לחלוקה הבאה:

תרגיל 1: 5 כדורים במצב שכיבה לטוח 20 מ', למטרה חשוכה.

מטוח לילה ב'

- לכוון לתחתית המטרה;
 - לא לכוון דרך החריץ, כיוון שדרך החריץ נראית נקודת-האור, בעוד אשר הכונת הקדמית אינה נראית. לפני הירי יש לתרגל את החיילים בעזרת משענות הכיוון, בכיוון לנקודת-אור בהגבלת זמן, ע"י הארת נקודת האור של המטרה כל פעם למשך 3 שניות. את הכיוון יש לבדוק בעזרת הארת המטרות על-ידי פנסי המכונות. רק לאחר תרגול מספיק, ולאחר שה-מדריך שוכנע שאכן יודעים החיילים לכוון, יותן להם לגשת לירי.
- במטוח זה יירו 15 כדורים בהתאם לחלוקה הבאה:
1. תרגיל 1. 5 כדורים במצב כריעה, בטוח 40 מ' למטרת מיון עם נקודת אור במרכזה, המסמלת רשף של רובה.
 2. תרגיל 2. 5 כדורים במצב כריעה, בטוח 40 מ' למטרה כנ"ל. במקרה זה תודלק הנורה 7 פעמים, כל פעם למשך 3 שניות, בהפסקות בנות 5 שניות בין הדלקה להדלקה.
 3. תרגיל 3. 5 כדורים במצב עמידה, בטוח 50 מ' למטרה כנ"ל. הנורה במטרה תודלק למשכי-זמן ובהפסקות כנ"ל.
- מנין הנקודות ביריות למטרת מיון במטוח לילה ב': כל פגיעה באישון ופנימי — 4 נקודות. כל פגיעה בתיכון וחיצון — 2 נקודות.

תרגיל 3: 5 כדורים במצב כריעה לטוח 50 מ', למטרה מוארת.

בתרגיל 3 יוארו המטרות ע"י פנסי מכונות 7 פעמים למשך 3 שניות כל פעם, ובהפסקות של 5 שניות בין הארה להארה. הארת המטרות ע"י פנסי המכונות מדגימה תאורת-קרב (אש כלי-נשק, והת-פוצצות רימונים ופגזים למיניהם) המופיעה למספר שניות וניתנת לניצול כדי לזהות מטרות, ולכוון אליהן. כליל ירה לא תוארנה המטרות, והירי יבוצע במצב עמידה, ממרחק 50 מטר; לכל יריה תינתן פקודת אש ופקודת חדל לאחר 3 שניות. אחרי כל תרגיל יש לזכור לבדוק את המטרות, ולרשום תוצאות. כל פגיעה במטרת דמות מזכה את היורה ב-4 נקודות, מנין הנקודות המכסימלי (מנ"מ) לכל 3 התרגילים — 60 נקודות.

מטוח לילה ב'

מטוח זה יבוצע אחרי מטוח א' אך לא באותו לילה עצמו. במטוח זה ילמדו החיילים לפגוע במטרות מיון מוארות בנקודת-אור לשניות מספר, בטוח עד 50 מטר. נקודות-האור מייצגות רשף של נשק קל (כגון עמדת מקל"פ, רובאי יורה מן המותן בתנועה וכד'). שיטת הכיוון אינה שונה מזו שהוסברה לעיל לגבי מטרות חשוכות, אבל כאן יש לזכור במיוחד —

שאלון השינון

חיפוש דרך

בשנתים האחרונות הושגה יציבות-מה בשטח ההדרכה; יציבות זו נתבססה על מספר יסודות וכללים קבועים, ואלה — אף שאינם תורה מסיני — נרשמו בראשי פרקים בחוברת „פרקים בהדרכה צבאית“, והם משמשים יסוד לשיטת ההדרכה כולה. אולם חוברת זו אינה דנה בכל סוגיות ההדרכה — הן כבר מעצם שמה מסתבר כי דנה היא בפרקים בלבד, ולא בכל התורה כולה — ובכך משאירה אחריה החוברת פתח לשינויים בהיקף ארצי או מקומי, המתחוללים תדיר בשטח ההדרכה.

אחד מאמצעי ההדרכה אשר השימוש בהם טרם גובש הוא שאלון השינון.

שאלון השינון מהוה, בדרך-כלל, אמצעי בידי המדריך לבקר אם אמנם קראו חניכיו בחומר שנצטוו לקרוא בו בזמנם החפשי.

השינויים התכופים הנעשים בסוג השאלון ובשיטת השימוש בו — ספק אם קידמו וגיבשו את דרכי השימוש בשאלון זה.

מקומו של שאלון השינון בהדרכה

בקורסים ובהשתלמויות למפקדים מרבים להשתמש בדרך הדרכה הנקראת „קריאה-עצמית“ — וככל שרמת הקורס גבוהה יותר, כן ירבו, בדרך-כלל, להשתמש בדרך הדרכה זו. הקריאה-העצמית נועדה לעדכן את ידיעותיו של החניך, לרענן זכרונו, להקנות לו ידיעות נוספות בנושא הנלמד.

בעקבות הקריאה-העצמית יבוא לרוב הדיון. הדיון — המנהל על-ידי המדריך על-פי בעיות מוכנות מראש במגמה של למידת נושא מסוים — עיקרו החלפת דעות בעל-פה בין החניכים לבין עצמם ובינם לבין המדריך. הדיון מתנהל, אפוא, כאשר יש לחני-כים בסיס של ידיעות — ולעתים גם נסיון-אישי — בנושא הנדון, ובאמצעותו הם מעמיקים מחשבה בנושא, תוך כדי הצגת דעותיהם ונסיונם האישי ובכך הם מבססים ומלטשים את ידיעותיהם.

כאשר חסרות לחניכים הידיעות הדרושות, ואין הם מוכנים לדיון לפי הבעיות שהוצגו להם מראש, הרי קרוב לודאי שהדיון לא ישיג את תכליתו, ובמקרים קיצוניים אף עלול הוא להשיג את היפוכה של מטרתו.

נדגים את הדבר בסיפור מעשה :

מפקד חטיבת מילואים החליט לבסס את ידיעת מפקדי הפלוגות בחטיבתו בנושא „הסיוע בצורות הלחימה השונות“. לשם כך החליט לקיים השתלמות בת שלושה ימים. בתכנית ההשתלמות נקבעו, בין היתר, הדברים הבאים :

א. משך השבוע שלפני ההשתלמות יקראו כל מפקדי הפלוגות, איש-איש בביתו, בחוברת „תכנית האש בגדוד“ ;

ב. בעוד מועד תשלחנה למשתלמים החוברות המתאימות, ולהן מצורף שאלון-דיון בן 5 שאלות, אשר עליהן יתנהל הדיון; ג. הובהר למשתלמים כי הדיון יתקיים ביום הראשון של ההשתלמות.

מרבית המ"פים, בשל טרדות יום יום, ומשום שסבורים היו כי הם בקיאים פחות-או-יותר בנושא — לא קראו כלל בחוברת. אחרים דפדפו בחוברת, אולם לא קראוה בעיון.

כשנפתחה ההשתלמות וקיים הדיון נתברר כי אין הוא עומד על רמה נאותה: הדיון סטה מפעם לפעם ממסלולו והמדריך נאלץ להתערב במהלכו יותר מהרצוי. מטרת הדיון לא הושגה בשלמותה.

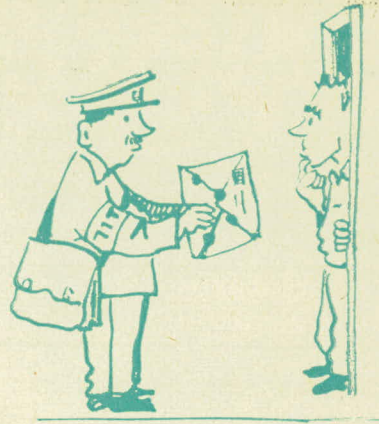
המח"ט, בידעו שאת תכלית התטל"גים אשר הוא תיכנן אין סיכוי להשיג ללא העמקת ידיעותיהם הבסיסיות של החניכים, נאלץ לשנות את תכנית ההשתלמות: לותר על כמה נושאים שתוכננו מלכתחילה, ולהקצות למשתלמים זמן לעיון בחומר הנחוק.

עד כאן סיפור-המעשה. המסקנה: יש הכרח למצוא דרך אשר בה ייאלצו החניכים לקרוא בחומר בזמנם החפשי, כשכל אחד מהם מתעמק באותם סעיפים שאינם מוכרים לו, ו"עובר" בשטף בקראו אותם סעיפים מן הנושא בהם הוא בקיא.

הדרך המקובלת בכל הצבאות לאילוף החניכים לקריאה בחומר שניתן להם הוא השימוש בשאלון-

ואלה הן התכונות העיקריות המציינות, לדעתו
שאלון-שינון טוב :

- הוא מאפשר לבחון את ידיעותיו המדויקות של החניך (ולא את כושר-הביטוי שלו).
- הוא מכיל מכסימום של שאלות, ומילוי גוזל מינימום של זמן; הזמן הקצר נועד למנוע יצירת אוירה דחוסה של בחינה, ואילו רוב השאלות בא כדי להקיף את הנושא.
- הוא נותן פרס למצטיינים — בצורת ציון טוב בידיעת החומר; בכך מדרבן הוא את החניכים לקריאת החומר, והם מגלים יותר ערות וענין במילוי השאלון.

הסוגים המקובלים של שאלוני-שינון

- מצויים שלושה סוגים עיקריים של שאלוני-שינון:
- א. בוחן בכתב או בע"פ הבוחן נערך בזמן שנקבע מראש, על חומר מוגדר-מראש. אם הבוחן נערך בכתב, מציגים המדריך ירכים לחניכים את השאלות בתחילתו; בבוחן הנערך בעל-פה מציג המדריך שאלה חדשה רק אחר שנת-קבלה תשובה מספקת לשאלה הקודמת.
 - ב. דיוק תשובותיו של הנבחן מותנה בידיעותיו ובכושרו לנסח תשובות.
 - ג. סוג זה של שאלות-שינון יוצר מתיחות ועצבנות בקרב החניכים, וגוזל זמן רב מן הנבחן והבוחן כאחד.

השינון. לו היה על המשתלמים בסיפור-המעשה דלעיל למלא שאלון זה לפני קיום הדיון, ולשלחו אל המח"ט — ניתן היה לודא מראש את תכליתו של הדיון.

מהו שאלון-השינון?

שאלון-השינון הנו בוחן, או עבודה בכתב, אשר מטרתו לאפשר למדריך לעמוד על ידיעותיו התיאוריות של החניך בחומר שנמסר לו לקריאה עצמית. שאלון-השינון אינו בוחן את תבונתו של החניך, ואת מידת התושיה בה מיישם הוא את ידיעותיו; דברים אלה ייבחנו בתרגילים מעשיים.

כשידיעתו מועטה. ככל שהשאלה כללית יותר, או מופשטת, כן מתפשט החניך במתן תשובותיו ומקדיש יותר זמן לניסוח.

חניך החרוץ פחות מהראשון — שגם הוא עייף ודחוק בזמן — משיב על השאלות כמיטב ידיעותיו הבלתי-מושלמות והלא-מעודכנות. מבלי לקרוא כלל בחומר. על אי-ידיעה מחפה הוא בניסוח מעורפל. יתר-על-כן: על השאלות שעליהן אינו יודע להשיב הוא מבקש תשובה מחבריו, בשעת הארוחה או בהפסקה שבין שני שיעורים. אף שתשובותיו לשאלות אלה עשויות להיות נכונות, אין הן תורמות מאומה לביסוס ידיעותיו.

לגרועים שבחניכים משאירה שיטת שאלון זו פתח להעתיק את התשובות מחבריהם. אמנם, מעטים יתפרצו לפתח זה — אולם הפתח קיים.

הבה ונראה כיצד קוראים החניכים בזמנם החפשי, ומה התפקיד שממלא שאלון-השינון מן הסוג הנדון:

בתנאים של קורס חניכים נתבעים למאמץ רצוף, והם עמוסים עבודה; הם משתדלים להשאיר זמן מספיק למנוחה ולשינה (אולי זהו זמן מבוזבז, אבל עובדה היא עובדה).

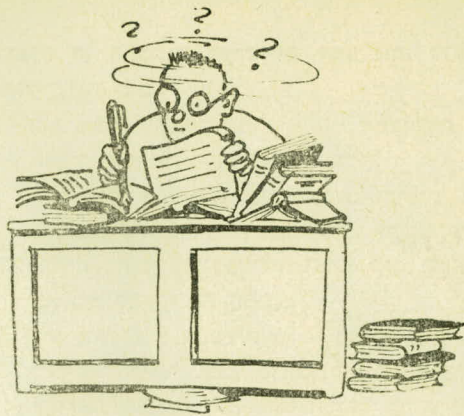
חניך חרוץ משתדל להשיב על כל השאלות בהתאם לכתוב בחומר שעליו לקרוא. הוא קורא שאלה ראשונה, מעיין ברפרוף בפסקה או בקטע הראשון המזדמנים לו בנושא השאלה — ומשיב. הוא עובר לשאלה שניה ומשיב עליה באופן זה עצמו — וכך לכל השאלות שבשאלון. על טטחיות הקריאה מחפה הוא במאמץ שהוא משקיעו בניסוח התשובה. חניך פיקח יכול, לעתים, להשיב תשובה טובה

שינון מסוג שתואר כאן; ואפקט זה יוצא, איפוא, מקופח.

ולבסוף ואולי זה העיקר, אין החניך קורא ומתעמק בשאלות שבשאלון-הדיון ואין הוא מתכוון לקראתו. החניך מרכז את מאמציו במתן תשובות לשאלון-השינון, כי תשובותיו אלה יבדקו על-ידי המדריך בעוד שבדיון מקוה הוא „להסדר” איך שהוא.

ג. בוחן-פתע

הסוג השלישי של שאלון-שינון הוא בוחן-הפתע. החניכים מקבלים חומר מסוים לקריאה ושאלון-

הבה נתאר את הדבר בסיפור-מעשה

קצר :

ביום א' קיבלו החניכים בהשתלמות-קצינים הוראה לקרוא בזמנם החפשי בתקציר „שיתוף פעולה חי"ר-חש"ן”, לקראת דיון אשר יתקיים כעבור שבועים ויותר. הוטל עליהם לסיים את קריאת החומר במשך שבוע אחד דהיינו ליום א' הבא.

ביום ג', חמישה ימים לפני מועד הדיון, בשעה 0900, צריכה היתה להתקיים הרצאה לפני ההרצאה אמר המדריך: „את עשר הדקות הראשונות נקדיש למילוי שאלון-שינון בנושא שיתוף פעולה חי"ר-חש"ן. יהיה עליכם להשיב משך 8 דקות על 30 שאלות.”

עשר דקות לאחר תחילת השיעור אסף המדריך את שאלוני-השינון שמולאו על-ידי התניכים ואמר: „את הציונים נודיעכם לאחר הדיון ביום א', ועתה נתחיל בשיעור...”

בגוף שאלון בוחן-הפתע הנ"ל היו לכל שאר-לה 4 תשובות, מהן אחת בלבד נכונה. על החניך מוטל היה רק לסמן את התשובה הנכונה. הוא לא ביזבז אף דקה על ניסוח; הוא לא יכול היה להתחמק ע"י ניסוח מעורפל ממתן תשובה מדויקת. הוטל עליו להשיב משך 8 דקות על 30 שאלות. בכל שיטה אחרת היה נזקק לשעתיים לפחות לביצוע מלאכה זו. בשעת הקריאה בתקציר היו, בודאי, מונחות לפניו שאלות הדיון, מתוך שאיפתו לקבל ציון טוב הוא עיין בהן, כי הניח בצדק שאם ידע להשיב על השאלות המיועדות לדיון — ודאי שידע להשיב גם על השאלות שיוצגו בפניו בשאלון-השינון.

מאחר ואין מהלכים לסוג זה — לא ניחס אליו בהמשך הרשימה.

ב. שאלון-שינון שעליו משיבים החניכים בזמנם החפשי

החניך מקבל שאלון ובו רשימת שאלות המתייחסות לחומר שהוטל עליו לקרוא. החניך משיב על השאלות בזמנו החפשי, כשהוא מסתייע בחומר שעליו לקרוא; את התשובות עליו להגיש למדריך במועד שנקבע מראש. על אותו חומר מקבל החניך, על-פי-רוב, גם שאלון-דיון, אשר בו מוצגות הבעיות לדיון שייערך בעקבות הקריאה-העצמית. אך בעוד שב-שאלון-השינון מנוסחות השאלות בפשטות, וניתן למצוא להן תשובה ישירה בחומר שנמסר לקריאה — השאלה המוצגת בשאלון-הדיון היא מורכבת, וכדי להשיב עליה צריך החניך להעמיק בנושא תוך שימוש מושכל ונבון בידעיותו ובנסיגונו.

הנסיגון מראה כי שאלון מסוג זה, על אף היתרונות התיאורטיים שלו, אינו „מאלץ” את החניכים לקרוא באופן יסודי בחומר הנלמד.

לשאלון-שינון מסוג זה מספר חסרונות:

אין המדריך יכול להציג שאלות במספר רב, שיקיפו את החומר הנלמד כולו; דבר זה יגזול מן החניכים זמן רב מדי לניסוח התשובות; ורב ממנו הזמן לבדיקתן. בלא-הכח, בבדיקת התשובות לשאלון-שינון כזה על-ידי המדריך מצריכה עבודה רבה וקשה, בגלל הניסוח השונה של התשובה אצל כל אחד מן החניכים, והצורך לנתח ולהעריך כל תשובה ותשובה.

מנינו לעיל את התכונות המאפיינות שאלון-שינון טוב וציינו כי מתן ציון הנו גורם מדרבן ללימוד — אולם ברור כי אין לתת ציון לתשובות על שאלון-

- שיתת השימוש בהם:
- א. כל שאלון בפני-עצמו צריך להיות הומוגני, הן מבחינת סגנון וניסוח והן מבחינת מבנה הבוחן.
 - ב. השאלות והתשובות צריכות להיות מנוסחות בצורה הקצרה והברורה ביותר. יש לבחון ולבדוק זאת כמה פעמים לפני הגשת השאלון לחניכים.
 - ג. לכל שאלה תהיה תשובה נכונה אחת בלבד. אם השאלון בנוי משאלות שיש לענות עליהן כן או לא, ינסחו השאלות באופן שתתבקש תשובה כזו.
 - ה. צריך שהציון ב"ידיעת החומר" יתבסס בעיקר על תוצאות שאלוני-השינון.
 - ו. לעולם לא יעלה משך הבוחן על 10 דקות.
 - ז. הבוחן "יונחת" תמיד בזמן בלתי-צפוי — לפני שיעור או בסופו, בראשית יום-אימונים או באחריתו.
- דיון בלבד. עליהם לקרוא בחומר, ולהתכונן לדיון. החל מתאריך נקוב אשר חל לפני מועד הדיון, צפויים החניכים לבוחן-בוק — אולם יום הבוחן והשאלות שישאלו אינם ידועים להם.
- בשיטה זו נתמזגו, לדעתי, רוב התכונות החיוביות שהזכרנו בשתי השיטות הקודמות ויש בה כדי "לאלק" את החניכים — בצורה העדינה ביותר — לקרוא בחומר הנלמד. כחלק משיטת בוחן-הפתע יש לראות את מתן הציון ב"ידיעת החומר" בעיקר לפי תוצאות מילוי השאלונים, כי בכך ירים הבוחן את תורמתו להגברת התעניינותם ורצונם של החניכים ללמוד.
- * * *
- לא כל הנסיונות שנעשו בצה"ל בשימוש בשאלוני בוחן-הפתע הצליחו. אין, לדעתי, לחפש את האשמה בסוג השאלונים, אלא ברמתם הירודה ובשיטת השימוש הבלתי-נכונה בהם.
- להלן מספר הצעות לשיטת הכנת השאלונים ול-

הקורא!

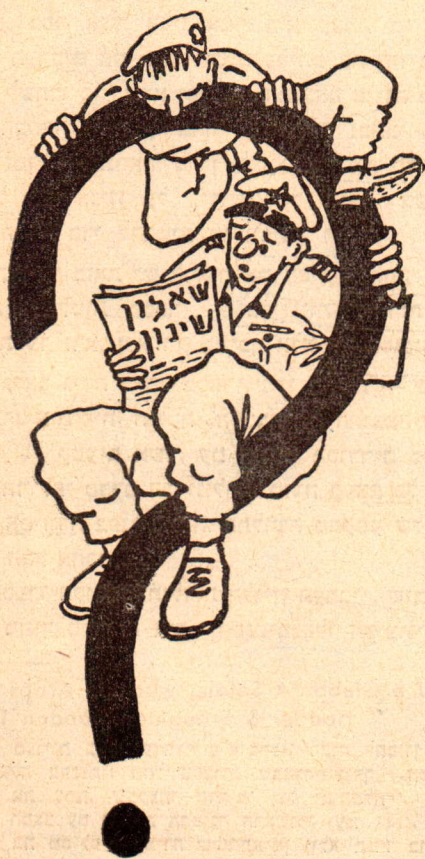
הרשימה "שאלון-השינון" חזרה והציגה בפניך את שאלון-השינון (אשר ודאי הכרת בקורסים וב-השתלמויות, את הבעיות הכרוכות בשימוש בו) — ואת דעתו של כותב הרשימה.

ומה דעתך אתה?

מיצד, לדעתך, ניתן לודא לימוד חומר בקריאה עצמית?

המערכת מציגה בעיה זו כנושא לתחרות רשימות מס' 1 (1958)

תנאי התחרות — ראה עמ' 88.

מעבר לתגל

„חייל עם ערבים“

מאת רביסרן זאב לוינסקי

הכותב. מוצאת בו את ביטויה אהבתו העזה והחדר צדדית לערבים, כפי שהכירם בעבה"י של שנות השלושים — ול"לגיון הערבי", בן-טיפוחיו, אהבה זו — היא שהביאתה לידי הנסיון הטרגי להתעלם מכל ההתעוררות הלאומנית והאנטי-מערבית של הערבים הבולטת במיוחד בעשור-השנים האחרון. אין ספק כי גלאב צדק בנתחו את גורמיה של תמורה (או "מהפכה") זו, ועל כך עוד ידובר להלן; אולם אין הוא רוצה להודות כי היא פגעה גם בשורות ה"לגיון" — כפי שמעיד על הדבר פיטר יאנג, למשל, בספרו "יחידה בדוית" (*). ה"לגיון הערבי" — כפי שמתארו גלאב — לא זו בלבד שהינו מן הצבאות המשובחים שבעולם, אלא אנשיו טהורים ונאמנים כאותם „מלאכי-השרת"! (ואין זו פליטת עט של מחבר הספר: מוטיב זה חוזר-ונשנה שלוש פעמים — ואף ההשראה לשמו של אחד הפרקים שבספר שאובה מהגדרה זו).

בתוכנו, מתחלק הספר ל-4 נושאים עיקריים:

1. מלחמת א"י ב-1948, וחלקו של ה"לגיון-הערבי" בה.
2. בעית א"י, סוגית הפליטים ותוקפנותה של ישראל.
3. פיתוח ה"לגיון-הערבי" בשנים שאחר המלחמה, והתכנון ההגנתי נגד ישראל.
4. המהפכה הלאומנית — והגורמים לגירושו של גלאב.

בסקרו את השתלשלות המאורעות במלחמת א"י ב-1948 מדגיש גלאב כי מגמת ירדן היתה אך ורק לתפוס אותם שטחים שניתנו לערבים לפי החלטת האו"ם (פרט לרצועת עזה). לדבריו, לא היו לו כל כוונות תוקפניות, ואף לא יכלו להיות לו כאלה כשרשותו 4 גדודי-רגלים וכמה פלוגות משמר בלבד.

* ראה סקירתו של נ. ריגואן „ספרות בריטית על הלגיון הערבי" — מה גלמד ממנה? „מערכות" חוב ק"י, עמ' 40 — המער.

זהו, איפוא, הספר (*). שבא לסכם את פועלו של גלאב, ספר אשר עליו אמר הוא עצמו, כי אילו ידעו הערבים את אשר ייכתב עליהם בו, היו מבקשים לשחדו כדי שלא יפרסמו. התוצאה איננה מקיימת הבטחה זו. אכן, ברור כי הספר נכתב „תחת לחץ זמן" — כנראה, מתוך רצון לנצל את תרעומת הקהל בבריטניה על גירושו של גלאב, בעודנה רעננה — כדי להבטיח לו תפוצה רחבה.

ייתכן כי בזאת יש לראות את הסיבה לאחת התופעות הבולטות בספר — כפילויות, וחזרות על טענות עד זרא, ולא רק בתוכו, אלא אף בסגנון (**).

גלאב ניסה לאחד בספרו שתי מגמות — מגמה אבטו-ביאוגרפית, ומגמה „הסברתית". התוצאה היא: אוסף של קטעים אשר, עם היותם מסודרים פחות-אוריותר לפי סדרם הכרונולוגי, מהוו בעצם כל אחד מהם אפיזודה בפני עצמה, התלושה מהקטע שלפניה ומוזה הבא אחריה.

כבספרו הקודם, „תולדות הלגיון הערבי", שוב מזדקר מתוך ספר זה אופיו הסנטימנטלי הקיצוני של

Sir J. B. Glubb, „A Soldier with the Arabs", (**) Hodder & Stoughton, London 1957

מצייות בספר עדויות-שלא-מרצון רבות לחפזון ורישול אלה בהכנתו: החל בדברים שבהגהת-עורך („הסורים כבשו את צמח, שבקצהו הדרומי של ים-המלח"), וכלה במפת המצב עם ראשית ההפיגה הראשונה (עמ' 144), אשר הקוים בה מסלפים במידה שלא-תאומן (ולא תמיד בהתאם למגמותיו של הספר). — המער.

אם כי ישנה מידה של צדק בהערכותיו של גלאב ליחסי הכוחות, הרי אין להתעלם מן העובדה כי גלאב מנסה לחפות בכך על חוסר-העוזה מצידו. גלאב לא היה מוכן לסכן את ה"לגיון" היקר שלו בהתקפה אשר תעלה לו באבידות (שלא היו מצויים מילואים לכיסוין), ואשר תוצאותיה מוטלות בספק; וכמעט ואין הוא מבליט את מיעוט המאמץ האזרחי הערבי, לעומת גיוס כל הכוחות, אשר בוצע בצד הישראלי.

הנושא השני שבספר אינו אלא חזרה על אותן טענות נשנות-וחוזרות כי ישראל היא שגרמה ליצירת בעיית הפליטים — ועל-כן היא האשמה גם בהסתננות שנבעה ממנה. גלאב שולל את מדיניות-התגמול, כמולידה שוב שואה ונקם, וכ-גורם להחמרת המצב בגבולות ולהריסת סי-כויי השלום. מאידך גיסא, אין גלאב פוטר גם את המדינאים ה-ערביים מציון כשלו-נותיהם וטיפשותם ב-כל הנוגע לדרכי-פת-רון בעיית א"י, והוא טובע אמרת-כנף בס-כמו: המדינאים הע-רביים מגיעים לכהו-נתם בכוח תעודות-השכלה ולא דוקא ב-זכותה של תבונה. בי-קורתו מופנית גם כל-

פי מדינאי בריטניה וארה"ב, אשר סיבכו את הבעיה בקוצר-הראיה האופייני להם.

אם עד כאן נמצא גלאב מפרט בגלוי את דעותיו ומניעיו, אין הדבר כך לגבי אותו חלק בספרו המטפל בארגונו וטיפוחו של הצבא הירדני. לפרק זה מוק-דשים 5 עמודים בלבד, אשר בהם מצליח גלאב לא לומר בעצם דבר, הנימה היא כה כללית, עד שהרצאת-הדברים הופכת בנאלית: על הצבא היה להתרחב, ולשם הרחבתו היה צורך בגיוס, בהקמת שירותים, באימונים — וגו', ייתכן שפרק זה נכתב כך כתוצאה מ"שיקולי-בטחון"; וייתכן — כתוצאה ממיעוט הכשרתו הצבאית, אשר בגללה לא יכול

ללא תחמושת מספקת, ללא מילואים, ללא חילות-שירותים — ובהעדר כל שיתוף-פעולה בין-ערבי. לתכנית זו, של תפיסת שטחי א"י הערביים, נתקבל אישור מאת מיניסטר-החוץ הבריטי דאו, ארנסט בוין. היוצא-מן-הכלל היחידי בתכנית, "דפנסיבית" זו — אם לא נביא בחשבון את סיועה הפעיל של מלכות עבר-הירדן וצבאה לנסיון הפלישה של כוחות עי-ראקיים — היתה ההתקפה על גוש עציון, שנערכה ע"י שתי פלוגות של ה"לגיון" (ומחלקת הסיור של הגדוד הראשון — המער). בסיוע מחלקת מרגמות 3 אינטש, והכוחות המקומיים של כפריי הר-חברון. גלאב מתרץ התקפה זו בצורך להבטיח מעבר שיירת

אספקה וציוד מאיזור תעלת-סואץ מפני ה-תוקפנות של ישובי ה"גוש".

בהמשך תיאירו על מהלך המלחמה מנסה גלאב להציג את י-ש-ראל כתוקפנית, אשר הפרה ללא-הפסק את צוי הפסקת-האש, ב-יחוד בירושלים. המ-תקפה הישראלית ב-ירושלים, שנערכה עם הפינוי הבריטי, היא שאילצה, לדבריו, את ה"לגיון" להתערב — בניגוד לרצונו ולאפ-שרויותיו — כדי לה-ציל את הערבים שב-ירושלים מכליה.

בהעלותו על נס את הישגו של ה"לגיון-הערבי" בכך שעלה בידו להגן על מה שהפך אח"כ ל"גדה המערבית" של מלכות-ירדן המורחבת, מרבה גלאב בהגזמות בתארו את עדיפותה של ישראל — בכוח-אדם, בנשק, בציוד ובארגון — על כל צבאות ערב גם יחד. יחד עם זאת מקדיש גלאב מאמץ ניכר להצדקת הפקרתן של לוד ורמלה ע"י כוחות ה"לגיון" ביולי 1948. נימת כתיבתו, בסכמו פרשה זו, היא: כמה טרגי הוא הדבר כי במקום לתת ל"לגיון" את התהילה המגיעה לו, הוצב ה"לגיון" כחיל בוגדני כביכול — בעת שאלה שברחו מהמערכה הצליחו להתבלט כמצילי הלאומנות הערבית!

היה גלאב למלא תפקיד מכון וקובע ברבים משטחים אלה. שכן למעשה מילא גלאב בתהליך הרחבת ה"לג-יון" תפקיד של "קציין-הסברה" בעיקר.

מעניין יותר הקטע על תכנון מערך-ההגנה הירי-דני. גלאב סוקר כאן את איזורי-המתקפה האפשריים של ישראל — ירושלים, בקעת-הירדן ורמת-אירבד — ומסביר את תכנית ההגנה, המושתתת על היאחד-זות בשטח החיוני — "גב-ההר" — על עתודה ניידת בשביל בקעת-הירדן, ועל השארת הגנת הקור-הקדמי בידי ה"משמר הלאומי". גלאב עשה מאמצים רבים להסביר את תכניתו לממשלה הירדנית, אולם זו השתמטה מדיון מפורש בכך — כנראה, מתוך רצון שלא להזדהות עמה. אחרי שידולים רבים, הציג לבסוף גלאב את התכנית בפני המלך — וזה "קטל" אותה בפומבי, בדרכו כי ה"לגיון" יגן על קו שבי-תת-הנשק. גלאב טוען כי אחר סיוור של שלושה ימים בגדה המערבית הצליח לשכנע את המלך — יאנג בספרו, קובע את ההיפך.

בטפלו בסוגיה האחרונה (מן הארבע שמנינו לעיל), זו של ההתעוררות הלאומנית, הפרו-מצרית-סורית, בירדן, קובע גלאב אל-נכון את העובדה כי התעמולה המצרית הצליחה לחדור לדעת הקהל בירדן, ולהכות שורשים בה. הוא מדגיש כי ה"מערב"

לא עשה כל מאמצים לארגן תעמולת-נגד — דבר שממילא הבטיח-מראש את הצלחתה של התעמולה המצרית. בטפלו בנושא זה מתבלטת במיוחד תכונה שהנה אופיינית לכותב הספר בדרך-כלל: במידה שעלינו להניח כי גלאב הנו גלוי-לב בתיאוריו — מסתבר שהוא היה עיוור לחלוטין (וכנראה — מר-ציון) לשינויים המתחוללים סביבו. גלאב, כרבים מסוגו, לא היה מסוגל — ואף לא רצה — להכיר במצב כהויתו. אף שידע באופן כללי על החדירה המצרית, לא היה לו כל מושג על עומק החדירה, והיקפה. ונראה, שכך היה הדבר גם לגבי המצב בגבולות עם ישראל: גלאב האמין אמונה-שלמה בדיווחי יחידותיו; ומכאן — גם בתוקפנותה של ישראל. הרושם המתקבל מקריאת הספר הנו, כי גלאב כותב מתוך שכנוע אישי — ואינו תופס כלל עד כמה הוליכוהו שולל.

עם זאת מודה גלאב כי במשימת-חיוו נכשל כשלון חרוץ. הוא עומד מול כשלון זה כשדמעות בעיניו, ממאן להבין את טיפשותם הניהיליסטית של אלה שהביאוהו לכך. ניתן לומר כי גלאב מופיע לפני הקורא כאותו אברך המחזר ארוכות אחרי אהובת-לבו — אולם תחילה משתבש השידוך בגלל עזרתם של אנגלים מסוימים לישוב היהודי, ולבסוף — נחטפת אהובתו לפתע ע"י המצרים.

משחקי נשק במזרח-התיכון

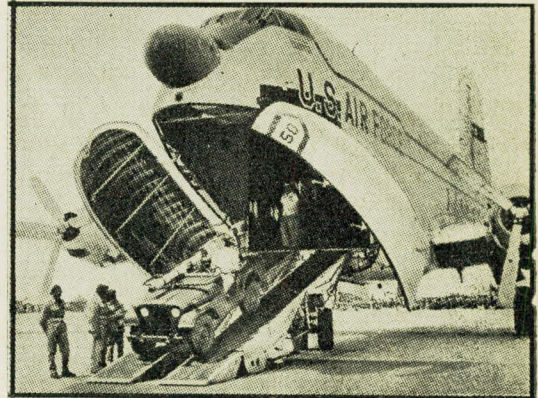
מגדולי הצרכנים של הנשק המשוגר מגוש עולמי מסוים, לערוך "טיולי-שריון" בסוריה. אכן, טנקים, ג'יפים נושאי קנים ללא-רתע וכיוצא באלה — צעצועים מסוכנים הם בארצות הערביות.

שני הגושים מוסיפים להזרים, באניות ואף במטו-סים, שפע של כלי-נשק למדינות ערב — כל אחד ל"ערבים שלו". אולם בזאת לא תמו, כנראה, נדודי כלי-הנשק: לאחרונה החלה גם מצרים, שהיא אחד

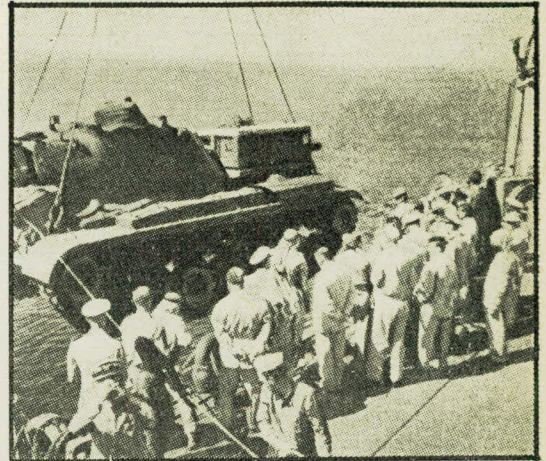

הרמטכ"ל הירדני, חאפז מג'לי, ולידו הנספח הצבאי של ארה"ב בירדן, מקבלים פני המשלוח המוטס.

משלוח-נשק ראשון מוטס לירדן — ג'יפ נושא תותח ללא-רתע בן 106 מ"מ נפרק ממוטס "גלובמסטר" בשדה התעופה ליד עמאן.

יוסף סטלין ווו, טנק מתוצרת סוביאטית, עורך מסע בחוצות אלכסנדריה בדרכו לאניה אשר בה ישלח לנמל למקיה, שבסוריה.

טנק "פוטון" (כנואה M-47) מתוצרת ארה"ב נפרק בנמל עקבה.

על טקטיקה זעירה

בהתמודדות בין כוח צבאי אחד למשנהו שואף כל צד להכריע את יריבו ב.מ.ן ובמאמץ מינימאליים. להשגת ההכרעה משתמש כל צד בדרכים המתאימים לאמצעים ולזמן שבידיו.

כיצד מתבטא הדבר בהתמודדות בין מרחב מוגן, מצד אחד — לבין תוקף השואף לפרוץ את המרחב כדי לפתח קרבות ניידים, מצד שני? בהתמודדות זו — כמו בכל התמודדות יש ערך מכריע לאפקט האש. אולם במקרה שלפנינו מוטל על התוקף להשיג עליונות של עצמת-אש כשירת תמרון על-פני עצמת אש המגן. מן הראוי להזכיר מספר „נקודות-להדגשה“ לגבי מאבק מסוג זה.

יתרונה של עצמת-האש כשירת התמרון על-פני עצמת-האש הנייחת הוא באפשרות לריכוז מהיר של האש, ולשינוי מהיר של המשימה; כלומר, עצמת-אש מתמרנת, ואילו לעצמת האש הנייחת יש מגבלות בשטח התמרון. יתרונה של עצמת-האש הנייחת על-פני עצמת-האש כשירת התמרון הוא בעמדה המוגנת, שמתוכה מופעל כלי-הנשק ובטייזח המוקדם — כדי לבטל יתרון זה שומה על עצמת-האש כשירת התמרון לשמור על ניידותה ולהשתמש באשה להריסת מוצבי-תצפית ועמדות של נשק-מסייע.

המגן, לעומת זאת, שואף לבלום את ניידותה של עצמת-האש כשירת התמרון, ולצורך זה הוא מתבסס על מכשולים טבעיים ומשפרם, וכן מציב הוא מכשול לים מלאכותיים. כל מכשול כזה מעמיד את התוקף — השואף לקיים את ניידותו — לפני הצורך לבצע פירצה, להרחיב אותה, לסמן ולהקים ראש-גשר — כדי לקיים תנועה-לפנים של עצמת-אש בעלת כושר-ניידות. היות וכל מכשול שעליו יתבסס האויב, יכוסה על-ידו באש — מלווה חלק זה של המבצע התמודדות בין עצמת-אש של התוקף לבין זו של המתגונן. מכאן ברור ההכרח להשגת עליונות בקרב-האש כדי לאפשר בכלל תנועה של כוח. עליונות כזו תושג ע"י מהירות תנועה וכוננות-ירי-מידי-מרוכז — בשילוב עם שיטות לחימה אשר תאפשרנה לפתח את המהירות, וכל זאת כדי לקצר ככל האפשר את שלב הפריצה. הגדרות, חגורות-המיקוש ומכשולים אחרים נועדו

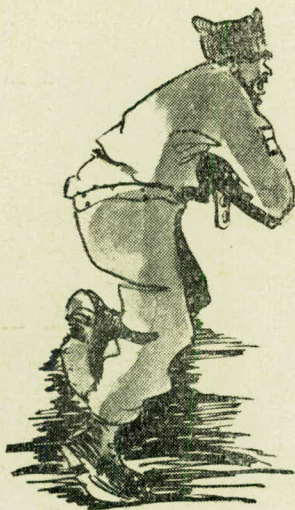
להשהות את התוקף כשהוא חשוף לאש המונחתה עליו מן המוצב. המתגונן שואף להגדיל את משך הזמן הזה ככל האפשר, והוא עושה זאת ע"י הכנת עמדות-בטון, ועמדות עם חיפוי-ראש, אשר לא ינוט-רלו על-ידי האש הארטילרית. ואילו התוקף שואף לקצר את שלב הפריצה ככל האפשר, והוא עושה זאת ע"י הכנת תכנית מדוקדקת, והפעלת כוח בעצ-מה כזו שיוכל לתפוש את היעדים על אף התנגדות האויב. הוה-אומר, שהתכנית, והפיקוד על הביצוע, צריכים לעסוק בריכוז כוח, בניצול המרחב והזמן, בצפית הנילד — ובשיטת לחימה מתאימה.

כי ביצוע התקפת פריצה אינו רק ענין של עיתוי, של קביעת הזמן המתאים ביותר להנחתת ההתקפה בטרם יפוג אפקט ההפגזה, כדי להקטין למינימום את משך-הזמן בו יהיו הכוחות הפורצים חשופים לאש המגן. ביצוע מוצלח של התקפה כזו מותנה בראש וראשונה בשיטת ההתקפה, אשר תבטיח הפתעה שמשכה יאריך את אפקט ההלם המושג על-ידי הארטילריה, ויקצר עוד יותר את משך-הזמן הקריטי בו חשופים גייסותינו לאש המגן.

שתי סכנות אורבות להפתעה אשר מכינים התוקף פים למגן: א. שהאש הארטילרית תתריע על ההתקפה המתקרבת, ושלא יהיה בה כדי לשתק את האויב ולמנוע ממנו להתכונן לקראתה. ב. שההתקפה תבוא מאחד הכיוונים אשר מהם מצפה המגן להתקפה. שתי סכנות אלה מחייבות הפעלת אש ארטילרית בכמות שיש בה כדי לשתק את האויב, וביצוע התקפה מכיוונים שונים, שתאפשר ניצול האש המסיעת להגדלת המבוכה.

התקפה בשיטת הסתננות, כפי שתוארה לעיל, אינה בת-ביצוע אלא על-ידי רמת פטרול טובה, אשר תגלה את נקודות-התורפה שדרכן אפשר לחזור, וכי-שר לפעולה שקטה, אשר יאפשר לא להתגלות בעת החדירה.

רמת-אימון בטקטיקה זעירה אי-אפשר לנתק מרמה גבוהה של פיקוד צוער — ואכן, שני אלה, הם המפתח להצלחת שיטה זאת של ההתמודדות. „לוחם“

אפקט זה יושג בהצלחה מכסימלית על-ידי טקטיקה של חדירה לטווח-קצר באגפי המוצב ובעורפו, והתקפת האויב מכיוונים שונים, בתיאום עם המאמץ העיקרי.

התקפה על-ידי הסתננות אפשר לבצע בכמה דרכים: באורה רגיל מסתננים הכוחות התוקפים דרך מקום חלש במערך ההגנה. הכוחות המסתננים מתרכזים בנקודת מפגש באגף האויב או בעורפו, ומנצחים את התקפתם בתיאום עם הארטילריה — ועל-פי רוב עם התקפת התעיה מהכיוון הצפוי.

דרך אחרת, אשר הביאה להצלחות למעלה מן המשוער — אף שלא הרבו להשתמש בה — היא החדירה לטווח-קצר.

במשך הלילה, או ע"י ניצול תנאי ראות רעים, כמו סופות חול, ערפל וכד', מסתננות חוליות נשק (כגון חולית בזוקה + חולית מקלע; או צלפים + תת מקלענים) אל אגף האויב או עורפו. הללו מתחפרים במקום שנקבע להם, ומפתחים התקפה בתיאום עם המאמץ העיקרי. פעולה זו הורסת את האיזון של המתחם ואת תכניתו, מגדילה את המבוכה ומפצלת את מאמץ האויב להדיפת ההתקפה, בהכריחה אותו להקצות כוח לטיפול בהפרעה הבלתי צפויה הזו.

יתכן והתמרון הזה אינו על רמה כה גבוהה כמו זו שמטפל בה „אלף“ ברשימתו „על תמרון“ (מערך-כות“ ק"ז"ק(ח)), אבל בלי התמרון הזה, התמרון שלו לא יצלח.

ה ד י ם

כתבו האמריקאי של שבועון לונדוני נודע, „ספקטיטור“, סיפק לו, באחת מחוברות-דצמבר שלו, הצצה מעניינת לתוך העולם של פיתוח-קליעים-ויצורם בארה"ב, וזו לשון הקטע שב-המדובר:

בהתאם לטבלה מפורטת — שנתפרסמה בגליון האחרון של השבועון „ליף“ — מספרם של הועדים, הועדות, הסוכנויות, השכחות והמפקדות-הצבאיות, אשר משתתפות בתכנית-הפעולות בתחום-הקליעים הוא תשעים-ושישה. הללו נושאים שמות משמות שונים כגון: „אגף קליעים-מונחים OP 51“; „מוכירות ועד-הקליעים“; „מרכזו בחני-קליעים“; „אגף קרקע-אל-קרקע במשרד מנהלם של כלי-זון-מיוחדים ליד ראש המחקר-והפיתוח של הצבא“; „מפקדת פיקוד-הציוד-האווירי של אגף-קליעים-בליסטיים בפיקוד-המחקר-והפיתוח-האווירי“. יש לנו שני „ועדים לאמצעים נגד-קליעים-בליסטיים“; ובאם הבינותי נכונה את הרישום באותה טבלה, מצויה גם סוכנות אחת אשר אין לה שם כלשהו, ולא תפקיד שצוין-מפורשות — והיא מגישה „דו"חיה וענייניה במישרין אל „הבית הלבן“.

עתה (ממשך הכתב) הוצע כי בתשעים-ושישה מוסדות אלה יש לערוך דילוג, לארגנם מחדש ולעצבם במסגרות-מרוכזות — עד שלא ישארו אלא תשעה-עשר מוסדות בלבד...

בשולי איגרתו של גנרל קייטלי

Take the instant way ;
 For honour travels in a strait so narrow,
 Where one but goes abreast : keep, then, the path,
 For amulation hath a thousand sons,
 That one by one pursue : if you give way,
 Or hedge aside from the direct forthright,
 Like to an enter'd tide they all rush by, and
 leave you hindmost ;
 Or, like a gallant horse fall'n in first rank,
 Lie there for pavement to the abject rear,
 O'er-run and trampled on.

החוקר חיים
 חיים חיים חיים
 חיים חיים חיים
 חיים חיים חיים

Shakespeare. Troilus and Cresida (III, 3)

נת או להחזיר את תעלת-סואץ המולאמת לבעליה הקודמים.

* * *

ברור שהמסיבות והתנאים ששררו בעולם בראשית המאה אינם דומים לאלה שהיו ב-1956. העולם הפך עולם-אחד, פגיע ורגיש לכל המתחולל בכל אתר מאתריו ; תחבורה ותקשורת מפותחות, קליעי-מרחק ונשק-האטום מקטינים את המרחב ומקצרים את הזמן ; אחת המעצמות המתערבות בסין ב-1900, ארצות הברית של אמריקה, התייצבה בשלהי 1956 כגורם בלתי-אוהד להתערבות ; וברית-המועצות, אשר — בתחילת מאה זו — בהיותה עוד קיסרות-רוסיה — היתה אף היא בין בעלות-הברית שפעלו בסין, הוּ-פיעה במאורעות אשתקד במלוא-איבתה למבצע „מוסקטיר“.

* * *

הקיום-המנחים לפעולת הברית האנגלית-צרפתית כנגד מצרים היו : — להחזיר את התעלה לבעליה —

כתגובה על רדיפת נוצרים ופגיעות ברכוש אירופי בסין, שבאי בכנפי תסיסה לאומנית והתפרצות פעולותיה של אגודה חשאית-למחצה המונית, „האגרוף-הגדול“ * — הופיעו ביוני 1900 כוחות-צבאיים של מעצמות אירופיות במימי סין.

כוח-נחיתה מאוחד של מעצמות אלו כבש את טיאן-טוין, בלא שהוכרזה כלל מלחמה — אלא תוך הצהרה כי מטרתו לשחרר את הרכוש שנתפס ולהציל את בני הדת הנוצרית מרדיפות ועינויים. באוגוסט 1900 כבש כוח-המשלוח של בעלות-הברית את פקין, בירת סין ; פמלית-המלוכה נמלטה אל פנים-הארץ ומבצע „דיכוי הבוכסרים“ הושלם. בתנאי השלום שהוכתבו לסינים — אף כי לא נתקיימה כלל מלחמה מוצהרת — חויבה סין בתשלום פיצויים, הריסת ביצורים, החלפת הפקידות העוינת, והחזרת כל הרכוש וזכויות-היתר לזרים.

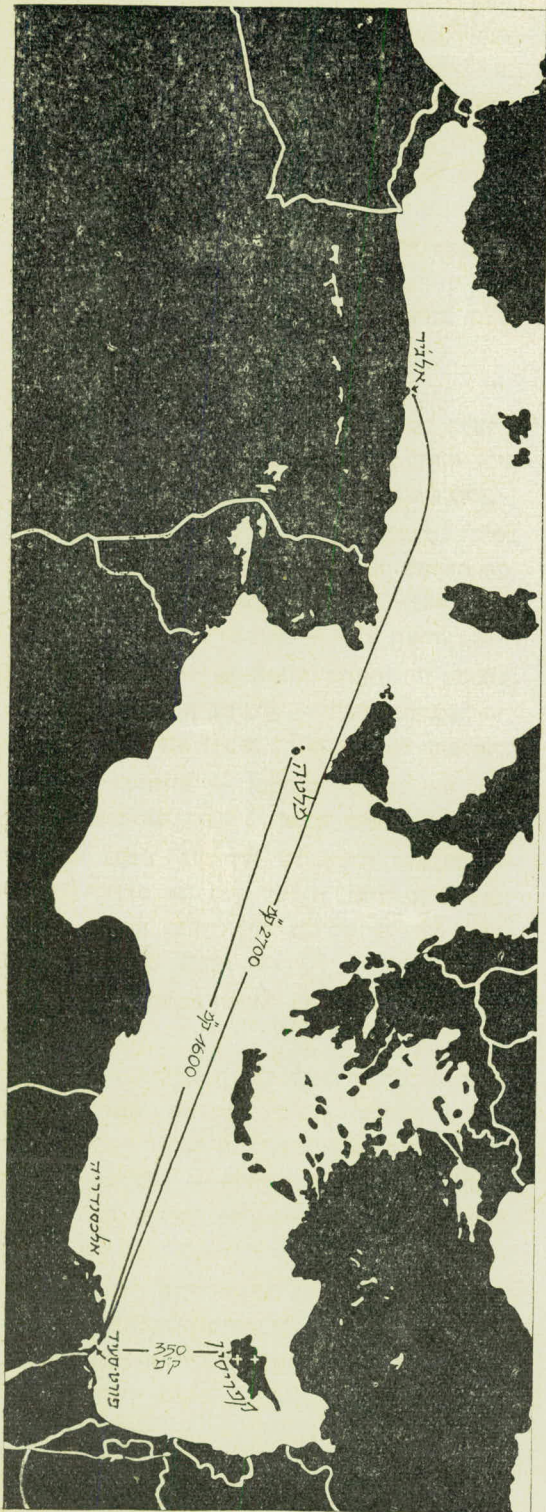
* * *

בנובמבר 1956 החלו בעלות הברית — בריטניה וצרפת — בהפצצת מטרות במצרים ; וכעבור מספר ימים גם נחתו בפורט-סעיד ופורט-פואד — אלא שנסוגו תוך זמן קצר מכל הישגיהן המצומצמים ופינו כוחותיהן משטחה של מצרים.

לפי תנאי השלום — הגם שבעצם לא הוכרזה כלל מלחמה — אשר טרם סוכמו, אין להניח שיתחייבו המצרים להרוס את ביצוריהם, להחליף פקידות עוי-

* ולפי כינויה כפי האירופיים — „בוכסרים“.

ברשימה זו מועלה המחבר „הערות שוליים“ למספר נקודות חיוניות (שרובן — נקודות-תורפה) באיגרת-הדו"ח האופיינית והחמאלפת של גנרל קייטלי. את גופה של איגרת-הדו"ח ימצא הקורא ב„צקלון“ מס. 57 (דצמ. 1957)

וכן, כנראה, לשנות את המשטר הקיים במדינה, לבל תשנה הלאמת התעלה. כאמלה, או סיבה סופית למבצע-ההתערבות שימשו פלישת צה"ל לחצי-האי סיני, ורצונן של בעלות-הברית להפריד ע"י תפישת איזור התעלה בין הכוחות הנצים.

בניתוח שטחי ומהיר של הקרקע אשר עליה צריכה היתה, לאור המגמות דלעיל, להתרחש הפעולה — מזדקרים ועולים בבהירות היעדים אשר באמצעותם תושגנה מגמות אלה. שכן, החזקת איזור-התעלה לא תתכן בלא פורט-סעיד, איסמעיליה וסואץ; ושינוי המשטר לא יתכן בלא קהיר ו/או אלכסנדריה.

אין להניח שניתוח-הקרקע שנערך ע"י הגנרל קייטלי משהוטל עליו המבצע, והמסקנות שהוסקו על ידו מתוך ניתוח זה, יכלו לסטות בהרבה מראיה זו. מטרות בעלות-הברית שהוגדרו לו לגנרל קייטלי — לפי המסופר ב"אגרת-הדוח" המסכמת שלו — ע"י ממשלותיהן, היו אלו:

- הפסקת פעולות האיבה בין ישראל ומצרים.
- הצבת כוחות ברצועה שבין שני היריבים.
- תפישת פורט-סעיד, איסמעיליה וסואץ.

מבצע "מוסקטיר", שנועד להשיג משימות אלו, נפל בחלקו לצאת לפועל בתנאים ומסיבות מיוחדים, אשר מן הדין להזכירם.

מבחינה מדינית היתה הסתייגותן של ארצות הברית ברורה למדי מראש, וכן ידועה היתה עמדת האיבה של ברית המועצות להתערבות, אם כי טרם נתברר אז עד היכן תרחיק אח"כ לכת באיזמיה, ובהוצאתם-לפועל. מועצת-הבטחון והעצרת עלולות היו להתנגד לכל פעולה כזו מחשש למלחמת עולם; אם כי סמכות מוסדות אלה ויכולתם יתכן ולא שוערו על כל אפשרויותיהן.

גם בתחום המבצעי-ענייני יותר, דומה כי לא הובר אה בחשבון האפשרות כי התעלה תסתם ע"י המצרים — דבר שכמובן מוכרח היה להפריע למהלכה התקיין של תחבורה-ימית דרך התעלה לו אפילו היתה זו נופלת כולה בידי בעלות-הברית. (א)

כפי שכבר נאמר, נראית כברורה-למדי המסקנה לגבי אורח-הפעולה אשר בעלות-הברית, והגנרל קייטלי כמצביא כוחותיהן, צריכים היו לנקוט. שכן, ממטרותיהן של בעלות-הברית נשתמעה, דומני, לגנרל קייטלי משימה בהירה ומובנת בתכלית.

מבחינתו — אילו היה מרגיש עצמו חפשי מתמורות-אפשריות בקו המוכתב לו, ואילו היה גם חופשי ממעצורים ידועים שבהרגלי תפיסה ונהל —

(1) 18 אפריל, 1957, עמ' 13

יכול היה ודאי לבטאה לכוחותיו בפקודה: כוחות-
הברית יכבשו את פורט-סטיד, איסמעיליה וסואץ
בעת-ובעונה-אחת. במלוא המהירות האפשרית. ובי-
תדריך שלו למפקדים — אשר נערך בודאי במפקדתו
בקפריסין — עשוי היה אזי (ובצדק) להציג דרישות
אלו בפני מפקדי-המשנה שלו, ולהדריכם, בזה הלשון,
בערך: —

„בפתח מבצע זה — אשר על-אף סכך מסיבותיו
הפוליטיות, והשפעתן עליו, ברורה לנו תכליתו מאוד
— רוצה אני לעמוד על כמה מהקווים-המנחים להוצי-
אתו לפועל.

אלו הם: —

1. מהירות בהשגת הכרעה — אשר בלעדיה
עלולים להתערב במהלך המבצע כוחות זרים
ועצומים, ולמנוע בעדנו מלמלא המשימה...
2. תעוזה — הן בתכנון והן בביצוע; והיטב
ביטא כבר בשעתו דנטון אמת זו, למחרת הק-
רב ליד ולמי, באמרו כי „בכדי לנצח נחוצה
תעוזה — ויתר-תעוזה — ושוב תעוזה“*.
3. נייחות — אף היא הן בתכנון והן בביצוע.
4. החלטיות בביצוע — ולאחר שנקבעה הד-
רך לפעולה, לדבוק בה עד להשגת ההצלחה...
5. גמישות — במהלכי-הביצוע — באם
רוצים אנו לודא כי אמנם תושג המטרה.

אל-נא נקפיד בשמירה על עקרון ההבטחה —
כי הרי יודעים אנו במה עסקינן, ואיזה איב עומד
למולנו, על-אף נסיון-הקרב שנרכש על ידו בפעלו
נגד הישראלים, בשנת 1948.

אני מאחל לכולכם הצלחה בפעולה — והנני בטוח
בה“.

ומכאן — צריכה היתה, לכאורה, לנבוע פעולה
מהירה, נועזת, החלטית לכיבוש שלושת היעדים
תוך יממה — תקיפת חיל-האוויר המצרי תוך הצנחת
הכוחות והנחתתם — השלמת תפישת איזור-התעלה
בשלושה עד חמישה ימים — וכידוע לא כך היה
מהלכם של הדברים.

אכן, מן הדין שניתן דעתנו גם על המגבלות האוב-
יקטיביות למבצע „מוסקטר“, שבפניהן הועמדו
מתכנניו ומוציאי-לפועל. מגבלות אלו נסיונו לבטא
במרשם הרצוף בעמוד הקודם.

* „Pour vaincre il faut de l'audace — encore
de l'audace — et toujours de l'audace“

אמת היא שקשיים רבים לריכוזם של הכוחות,
ותפעולם, נבעו:

- מהפיזור ההתחלי של הכוחות, וריחוקם מן
היעדים.
- מהמחסור בנמלים ובשדות-תעופה.
- מהמחסור בכלי-הנחתה ומטוסי תובלה (על כל
פנים — לפי המושגים האירופיים).
- ממגזי-האוויר של נובמבר (אשר היה אמנם גורם
משוער בלבד).

ברם, נראה, כי ליקוי בשטח אחר לגמרי —
בשטח פסיכולוגי-סובייקטיבי — הטביע חותמו בתכ-
נונו של המבצע; וליקוי זה נעוץ היה ודאי בהערכת
גנרל קייטלי את האויב.

אכן, נראה שדבק גם בו קרי-המחשבה האופייני
לבני-אלביון, לפי קרי-מחשבה זה לא נראה לו כלל
שהצבא המצרי, אשר הבריטים השקיעו בשעתם
רבות בטיפוחו ופיתוח עצמתו, ישאר בעצם כפי
שהיה ב-1948 — ומה גם שקיבל בינתים ציוד
סוביאטי משובח, בכמות רבה ובמצב טוב. נראה,
כי קשה היה לו להנתק כליל מהשפעת אותם „שבעה
עמודי-חכמה“ הלורנסיים, שעודם מקרינים בהתמדה
את אורם המסופק על מחשבת בריטים רבים לגבי
המזרח-התיכון הערבי.

ואף כי היה לו „כיסוי“ מספיק מבחינת מודיעין
ותצלומי-אוויר — נטה בכיז להגזמה בהערכת כוח-
יריבו — ובידיעות שהובאו לפניו על כוחות האויב
התחשב מבחינת כמותם ומספרם, ולא שם כמעט
לב למידת כשירותם.

ואמנם, להלכה ולפי רשימות הכוחות עמדה לפניו
עצמה ניכרת מאוד: —

ביבשה — 75000 חיילים, משמע כ-5 דיביזיות.
300 טנקים, בתוכם 150 מסוג SU-34
ו„סטלין“.

תותחים-משוריינים ומתנייעים (מסוג
SU-100) במספר ניכר.
תותחים נ"מ במספר רב.

באוויר — 80 מטוסי-קרב „מיג-15“.
54 מפציצי „איליושין-28“.
ועוד כ-250 מטוסי-בוכנה, מסוגים שור-
נים (מטוסי-קרב ומטוסים לתובלה,
לקישור, לאימון וכו').

מערכת מכ"מ מאורגנת וחדשה.
אכן, נראה לו כי „חיל-האוויר המצרי מהיה

איום — ובעיקר לאור נסיונו בקרב נגד חיל-האוויר הישראלי, ב-1948..."

ביום — צוללות מצריות, מטיפוס רוסי, (אף שאינן מזוכרות בדו"ח של קייטלי) עלולות היו להפריע את הגישה לנחיתה.

דאגתו של הגנרל קייטלי רבתה גם באשר לאפשרות של פעולה מצד המצרים שתבוא אולי עוד לפני יום הע' ושעת הש', בכיוונים הבאים: —

● תקיפת שיירות-הברית בהפליגן בים התיכון, בין מלטה וקפריסין.

● פגיעה בכוחות הנוחתים, בשעת תנועתם בין קפריסין ומצרים.

ב"הערכת-האויב" של קציני-המודיעין הבריטי, לא הביא הלז בחשבון את גורם רוחם של הגייסות המצריים — ואשר באותה תקופה היתה כפי שנתברר, פגומה וירודה. ואמנם חשש קולונל נאצר לפלישה "מערבית" — כי ידע את כוח בעלות-הברית, שנועד להתקיפו, לעומת כוחו-הוא.

מאידך גיסא — כללו כוחות הברית --

"רק" כוחות-הצי של בריטניה וצרפת שביס-התיכון — נושאות-מטוסים, סירות, משחיתות.

"רק" כוחות-אוויר מן המשובחים שבעולם, אשר נועדו והוכנו למלחמה באויב משובה יותר...

"רק" יחידות צנחנים, "קומנדו", "מארינס", דיביזיה משורינית בריטית, דיביזיה מוטסת וה"דיביזיה-המכנית-המהירה" הצרפתית מאלג'יריה. כוחות מן העילית שבצרפת ובריטניה.

ידועות בהיסטוריה תבוסות שבאו מחמת זלזול באויב וביכולתו. אך לפנינו דוגמה בלתי-רגילה של הגזמה בולטת בהערכת האויב, אשר היא שנשאה בחובה תכנון רותע וחסר תקופות-הכרעה.

לאחר שלב התכנון, התגברו בכ"ז בעלות-הברית, — הרף כל הקשיים הלוגיסטיים, והמגבלות שנבעו מהם — על בעיות ארגון כוח-המשימה וצוותות-הקרב.

אך בקושי רציני נתקלו כאשר נגשו לבעית הפיקוד. למרות עקרון הפיקוד-האחיד, הברור והמובן-הק — נאלצו מטעמים "קואליציוניים" לבנות שרשרת-פיקוד משונה, אשר שגרתיות ניגודי המסורת-הצבאית של שני העמים, והסתירות שבמסורת וההלכה של שלושת הזרועות העיקריים, הוסיפו-והקשו עליה.

מבחינת הביצוע (לגבי מה שבוצע) יש לציין את פעולת ההצנחה של הצנחנים הצרפתיים והבריטיים ליעדים שנקבעו להם. תיאום, הסתייעות-הדדית ושיתוף-פעולה בין כוחות אוויר, ים ויבשה, דייקנות בעיתוי ובלוח זמנים — כל אלה שיוו לשלב זה בעצם דמות תמרון מאוד מוצלח, מול "ביום-אויב" שהיה מציאותי ומוחשי.

ערך-היסוד של "מנהיגות — לפנים" עמד להם לרגימנטים מעולים אלה בפעולתם, וקידמם במילוי משימתם.

* * *

בבנין לונדוני עתי-קיומין ועב-קירות נתישבה לה בודאי מפקדת-המבצע לאחר השלמת הפינוי, לדיון. והיא עלולה היתה להגיע לידי סיכום ולקח מעין אלה:

אמר גנרל A. — עוד בבית-הספר-למטה שלנו שבקמברלי לימדונו את עקרון הדבקות-במטרה; וחוששני שהפעם חטאנו לו.

המשיך קולונל B. — דומני, שלא עשינו כל אשר יכולנו מבחינת השגת ההפתעה. הפצצה המתמשכת על פני מספר ימים, אשר רק לאחריה באה ההצנחה — בודאי שלא סיעה מבחינה זו להצלחתנו.

הוסיף קפיטן-להק C. — אשר לי, חושבני כי שיטת הטיפול בחיל-האוויר המצרי לא היתה מן המוצלחות; ואולי, במקום להפציץ שדות-תעופה ממטוסים (שנועדו לשמש, בדרך-כלל, פצצות-אטום) הטסים בגובה רב, כדאי היה להתקיף את מטוסי חיל-האוויר המצרי בהיותם אמנם על הקרקע — אך במטוסי קרב, ובהתקפות-צלילה.

נאנח

גנרל D. — לדעתי, היה משום סטיה-מן-המטרה בכך שהצבא התעסק בקבלת הכניעה של פורט-סעיד — ומה גם שגנרל סטוקואל עסק בזאת אישית, במקום לקדם אותה-שעה כוחותינו דרומה.

טען קומנדר E. — רצוני לציין פעולה נאה של שיתוף-פעולה בין מטוסי-הצי לצנחנים שב- (סוף בעמ' 101)

(*) דרגה בחיל-האוויר הבריטי המקבילה לקולונל בצבא — ולאוף-משנה בצה"ל. — המערך.

(**) דרגה בציי-הבריטי, המקבילה לזו של לוטננט-קול. בצבא — ולסגן-אלוף בצה"ל. — המערך.

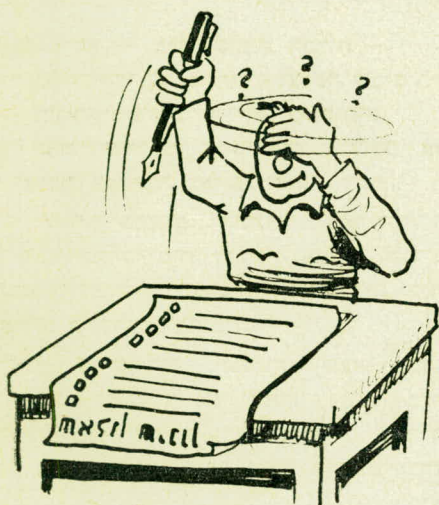
שלושת תפקידיה-בעיותיה של נאט"ו - מה הם ?

סופר-עתונות מדיני בריטי נודע, אלסטר ביוזאן, ניסה ערב מועצת נאט"ו, בדצמבר 1957, לכסם את ההמורות, ורבותיה "עדיפות", שבבעיות הצבאיות אשר בפניהן הועמד הארגון האטלנטי. לפי הערכתו — שלוש הן:

א. החזרת כושר-ההרתעה של המערב. דהיינו, לדבריו, "האמצעים להריסת איזורים חיוניים של רוסיה עצמה — בתור איזון ליכולתה של רוסיה, יכולת שאין לפקפק בה עתה, לאיים על ה"קרביים" של כל האיזור האטלנטי שבארצות-הברית ובקנדה, נוסף על אירופה כולה". פירוש הדבר — שנחוק להצליח בפיתוחו של קליע לטוח של 8000 ק"מ, ולהציב "קליעי-ביניים" (ל-2500 ק"מ בערך) אמרי-קאיים אלה, בחלקי אירופה-המערבית הנמצאים

מזרחית-יותר מבריטניה, משם יגיע טוחם עד אל ריכוזי-התעשייה העיקריים של רוסיה". והנה, באשר לייצור כלי זין אלה, הבעיה הנה כמעט לגמרי אמ-ריקאית-גרידא.

ניתן אמנם לטעון — מציין הסופר — כי מאמץ משולהב זה להדביק את הרוסים אינו נכון ואינו הכרחי — שכן לארה"ב כבר ישנה היכולת להשם את רוסיה במקרה מלחמה-טוטלית, אפילו אם נצרך המפציץ-האיסטרטגי לארבע שעות טיסה, לעומת-

תחרות רשימות מס. 1 (1958)

(ראה עמ' 77)

כיצד, לדעתך, ניתן לודא לימוד חומר בקריאה עצמית?

תנאי התחרות

1. התחרות פתוחה לכל חייל בצה"ל — בשירות סדיר או בשירות מילואים — ללא הגבלת דרגה.
2. גודלה של הרשימה — לא יותר מ-1000 מלים (כ-2 עמודי "מערכות").
3. הרשימה הזוכה תתפרסם ב"מערכות".
4. הזוכה יקבל פרס: מספרי "מערכות", לפי בחירתו, בסכום של 5 (חמש) ל"י. הפרס — נוסף לשכר-הסופרים.
5. המערכת רשאית לפרסם, לפי בחירתה, כל רשימה שתתקבל לתחרות, בתשלום שכר-סופרים.
6. לתחרות תכנסנה אותן רשימות שתגענה למערכת (ד.צ. 2432) עד יום 1.3.58.

חצי-השעה של קליע — וכי את המאמץ המושקע עתה כמעט-בשלמותו במציאת הדרכים לשימוש בכוח-ההרס האטומי, מוטב לרכזו ביתר מידת-הבחנה ות-בונה לקראת סכנות "מוגבלות", או הסתננות-חתירה; תחת להביא — כפי שעושים עתה — את האיסטרי-טגיה המשונה הזאת של השמדת-גומלין עד לידי חישובי-זמנים המבוססים כבר על חלקיקי-שניות ממש". אך לעומת הסתייגות זו קובע הסופר עובדה, שהנה "סוביקטיבית" ו"אוביקטיבית" כאחד: "הדיפ-לומטיה של מנהיגים אמריקאיים וסוביאטים כאחד דבקה עתה בהתמודדות-יכולת זו. ארה"ב לא תחזיר לעצמה את קורי-הרוח — הדרוש לה בשביל שיחות עם רוסיה ליד שולחן אחד — בטרם תמחה, על ידי טיפוח מחודש של יכולתה, את הפגיעה שנפגע עתה הרגלה הממושך להיות צועדת בראש ההישגים הטכניים". (כידוע, בעקבות מועצת-נאט"ו נסתמנה, למעשה, סטית-מה ממגמה זו).

ב. התקדמות מתמדת בהקמת הכוח-הטקטי במט"ר-באירופה: אותן 28 דיביזיות אשר גנרל גורסטאד, המצביא, טוען בתוקף כי הן הכרחיות לו בשביל להשתלט על כל התלקחות לאורך "מסך הברזל", כי תבוא — ולאפשר הגנה-ניידת בעומק האיזורים וה-בסיסים החיוניים של נאט"ו, באם תפרוץ מלחמה בזמן מן הזמנים, הקמת כוח זה נפגעה בשנים האחרונות מן הפלוגתה, האם אפשרית "מלחמה מוגבלת" — בה לא יעזו שום צד להשתמש ב"כלי-הזין שאין אחריהם ולא-כלום" — בזירה כה חשובה באירופה. ניתן לומר רק זאת: כי כיום מקבלים המוכשרים שבהוגים הצבאיים דבר זה כאפשרות שיש להתחשב בה — לאודוקא בגרמניה, אך ב"קרה-היקף" של נאט"ו; וכי דומה שהרוסים (אשר בזמן האחרון השתיתו את כוחותיהם שבמזרח-גרמניה על יסוד חדיש ונייד יותר) סבורים אף הם כך.

לנוכח מציאות זו מעיר א. ביופאן בסקירתו כי: — "מצב-הדברים היה מתבהר יותר אילו במקום התפיסה שנקבעה לגבי כוח-נאט"ו זה מלכתחילה, תפיסה שראתה בו "מגן" — מעין טבעת-פלדה מסביב לאירופה, מושג אשר הקליעים-המונחים והת-פתחות עצמת-האוויר הפכוהו בינתיים למיושן — היתה באה תפיסה מתוקנת, של כוח-ג'נדרמרי"

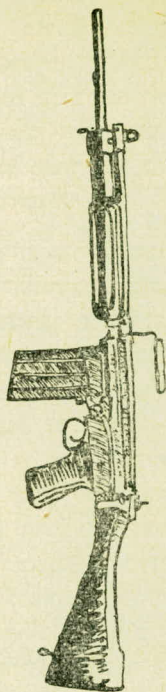
טקטי, שתפקידו להקדים את פרוץ "מאורעות", ול-החזיר את איזון-העצמה הטקטי באירופה על פנו. והרי "ככל שמתברר-והולך כי האיום הסוביאטי חל על האיזור ה"צפון-אטלנטי" כולו — כן הופכת הע-מדת כוח זה יותר-ויותר לדבר שהוא מאחוריותה של אירופה; ואירופה — כוללת את בריטניה".

ג. תקנת המצב באשר לשליטה-בים. "ברית שהנה הגנתית-מיסודה — נגזרה עליה ההתחשבות בהכ-נותיו של יריבה. נסיונן של ארצות-הברית תחילה, ושל בריטניה מאוחר-יותר, להתעלם מריבו-פניו של המאמץ הצבאי הסוביאטי בימינו, ולנהוג כאילו היה בהרתעה-הגרעינית משום מענה לכל דבר — ברור עתה שחסר בו כוח השכנוע; הן בתוך הברית, כלפי פנים, והן במוסקבה. הגם שאין איש יכול להיות בטוח (והמדובר הוא גם בנ. חרושצ'וב עצמו) — באם נשפוט לפי הערותיו הדורש-שמעיות בענין העצמה-הימית) על-שום-מה בונה רוסיה צי-צוללות כה אדיר, אשר כנראה כולל כבר קרוב ל-600 כלי-שיט, כשצוללת נוספת מושקת מדי-ימים-מספר — הרי אי-אפשר עוד להתעלם מצי זה. יהיה אשר יהיה תפקידו במלחמה-טוטלית, הרי ברור כבר מכל-מקום, שערכו לרוסיה ב"מלחמה הקרה", עצום הנו, שכן מגביר הוא את מידת-פגיעותן של המדינות הסקנדינביות והים-תיכוניות השותפות בנאט"ו, וני-תן להשתמש בו לחיזוק הרגשת הקרע בין חברות הנאט"ו הצפון-אמריקאיות לאלו האירופיות".

ה"פיקוד האטלנטי" הצי של נאט"ו היה מתמיד בגדר "בן-דוד עני" של ה"פיקוד האירופאי" היבשתי-האווירי בעל-העדיפות; בתרגילי סתו זה נתגלו נקודות-תורפה רציניות מאוד בכוחותיו הנגד-צו-ללתיים. ואין זו בעיה אשר אפשר "להניח אותה לאמריקאים"; כי ברגע בו תהפוך למציאות הצוללת יורת-הקליעים-לטוח-גדול, שבכוחה לאיים על ערי-החוף הגדולות של צפון האוקיינוס-האטלנטי — יוחל מיד בהפנית חלקים גדלים-והולכים של המאמץ-הצי האמריקאי להגנת חופי אמריקה עצמה, באוקיינוס השקט כבאוקיינוס האטלנטי; וממילא — ייגרעו אזי כוחות ניכרים אלה מן המאמץ שניתן להעמידו לר-שות הגנתה של אירופה".

בעל הסקירה מסיים בהערה, שודאי ששלושה עניינים רבי-עדיפות אלה אינם מפצים את מכלול הבעיות הצבאיות העומדות בפני נאט"ו, אולם אף הם כשלעצמם מצריכים, לדבריו, בדיקה מחודשת חריפת-מבט של היסודות הכלכליים והמדיניים עליהם מושתת ארגון צבאי-הגנתי זה.

עתיד הרגלים ויסודם

בעמודים 41—42, השואה בין רובה חצי-אבטומטי ורובה-שירות רגיל. ציוני יתרונותיו ומגבלותיו של כל אחד מאלה, שניתנו ברשימה קלעו כאילו לאפ-שרויותיו של הרובה החדש שברשותנו; אלא ש"לו-חם" לא ענה, בכל-היקפה, על השאלה: מה ניתן לנו הרובה החדש, אשר לא היה ביכולתו של הרובה הישן לתת? יסלח לי "לוחם" אם אשתמש במשהו מהרצאת-הדברים שלו בשביל לציין, על דרך ההשר-אה, את עיקרי יתרונותיו ומגבלותיו של הרובה החדש. עיקרי ההבדל נובעים מתכונות-היסוד של הרובה החדש: שניתן לכונו במהירות אל המטרה, אחרי כל יריה ויריה — ואילו הרובה הישן, שחייב טעינה מחדש וכיוון-מחדש אחרי כל יריה, היה מבחינה זאת איטי ביותר. לעומת זאת, היות והרובה החדש הוא חצי-אבטומטי עלול הוא להיות נתון למעצורים, ואילו הרובה הישן היהו בדוק-ניסיון-מלחמות, ומב-נהו פשוט. כל יתר היתרונות והמגבלות נובעים מהב-דלי-יסוד אלה. בידיעתנו לנצל בפועל, בתנאי קרב, את היתרון האמור — תלויה יכולתנו להשיג עליונות בקרב-האש, ולהכריע את האויב. אכן, בכך טרם ניתן למצות את מלוא פוטנציאל הכושר-ללחימה הט-מוז בו.

השימוש ברובה החדש, כמו ברובה הישן, מצריך דגש-רב על היריה הבודד. אולם, בעוד שברובה הישן היה צורך, להשיג אפקט-אש חזק, במתן מטחי-אש מרוכזים של קבוצות הרובאים — הרי איתו אפקט ניתן עתה להשיג ע"י היריה הבודד, כשהוא מפעיל את הרובה החדש. מכאן, שלא רק עצמת-אשו של היריה הבודד, בטוחי-שירות רגילים, עלתה — אלא שאף עצמת-אשם של כלל הרובאים עלתה פי-כמה לעומת המצב הקודם; ויחס-הכוח שבין שני צדדים אינו עוד היחס שבין מספר הרובאים, אלא יחס מהירות-האש המכוונת והמבוקרת, שמנחיתים אותה במקום הדרוש ותוך משך-זמן קצר ביותר.

אף עובדה זו אינה ממצה עדיין את מלוא-כושרו של רובאי מאומן הפועל ברובה החדש, שכן ברובה החדש אפשר להשיג הישגי-קליעה, או להנחית אש-אפקטיבית חזקה, גם בירי על מטרות נעות ומטרות-

כל כלי-נשק כזה אשר ביסודו השימוש באש לשם השגת אפקט-הפגיעה — מחייב חיפוש דרכים להפקת יתרונותיו — תוך ניצול מגבלות נשק האו-יב — כדי לנצח בקרב האש; כלומר, כדי להשיג עליונות-אש על האויב, שכן, הנצחון בקרב האש — היא שמאפשר השגת הכרעה.

כל כמה שחשוב דבר זה לכל כלי-נשק ולכל חיל, הרי פי-כמה חשוב הוא לחיל-הרגלים — אשר בטר-חיים מסוימים יהיו כלי-נשקו האישיים, והם בלבד, אותם כלי-נשק שיוכל להפעילם כדי להתקרב אל האויב ולהשמידו.

משני דברים עלינו להזהר והירות-רבה: האחד — שנראה ברובה החדש משהו הדומה בעצם לרובה הישן; והשני — שנחשוב כי אפשר לה לפלוגה הרובאית שתהיה קטנה יותר, היות וישנו לנו רובה חדש. לפעמים אין נזהרים בשני הדברים גם-יחד; ולפעמים מביא האחד לידי השני. חשוב ע"כ לדעת ראשית-כל כי לא זו בלבד שיש לו לרגלי הקל רובה חדש, אלא שמצוי ברובה זה גורם-כיושר שלא ניתן היה כלל לאותו רגלי להפיקו מהרובה הישן — לא בפעלו כרובאי בודד, ולא בחוליה-רובאית. ב"מערכות" ס"ט מצאתי ברשימה משל "לוחם",

פתע, במידת-הישג שברובה הישן אי-אפשר היה לבצעה.

ועוד: הקושי שבשילוב בין "כדור" ל"כידון" בש-עת הסתערות — נעלם עם היכנס הרובה החדש לשי-רות. וגם לאחר שפגה ההפתעה של מכת-האש הרא-שונה והבלתי-צפויה, תהיה מצויה עתה בידי הכיתה-הרגלית עתודת-אש, העשויה להכריע בקרב-מקרו-ב. על-ידי הרובה החדש הפך הרובאי לנייד יותר, ולמסוגל לפתח מהירות-קרב גדולה יותר מאשר בימי הרובה הישן; וזאת לא רק בשטח פתוח, אלא גם בשטח בנוי ושטחים סגורים מסוגים שונים.

אולם נתונים אלה מחייבים שקידה על דברים אשר ברובה הישן חומרם לא היתה עדיין כה רבה; הלא-הם אותם נושאי-אימון הידועים לנו מזמן, כגון: רמה גבוהה-ביותר של טיפול ואחזקה; משמעת-אש קפדנית; ומהירות בתפישת-הקרב — שתאפשר לך לנצל כיאות את עצמת-האש המהירה של הרובה החדש.

אין, על-כן, להסתכל ברובה החדש רק מנקודת-ראות השואתית עם הרובה הישן; יש לנו רובה חדש, שתכונתו העיקרית נעדרת ברובה הישן — ותכונה זו דוקא עלינו לנצל להשגת העליונות בקרב-האש.

אשאל עתה שנית לשימושי מאת "לוחם" את דבריו על קרב-האש: "יהיה זה המנצח אשר ידע לכוון את המספר הגדול ביותר של כדורים אל האויב בזמן הקצר ביותר, כדי להשמידו..."

אמנם, נכון הוא שאת ההגדרה שבדברים אלה לגבי הדרך להשגת עליונות-האש אפשר אולי לתקן: — ע"י תוספת, שתאמר כי "אותו האפקט יש עתה להשיג במספר קליעים קטן-יותר". אין תוספת זאת נראית כפשוטה ומובנת-מאליה, אך האמת היא כי הרובה החצי-אבטומטי — בגלל כך שבו זמן מועט-יותר הולך לאיבוד לצרכי כיוון וטעינה-מחדש — אמנם יכול לתרום משהו בכיוון זה. שכן, יתרון רב טמון באפשרות להפעלת נשק בעל התכונה החצי-אבטומטית: כי בנשק אבטומטי-בשלמות, הכדור ה-שני, ואלה שבאים אחריו, בצרור שבו הכדור הרא-שון לא פגע — הם בכחינת כדורים שבזבזו (הן מבחינת עצם הפגיעה במטרה, והן מבחינת ההתקד-

מות בהשגת דיוק-הפגיעה). הצרור תכליתי רק במ-צבים מסוימים, כגון: בלחימה אל היעד ודרך היעד (הן כתוקף — והן כנתקף); כאשר יש לנטרל מטרת-שטח לזמן קצר; ובשעת התקלות-פתע, כדרך להשגת יזמה, למשך זמן קצר, על פני האויב. על המסתכל מהצד עושה ירי-צרורות מהמותן רושם רב; השומע קול-טרטורו של צרור עשוי להתמלא פחד. אולם אבידות האויב — הן שתוכיחנה כי ירי מכוון ומהיר מהכתף — הוא התכליתי ביותר. את מלוא-התכלית ניתן להשיג מהרובה כאשר הוא יהיה מאופס, כאשר יופעל מהכתף (ואם אפשר — ממשעת), ובעיקר — כאשר, כתוצאה מתרגול רב, לא זר-בלבד שיהיה לרובאי בטחון ברובהו, אלא שאף ידע להפיק ממנו את מלוא-כוחו.

אם ידבר מישהו, לאור יכולתו של כלי-נשק אבטו-מטי-למחצה, על אפשרות של גדודי-רגלים קטנים יותר, על-מנת לעשותם קלים יותר — על מה דיבר? האם על הקטנת פלוגת-המפקדה? או הפלוגה-המס-ייעת? ודאי שלא! הוא ידבר על הפלוגה-הרובאית. ואיך אפשר להקטין פלוגה? האם ע"י הקטנת מפקדת-הפלוגה או מפקדת-המחלקה? הכונה, תהיה, איפוא, פשוטה: הקטנת הכיתה הרובאית, עד כדי הפיכתה לכיתה רגלית. הקטנת אותו תא חיוני בגודל אשר הרובה החדש צריך לשמש לו יסוד להצלחתו; כלומר, הקטנת מספר הרובים — שאמרנו כי בהם תלוי עתיד הרגלים. כל אחד יסכים בודאי שהקשר, הרכב, וה-סיוע — חשובים הם; אבל חשיבותם זו לא תהיה ניתנת לניצול יעיל בקרב כאשר הכוח שצריך לקבל את הפקודות בצינור הקשר, או את האספקה באמ-צעות הרכב, או את הסיוע באמצעות הכלים-המסויי-עים — יהיה כוח חלש, אשר, שעה שיצטרך לעמוד בעצמו, ובעזרת רוביו, לפני האויב בטוח-קרוב, מול מטרות נעות ומטרות-פתע, תחסר לו אז עתודת-אש משל-עצמו.

אם עתידם של הרגלים טמון ברובה החדש — הרי יסוד הצלחתם הוא בכיתה הרובאית החמושה ברובה זה, יותר מאשר בכיתה הרגלית.

„אחד רגלי“

במת מערכות

על דרג הפיקוד הנמוך

לא אחת נתקלתי בנסיון להגדיר את תפקידו של המפקד הנמוך, אשר הציג אותו כמעין "מג"ד קטן". על-פירוב מסתמכת הגדרה כזו בהתראה על האיכות הנמוכה של מפקדי הכיתות — ומכאן לא רחוקה הדרך לתלות את הקולר במפתח להכשרת המ"כ, בקורס מפקדי הכיתות. הרמה האיכותית הגבוהה הנדרשת ממפקדי-הכיתות מנומקת בפי עורכי ההגדרה הזו, בדלות אמצעי הסיוע העומדים לרשותנו.

תרשה לי "במת-מערכות" לאמר מספר מלים בנושא זה.

אין אני רואה כל ניגוד בין אמצעי סיוע עשירים לבין איכות גבוהה של פיקוד נמוך. אין אלה תחלי-פיים: איכות הפיקוד הנמוך אינה יכולה לבוא במקום אמצעי הסיוע. בשנים אלה ישנה השלמה הכרחית: פעולתו של דרג הפיקוד הנמוך — ניצול הזמן שבר-שותו לתנועה — היא היא הפותחת פתח לניצול האפקט של אמצעי הסיוע העשירים.

לצבא הרוסי יש, כידוע, אמצעי סיוע בשפע; כן ידוע כי צבא זה נלחם במסגרות גדולות, אשר לכאור-רה אין איכותו של דרג הפיקוד הנמוך באה בהן לידי ביטוי מלא. הבה ונראה מה חשב הצבא הרוסי במלחמת-העולם השניה על הפיקוד הנמוך. "המל-חמה אישרה את החשיבות של צוות-קרב קטנים — כיתות ומחלקות. יהיה תכנון המבצע זהיר כאשר יהיה, הצלחה בקרב המודרני אינה ודאית, אלא אם יהיה שיתוף פעולה איתן בתוך דרגי הכיתה, המחלקה והפלוגה. דבר זה אינו ודאי אם אין סמכות למפקד הנמוך, אם אינו יודע את תפקידו ואם חסרה לו רוח צבאית, יזמה ותושינות. כושר הלחימה של הגדוד נקבע ע"י כושר הלחימה של הכיתות. התא של הארגון הצבאי, זאת הכיתה בגודל.

חוליה קטנה של חיילים יכולה להסתגל דרך קוי האויב, לחדור לעורפו, לשבש את קוי התחבורה שלו, לכבוש עמדות חשובות, ולהמשיך את הקרב עד שיי-

גיע אליה הגוף העיקרי של הצבא. כיתה מבערת צל-פיים, מוציאה מכלל פעולה עמדות תותחים מבוד-דות, הורסת ומטהרת בתים ועמדות נשק אבטומטי ונגד-טנקי של האויב. בראש הכוח הקטן עומד מ"כ או סמל צעיר.

הדוגמה האישית של המפקד הזוטר קובעת את הצלחת הכוח שבראשו הוא עומד. אם הוא לא יציג לראיה דוגמה של שיטות לחימה, יזמה, יעילות, תבונה בביצוע משימתו — לא תהיה לו סמכות על אנשיו, ולא יהיה ביכולתו ללכת בראשם לקרב. במצב בלתי צפוי מראש שומה על המפקד למצוא דרך להלהיב את אנשיו, ולהפיח בהם רוח קרב.

בטחון במפקד, והידיעה שביכולתו למצוא את הפתרון הנכון לכל מצב אשר יתהווה, נותנים לאנשים את הכוח אשר בכנפיו מובא הנצחון".

הנוכחים ברמתם של מפקדי הכיתות במלחמת השחרור, ומקדישים להם מלים חמות ותיאורים רוויי געגועים — עדיין אינם מציגים פתרון לאיכות. העובדה שבזמן מלחמת-השחרור שימש חימר-אנושי

• האם ממשיכה מסגרת הגדוד לחנך ולתרגל את את המ"כ באמנות ובטכניקה של פיקוד?

דומה שהכשרת המ"כ חייבת להתחיל מרגע כניסתו לצבא, מיום שהתייצב לשירות. הדוגמא האישית שהוא מקבל בעת האימונים ביחידה, האחריות שמטילים עליו ברגע שהוא מגלה סימנים של מנהיגות, ההשגחה הקפדנית על ביצוע המשימות המוטלות עליו — הם המפתחים בו סגולות חבויות, ועושים אותן למפקד.

רק אחר-כך נשלח הוא לקורס המכ"ם, אשר חייב להקנות לו ידיעות ולתרגלו בביצוע עד אשר יגיע לאותה ידיעה מתורגלת המהווה רקע פורה ליזומה.

ואחר-כך, כשהוא משובץ ביחידה, חייבים מפקדיו לבקר ולתקן את דרך ביצוע תפקידו — ולתת לו במעשיהם דוגמה ומופת אשר יחייבו גם אותו.

ההתגשמות הסופית של התקוות שנתלו במועמד לקורס מ"כים — והבחינה של דרך הכשרתו של המ"כ — ניכרים לעין כל. האם כיתתו מופעלת בכל מצב ע"י פקודת הקסם "אחרי!"?

במענה חיובי לשאלה זו טמון לדעתי הפתרון לב-עית המפקד הנמוך.

חייל

מתאים לקצונה בתפקידי מפקד-כיתה, ולעתים לא רחוקות אף בתפקידי טוראים — אינה צריכה להטעותנו: אין צבא בעולם אשר לוקח חומר-אנושי המתאים לקצונה — וכובל אותו לתפקידי מפקדי-כיתות (אכן, לעתים קרובות נפגשים בדוגמאות הפוכות). מסלול הכשרתו של קצין כולל, אמנם, קורס מפקדי-כיתות, ואף שירות בתפקיד מפקד-כיתה, אך מכאן ועד להסקת מסקנה שמ"כ חייב להיות בעל רמה של קצין — רחוקה הדרך.

הבעיה היא, איפוא, למצוא אותו כוח-אדם המתאים לתפקיד מ"כ — אך אינו נמנה על אותה רמה שממנה צומחים הקצינים. ובנקודה זו נכנסת לתמונה בעית קורס מפקדי הכיתות, אשר הצלחתו תהיה בודאי מובטחת אם יועמד לרשותו חומר-אנושי של קצינים — אך האם יידע להכשיר מפקדי כיתות טובים מאותו חומר-אנושי אשר יוכל למלא תפקיד זה בהצלחה? נראה איפוא ששאלת מפקדי-הכיתות אינה מסתובבת ב"מעגל-קסמים", שתחילתו ברמה הנמוכה, והמשכו באימון הצולע, ובמשך הזמן הקצר המוקדש להכשרת מפקד-הכיתה.

הבעיות קיימות — אולם הן נמצאות על מישור אחר:

• האם מכשיר קורס מפקדי-הכיתות את הניכיון לתפקידי פיקוד, טקטיקה ועירה ושימוש באש?

תאונות דרכים - דרכי מניעות

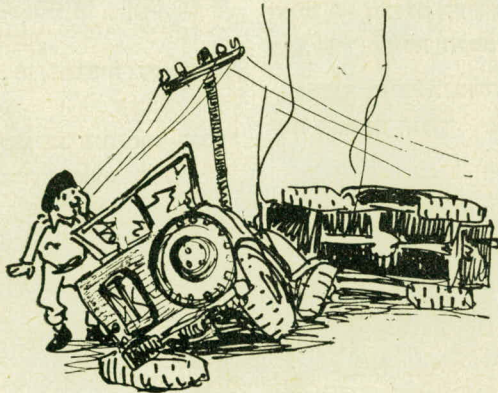
הזמן הוא מסגל לעצמו את מנהגי המקצוע. מובן מתחיל צעיר יעזו יותר, מתחיל מבוגר יעזו פחות. מטבע הדברים יש בצבא נהגים חדשים בני 18½ שנה, אשר מדריכיהם במקצוע, לאחר בית הספר, הנם אותם הנהגים האזרחיים הותיקים, שמהם אנו צריכים לדרוש לא רק התחשבות והבנה, אלא בראש וראשונה דוגמה טובה.

אבל לא רק מהנהגים האזרחיים לומדים החיילים הצעירים.

לפני זמן מה הייתי עד לדרישה מענין בין מספר קצינים, ואחד הקצינים שאל: "מדוע משתמשת הקצונה הגבוהה במכוניות נוסעים אמריקאיות גדולות, בו בזמן שכל רופא, סוחר או יצרן במדינה נאלץ להסתפק במכונית קטנה המורכבת בארץ. הלא מכונית נוסעים אינה מיועדת לנסיעה בשדות, ולמהירות המותרת אפשר להגיע גם במכונית קטנה". וזו היתה תשובת הבן: "מפקד אשר צריך להיות בבוקר בפיקוד צפון, בצהריים במטכ"ל ובערב בירושלים, אינו יכול להספיק זאת במהירות המותרת". אני מנסה לשאול את עצמי איתן שאלות, אשר, לפי דעתי, שואל את עצמו הנהג הצעיר: האם

אחרתי אמנם לתחרות הרשימות, אבל נדמה לי שהנושא כה חשוב, שכדאי לכתוב עליו מדי פעם. רוצה אני לחזור על דברים שכתבתי במקום זה לפני כחמש שנים. אכן, לא רק ששורותי דאו לא עזרו הרבה, (צדק איפוא סא"ל י.פ. בכתבו: "מה דל ערכה של כתבה זו או אחרת לפתרון הבעיה"). אלא גם לא זכור לי ש"מערכות" מצא במשך חמש שנים, עד לתחרות הרשימות, הרבה מעוניינים, שיקדישו מזמנם עד כדי כתיבת מאמר על הבעיה.

אדישות זו של חוסר תגובה, הא אותה אדישות אשר ביסוד הולזול בשותף לכביש וביסוד יהירות הנהגים, המולידה בהם את המחשבה שיוכלו להתגבר, בכל התנאים, על החיה הממוכנת אשר בידם. הבעיה היא אם כן חינוכית בעיקרה; היא מתחילה זמן רב לפני שהצעיר מתגייס לצבא. הצבא יכול להיות יוום, עוזר וממשיך בחינוך לאורחות טובה ולהתחשבות בזולת, אבל הוא אינו יכול לקבל לידיו את גני הילדים ואת בתי הספר, וגם לא יוכל להדריך את הורי החיילים. הפתרון הוא בשיתוף פעולה — ולא רק בהתייעצות ובקביעת קוי פעולה — ובפיקוח אחיד על התנועה בדרכים, כי מצד אחד, הרכב הצבאי

הנו רק חלק של כלל התנועה, ומצד שני אי אפשר להפריד בין התנועה האזרחית לצבאית.

סקירתו הקצרה והקולעת של סא"ל זימן, שלא נכללה בין רשימות ההתחרות — ואני מקוה שבכל זאת שמו לה לב — מתקרבת לדעתי יותר מכל רשימות התחרות למקור הרעה, אולם הייתי מרחיב את תפקידם של הנהגים הותיקים מעבר להתחשבות בחבריהם החדשים למקצוע. נהג העוזב את קורס הנהיגה, אם צבאי ואם אזרחי, דומה לתלמיד שגמר את בית הספר או לכל בעל מקצוע אחר, שזה עתה קיבל את תעודת ההסמכה שלו. בעל מקצוע כזה מתחיל בצעדי הראשונים במקצועו החדש כשהוא מסתכל סביבו, על-מנת ללמוד איך נוהגים בעלי מקצוע ותיקים במקצוע זה או אחר, ובמשך

כיושר השליטה על מכונית דוהרת וכיושר התגברות על תקלות טכניות במהירויות גדולות, תלויים בתפקיד ודרגה? האם, בתנאים זהים, גורם הנהג שעל ידו יושב מפקד גבוה, לפחות תאונות מאשר הנהג הנהוג לבדו?

איזו תשובה הגיונית נוכל לענות לנהג הצעיר? ומה עם יתר המשתמשים ברחוב ובכבישים: הולכי הרגל והילדים. גם הם משפיעים על התנועה האזרחית והצבאית באופן שווה, ומושפעים מהן במידה שווה. הנה קראתי באחד מספרי הילדים המומלצים (קיפניס) משפטים כאלה: "שימי לב, הסתכלי ימינה ושמאלה אם אין מכונית עוברת, ואחר תעברי". "לפני שאתה חוצה את הרחוב הסתכל לימין ולשמאל".

האם משרד החינוך התרבות או משרד התחבורה

שמים לב להדרכה פסולה זו של פעוטינו והוריהם? מענין להזכיר כאן שני מקרים, שהייתי עד להם. שניהם ארעו בתל-אביב. במקרה אחד לא הרשה שוטרת-תנועה חניית מכונית במקום שהחניה מותרת, היות וממול חנתה מכונית במקום שהיה תמרוך "חניה אסורה". במקרה השני עמד שוטרת-תנועה בקרבת הצטלבות אלנבי-כרמל במעבר הולכי רגל, כשאוטובוס נעצר וסתם את המעבר בזמן שהרמזור הראה סימן ירוק למעבר הולכי רגל. שוטרת-תנועה עמד ללא תגובה.

הבאתי בכונה דוגמאות רחוקות זו מזו של האדי-שות הרצופה לכל מה שנוגע לתנועה בדרכים 197 שהנהג הצעיר מתיישב ליד ההגה, כדי להראות שאין פתרון לבעיית התאונות, אם של רכב צבאי ואם של רכב אזרחי, בלי שיתוף פעולה מצד כל הגורמים בכל השטחים הקשורים במשהו בבעיה כאובה זו.

מה, אם כן, אפשר לעשות?

אינני מסכים עם מר הררי, שיש צורך ב"בולשת דרכים". מטרת מלחמתנו בתאונות דרכים לא צריכה להיות "תפיסת פושעים", אלא בראש וראשונה "הד-רכה" — הדרכה בכל ה"סקטורים" ולא רק בזה הצבאי.

ברצוני להציע כאן מספר הצעות, אשר לפי דעתי עשויות לעזור במלחמה בתאונות הדרכים. לגבי חלק מהן יכול הצבא להיות רק מייעץ ומדריך, לגבי אחרות הוא צריך להיות מבצע, לגבי כולן הוא מוכרח להיות שותף. יש לדעתי לדרוש שותפות זו כיון שהצבא הנו הצרכן המאורגן הגדול ביותר של הכבישים והוא המעסיק את חלק הארי של הנהגים הצעירים והבלתי מנוסים.

א. משרד החינוך והתרבות, בהתייעצות עם משרד התחבורה והצבא, צריך לעבד תכניות לימודים במקצוע "חוקי התנועה וכלליה" לכל הגילאים, החל בגן הילדים וכלה בבית-הספר התיכון ובסמינרים לגננות ולמורים.

"חוקי תנועה וכלליה" צריך להיות מקצוע חובה בכל מערכת החינוך. חוסר הידיעה וחוסר התחושה, בכל שכבות העם, לכל מה שנוגע בענייני תנועה, מוזיבים את הדבר.

ב. קורסים צבאיים, ובעיקר קורסי מפקדים, צרי-כים לכלול את המקצוע "חוקי תנועה וכלליה".

ג. לפיקוח על התנועה יש להקים גוף משולב. הכפילות בין משטרת התנועה האזרחית והצבאית גוזלת כוח-אדם, שאפשר היה לנצל לפיקוח יעיל יותר.

ד. שוטרת-תנועה חייב להיות נהג בעל נסיון. לא כאן המקום לקבוע מה צריך להיות נסיונו בשטח זה. ה. כל שוטר אזרחי וצבאי צריך להיות בקי בחוקי התנועה, ולקבל סמכויות — והוראות — אשר יחייבו-הו להגיש תלונה נגד עובר עבירת-תנועה, גם אם השוטר אינו בתפקיד פיקוח-תנועה, או אף אינו בתפקיד כלל.

ו. במקום להציב 3—5 שוטרים במלכודת אחת, יכולים 5 שוטרים אלה לפטרל ביעילות לאורך כביש של 150 ק"מ לפחות. הפטרול אמנם לא יעזור לקופת בית-המשפט, אבל הוא ימנע עבירה הגורמת לאסון. אחרי תקיפה ארוכה של חינוך ופטרול ישנתה בודאי נהג הנהיגה וההליכה לגמרי.

ז. פסקי-דין נגד נהגים שהורשעו צריכים, לדעתי, לכלול חיוב להשתתף בהשתלמויות. השתלמויות אלה יש לערוך גם בצבא וגם מטעם משרד התחבורה.

ח. להצעתו של מר הררי בענין "הסברה אינטגר-סיבית" הייתי מוסיף "ניתוח" פומבי של תאונות אמיתיות ומדומות. אפשר לשלב הרבה מן ההסברה בהשתלמויות חובה.

ט. מפקד שנוכח בשעת ביצוע עבירת-תנועה ע"י חייל או ע"י אזרח נוהג רכב צבאי — כגון: מהירות מופרזת, עקיפה מסוכנת, חניה במקום שה-חניה אסורה וכיו"ב — צריך להשפט לא על עבירת תנועה, אלא על-פי סעיף 130 ("התנהגות שאינה הולמת") או על-פי סעיפים 134 135 ("אי מניעת עבירה" או "קשר לעבור עבירה").

י. לוח זמנים של מפקדים ושל פקידי ממשלה גבוהים, אסור שיהיה מבוסס על נהיגה במהירות מופרזת. מן הראוי היה, שאחד השרים, לאחר ריסון נהגי השרים היה פונה גם לחברי הכנסת בבקשה לשמש דוגמא, לנהיגה מופתית. לא יהיה או צורך לדון בהסרת חסינותו של חבר כנסת לשם שיפוטו על עבירת תנועה.

אם במקום לנסות ולמנוע את התוצאות בלבד, נעזו לטפל בכנות בגורמים העיקריים של הבעיה, מבלי להרתע מהיקפם, יש לקוות שהתוצאות לא תהיינה בעיה כה חמורה כפי שהן היום.

רס"ן י. ניר

מכתב לקצין מילואים

לשוקה שלום רב!

אני בטוח שלא תשמור לי טינה על שעייכתני תשובתי למכתבך האחרון בו "הפצצת" אותי בשאלות והערות בקשר לנשק החדש שהוכנס לאחרונה ליחידות החי"ר.

אודה ולא אבוש, לא לכל השאלות והטענות היה לי מענה מן המוכן. אמנם, תוך דפדוף קל בחוברת "רובה שרות (מיטען)" הוצאת אגם/מהד (א 10 — 2 בעקד חיל-הרגלים), אפשר למצוא כל מיני הוראות והנחיות לאימון בנשק החדש, וכן ציון תכונותיו, אולם אין זה סוד שיש פער ידוע בין התיאוריה והתכונות הכתובות, לבין התנהגותו של הכלי עצמו בשדה, באימונים ובקרב. לכן השתדלתי לעקוב אחר חות הדעת של חיילים בדרגות השונות — באשר להתנהגותו של אותו נשק בפעולות המגוונות (אין זה תרוץ להשהיית התשובה), אך גם כיום עדיין איני בטוח שהנסיון הקצר מספיק כדי עריכת סיכום סופי ליתרונותיו ומגבלותיו של נשק זה.

ובכן לענין:

כבר בראשית מכתבך אתה "מרביץ" לי ישר בפנים — טענת שהרובה הזה, בצורתו החיצונית, פחות מדי דומה לרובה, ו"אלגנטי" מדי לידיהם המיובלות של חיילינו; כאילו מעורר הוא את הצורך לרחוץ את הידים לפני שנוטלים אותו.

על זאת אני יכול עוד להוסיף שנוטלים אותו בידית האחזיה "המעודנת", אפילו בידי טיפוס כמו יענקלה "גנגסטר", על מאה הק"ג שלו, נראה הרובה (מרחוק) יותר ככינור בידי מורה נגינה מאשר רובה לקרב בשדה הקטל.

הצדק אתך, שוקה. התחנכנו על הרובה האנגלי, הפולני, המאזור. את מראיהם אנו מעלים בדמיוננו כשאנו חושבים על רובים מכודנים ב"פוזח" של "שמור" ו"דקור" — וכיום, ברובה חדש, אנו ממש מפחדים לתת שאגת-קרב רצחנית בשעור כידון פן ישבר המתפס. אך כל זאת הוא בתחום הסנטימנטים הקשורים בזכרונות הנעורים. הרי מאז ומתמיד שרתה ההתפתחות הטכנית את היעילות התכליתית, תוך כדי השתחררות מן הכבלים של "מקובל" ו"רגיל".

הבה נבחן, איפוא, אם גם הרובה והמקלעון הם תכליתיים יותר מן הרובה הישן.

בכל הצבאות נעשים מאמצים להגדיל את גיירותו של חיל הרגלים; אחד האמצעים לכך הוא הקלת

המטען הנישא על ידי החייל — והרובה מהווה גורם לא מבוטל בעומס זה. אל התביעה להקלת המשקל הצטרפה התביעה לעצמת-אש מוגברת — ואם לשתי תביעות אלו נוסיף את גורם המחיר, נבין את הגורם מים אשר בצירופם הולידו את הרובה המיטען בצורתו הנוכחית; רובה בעל-עצמת אש גדולה פי כמה מקודמיו, קל מהם, פשוט וזול-יחסית.

מכאן שאין לשפוט אותו לפי צורתו המעודנת. אולם ענין התכליתיות של רובה מורכב לפחות משני גורמים: הרובה עצמו, ומפעילו. וכאן אנו עומדים בעיצומו של תהליך ההסתגלות.

דומה הדבר לנהגו הותיק אשר אחר עשר שנות נהיגה על ה"טרנטה" הוא מתיישב לפתע על יד הגה של מכונית חדשה וחדשה וחדשה. כאנשי מילואים תקועים אנו במגבלה נוספת, הנובעת מעצם היותנו אנשי מילואים. תקופת "החזקת הרובה ביד" היא קצרה ומקוטעת על-ידי הפסקות ארוכות — דבר המקשה ומאט את תהליך ההסתגלות. לכן שומה עלינו לעשות מאמץ ולנצל כל הזדמנות של קריאת חיילי המילואים לשירות, ואף לזמן הקצר ביותר, כדי לתת להם אימונים בנשק זה.

נשק זה, בהיותו מורכב יותר, דורש בקיאות גדולה יותר באחזקתו ובתפעולו. אולם בזאת לא די, נשק זה, הנושא אפשרות ייצור-אש בעצמה גדולה פי כמה

חריפותה של נקודה זו שבעת מונים. הכרת, איפוא, לחפש את השיטה שתאפשר, מצד אחד, להחדיר ברובאי ובמפקד הכיתה את התחושה לניצול תכליתי של התחמושת, ומאידך גיסא, לודא את יכולתם הטכנית למצות מהכלים את מלוא עצמת-אשם ברגעים הקריטיים של הקרב.

מכאן יובן שידיעה יסודית של השעורים ציון ואבחנה, אימדת מרחקים, פקודות בקרת-אש ומשמעת-אש הופכים להיות בבחינת תנאי למיצוי היכולת המבצעית הטמונה בנשק החדש.

כדרכך בקודש, שוקה, אינך מסתפק במטר השאלות; התקבל אצלי הרושם כי בכך שאתה מסיים את מכתבך בנימה צינית — «כרגיל תענה לי בודאי תשובות עיוניות, בהם לא אוכל לפתור את הבעיות שנתעוררו עם הכנסת הנשק החדש בגדוד שלנו» — ניצלת את ההזדמנות כדי להפגין את כושרך לתפקיד יו"ר סקצית הפסימיסטים. אולם דומה שנתארכה מדי יריעת מכתבי, ועל שיטת אימון בתפעול הנשק, בקליעה ובבקרת אש עצמית — שתקרא «אש קרב» — אספר לך במכתבי הבא.

מפקד-מדריכך לשעבר

שי

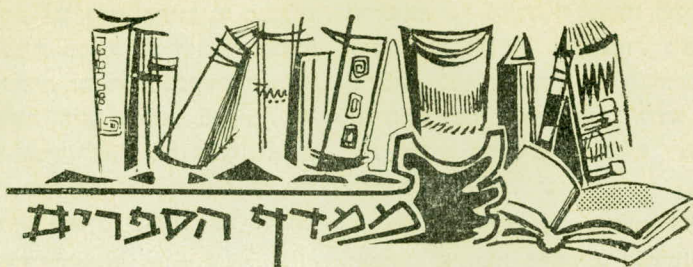
מזו שהיתה בידנו קודם לכן, טומן בתוכו גם מגבלות חמורות: מבחינה טכנית מסוגל כל רובאי להוציא את מנת תחמושתו האישית תוך דקות ספורות. שאלתך בקשר למנת התחמושת היא, איפוא, במקומה — אולם הכיוון בו אתה מציע לפתור את הבעיה איננו תואם את הקו היסודי שעל פיו נבנה הרובה, על פיו אנו מפתחים כל פריט מפריטי הציווד של הלוחם הרגלי.

הגדלת מנת התחמושת תעמוד בניגוד למגמת הקטנת מטען הרגלי — היא שוב תסרבל את החייל ועל-ידי כך תגרע בהכרח מניידותו, וכל אשר הרוחנו בהקטנת משקל הרובה יאבד.

הפתרון חייב להימצא בשליטה הדוקה ובבקרה מדוקדקת על האש, על-ידי כל פרט ועל-ידי מפקד הכיתה כבקר האש בכיתה. בקרה זו צריכה לודא שאף כדור אחד לא יוצא לריק, שהכדורים שיירו יוצאו תוך בקרה ותצפית אש. רק ברגעים הקריטיים — בחיפוי על הסתערות בהתקפה, או בשבירת הסתערות האויב בהגנה — הכרחי לדעת לייצר כמות אש שתבטיח את עליונותנו בקרב האש, ועליונות זו היא הערובה להשגת ההכרעה.

בנושא הבקרה המדוקדקת היינו גם בעבר רחוקים מן השלמות, אולם עם הכנסת הנשק החדש עלתה

„יום של נבלה“*

ארצות-הברית של אמריקה, אשר עד לאותו יום נמנעה מלהצטרף למלחמה נגד גרמניה, ואשר רבים היו בה הכוזות שנלחמו קשה בעד המשכת „נייטר-ליות חיובית“, פרי המסורת הישנה של „תורת-מונרו“ — נתלכדה עתה כאיש אחד, דמוקרטים ור׳ פובליקנים גם יחד, בהצטרפה להכרזת-המלחמה של הנשיא רוזבלט למחרתו של אותו יום. בנאומו של הנשיא, שארך שש דקות בלבד, היתה מלה אחת

ב-7 בדצמבר 1941, נערכה ההתקפה היפנית הזדונית על פארל-הארבור, („נמל הפנינים“), בסיס הצי האמריקני הגדול באוקינוס השקט — ובכך נפתח פרק חדש בקורותיה של מלחמת-העולם השנייה.

„Day of Infamy“, by Wolter Lord (•

הוצאת הגרי הולט, ניו-יורק, 1957.

פירל הארבור

מתוך דברי-הביקורת בעתונות העולם

90 ספטמבר 27

ההתקפה החלה ב-0755 ונגמרה לפני שעה 1000

„ספר זה של ולטר לורד פחות נהדר מספרו על טביעתה של „טיטניק“ („לילה שייזכר“); אכן, הנושא הנו כאן נרחב וקשה יותר. הטרגדיה של „טיטניק“ נתרחשה ונסתיימה על פני פרק זמן הנדרש, נאמר, להצגת קולנוע בעלת שני סרטים-ראשיים. ההתקפה על פירל-הארבור החלה ב-7.55 בבוקר ונגמרה לפני שעה 10.00 (דהיינו — בדיוק זמן מספיק בשביל סרט-ראשי, יומן-חדשות ואיזה סרטון-נלווה) — אך את הסיפור אין לדחוס למסגרת מצומצמת. שכן הוא מקיף את טוקיו, ואשינגטון והוא; 96 ספינות אמריקאיות, 394 מטוסים אמריקאיים; 31 ספינות ו-353 יפניים (וכן כוח-משלוח קדמי בן 28 צוללות). אותו יום עלה לארה״ב ב-18 אניות (הגם שרק 5 הוצאי משימוש לתמיד), 188 מטוסים ו-2400 איש שנהרגו — לעומת 800 איש בלבד שנפצעו — יחס אחוזי מדהים לפי קני-המידה הצבאיים הרגילים, והוא מסתבר רק בחלקו ע״י העובדה ש-1400 מאלה נהרגו ברגע אחד, בהתפוצץ אנית-המערכה „אריזונה“. אבידות היפנים היו מעטות עד-כדי-לאכזב. אף על פי שהללו היוו מטרה נוחה-לפגיעה מאי-כמוה הן לפני ההתקפה והן לאחריה.“

האשה המתינה — המברק נשפח

„בדרך כלל מגלה ולטר לורד בתיאוריו בקורתיות פחות-חריפה כלפי גילויי בטלנות ובבלבול אצל האמריקאים, מכפי שגילה כלפי גילויים כאלה אצל הבריטים בעסקו בפרשת

בשבוע, ששררה בבסיס האמריקני השלו שבאיי האַוּאֵי, לפני החל ההתקפה. קרוב ל-100 אניות עגנו בחלקיו השונים של הנמל הגדול, וכ-400 מטוסים חנו בשדות-התעופה שבאי. במהלכה של ההתקפה העזה והמתוכננת-היטב טובעו או ניוזקו קשה כ-20 אניות, קרוב ל-200 מטוסים הושמדו ולמעלה מאלפיים איש מצאו את מותם הפתאומי. אולם עובדות "יבשות" אלו שומר ו, לורד לפרק-סיכום קצר שבסוף ספרו; שכן בספר גופו מדברים האנשים עצמם: האדמירלים, המלחים, הגנרלים, הטוראים, האזרחים שבשרות ועקרות-הבית, אשר ציפו לשוב בעליהן. וכפי שמעיר המחבר — סיפור ריהם של כל האנשים האלה הם המהוים את עיקרו ותמציתו של סיפור-המעשה; שכן, בעוד שכל תיאור אישי בפני-עצמו אינו נקי ודאי מטעויות או אי דיוקים — הרי הסך-הכל, של מאות תיאורים-מפני-פרטים, אינן-ספק שהנו קרוב ביותר להבהרת תמונת-הדברים לאמתה. אף שמות הפרקים שבספר אינם אלא ציטטות מדבריהם של הללו אשר יום-הפורענות מצאם באניות, בתפקידי-שגרה, בתורנויות או בחור-פשה על החוף. העובדה שהנה אולי המזעזעת ביותר

שביטאה בצורה הנאותה והנוקבת ביותר את משמרו עותו של המאורע — נבלה. ואמנם, ככל אשר חמורות היו תוצאותיה של ההתקפה בפאָרל הארבור, הרי עם זאת החיוב שבהן היה בכך כי הן אשר הוכיחו לעם האמריקני בעליל את מלוא-חריפותה של הסכנה שאיימה על העולם החופשי.

על מאורעות אותו יום נכתבו כבר ספרים לא-מעטים: מהם בסמוך למעשה, ומהם כעבור שנים. אך רק עתה, לאחר 16 שנים, זכה יום זה לשחזור הסטורי מלא, בספרו החדש של ולטר לורד, ספר ששמו — יום של נבלה — נשאל מתוך נאיומו ההוא של רוזבלט.

ספר מקיף זה מציג לפנינו את מסיבות ההתקפה, יוזמיה, מבצעה וקרבותיה — עד לדיוק של שעות ודקות בתיאור ההתרחשות. בניגוד לדוחים רשמיים, או לספרים האחרים שנכתבו על נושא זה, הרי כותביו למעשה של הספר הגם 557 משתתפיו: שכן, את כל אשר עבר על אלה במשך השעות הקשות והגורליות ההן מעלה לורד בספרו, בקוים שאובים ממצאות ובתיאורים נאמנים. מפרק לפרק נכנס-והולך הקורא לתוך האוירה, המיוחדת לימי א'

"טיטניק". אולם הוא מספר כיצד — על אף מברק מואשינגטון שאמר: "פעולה אויבת אפשרית בכל רגע" — חדל גנרל שורט מלהרהר באותה שיחה טלפונית מהעתון "יומורי שימבון" אל יפני תושב הואי ב-6 בדצמבר, שנלכדה ברשת ההאזנה. הוא האשים את איש המודיעין-הנגדי שלו, קולונל ביקנל, בכך כי הוא "יותר מדי רואה הכל במשקפי מודיעין". יתכן כי אותו מברק היה חסר משמעות; אולם בזמן שכוזה האם יכול היה גילוי איזה שהוא של עירנות להחשב כמוגזם? אכן, אשתו של גנרל שורט המתינה לכך כי כבר יצא אתה לנשף-ריקודים.

מלחמה לא הוכרזה — מסתבר, איפוא, כי אין אלה סימנים מראינים

בשעה 0700 בבוקר ציינה תחנת-מכ"ם להקת מטוסים גדולה במרחק של 220 ק"מ, לויטננט, ססבר כי אולי מטוסים אמריקאיים הם אלה, אמר לאיש המכ"ם: "ניחא, אל תדאג לענין זה"; ומכשיר-המכ"ם נסגר 10 דקות בטרם החלה ההתקפה.

"משחתת ראתה דבר-מה, ירתה עליי, הטילה עליי פצצות-עומק והטביעה אותו — בשערה כי זוהי צוללת-זוטא אויבת (כפי שאמנם היה הדבר); אולם מברק-האלחוט מן המשחתת בנוגע לתקרית זו נסתרס בדרכו אל המפקדה; והגם שהוא נתן, יותר מאשר שעה לפני ההתקפה, התראה על תנועות אויב — לא נעשה דבר עד שהיה מאוחר-מדי".

"משהוחל ביריות, השיבו האמריקאים מלחמה בכל אשר להם — ולא תמיד היתה זו תחמושת. איש אחד ניסה להפריע למפציצי צלילה באמצעות מנוף נייד. חיילים, מלחים, איראים ואנשי "צבא-צי" — אלה מימות השלום — אשר האויב תפס אותם ב"עדם על רגל אחת", הם שגאלו יום זה מבחינת רוחם של הכוחות המזוינים האמריקאיים; ואף נתנו ליפנים את ההתראה (אילו רק יכלו הללו להבינה) כי ההתקפה על פירל-הארבור היתה ראשית הקץ לגבי קיסרות-יפן".

כיצד החלו להתארגן ולהשיב באש לתוקפים. לורד נפגש אף עם משתתפי כוח-ההתקפה היפני, ועמד על תכניתו המלאה. לכל זה הוסיף את הידיעות שרכש מעשרות כרכים, פרי החקירות המרובות שנערכו ע"י גופים רשמיים שונים לאחר ההתקפה.

בסיכום, על אף הבזיון והחרפה שהועטו על ארצות-הברית באותו יום, משמש עתה ה-7 בדצמבר שנת 1941 כסמל וכאות-אזהרה, שטרם נתיישן משך השנים שחלפו. משום כך, אין אולי לראות בספר זה רק את תיאורה של מפלה צבאית מובהקת, אלא צריך להתייחס אליו כאל סיכומו של אחד הימים המכריעים בתולדותיהן של ארצות הברית וממילא — לא של ארצות-הברית בלבד.

היא שאננותם של אלה שהיו אחראים לפיקוד, או נמצאו בתפקידי-בטחון באותן השעות — ואשר לא יכלו להאמין כי אמנם ממששת-ובאה התקפה אמד תית.

על אף העובדה שאחת הספינות שבסויר-שיגרה הודיעה על פגישה בצוללת, עובדה שהיתה אולי עשויה לעורר את כולם משאננותם, אין האנשים במפקדה מתרשמים עד כדי כך שיתחילו לפעול; ובדומה לכך, מפטיר קצין אחר, לאחר שמסך-הראדאר כוסה בנקודות מרובות, המעידות על מטו-סים מתקרבים — „זה בסדר, אין לך מה לדאוג“. מצד שני, מראה ו. לורד, כיצד החלו האנשים לעמוד על משמעותן האמתית של זינוקי המפציצים — שתחילה חשבוים כולם לתמרונים רגילים —

ניו סטייטסמן, 21 בספטמבר.

ניכא — ולא ידע מה ניכא

„בשעה 9.30 בערב, במוצאי שבת, 6 בדצמבר 1941, השקיף גנרל ולטר ס. שורט מלמעלה על פני נמל-הפנינים, לבוהק האורות מן המספנה ומן האניות-הראשות של צי-האוקינוס-השקט. מלחמה — היא שהעסיקה את מוחו:— ואשינגטון שלחה לו אזהרה כללית כי יתכן שהיפנים עומדים להלוס-מהלומה; וגנרל שורט כבר נתן פקודה כי את המטוסים שתחת פיקודו יש לערוך בשורות-שורות מיושרות למשעי, כאמצעי הגנה מפני חבלה — וכפי שנתברר אח"כ, היוו הללו מטרות נהדרות בשביל המפציצים שבאותו רגע חנו על סיפוני-ההמראה של נושאות-המטוסים היפניות, כ-500 ק"מ מצפון לאי אואהו. בו שוכן „נמל הפנינים“. גנרל שורט נאנה מהורהרות בהביטו על האניות. האין זה מחזה מרהיב; איזו מטרה מצוינת יכולות הן לשמש. לא היה לו צורך להמתין אלא עוד 10 שעות בלבד.“

התזמורת ניגנה את ההימנון עד סופו

„אם כי שחזורו של ו. לורד, הכתוב באופן חי מאוד, „מחליק“ על פני הפגימות שבפיקוד האמריקאי (אין הוא מזכיר אלא הזכרות מרפרפות ביותר את החקירה הממושכת מטעם הקונגרס באותה פרשה כולה) הרי אין הוא יכול להסתיר את העובדות על כך כי הפיקוד לא נקט אמצעי זהירות אלמנטריים, כי מערכות-ההתראה היו לקויות ובלתי מספיקות — וכי בעקבות כל אלה, באופן בלתי נמנע, התמוטטו, הן התקשורת והן מערכת הפיקוד. נכון אמנם כי להתחיל במלחמה בבוקרו של יום א' בשבוע — הרי זו שערוריה של ממש. אך הרי היריה הראשונה במלחמה זו נורתה כבר ב-6.45 בבוקר, כאשר סמל-צי ירה בתותח מס. 1 של המשחתת „וארט“ אל צוללת. יתר על כן: „וארט“ היתה נתונה כבר לפני כן בחיפוש אחר צוללת — שהרי ב-0358 הודיעה שולת המוקשים „קונדור“ על אותות ל„מגע“ עם צוללת. אדמירל קימל, מפקדו-הראשי של הצי, שמע דו"ח משובש על פגישה זו רק ב-0740. בשעה 0702, „תפס“ מתקן מכ"ם פרימיטיבי, ובעל צות מפעילים לקוי, את מבני-המטוסים היפניים באויר, בעוד הללו נמצאים במרחק של 190 ק"מ לפחות. אך ההתראה הראשונה שבאה לאנשים אשר נמצאו בתפקיד באותן „מטרות מרהיבות“ היתה נהימתם של מפציצי-הטורפדו, כשהללו זונקים לטיסת-הגישה אל „שדרת אניות-המערכה“ — ואפילו אז היו שסברו כי אלה מטוסים רוסיים שבאו לביקור, או אורונוי הצבא בתרגיליהם. השעה היתה 0800 כשתזמורת המרינס על סיפון אנית-המערכה „נבדה“ החלה מנגנת את

שטח. חבל שתותחיה-הצי לא נוצלו במידה מספיקה. לא נכה באולם בשעת הסיכום. קולונל פרנסואה מבורדו לא דיבר. הוא פשוט סיכם גנרל קייטלי: — אכן, הזדמנות שהוחמזה... אך פן יטשטשו המאורעות שבאו בעקבות מבצע-סואץ את ההצלחה הצבאית גרידא שהושגה בו — רוצה הייתי להביע כאן את התפעלותי — ותודתי —

למלחמה, לחיילים ולאזיראים אלה, אשר השיגו את כל היעדים הצבאיים אשר הוצגו בפניהם. היכולת ואומץ הרוח שנדרשו — ובמיוחד מהצנחנים, מאנשי הקומנדו ומהטייסים, לא נפלו מאלה אשר כל פעולת מלחמה תובעת.

עד כאן — הסיכום. מכאן מתחילה בודאי פרשת הלחץ. * * *

ה"נס זרוע הכוכבים" לטכס הבוקר של הנפת דגלים; התזמורת דלגה על תו אחד, ברגע בו "תפרו" הכדורים בכמכונה בסיפון האניה בין שתי שורות המנגנים, וקרעו לגזרים את הדגל — והיא הוסיפה לנגן עד לסוף ההימנון בטרם התפזרה. ואז החל התוהו-והוה, כשהמפציצים — כמעט באין מפריע — בוררים להם את "מטרותיהם".

המלחמה תחכה: קודם כל יש למלא טפסים

"נהגו של מנוף-נייד גדול הסיעו קדימה ואחורה בקצה-המספנה, כדי למנוע מטוסים מנמיכי טוס מלקרב אל אנית-מערכה ושתי משחתות שנמצאו אז במבדוק-היבש; קצינים בדרגה גבוהה הסתכלו בחוסר-אונים מביתני המגורים שלהם על פרחי-קצונה שניהלו את הקרב מתוך אניותיהם של קצינים אלו, או על מפקדי-משנה שלהם אשר התאמצו להניע ולחלץ אותן מתוך המלכודת..."

...חיילים ואנשי-מספנה היו מפעילים תותחים-צייים, שבכמותם לא עסקו מעולם. וכמוכן אותה-השעה שאנשים התאמצו לשים יד על כל דבר אשר יירה, נמצא קצין-האספקה הנצחי בפורטר-אילנד, אשר נקט עמדה איתנה: אף מקלע 30. לא יינתן מכאן בלי טופס דרישה ממשרד הציוד של הצי!... אכן, היה זה אותו "רגע-האמת", כשהמכונה נשברה ומפעיליה חייבים לעשות כל אחד לפי הבנתו ויכולתו — להיות אמיצים, רבי-תושיה, חסרי תועלת או טפשים-משם, הכל לפי אופן ראייתו של כל אחד מהם וההזדמנות אשר לרשותו".

מחירו של שיקול מוטעה

מנקודת מבט צבאית גרידא, הרי הדבר האחד באותו "יום נבלה" אשר עוד יותר קשה להבינו מאשר את התמוטטות מערכת הפיקוד האמריקאית — הוא החלטתו של אדמירל נגומו שלא לשלח מהלומת-מטוסים שניה, על-מנת להשלים את מלאכתה ההרסנית של הראשונה. אואהו שרועה היתה לפניו חסרת כל מגן: את ההתקפה ניתן היה להמשיך עד תום, ואפילו אפשר היה לכוחות נחיתה מאולתרים ולא גדולים לבוא בעקבותיה. משמהרה הנך בכך מה עלולה היתה להיות, לגבי האיטרטגיה האמריקאית באוקינוס השקט, משמעותה של אבדן איי הואי, הרי נראה לך כי נכונותו של נגומו לפצוע את יריבו — אך לא לקרב אליו על-מנת להרגו — היתה בגדר טעות-שיקול אשר לא יאומן כלל באיזה מחיר היא עלתה ליפנים. נכון, אמנם, כי הוא לא ידע היכן נמצאו אז נושאות-המטוסים האמריקאיות, אך ע"י הימנעות ממעשה הפסיד הוא פרס אשר היה חשוב לא פחות מכל הדברים שעמדו להכרעה מאוחר יותר, במערכות מידוי-ים-האלמוגים".

לצבא הגנה לישראל

ש א ב ר כ ה
ל ח ג ה מ כ ב י מ
ע ל ה ו ה צ ל ח !

"חרות" בע"מ

מפעלי אינסטלציה סניטרית

לצה"ל

שא ברכה

ביח"ר "הארגז" בע"מ

ה. ברגר חברה לבנין בע"מ

תל-אביב, רחוב זמנהוף

חברה למכירת חומצת פחמן בע"מ

תל-אביב

מרכז החמצן בע"מ

תל-אביב

לצבא הגנה לישראל

שלוחה ברכתנו

עלה והצלח!

מפעלי מתכת

„חמת“ בע"מ

אזור

לצבא הגנה לישראל

שא ברכת

רדיו „אמרסון“

לצבא הגנה לישראל

שא ברכת

בית-מסחר לחמרי בנין

„הקדם“ בע"מ

חיפה

עלה והצלח!

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה לחג המוכבים

עלה והצלח!

אבן וסיד בע"מ

לצבא הגנה לישראל

ברכתנו

עלה והצלח!

"המגפר" בע"מ

לצבא הגנה לישראל

עלה והצלח!

„נשר“

מפעלי מלט ישראליים

נשר - רמלה

לצה"ל

שא ברכת

חברת "קרגל" בע"מ

עלה והצלח!

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

עלה והצלח!

„סולל-בונה“ בע"מ

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה נאמנה

עלה והצלח!

בנק פויכטונגר בע"מ

קפת מלוח וחסכון של העובדים

ירושלים

הלואה וחסכון ירושלים

לצבא הגנה לישראל

תוצרת „שמן” חיפה

תמיד לשרותך!

לצבא הגנה לישראל

שלוחה ברכתנו הנאמנה

"סולכור"

חברה לשיווק וקניות בע"מ

המפיצה של תוצרת מפעלי "סולל-בונה" ו"כור"

עלה והצלח!

לצה"ל

ברכה נאמנה

לחג המוכבים

עלה והצלח!

מפעלי "חן" בע"מ

יצור חמרי נפץ

לצה"ל

ש א ב ר כ ת

„ מ ג ם ”

מפעלי גומי מאוחדים בע"מ

ייצרני: חגורות מנוע לכלי רכב ותעשייה ארגזים

למצברים, מוצרי מכבש ומותזים

אבובים

המשרד בתל-אביב, רח' השרון 8, טל. 5565

ש ל ו ם ב ר מ ן

קבלן לבנין

תל-אביב, רחוב אלנבי 32

בית-מסחר קולודני

תל-אביב, דרך יפו-תל-אביב

ביח"ר לקפיצים „ טכנוקפיץ ”

אחים פרנק

תל-אביב, דרך פ"ת

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

החברה הא"י לקירור והספקה בע"מ

המשרד הראשי: תל-אביב, דרך פ"ת 23

בתי קרור: תל-אביב / אזור / חיפה / נשר.

לצבא הגנה לישראל

שא ברכת

„הסנה“ בע"מ

עלה והצלח!

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה

עלה והצלח!

„מאיר“

חברה להשקעות בע"מ

ת"א שד"ר 6. טל. 67488.89.80. ת.ד. 1188

לצבא הגנה לישראל

עלה והצלח!

משה קרסו ובניו בע"מ

„רמט“ בע"מ

שיטות בנין רציונליות

תל-אביב, רחוב לבונטין 7/9 טלפון 2-67641

לצה"ל

שא ברכה
לחנו המכבים

עלה והצלח!

מפעלי יציקה
„וולקו“ בע"מ

בשרות הפתוח

מבני ברזל, עמודי חשמל, עגרונים ומנופים, מיכלי ענק
ודודים, שרנועים (קונויירים) ומעליות, קרונות וקרוניות.

מכונן, ייצור, הרכבה והפעלה

מפעלי הנדסה „וולקו“ בע"מ

חיפה ה.ד. 6100, טל': 71173, 71120

סניף: מפעלי הנדסה רמים, קרית שמונה, אזור החעשיה.

לצבא הגנה לישראל

שא ברכה ואמנה

עלה והצלח!

דב גלזר בע"מ

ביח-חרשת לעורות

פתח-תקוה

לצבא הגנה לישראל

שא ברכת

עלה והצלח!

בית חרושת לסיגריות

„לוד“ בע"מ

(מיסודה של קצינים וחיילים של מלחמת העולם

ומלחמת השחרור)

„יצרני „כנסת“, „כנסת 6“, „נובלס“

להשיג בכל חנויות „שקם“

חיל הטיב

חיל האוויר

חיל הים

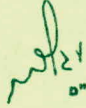
זרוע	סוג	שם	משקל ק"ג	ראש	מהירות (Mach)	רום (ק"מ)	טוח (ק"מ)	ניהוג	ביות	הנעה	א"פ	מאפיינים	הערות	
חיל הטיב	קרקע - קרקע	Dart	135	חנ"ם	תת-קולית		5	חטי	אין	מנוע חומרהדף מוצק	פיתוח סופי			
		Lacrosse	230	חנ"ם/גרעיני	0.8		16	פיקוד רדיו	אין	מנוע חומרהדף מוצק	ייצור	ייצור החל מסוף 1954. פותח במיוחד ל"מרינס". הקליע הגרעיני הקטן ביותר.		
		Little John	450	חנ"ם/גרעיני			16.5		אין	מנוע חומרהדף מוצק	פיתוח סופי	ניתן לנשיאה ע"י הליקופטר או משאית.		
		Honest John	4,500	חנ"ם/גרעיני	1.5		30	רקטה חפשית	אין	מנוע חומרהדף מוצק	ייצור	בבניה מ-1953. ניתן לדיביזיות חי"ר, מוטסת ושריון - במתכונת של סוללה בת 8 משגרים לדיביזיה.		
		Corporal E	5,700	חנ"ם/גרעיני	3.5		80	85	רוכב קרן	אין	מנוע דו-נוזלי (אנלין וחומצה-חנקנית)	ייצור	8 גודלים, רובם בגרמניה. בפיתוח Corporal F לטוח גדול יותר. קליע Sergeant בעל מנוע חומרהדף מוצק לאותם טוחים יחלפו כנראה בעתיד.	
		Redstone I	18,000	חנ"ם/גרעיני	5		500		ייצוב בליסטי	אין	מנוע דו-נוזלי (כוהל וחמצן-נוזל)	ייצור	בהקמה בארסנל Redstone: the 217th Field Artillery Missile Battalion	
חיל הטיב	קרקע-אוויר	Jupiter			5		2,500		אין	מנוע חומרהדף נוזלי		אחת ההוראות האחרונות של מיניסטר ההגנה וילסון היחה למנו פיתוח הקליעים IRBM: Jupiter היבשתי ר Thor האוויר.		
		Nike Ajax(1)	450	חנ"ם	2	20	35	רדיו	אין	מנוע דו-נוזלי (נפט ו- HNO ₃ מאיץ חומרהדף מוצק	ייצור	מגן על 13 ערים בארה"ב.		
		Nike Hercules (B)		חנ"ם/גרעיני			65		אין	מנוע חומרהדף מוצק מאיץ חומרהדף מוצק תלת-קני	פיתוח	יפוח גם Nike Zeus - נגד-קליעים.		
		Hawk					80		אינפרא-אדום	מנוע חומרהדף מוצק	ייצור	יעוד מבצעי: הגנה נ"מ לגבהים נמוכים. ממריא משולש. כל המערכת ניתנת להיסט.		
		Falcon	50	חנ"ם	3	10	10		עובדים גם על אינפרא-אדום	מנוע חומרהדף מוצק	ייצור	מערכת אוטומטית לחלוטין. להרכבה על מטוסי F-102 F-106 F-89 הערכת מחיר: כ-19,000\$ היחידה.		
		Firebird	250				8		מכ"ם פעיל-למחצה	מנוע חומרהדף נוזלי	עצמי			
חיל הטיב	קרקע - קרקע	Genie (MB-1)		חנ"ם/גרעיני					אין	מנוע חומרהדף נוזלי. בפיתוח: מנוע מוצק		קליע אויר-אוויר ראשון עם ראש גרעיני (תת-נומינלי). נקרא בעבר גם Ding Dong.		
		Rascal	5,850	חנ"ם/גרעיני	1.5-2	30	160	עוקב כוכבים	אין	מנוע חומרהדף נוזלי		למפציצים כבדים.		
		Matador	7000	1.5 טון	0.9	10	1,000		רדיו-מכ"ם	מנוע טורבוריאקטור מאיץ חומרהדף מוצק	ייצור	מפציץ ללא טייס. מחירו \$100,000 הערכת אחרת - \$60,000 מ-1954 ביחידות בגרמניה (550 איש+50 קצינים). דגם משופר: Matador C בגרמניה כנגד-מבצעי עם 36 צותות משגרים: 701st tactical Missile wing. חלק מה 12th Tactical Ar Force.		
		Thor		גרעיני			2,400		ייצוב בליסטי	מנוע חומרהדף נוזלי	פיתוח	I. R. B. M. (עיין הערת Jupiter)		
		Titan		גרעיני			8,000		ייצוב בליסטי	מנוע חומרהדף נוזלי	פיתוח	I. C. B. M. דו-שלבי		
		Atlas	200,000+	גרעיני-מימי	15-22	135	8,000+		ייצוב בליסטי	מנוע חומרהדף נוזלי 2 מאיצי חומרהדף נוזלי	פיתוח	I. C. B. M.		
חיל הטיב	קרקע-אוויר	Snark	16,000	גרעיני	0.9	27	3,500	שילוב שיטות עיקוב כוכבים וניהוג אינרציאלי	אין	מנוע טורבוריאקטור 2 מאיצי חומרהדף מוצק	ייצור	I. C. M. מפציץ בין-יבשתי ללא טייס.		
		Navaho	50,000	גרעיני	3+	30	8,000	עוקב כוכבים	אין	2 מנועי מגח מאיץ חומרהדף נוזלי	פיתוח	I. C. M. מפציץ בין-יבשתי ללא טייס. תלת-שלבי. עבודת פיתוחו הופסקה בגלל "תקציב מוגבל".		
		Bomarc	7,500	חנ"ם/גרעיני	2.5	20	400		רוכב קרן	2 מנועי מגח מאיץ חומרהדף נוזלי	פיתוח	הגנה נ"מ "שטחית" (בהבדל מ"נקודתית"). מטוס-ירוס ללא טייס.		
		Terrier	1,500	חנ"ם	2.5	18	32		רוכב קרן	מנוע חומרהדף מוצק מאיץ חומרהדף מוצק	ייצור	בתכנית לציד 22 משחתות עד 1961. בפיתוח: Terrier II מחיר כל קליע כ-30,000\$. הערכה אחרת: \$64,000.		
		Tartar		חנ"ם					רוכב קרן	מנוע חומרהדף מוצק	ייצור	טרטר - כ-3/4 טרייר. מיועד למשחתות וכלי-שיט קטנים.		
		Talos	1,150	חנ"ם/גרעיני	2.5		70		רוכב קרן	מנוע מגח מאיץ חומרהדף מוצק	ייצור	להימוש סיררות. יכול לשמש גם לקרקע אויר. מועד קליע נ"מ סטנדרטי של NATO.		
חיל הים	אוויר-אוויר	Sidewinder	67	חנ"ם	2		5		אינפרא-אדום	מנוע חומרהדף מוצק	ייצור	ישמש גם בחיל האויר. בפיתוח: Sidewinder II, III המושגים בו מטוסי שיטות האוקינוס השקט והאטלנטי וכן השייטת הששית. מחיר - כ-1,000\$. הערכה אחרת: \$400.		
		Sparrow I	130		3		10		רוכב קרן	מנוע חומרהדף מוצק	ייצור	בפיתוח: Sparrow III, Sparrow II (בעל ביות אקטיבי).		
		Petrel	700	חנ"ם	0.7		8		פעיל-למחצה	מנוע טורבוריאקטור	ייצור	מבוסס על טורנדו סטנדרטי. ביות תת-מימי. מוטל ממטוס או מהליקופטר.		
		Regulus I	7,000	חנ"ם/גרעיני	0.87		320		פיקוד רדיו	מנוע טורבוריאקטור 2 מאיצי חומרהדף מוצק	ייצור	ניתן גם להמראה מצללית ומחופים. בשימוש, נוסף לצוללות, גם על נושאות מטוסים ו-4 סיררות.		
		Regulus II		גרעיני	1.75 (2-5)		1,200			מנוע טורבוריאקטור	פיתוח	מיועד לצוללות אטומיות.		
		Polaris		גרעיני			2,400		ניהוג אינרציאלי	מנוע חומרהדף מוצק		I.R.B.M. ניתן להמראה תת מימית מצוללת. בן-זוגו הימי של Jupiter		

צבא הגנה לישראל
 מנשא עיין הספקה ראשי
 1278 - 11
 שבס חסי"ו
 29 ינו 57

לכבוד
 הנהלה "דן"
 תל - א ב י ב
 . א . א

ארתו לי בדרך זו להביע לכם את אהבה מיל הספקה לפעילות חבריכם
 על רכבם כשעה הפערה בסיני.
 משלבי הגיוס הראשון זכה צה"ל להענוה מלא ודיקניה מצד חברתכם
 לוריטוריו לאוסוכוסים להובלה הגייסות.
 עבודתכם זכחה כבר להערה 'הידוח הצבא ומפקדיהם בהזדמנויות שונות
 כהלך המצב נעו חבריכם על רכבם לכל מקום אליו הגיעו פחותינו
 ושרחו אותם ללא לאוה מחוך ססירות ונאמנות
 כיום כרצוני להביע את הערכתו של החיל הסופקר על עניני ההובלה
 מצא"ל לפעולה הכרתכם וחבריכם.
 כמבצע זה גורם ההובלה מלא הפקיד חשוב ולהצלחתו הרמתם הרבה.
 יודע אני שהתנאים לא היו קלים. ואחלק מחבריכם כיחוד הקשישים
 בהם נדרש מאמץ רב, אך בטוחני שכל אלה מצאו פיצוי בנצחון וכאפשרות
 למסיק ככונות של דן עד לקצה מדבר סיני.

כבוד רב

 ש" גלבד אל"ם
 עיין הספקה ראשי

ברכת "דן" לצה"ל

במלאת שנה
 למבצעו המפואר

דואר ליטני

לכבוד

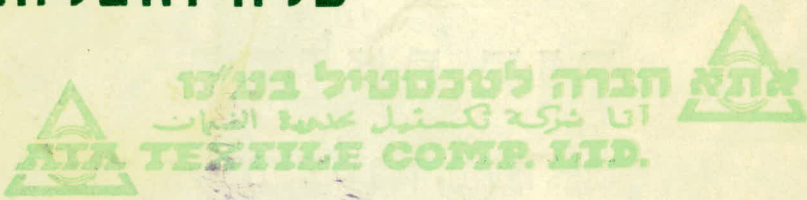
אורן אלמון
רחמי התאנה 16
נוה-707
70-אניס

לצבא הגנה לישראל

שא ברכתנו הנאמנה

לחג גבורת ישראל

עלה והצלח!

מפעלי „אתא” בע”מ